

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

B 1,234,345

PROPERTY OF
*University of
Michigan
Libraries*
1911
ANN ARBOR, MICHIGAN

ГРЛИЦА.

КАЛЕНДАР ЦРНОГОРСКИ

за годину

1835.

У ЦРНОЈ ГОРИ.

У Митрополитској књигопечатњи.

ГРЛИЦА.

КАЛЕНДАР ЦРНОГОРСКИ

за годину

1835.

ИЗДАО

Димитрис Милаковић

Народни Секретар.

Прва година.

У ЦРНОЈ ГОРИ.

У Митрополитској књижонечатњи.

AY
1038
M&L
D&L
1835

1835
1835
1835
1835

КАЛЕНДАР

за

1835 году

МЛАДЕЖИ ЦРНОГОРСКОЙ

НАЙВЕЋОЙ НАДЕЖДИ

УНАПРЕДАШНЕГ ШТИТА

слободе

СВОГА ОТЕЧЕСТВА

посвећен.

П Р Е Д Г О В О Р.

Кад ми є по Врховной заповіди обв'язано у місяцу Юлію передано, є наредбом „у ашньої шпамнарін да се наштампа календар за годину 1835,“ тада сам почео истра-
щати предм'єте, кое би додао к истоме календару, да є шієм колико толико по-
льи учинити и оним, кои у руках маю-
ть те календаре; и колико су ми дужности
в'їя мога и краткост времени допустили
шпало сам їи и приготовію. Какви су гођ
та се, као части цієлого Србскога народа

тичу, и за то ласкам себи да Сербљима
ће бити неповољни, с тимъ јошп више
су печатани у Црној гори, ће е пріе 340
славенске књиге Гюрг Църноввкь
чанао.

Што се нице погрѣшака знам да ће
бити доста, но нека ми сад читашелъи оп
сте; а унапріед радиће се да буде све б
и савршеніе.

На Цетиню

6 Септемвриа 1834.

Д. М

САДРЖАНИЕ.

	Страна.
Календар за годину 1835	8.
I. Кратки поглед на Географ.-статистическо описаніе Црне горе	41.
II. Кратка историја Црне горе	55.
III. Црногорске јуначке појевке	88.
IV. Разне пјеме	124.

К А Л Е Н Д А Р

за годину

1 8 3 5.

Године памјетодостойніе ꙗдогођа

Од створеня свѣла по рачуну наше православне цркве има	7343.
по рачуну Римске цркве	6548.
— — Чинѣушское	5595.
Од потопа	5095.
Од зидања куле Вавилонске	4538.
Од РОЂЕНЯ ХРИСТОВА	1855.
Од Еѣире или бѣжаня Мухамедова	1213.
Од како су се Срби покрестили	979.
Од како су се раздѣлиле Цркве (За- падня од Источне)	783.
Од почетка Турскога Царства	532.
Од како е измишљена хартија	462.
Од како е измишљен барут	452.
Од како су Срби изгубили царство на Косову (15 Юнія 1389)	445.
Од како се прознашла печатња	395.
Од како су Турци узели Цариград и уништили Грчко Царство	382.

Д како є одкривена Америка	343.
Д почепка Лутеранског закона	318.
Д како Митрополиши у Црној гори владаю	318.
Д како се у Европи духом почео садити	243.
Д како є Петербург сазидан	151.
Д како є Сераскер Ахмет Паша ударао на Црну гору	122.
Д како є Дуван паша Ћурелић војнишћу на Црну гору	120.
Д како су два паше Ченгићи с Бегом Любовићем нападали на Црну гору	119.
Д како є Ченгић Бећир Паша ударао на Црну гору	107.
Д како є крумпир у Црну гору допешен	54.
Д како се Руски Цар НИКОЛАЈ родио	39.
Д како є Махмут-Паша Бунатаја на Крусаме погинуо	38.
Д како є Руски Цар НИКОЛАЈ на престол ступио	10.

ПАСХАЛІЯ.

Ове є године круг сунца	
— — мѣсеца	
— Пасхално слово	
Ново лѣто починѣ у вшорник.	
Месоеѣа има 6 неѣла и 6 дана,	
ш. е. дана	4
Месне покладе биѣе Февруарія	1
Біеле — — Февруарія	1
Четрдесет мученика у треѣу суботу поста.	
Воскресіе Априла	
Спасов дан Маія	1
Духови Маія	2
Неѣла свіе светіе и Петрове покладе Юнія	
Петрова поста 3 неѣлѣ и три дана, а свега дана	
Праздник Петра и Папа у суботу Юнія	
Госпоѣин се пост свагда починѣ 1-га Августа и трає до 15-га, а Божиѣни 15-га Носмтрія, и трає до 25-га Декемврія.	

МѢСЕЧНЕ ЧЕТВРТИ.

Нови мѣсец	⊖
Прва четврт	☾
Пунн мѣсец	⊕
Послѣдня четврт	☽

Знак * звѣздица означава праздишке.
 На десной страни стои Римски календар.

І А Н У А Р І Й (місяць 31 день)

В.	1	* Обрѣзаніе Господне.	13	Царія.	
С.	2	Силвестра Папы Р.	14	Феликса	О
Ч.	3	Малахія и Гордіа.	15	Маура.	
П.	4	Соборъ 70 Апост.	16	Исуса имя.	
С.	5	Феофемпт. и Феоф.	17	Антонія.	
П.	6	* Богоявленіе Господ:	18	Пріски дѣвы.	
П.	7	Іоанна Крестителя.	19	Марія.	
В.	8	Георгія и Емилиана.	20	Фаб: и Себ:	
С.	9	Полувекта Мученика.	21	Агнес: дѣв.	С
Ч.	10	Григор: Епис. Нус:	22	Винценція.	
П.	11	Феодосія Препод:	23	Заручен. М.	
С.	12	Татіаны Мученицы.	24	Тимофеа.	
П.	13	Ермуда и Стратон.	25	Обр: Павла.	
П.	14	* Саввы Арх. Сербс.	26	Полужарна.	
В.	15	Павла Флвейскаго.	27	Іоан: Злат:	
С.	16	Апост: Петра вериг:	28	Карол: вел:	
Ч.	17	Антонія велик:	29	Францис:	О
П.	18	Афанасія и Куріана.	30	Аделгунды.	
С.	19	Макарія Египтян:	31	Петра Нол:	
П.	20	Евѣимія велик:	1	ФЕУР: Іги: Е:	
П.	21	Максіма Испов:	2	* СРЪТЕНІ:	
В.	22	Тимофеа и Анас:	3	Блазіа Епис.	
С.	23	Климентя Еп. Агк.	4	Вероникл.	
Ч.	24	Преп: матер: Ксен:	5	Агаѣы.	С
П.	25	Григорія Богослов.	6	Дорофеа.	
С.	26	Ксенофон: и друж.	7	Ромуада.	
П.	27	Іоан: Злат: мощ: пр:	8	Іоанна Міл:	
П.	28	Ефрема Суріна.	9	Аполлонія.	
В.	29	Прен: мщ: Ігнатія.	10	Схоластик:	
С.	30	* Велик: Іерарховъ.	11	Евфросиніи.	
Ч.	31	Куря и Іоанна	12	Татіаны.	О

ФЕВРУАРІЙ — двадцять 28 дней.

П.	1	Трѣфона Мученик.	15	Иордана.
С.	2	* Святѣнїе Господнїе.	14	Валентїа.
Н.	3	Сїмеона Богопр:	15	Фаустїнна.
П.	4	Ісїдора Пїлусїотс.	16	Іуліанїн
В.	5	Агаѳїа Мученица.	17	Сабїна Еп:
С.	6	Вуккола Еп. Смирн.	18	Сїмеона Еп:
Ч.	7	Парѣен: Еп: Лампс:	19	Сосанны.
П.	8	Феод: Страт: и Зах.	20	Елевѣрїа. С
С.	9	Нїкїѳора Мученика.	21	Елеонори.
Н.	10	Харалампїа Мучен:	22	Петра Каѳ.
П.	11	Власїа Слїщеном:	23	Романы.
В.	12	Мелетїа Пат: Ант.	24	Матїа Ап:
С.	13	Мартїніан: и Св: С:	25	Вїкторїна.
Ч.	14	Ауксентїа препод:	26	Валбургн.
П.	15	Онїсїма Апостол:	27	Леандра. Θ
С.	16	Памѳїла Мученик:	28	Ренаты.
Н.	17	Феодора Түрона.	1	МАРТЪ. Албїн.
П.	18	Льва Папы Римск:	2	Сїмплицїа.
В.	19	Архїппа Апостола.	3	Кунегунди.
С.	20	Льва Еп: Катан:	4	Чїста среда †
Ч.	21	Гїмовѳа преподоб:	5	Евсевїа.
П.	22	Обрѣтен: мщ: Евг:	6	Фрїдерїка.
С.	23	Полукар: Еп: Смы:	7	Фомы Ап. ○
Н.	24	Обр: гал. Іоан: Крес:	8	Іоанна.
П.	25	Тарасїа Патр: Кон:	9	Францїт.
В.	26	Порѳурїа Еп: Газ:	10	40 Мучен:
С.	27	Проконїа Декап:	11	Хераклїа.
Ч.	28	Васїліа Слостїнка.	12	Грїгорїа.

МАРТЪ мѣсьць 31 день.

И.	1	Евдоким препод:	13	Розины.	
С.	2	Феодот: Еп: Курин:	14	Матилди.	О
И.	3	Евтроп: мученик.	15	Донгина.	
П.	4	Герасима препод:	16	Ериберта.	
В.	5	Конопа мученика.	17	Гертруды.	
С.	6	Свят: 42 мученика.	18	Александра.	
Ч.	7	Священном: въ Хер:	19	Иосифа.	
П.	8	Феофан: Еп: Ник.	20	Шикеты:	
С.	9	40 Мучениковъ.	21	Бенедикта:	С
И.	10	Кодрат: и друз: его.	22	Октавіана.	
П.	11	Софонія Патріар:	23	Викторина.	
В.	12	Преподоб: Феоф:	24	Гавріиль.	
С.	13	Прем: мщ: Никиф:	25	* Благовѣщен:	
Ч.	14	Венедикта препод:	26	Емануила.	
И.	15	Агалия мученика.	27	Руперта.	
С.	16	Савіа и Папы.	28	Гунтрама.	
И.	17	Алексія чел: Бож:	29	Куріа.	Ф
П.	18	Куріа: Архіеп: Іер:	30	Квирина.	
В.	19	Хрвсанѳа и Даріи.	31	Балбина.	
С.	20	Во обит: свят: Сав:	1	АПР: Хуго.	
Ч.	21	Іакова Еписк.	2	Фран: Плу:	
П.	22	Васіліа Пресвѣтер:	3	Ріхарда.	
С.	23	Никона преподоб:	4	Исидора.	
И.	24	Артемія Еписк:	5	Вищенція.	Э
П.	25	* Благовѣщен: Бцы.	6	Целестіна.	
В.	26	Соборъ Арх: Гагр:	7	Хермана.	
С.	27	Матроны матере.	8	Діонисіи.	
Ч.	28	Іларіон: и Сте: чуд:	9	Дімітрія.	
П.	29	Марка Еп: Арее:	10	Іезекіля.	
С.	30	Іоанна Дѣствичи:	11	Два Папы.	
И.	31	Улатія Еп: Гагр.	12	Іуліа Пан:	

АПРІЛІЙ мѣсть 30 дней.

И.	1	Препо: Маріи Егѳп.	13	Іустина	О
В.	2	Тіта чудотворца.	14	Тібурція.	
С.	3	Никиты исповѣдн:	15	Харісія.	
Ч.	4	Іосиф: и Георг: Мал:	16	Турибіа.	
П.	5	Феодуда и Агаѳоп.	17	Рудолѳа.	
С.	6	Евѳихія Арх: Кпл:	18	Вадеріа.	
И.	7	* Воскресен: Христ:	19	* Воск: Христ. С	
И.	8	* Воскрес: Пон:	20	* Воскр: Понед.	
В.	9	* Воскрес: Втор:	21	Анзелма.	
С.	10	Терентіа муч: и др:	22	Рафаіла.	
Ч.	11	Алтіп: Ел: Пер: Ас:	23	Адалберта.	
И.	12	Василія Еп: Парійс:	24	Георгія велик.	
С.	13	Артемона Священ:	25	Марка Ев:	
И.	14	Мартіна Пап: Рим:	26	Тіта.	
И.	15	Аріс: Пуда и Троф:	27	Анастасія.	Ө
В.	16	Агап: Ірины и Хіо:	28	Віталіс. М.	
С.	17	Сумеона Персідск.	29	Петра М.	
Ч.	18	Іоан: учен: Гр: Дск:	30	Екатерины.	
И.	19	Іоанна ветхопец:	1	МАІЙ. Ф: и Іа:	
С.	20	Феодора Тріхіны.	2	Аѳанасія.	
И.	21	Іануар: и Алексан:	3	Обрѣтеніе крес.	
И.	22	Феодора Сѳеота.	4	Флоріана.	
В.	23	* Георгія Великом:	5	Готтхарда.	Ї
С.	24	Саввы стратилата.	6	Іоанна.	
Ч.	25	Евангеліста Марка.	7	Станіслава.	
И.	26	Священны: Вас: А. Е.	8	Михаіла.	
С.	27	Сумеона срод: Гос:	9	Грігорія.	
И.	28	Іасона и Сосіпатра.	10	Антонія Ел.	
И.	29	Святыхъ 9 мучен:	11	Беатріцы.	
В.	30	Іакова брата Іоан:	12	Панкрац:	О

М А І Й мѣсть 31 день.

орока Іереміи.	13	Серватія.	
анасія Пат: Ал.	14	Хрстіана.	
моѳеа и Лавры.	15	Соѳіи.	
елдмуч: Пелаг:	16	Іоан. Неп.	
ны Мученицы.	17	Убада.	
а многострадал:	18	Венаптіна.	
акія мученика.	19	Іво блаж.	
нна Еван: и Арс:	20	Бернард.	С
. и пр. мц. с. Нік.	21	Константин.	
юс. Сімон. Зплот.	22	Елены.	
ж. и Меѳ. Еп. Мо.	23	Дезид. Еп.	
іѳана и Германа.	24	Іоанны.	
икеріи мучениц.	25	Урбана.	
дора мученика.	26	Філіпа.	
хомія Великаго.	27	Магдали.	Ө
юзнисеніе Христ.	28	* Вознес. Хрис.	
дроника Апост.	29	Максима.	
одота мученика.	30	Феликса.	
трик. Еп. Прус.	31	Петронія.	
мученика Фал.	1	ІУНІЙ. Ник.	
Констан. и Елены.	2	Еразма.	
сіліска мученика.	3	Клотилди	Ѓ
ханца Еп. Сінад.	4	Квиріана.	
меона на дивнѣ.	5	Боніфат.	
. обр. главы Пр.	6	Норберт.	
юшеств. Св. Духа.	7	* Духовы.	
уховн. Понед.	8	* Духовн. Пон:	
киты Еп. Халк.	9	Прим. и Фе.	
гч. Феодос. дѣви.	10	Маргар.	
іака обит. Далм.	11	Варн. Ап.	О
юс. Ерміа и Ерм.	12	Іоанна.	

ІУНІЙ містить 30 дней.

С.	1	Іустіна муч. Філоc.	13	Антоніа Пад.
И.	2	Шікѣора П. Коис.	14	* Прѣсвѣт. 'Гр.
П.	3	Лукіліана мучен.	15	Біта.
В.	4	Митроѣана Патр.	16	Францішка.
С.	5	Дороеа Еп. Турс.	17	Адолаѣа.
Ч.	6	Висаріона чудотв.	18	* БРАНИАНЧЕВО. С
П.	7	Ѳеодота Еп. Анг.	19	Гервасіа.
С.	9	Ѳеодора стратца.	20	Сгаверіа.
И.	9	Курілла Архіе. А.г.	21	Алоїзіа.
П.	10	Тімоѣа Еп. Прус.	22	Паулін.
В.	11	Вареолом. и Варн.	23	Сідоніа.
С.	12	Онуѣріа велшк.	24	Іоан. Кр.
Ч.	13	Мученицы Акв.г.	25	Проспера.
П.	14	Елісеа прор. и Меѣ.	26	Іоан. и Пав. Ѳ
С.	15	Амоса пр. и К. Лаз.	27	Ладислав.
И.	16	Святаго Тѣхона.	28	Льва Пап.
П.	17	Мануїла и Савсла.	29	* ПЕТРА и ПАВ.
В.	18	Леоітіа Мученика.	30	Пагла Вос.
С.	19	Іуды брат. Господ.	1	ІУЛІЙ. Ѳеод.
Ч.	20	Меоод. Епис. Пат.	2	Пос. Бог.
И.	21	Іуліан. Мучен. Тар.	3	Корнеліа. У
С.	22	Ексевіа Еп. Самос.	4	Удалріка.
И.	23	Агрѣпіны мучен.	5	Віхелма.
П.	24	* Роджист. Іоан. Кр.	6	Ісаи прор.
В.	25	Хегроніа мучен.	7	Вібалд.
С.	26	Преподоб. Давіда.	8	Киліана.
Ч.	27	Сампсона страно.	9	Лукреціа.
П.	28	Кѣтра и Іоанна без.	10	Амалій. О
С.	29	* Ап. Петра и Павла.	11	Піа П. Рим.
И.	30	Соборъ 12 апост.	12	Хайірика.

ІУЛІЙ місяць 31 день.

П.	1	Космы и Даміана.	13	Маргар:
В.	2	Положен. Риз. Бцы.	14	Бонавент:
С.	3	Вахіноа мученик.	15	Раздѣл: ап:
Ч.	4	Аандр. Крит. Арх.	16	Фатста М:
П.	5	Аеонасія Аеонск.	17	Алексіа.
С.	6	Сісоа великаго.	18	Арнолда. С
Н.	7	Ѳомы иже въ Малеи.	19	Винцент:
П.	8	Прокон. великом.	20	Іа. Пророк:
В.	9	Пагкр. Еп. Таур.	21	Даніла: Пр:
С.	10	45 Муч. въ Ник. Ар.	22	Мар: Магдад:
Ч.	11	Егѳіиміи Мучениц.	23	Діпоріа.
П.	12	Прокла и Іларіа.	24	Хрстіны.
С.	13	Соборъ Арх. Гавр.	25	Іаков: ап: Ѳ
Н.	14	Акілы апостола.	26	Анны.
П.	15	Киргка и Іулітты.	27	Пантал:
В.	16	Аеіногена свщмчн.	28	Іноценціа.
С.	17	Маріи. великомчн.	29	Марѳы.
Ч.	18	Вахіноа и Еміа.	30	Абдона.
П.	19	Макріа. сест. в. В	31	Ігнатіа.
С.	20	* Пророка Іаан.	1	АУГ. Ч. В. Ѳ
Н.	21	Сѳеона и Іоанна.	2	Порціунк:
П.	22	Маріи Магдаліны.	3	Стефана.
В.	23	Трофіма и Теофіл.	4	Доминика.
С.	24	Хрстіны мучен.	5	Маріа Шнее.
Ч.	25	Успеніе свят. Анны.	6	Преображен:
П.	26	Ермолаа священ.	7	Кастан. До:
С.	27	Пантелепмон. вел.	8	Кіріака.
Н.	28	Прохора и Нікан.	9	Романа О
П.	29	Каллініка мучен.	10	Лаврентіа.
В.	30	Сілы и Аггеа. Дес.	11	Сосаны.
С.	31	Егдокіца правед.	12	Клары.

А ВГУСТЪ мѣсть 31 день.

Ч.	1	Пронсхож: чест: Г	13	Уполита.
П.	2	Морш св: Стефана.	14	Евсевія.
С.	3	Исаакія и Фауста.	15	* Усп: Богор:
П.	4	7 Отроковъ во Еф:	16	Рох: и Ис: С
П.	5	Евсугнїа мучен:	17	Либрата.
В.	6	* Преображен: Христ.	18	Елени Цар:
С.	7	Домет: Пулхер: Ц:	19	Лудвика.
Ч.	8	Емїліана Еп: Куз:	20	* Стѣф: Кр:
П.	9	Матѳїа апостола.	21	Іоакіма.
С.	10	Лаврентїа Архїд.	22	Тимоѳса.
П.	11	Евнїла муч: и діак:	23	Фїлїппа.
П.	12	Фотїа и Анїкїты.	24	Вартолом. ☉
В.	13	Максіма неговѣд:	25	Лудовика.
С.	14	Мїхеа пророка.	26	Самуїла.
Ч.	15	* Успение Богородиц:	27	Іосифа.
П.	16	Свїтато збруса.	28	Августїна.
С.	17	Мурона мученика.	29	Ускнов: Іоан.
П.	18	Флора и Лаура муч.	30	Розн.
П.	19	Андреа стратил.	31	Раимунд. ☽
В.	20	Самуїла пророка.	1	СЕПГ. Егїді.
С.	21	Ѡадѳа апостола.	2	Ефранма.
Ч.	22	Агаѳонїка мучен:	3	Мансѳета.
П.	23	Луппа мученик:	4	Розалїн.
С.	24	Евтуха спашенн:	5	Вїкторїна.
П.	25	Варѳол: ап: и Тїта.	6	Захарїн.
П.	26	Адрїана и Патал:	7	Регїнн. ○
В.	27	Пїмена преподоб:	8	* Рокд: Бог:
С.	28	Моисеа Мурїна.	9	Горгонїа.
Ч.	29	* Ускнов: Іоан: Кр:	10	Нїкол: Тол:
П.	30	Алексе: и Іоан: Пат:	11	Емїліана.
С.	31	Чест: молса Богор:	12	Товїн.

СЕНТЕМБРІЙ місяць 30 днів.

Сусанна и Марія.	15 Матрія.	
Махія и Іоан Пят.	16 Зоявиза: Т	
Аноія и Феодот:	17 Ефемія:	С
Владис Іл и Мате	18 Юліана.	
Захарія пр и Габр:	19 Кандида.	
Еудоксія мучен:	20 Фронт: мч:	
Созонта мучен:	21 Констан:	
Родство Богов:	22 Еустава.	
Іоакіма и Анна.	23 Мате: мч:	
Минодор: и Мате:	24 Матрія.	Θ
Феодори Алексан:	25 Фекла.	
Аутовима свящес:	26 Герард.	
Корнілія сотиска.	27 Клеопа.	
Родивиз: чист: крес:	28 Іустіна.	
Шикити великох:	29 Костя.	
Еуфимія великох:	30 Евдес: Кр:	
Софія и чадъ ея.	1 Міхала.	
Глиенія Ел: Горт:	2 Герард.	Ω
Трофіма и Савл:	3 ОКТОМ. Рет:	
Еустава великох:	4 Теодотр:	
Кодрата Апостол:	5 Кандида.	
Фоки и прор: Іоан.	6 Фронт: Сер:	
Зачатіе Іоан: Крес:	7 Шандида.	
Фекла: и Сус: К: Сер:	8 Бруна.	
Еуфросинія Преп:	9 Іустіна.	Θ
Престав: Евт: Іоан:	10 Брігітты.	
Калестрата муч:	11 Дионсія.	
Уарітона Превод:	12 Фран: Бор:	
Куріака отшел:	13 Елізіана.	
Григор: въ Ар: сен:	14 Максима.	

ФЕВРУАРИЙ — двадцать 28 дней.

П.	1	Трѣѡна Мученик.	13	Иордана.
С.	2	* СВѢТЕНІЕ Господне.	14	Валентіа.
Н.	3	Симеона Богопр:	15	Фаустина.
П.	4	Исідора Пидусіотс.	16	Іуліаніа
В.	5	Агаѡія Мученицы.	17	Сабина Еп:
С.	6	Вукѡла Еп. Смир.	18	Симеона Еп:
Ч.	7	Парѡен: Еп: Лампе:	19	Сосанны.
П.	8	Ѳеод: Страт: и Зах.	20	Елечѡеріа. С
С.	9	Никхиѡра Мученика.	21	Елеонори.
Н.	10	Харадампіа Мучен:	22	Петра Каѡ.
П.	11	Васіа Служеном:	23	Романы.
В.	12	Мелетіа Пат: Ант.	24	Матіа Ап:
С.	13	Мартініан: и Св: С:	25	Вікторіна.
Ч.	14	Ауксентіа препод:	26	Валбурги.
П.	15	Онисіма Апостола:	27	Леандра. Ѳ
С.	16	Шамѡіа Мученик:	28	Ренаты.
Н.	17	Ѳеодора Туропа.	1	МАРТЪ. Албін.
П.	18	Льва Папы Римск:	2	Симплиціа.
В.	19	Архіппа Апостола.	3	Кунегунди.
С.	20	Льва Еп: Катап:	4	Чиста среда Т
Ч.	21	Гимѡеа преподоб:	5	Евсевіа.
П.	22	Обрѣтен: мщ: Евт:	6	Фрідеріка.
С.	23	Полукар: Еп: Смы:	7	Ѳомы Ап. Ѡ
Н.	24	Обр: гал. Іоан: Крес:	8	Іоанна.
П.	25	Тарасіа Патр: Кон:	9	Франціп.
В.	26	Порѡуріа Еп: Газ:	10	40 Мучен:
С.	27	Прокѡпіа Декап:	11	Херакдіа.
Ч.	28	Васіліа Слостника.	12	Григоріа.

МАРТЪ мѣсьць 31 день.

П.	1	Евдокіи препод:	13	Розшны.	
С.	2	Феодот: Еп: Курін:	14	Матилди.	О
Н.	3	Евтроп: мученик.	15	Донгіа.	
П.	4	Герасима препод:	16	Ериберга.	
В.	5	Конопа мученика.	17	Гертруди.	
С.	6	Свят: 42 мученика.	18	Александра.	
Ч.	7	Священом: въ Хер:	19	Юспѣа.	
П.	8	Феофанак: Еп: Нік.	20	Шикеты:	
С.	9	40 Мучениковъ.	21	Бенедикта:	С
Н.	10	Кодрат: и друз: его.	22	Октавіана.	
П.	11	Софроніа Патріар:	23	Викторина.	
В.	12	Преподоб: Феоф:	24	Гаврііла.	
С.	13	Прем: мщ: Нпкиф:	25	* Благовѣщем:	
Ч.	14	Венедикта препод:	26	Емануіла.	
П.	15	Агалиа мученика.	27	Руперта.	
С.	16	Савіа и Палы.	28	Гунтрама.	
Н.	17	Алексіа чел: Бож:	29	Куріла.	Ө
П.	18	Куріа: Архіеп: Іер:	30	Клирина.	
В.	19	Хрусанѣа и Даріи.	31	Балбша.	
С.	20	Во обит: свят: Сав:	1	АПР: Хуго.	
Ч.	21	Іакова Епіск.	2	Фран: Пау:	
П.	22	Васіліа Пресвѣтер:	3	Ріхарда.	
С.	23	Нікона преподоб:	4	Ісидора.	
Н.	24	Артеміа Епіск:	5	Вищенціа.	Э
П.	25	* Благовѣщен: Бцы.	6	Целестіна.	
В.	26	Соборъ Арх: Гавр:	7	Хермана.	
С.	27	Матроны матере.	8	Діонисіи.	
Ч.	28	Іларіон: и Сте: чуд:	9	Дімітріи.	
П.	29	Марка Еп: Арее:	10	Іезекііа.	
С.	30	Іоанна Дѣвствен:	11	Два Папы.	
Н.	31	Улатіа Еп: Гавтр.	12	Іуліа Пан:	

АПРІЛІЙ мѣсьць 30 дней.

И.	1	Препо: Маріи Егѣп.	13	Іустина	О
В.	2	Тіта чудотворца.	14	Тібурція.	
С.	3	Никиты исповѣди:	15	Харісія.	
Ч.	4	Іосифъ: и Георг: Мал:	16	Турибіа.	
П.	5	Феодула и Агаѣоп.	17	Рудолѣа.	
С.	6	Евѣлхія Арх: Клп:	18	Вадеріа.	
И.	7	* Воскресен: Христ:	19	* Воск: Христ. С	
И.	8	* Воскрес: Пон:	20	* Воскр: Понед.	
В.	9	* Воскрес: Втор:	21	Анзелма.	
С.	10	Терентіа муч: и др:	22	Рафаіла.	
Ч.	11	Алтіп: Ел: Пер: Ас:	23	Адалберта.	
И.	12	Василія Еп: Парійс:	24	Георгія велик.	
С.	13	Артемона Священ:	25	Марка Ев:	
Н.	14	Мартіна Пап: Рим:	26	Тіта.	
И.	15	Аріс: Пуда и Троф:	27	Анастасія.	Ө
В.	16	Агап: Гринны и Хіо:	28	Віталіс. М.	
С.	17	Симеона Персідск.	29	Петра М.	
Ч.	18	Іоан: учен: Гр: Дек:	30	Екатерины.	
И.	19	Іоанна ветхопец:	1	МАІЙ. Ф: и Іа:	
С.	20	Феодора Трихіны.	2	Аѣанасія.	
Н.	21	Іануар: и Алексан:	3	Обрѣтеніе крес.	
П.	22	Феодора Сѣкеота.	4	Флоріана.	
В.	23	* Георгія Великом:	5	Готтхарда.	Ѓ
С.	24	Саввы стратилата.	6	Іоанна.	
Ч.	25	Евангеліста Марка.	7	Станислава.	
И.	26	Священны: Вас: А. Е.	8	Михаіла.	
С.	27	Симеона срод: Гос:	9	Грігорія.	
И.	28	Іасона и Сосіпатра.	10	Антонія Еп.	
П.	29	Святыхъ 9 мучен:	11	Беатрицы.	
В.	30	Іакова брата Іоан:	12	Панкрац:	О

КАЛЕНДАРСКО ПОГЛѢАНЪ

О ГОДИНИ 1855.

О Зимѣ.

Зима е юштѣ 1854 годинѣ 10-га Декемвриѣ настала, кад е сунце у знак небеснога ярца ушло, и дан најкраји поспао, а ноћ најдужа, и траје до 9-га Марта ове годинѣ. Ова годишня четврт с почетка биће хладна и снѣжна, а послѣ тога кишовита, и премѣнлива.

О Пролѣћу.

Пролѣће почетиће 9-га Марта, кад сунце у знак небеснога овна уђе, и први пут ове годинѣ дан и ноћ издначи. Оно ће с почетка бити влажно, а за тиѣм сушно и умѣрено.

ІУНІЙ містить 30 днів.

С.	1	Іустіна муч. Філос.	13	Антонія Пад.
П.	2	Шікнеора П. Коис.	14	* Присвѣт. Тр.
П.	3	Лукіліана мучен.	15	Біта.
В.	4	Митрофана Патр.	16	Францішка:
С.	5	Дороеа Еп. Турс.	17	Адолаа.
Ч.	6	Висаріона чудотв.	18	* Брананчево. (
П.	7	Феодота Еп. Анг.	19	Гервасіа.
С.	9	Феодора стратн.	20	Стеверіа.
П.	9	Курілла Архіе. Ал.	21	Алоїзіа.
П.	10	Тимофеа Еп. Прус.	22	Паулін.
В.	11	Вароолом. и Варн.	23	Сідоніа.
С.	12	Онуферіа велнк.	24	Іоан. Кр.
Ч.	13	Мученицы Акч.г.	25	Проспера.
П.	14	Елісеа прор. и Меѡ.	26	Іоан. и Пав. Ѡ
С.	15	Амоса пр. и К. Лаз.	27	Ладислав.
П.	16	Святаго Трхона.	28	Льва Пап.
П.	17	Мануїла и Савсла.	29	* Петра и Пав.
В.	18	Леонтіа Мученика.	30	Паула Вос.
С.	19	Іуды брат. Господ.	1	ІУЛІЙ. Феод.
Ч.	20	Меоод. Епис. Пат.	2	Пос. Бог.
П.	21	Іуліан. Мучен. Тар.	3	Корнеліа.)
С.	22	Етсевіа Еп. Самос.	4	Удалріка.
П.	23	Агрпїны мучен.	5	Вілхелма.
П.	24	* Рождест. Іоан. Кр.	6	Ісаин прор.
В.	25	Хегроніа мучен.	7	Вібаад.
С.	26	Преподоб. Давіда.	8	Киліана.
Ч.	27	Сампсона страно.	9	Лукрецін.
П.	28	Кіра и Іоанна без.	10	Амалій. О
С.	29	* Ап. Петра и Паула.	11	Папа П. Рим.
П.	30	Соборъ 12 апост.	12	Хайрїка.

ІУЛІЙ місяць 31 день.

1 Космы и Даміана.	13 Маргар:
2 Положен. Риз. Бцы.	14 Бонавент:
3 Уакіноа мученик.	15 Раздѣл: ап:
4 Андр. Крит. Арх.	16 Фатста М:
5 Аѳонасія Аѳонск.	17 Алексія.
6 Сісоа великаго.	18 Арнолда. С
7 Фомы иже въ Маден.	19 Віцент:
8 Прокоп. великом.	20 Л. Пророк:
9 Пагкр. Еп. Тагр.	21 Данила: Пр:
0 45 Муч. въ Ник. Ар.	22 Мар: Магдал:
1 Ефѳіміи Мучениц.	23 Ліворія.
2 Прокла и Іларія.	24 Хрістіны.
3 Соборъ Арх. Гавр.	25 Іаков: ап: Θ
4 Акілы апостола.	26 Анны.
5 Кирѳка и Гулітты.	27 Пантал:
6 Аѳиногена свщмчн.	28 Іноценція.
7 Маріи. великомчн.	29 Марѳы.
8 Уакіноа и Еміа.	30 Абдона.
9 Макрія. сест. в. В.	31 Ігнатія.
0 * Пророка Или.	1 АВГ. Ч. В. Ѵ
1 Сѳмеона и Іоанна.	2 Порціунк:
2 Маріи Магдаліны.	3 Стеѳана.
3 Трофіма и Теофіл.	4 Доминика.
4 Хрістіны мучен.	5 Марія Шнее.
5 Успеніе свят. Анны.	6 Преображен:
6 Ермолаа священ.	7 Каетан. До:
7 Пантелеимон. вел.	8 Кіріака.
8 Прохора и Нікан.	9 Романа О
9 Каллініка мучен.	10 Лаврентія.
0 Сілы и Аггел. Дес.	11 Сосаны.
1 Ефдокіа правед.	12 Клары.

АВГУСТЪ мѣсяць 31 день.

Ч.	1	Происхож: чест: Г	13	Уполита.
П.	2	Морци св: Стефана.	14	Евсевія.
С.	3	Исаакія и Фавста.	15	* Усп: Богор:
И.	4	7 Отроковъ во Еф:	16	Рох: и Ис: С
П.	5	Евсугнія мучен:	17	Либрата.
В.	6	* Преображен: Христ.	18	Елены Цар:
С.	7	Домет: Пулхер: Ц:	19	Лудвика.
Ч.	8	Емилиана Еп: Куз:	20	* Стеф: Кр:
П.	9	Матѳея апостола.	21	Іоакіма.
С.	10	Лаврентія Архид.	22	Тимофеа.
И.	11	Евнла муч: и діак:	23	Филиппа.
П.	12	Фотія и Анкіты.	24	Бартолом. Θ
В.	13	Максіма неовѣд:	25	Лудовика.
С.	14	Міхеа пророка.	26	Самуила.
Ч.	15	* Успение Богородиц:	27	Іосифа.
П.	16	Сантаго збруса.	28	Августіна.
С.	17	Мурона мученика.	29	Усекнов: Іоан.
И.	18	Флора и Лаура муч.	30	Рози.
П.	19	Андреа стратил.	31	Раимунд. ○
В.	20	Самуила пророка.	1	СЕПТ. Егиді.
С.	21	Фаддеа апостола.	2	Ефранма.
Ч.	22	Агаѳоніка мучен:	3	Мансчета.
И.	23	Луппа мученик:	4	Розалин.
С.	24	Евтуха сплщенн:	5	Вікторіна.
И.	25	Варѳол: ап: и Тіта.	6	Захарін.
П.	26	Адріана и Патал:	7	Регіни. ○
В.	27	Пімена пренодоб:	8	* Рокд: Бог:
С.	28	Моусеа Муріна.	9	Горгонія.
Ч.	29	* Усекнов: Іоан: Кр:	10	Нікол: Тол:
П.	30	Алексе: и Іоан: Пат:	11	Емилиана.
С.	31	Чест: иолса Богор:	12	Товіи.

С Е П Т Е М В Р І Й містить 30 дней.

И.	1	Сумсона и Марѳы.	15	Маврікіа.	
И.	2	Маѳан. и Иоан. Пат.	14	Воздвигъ: Т	
В.	3	Анѳимъ и Феоктѣст.	15	Шкодіма:	С
С.	4	Вавулы Ел: и Моус.	16	Лудмиллы.	
Ч.	5	Захаріи пр: и Елисе:	17	Дамберта.	
П.	6	Евдоксія мучен:	18	Фомы: ап:	
С.	7	Созонта мучен:	19	Констан:	
И.	8	* Рождество Богов:	20	Евстаѳіа.	
П.	9	Іоакіма и Анны.	21	Матѳ: ап:	
В.	10	Минодор: и Митр:	22	Маврікіа.	Ө
С.	11	Феодоры Алексан:	23	Феклы.	
Ч.	12	Аутонома священ:	24	Герарда.	
П.	13	Корнеліа сотника.	25	Клеофы.	
С.	14	* Воздвигъ: чест: крес:	26	Густіны.	
И.	15	Шикиты великом:	27	Космы.	
И.	16	Евѳиміи великом:	28	Вещес: Кр:	
В.	17	Совіи и чады ея.	29	Михаила.	
С.	18	Елменія Ел: Горт:	30	Геронума.	С
И.	19	Троѳіма и Сават:	1	ОКТОМ. Рем:	
П.	20	Евстаѳіа великом:	2	Деодегард.	
С.	21	Кодрата Апостол:	3	Кандіа.	
И.	22	Фоки и прор: Іоны.	4	Франц: Сер:	
И.	23	Зачатіе Іоан: Крес:	5	Шлаціа.	
В.	24	Фекл: и Сум: К: Сер:	6	Бруна.	
С.	25	Евѳросіини Преп:	7	Густіны.	О
Ч.	26	Престав: Евг: Іоан:	8	Брітїты.	
П.	27	Калистрата муч:	9	Діонусіа.	
С.	28	Уарїтона Препод:	10	Фран: Бор:	
И.	29	Куріака отшел:	11	Емліана.	
И.	30	Григор: въ Армен:	12	Максіміа.	

ОКТОБРІЙ п'ять 31 день

В.	1	Покровъ Богородицы.	13	Коломанн:	
С.	2	Кипріяна и Іустин:	14	Каліста.	С
Ч.	3	Діонісія Арсепар:	15	Ферезин.	
П.	4	Іероо: и Стеф: Щид.	16	Галла	
С.	5	Харітіны мучениц.	17	Хедвігн.	
П.	6	Фомы Апостола.	18	Луки Еваг:	
П.	7	Сергія и Вакха.	19	Фердінанд.	
В.	8	Пелагін и Тапсін.	20	Феліціана.	
С.	9	Іак: ап: и Стеф: Д:	21	Уршулы.	
Ч.	10	Евдямпіа мучен:	22	Кордулы.	Ө
П.	11	Філіппа апост:	23	Іоанна К:	
С.	12	Прова Тараха муч:	24	Рафаила.	
П.	13	Карпа и Папулы.	25	Хрвсане:	
П.	14	* Првподов: Параск:	26	Димитріа.	
В.	15	Евѳіміа и Лукіана.	27	Савіны.	
С.	16	Доггіна мученик:	28	Сум: и Іуд:	
Ч.	17	Осін пророка.	29	Зиновіа.	О
П.	18	Луки Евангел:	30	Клаудіа.	
С.	19	Іоця пророка.	31	Вологанг:	
П.	20	Артемія великм:	1	* НОЕМ. Вс: Св:	
П.	21	Іларіона препод:	2	Всѣхъ душ:	
В.	22	Аперкіа Еп: Іерап:	3	Хуберта.	
С.	23	Іакова брата Гос:	4	Карола Бор:	
Ч.	24	Ареѳы мученика.	5	Емеріка,	О
П.	25	Маркіана и Март:	6	Леонарда.	
С.	26	* Димитріа Влашкм.	7	Енгелберт:	
П.	27	Нестора муч:	8	Готтѳр:	
П.	28	Теренція, Арс: А:	9	Феодора.	
В.	29	Анастасін мучен:	10	Тріфона.	
С.	30	Зинов: и Милут: К:	11	Март: Еп:	
Ч.	31	Стахіа и Амліа.	12	Еміліана.	

НОЕМВРІЙ имѣеть 30 дней.

1	Космы и Даміана.	13	Станислав.	С
2	Ангидіна и Пигас.	14	Серафін:	
3	Акепсімы и Іосіфа.	15	Леополда.	
4	Преп. Іоаннік. Вел.	16	Едмунда.	
5	Галактіона и Епіс.	17	Григоріа.	
6	Павла Архіеп. К.	18	Евгеніа.	
7	33. мучен. въ Мел.	19	Елісавет:	
8	* Михаіла Архістр.	20	Фелікса.	Ө
9	Онисіфора и Порф.	21	Вход: Бог:	
10	Ераста и Олгана.	22	Цеціліи.	
11	Миши и Стеф. Деч.	23	Климента.	
12	Іоанна мѣлостиваго.	24	Іоанна Зла:	
13	Іоанна Златоуста.	25	Екатер:	
14	Філіппа ап. и Пок.	26	Конрада.	
15	Гуріа, постъ Р. Хр.	27	Віргіліа.	
16	Матвѣа Егггг.	28	Сосѣна.	Џ
17	Григоріа Еп. Неокес.	29	Сатурна.	
18	Платона и Романа.	30	Андр: Апт:	
19	Авдіа пророка.	1	ДЕК: Еліг:	
20	Григоріа Декапол.	2	Бібіанны.	
21	* Входъ Богородицы.	3	Франц: Кес:	
22	Філимона апостола.	4	Варвары.	
23	Амфілох. Еп. Іконій.	5	Саввы.	О
24	Екатерины великм.	6	Ніколаа.	
25	Климента Папы Р.	7	Ампросіа.	
26	Алупіа Столпника.	8	* Зач: Бог:	
27	Іакова Персѣнша.	9	Іскадіа.	
28	Стефана Поваго.	10	Іудіѣы.	
29	Парамона мученика.	11	Дамаса.	
30	Андреа первозванна.	12	Максент:	С

ДЕКЕМВРІЙ имѣеть 31 день.

Н.	1	Иаума пророка.	13	Луцій.
П.	2	Аввакума и Урош.	14	Шикасія.
В.	3	Софонія прор.	15	Григеса.
С.	4	Варвары великмч.	16	Егесвіа.
Ч.	5	Саввы освященнаго.	17	Лазаря.
П.	6*	Свѣтаго Николая.	18	Граціана.
С.	7	Амвросіа Еп. Мед.	19	Немесіа.
И.	8	Патапіа Препод.	20	Амон: Θ
П.	9	Зачатіе Богород.	21	Θомы ап:
В.	10	Ермогена и Іоан. Д.	22	Зенона.
С.	11	Даніла столпника.	23	Вікторіи.
Ч.	12	Спурідона Еп. Тр.	24	Адама Егп.
П.	13	Евстрат. и Луксен.	25*	Рожд: Христ.
С.	14	Θурса, Левкіа и Ф.	26*	Стефана.
П.	15	Елесевер. свѣщенн.	27	Іоан. Евагг. С
П.	16	Аггеа пророка.	28	Нсв. млад.
В.	17	Даніла пророка.	29	Θомы.
С.	18	Себастіана муч.	30	Давіда кр.
Ч.	19	Вошѣатіа муч.	31	Сулвестра.
П.	20	Ігнатіа Богоносца.	1*	ІАН. Ново Л.
С.	21	Іуліаніи мучениц.	2	Макаріа.
П.	22	Анастасіи великм.	3	Геновевы.
П.	23	10 муч. въ Критѣ.	4	Гіта. Θ
В.	24	Евгеніи мучениц.	5	Гелесвора.
С.	25*	Рождство Христ.	6*	Ш. Краля.
Ч.	26*	Соворъ Богородиц.	7	Ісідора.
П.	27*	Стефана Архидіак.	8	Северіана.
С.	28	Дву тму мучен.	9	Марцелл.
Н.	29	14 тысячъ млад.	10	Павла пуч. С
П.	30	Авгсін мучениц.	11	Хгтіна.
В.	31	Мелхіи препод.	12	Ернеста.

КАЛЕНДАРСКО ПОГЛАЃАНЪ

О ГОДИНИ 1855.

О Зимѣ.

Зима е јошп 1854 године 10-га Децемвриа настала, кад е сунце у знак небеснога ярца ушло, и дан најкраћи постао, а ноћ најдужа, и траје до 9-га Марта ове године. Ова годишња четврт с почетка биће хладна и снѣжна, а послѣ тога кишовита, и премѣљива.

О Пролѣћу.

Пролѣће почетиће 9-га Марта, кад сунце у знак небеснога овна уђе, и први пут ове године дан и ноћ издначи. Оно ће с почетка бити влажно, а за тиѣм сушно и умѣрено.

О ЛѢТУ.

Лѣто ће 9-га Юнія почети, кад сунце дође у знак небеснога рака, и постане дан најдужи, а ноћ најкраћа. Оно ће бити у почетку умѣрено, потом жарно, а на крају опет умѣрено. Ечма и овса неће бити много ове године, а сіена, ако се ливаде усчувају, биће прилично доста.

О ЁСЕНИ.

Ёсен почињ се 11-га Септемврија, кад сунце присије у знак небесни терезија, и други нут ове године дан и ноћ издначи се. Ова ће сеи бити пријатна, и што буде врућине, вѣтриће е с кишницом кад и кад разблажити. Трешнѣ, ораси и шљиве родиће добро, а крушке и лбуке у средню руку. Треба се напати на доста и на добра вина.

Ове године многи ће од главоболѣ, кашля и кљивце напати се.

О МѢСЕЧНИЄМА МІЄНАМА.

Јануари.

Пун мѣсец 2-га у 1 сахат 3 мин. пос.
п С почетка дажд, а поскѣ вѣтар и снѣг.

Последня четвърт 9-га у 10 сах. 34 мин.
осл. п. Киша са снегом.

Нови мѣсец 17-га у 7 сах. 45 мин. пр. п.
са зима.

Прва четвърт 24-га у 4 сах. 56 мин. посл.
Зима и снѣг.

Пунн мѣсец 31-га у 2 сах. 7 мин. пр. п.
ка зима и киша.

ФЕВРУАРИ.

Последня четвърт 8-га у 11 сах. 18 мин.
р. п. Хладно пріеме и снѣг.

Нови мѣсец 15-га у 8 сах. 29 мин. посл.
Вѣшар и киша.

Прва четвърт 23-га у 5 сах. 30 мин. пр.
Хладно пріеме и вѣшар.

МАРТ.

Пунн мѣсец 2-га у 2 сах. 41 мин. посл.
Врѣме непосредно и хладно.

Последня четвърт 9-га у 11 сах. 52 мин.
осл. п. Врѣме хладно и сушнѣжица.

Нови мѣсец 17-га у 9 сах. 3 мин. пр. п.
рѣме чисто и вѣшар як.

Прва четвърт 24-га у 6 сах. 14 мин. посл.
Врѣме кишовито и мехко.

А п р и л и.

Пуни мѣсец 1-га у 3 сах. 25 мин. пр. и
Дісно и чисто вріеме.

Послѣднѣя четврти 8-га у 0 сах. 36 мин.
посл. п. Киша и вѣнар.

Нови мѣсец 15-га у 9 сах. 47 мин. посл.
п. Чисто и благо вріеме.

Прва четврти 23-га у 6 сах. 58 мин. пр.
п. Вріеме као и у пређашњој четврти.

Пуни мѣсец 30-га у 4 сах. 9 мин. посл.
п. Сухо и вѣнар.

М а и.

Послѣднѣя четврти 8-га у 1 сах. 20 мин.
пр. и. С почепка облачно, а послѣ киша.

Нови мѣсец 15-га у 10 сах. 31 мин. пр. п.
Вріеме кишовито и неновозьно.

Прва четврти 22-га у 7 сах. 42 мин. посл.
п. Хладно и шкодљиво вріеме.

Пуни мѣсец 30-га у 4 сах. 53 мин. пр. п.
Вріеме облачно с ромниљѣм кише.

Ю н и.

Послѣднѣя четврти 6-га у 2 сах. 4 мин. пр. п.

исл. п. С почетка поплао, а послѣ кишовно
о вріеме.

Нови мѣсец 14-га у 11 сах. 15 мин.
исл. п. Вріеме ведро и вруће.

Прва четврт 21-га у 8 сах 26 мин. пр.
Чисто и повољно вріеме.

Пуни мѣсец 28-га у 5 сах. 37 мин. посл.
Вріеме с почетка шполао, а послѣ мала
ша.

Ю л и.

Послѣдня четврт 6-га у 2 сах. 48 мин.
п. Вріеме лісно и тепло.

Нови мѣсец 13-га у 11 сах. 59 мин. пр. п.
іеме с почетка топло а послѣ лѣтар.

Прва четврт 20-га у 9 сах. 0 мин. п. п.
іеме запарно.

Пуни мѣсец 28-га у 6 сах. 11 мин. пр. п.
ода киша.

А в г у с т.

Послѣдня четврт 4-га у 3 сах. 22 мин.
п. Вріеме кишовино и грмљавина.

Нови мѣсец 12-га у 0 сах 33 мин. пр. п.
почетка облачно и киша, а послѣ чисто
сме.

Прва четвртин 19-га у 9 сах. мин. 41 пр.
п. Време хладно и кишовито.

Пуни мјесец 26-га у 6 сах. 55 мин. п. п.
Време умјерено.

С Е П Т Е М В Р И Н.

Последња четвртин 3-га у 4 сах. 6 мин.
пр. п. Време чисто и јасно.

Нови мјесец 10-га у 1 сах. 17 мин. п. п.
Време умјерено.

Прва четвртин 17-га у 10 сах. 28 мин.
п. п. Време облачно и кишовито.

Пуни мјесец 25-га у 7 сах. 39 мин. пр. п.
Дано покло а ноћу похладно време.

О К Т О М В Р И Н.

Последња четвртин 2-га у 4 сах. 50 мин.
п. п. С почешка ведро а на крају кишовито
време.

Нови мјесец 10-га у 2 сах. 1 мин. пр. п.
Време непостояно.

Прва четвртин 17-га у 11 сах. 22 мин.
пр. п. прихладно и сумтно време.

Пуни мјесец 24-га у 8 сах. 33 мин. п. п.
Хладно и чисто време.

Н о с е м в р и .

Послѣдня четврт 1-га у 5 сах. 44 мин.
пр. п. Из почепка киша, а попом снѣг.

Нови мѣсец 8-га у 2 сах. 55 мин. пр. п.
С почепка киша, а послѣ мраз.

Прва четврт 16-га у 0 сах. 6 мин. пр. п.
Ютром хладно, а даню проло.

Пунн мѣсец 23-га у 9 сах. 17 мин. пр. п.
Віалца.

Послѣдня четврт 30-га у 6 сах. 28 мин.
п. п. Из почепка ведрина, а за пісм снѣг.

Д е к е м в р и .

Нови мѣсец 8-га у 3 сах. 39 мин. пр. п.
Яка зима п снѣг.

Прва четврт 16-га у 0 сах. 28 мин.
пр. п. Све ве҃ма зимне пріеме.

Пунн мѣсец 23-га у 5 сах. 31 мин. п. п.
Зима п снѣг велик.

Послѣдня четврт 29-га у 1 сах. 57 мин.
Чисто, по про хладно пріеме.

ПОМРАЧЕНЯ СУНЦА И МЪСЕЦА.

Ове године биће два помраченя Сунца и едно Мъсеца:

1-во, помраченъ Сунца биће 15 Маја у едан сах. и по п. п., и виђеће се у јужној Европи, Ази и Африки.

2-го, помраченъ Мъсеца биће 29 Маја у 12 сах. поћу.

3-е, помраченъ Сунца биће 8-га Ноемврија у 11 сах. у ютру, и виђеће се онако, као и оно 15 Маја

КОМЕТА 1855

Тако названа Халейска Комета показаће се на востоку у срједи Августа, и биће од земљ удаљна 40,000,000 милл, 1-г пак Септемврија 20 мил. милл, а 1-га Октомврија биће само 6 мил. милл, и тад ће се у својој цјелој льпоти показати; а по том ће почети нестаяти, тако да ће до свршетка године опет 40 мил. милл далеко бити. Она непа повратиће се и у срједи Фебруарија 1856 год., и биће опет 25 мил. милл близу, а кад с ту нестане, неће се показати више за 76 год. и с до 1912 год

Р О Д О С Л О В І Є

Садашњи у Европи Царства и Краљевства.

Ц А Р С Т В А

Р У С І Я.

(Православне вѣре).

НИКОЛАЙ ПАВЛОВИЧЪ Импера-
оръ и Самодержецъ Всероссійскій, родио
с 1796 године 25 Юлія, а синуіо на пре-
пол 1825 год. 19 Ноемвриа.

АЛЕКСАНДРА ТЕОДОРОВНА Импе-
атрица Всероссійская, кћи Краля Прай-
кога, рођена 1798 год. 1 Юлія; вѣнчала се с
[ИМПЕРАТОРОМЪ НИКОЛАЕМЪ 1817 године
Юлія.

АЛЕКСАНДРЪ НИКОЛАЕВИЧЪ Це-
аревичъ, Наслѣдникъ и Великій Князь,
ођен 1818 год. 17 Априліа.

А У С Т Р И Ј А.

(Римско-Католическе вѣре).

ФРАНЦ I. Император Аустриски, рођен 31-га Јануариј 1768 год., а ступио на престој 18-га Фебруариј 1792 године.

КАРОЛИНА АУГУСТА Императрица, Принцеза Баварска, рођена 27 Јануариј 1792 год., а удала се за Цара Франца 29 Октобра 1816 год.

ФЕРДИНАНД, КАРЛ ЛЕОПОЛД ИОСИФ, Наслѣдник Царства и вѣнчани Краљ Маџарски, родио се 7 Априлиј 1793 године.

МАРИЈ АННА, Принцеза Сардинска, рођена 7 Септемвриј 1803 године, а удала се за Фердинанда Наслѣдника Царства 16 Септемвриј 1830 године.

Т У Р С К А.

(Мухамеданскога закона).

СУЛТАН МАХМУД II, рођен 8 Јулиј 1785 год., а ступио на престој 16 Јулиј 1808 године.

СУЛТАН АБДУЛ-МЕЏИД, Наслѣдник, рођен 8 Фебруариј 1823 године.

К Р А Л Ъ В С Т В А.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ.

(Реформатског закона).

Вилхелм IV, Краљ Инглески и Ханноверански, рођ. 31 Јулія 1765 год.; ступио у брак 29 Јун. 1818 с Аделхайдом, Принцезом Саксен-Майнингенском, рођ. 1 Августа 1792 год.; а влада престолом од 16 Јулія 1830 год.

Александрина Викторія, Наслѣдница престола, рођ. 12 Маја 1819 год., кћи покойнога Херцега Кентскога, брата Краљвога.

Ф Р А Ц У С К А.

(Католическога закона).

Луиџ Филипп I, Краљ Француски, Херцег Орлеански, рођ. 24 Септ. 1773; ожењен 3 Нов. 1809 год. за Марију Амалію, Принцезу Неаполитанску, рођ. 14 Априла 1782; а управља Краљвством од 28 Јулія 1830 год.

Фердинанд Филипп, Наслѣдник и Херцег Орлеански рођ. 22 Августа 1810 год.

П Р А Й С К А.

(Реформатског закона).

Фридрих Вилхелм III, Краљ Прайска, рођен 22 Јулиа 1797 год.; ожењн по други пут 28 Окт. 1824 год., за Аугусту Принцезу Лигницку, рођ. 18 Авг. 1800 год.; а управл од 4 Ноемвриа 1797 год.

Фридрих Вилхелм, Наслѣдник, рођ. 3 Окт. 1795 год., а ожењн 17 Ноемвр. 1823 за Елисавету Лунзу, Принцезу Баварску, рођ. 1 Ноемвр. 1801 год.

Ш П А Н И Ј А.

(Католичкога закона).

Краљица Изабела II, под управом своје матере.

З В Е Ц Џ Ј А и Н О Р В Е Г Џ Ј А.

(Лутеранског закона).

Краљ XIV Јоан, Краљ од Звѣѣ и Норвеѣ, рођ. 14 Јануариа 1764 год.; ожењн 4 Авг. 1798 за Бернардину Евгениу, рођ. 26 Окт. 1781 год.; а влада Краљевством од 24 Октобр. 1810 год.

Госпо Франц Оскар, Наслѣдник, рођен
22 Јунија 1799 год.; а вѣнчао се 7 Јунија 1823
с Јосифином, Принцезом Лаихтенбергском.

Д А Н И Ј А.

(Лутеранског закона).

Фридрих VI, Краљ Дански, рођ. 16 Јан.
1768 год.; оженіо се 19 Јулија 1790 год. за
Марију Софију Фридрику, Принц. Хесен-Ка-
селску, рођ. 16 Окт. 1767 год.; а спунио на
престол 1 Марта 1808 год.

Каролина, Наслѣдница, рођ. 16 Окт.
1793 год., удапа за Фридриха Фердинанда,
Принца Данског.

П О Р Т У Г А Л И Ј А.

(Кат. закона).

Марија II да Глориа, Краљица Порту-
галска и Алгарвска, рођ. 23 Марта 1819 год.;
а спуница на престол 20 Априла 1826 год.

С А Р Д Е Н И Ј А.

(Кат. закона).

Карл Алберт, Краљ Сарденски, рођ. 20
Септ. 1798 год.; оженіи 18 Септ. 1817 год.

за Терезію, Принцезу Тосканску; влада на престолу од 15 Апр. 1831 год.

Виктор Емануел. Наслѣдник, рођен 2 Марша 1820 год.

НЕАПОЛЬ и СИЦИЛИЯ.

(Кат. закона).

Фердинанд II, Краљ Неаполитански, рођ 31 Децемвриј 1809 године; оженън 9 Ноемвриј 1832 године за Марию Христини, Принцезу Сарденьску, рођ. 2 Ноемвриј 1812; а влада престолом од 27 Октомвриј 1830 год.

ВАВАРИЈА.

(Кат. Закона).

Краљ Лудвиг Август, Краљ Баварски, рођен 13 Августа 1786 год.; оженън 30 Септемвриј 1810 год. за Терезію Шарлоту Луизи, Принцезу Саксен-Алтенбургску, рођ. 26 Јуниј 1792 год.; а сво на Краљѣвство 1 Октомвр. 1825 год.

Максимилијан Јосиф, Наслѣдник, рођен 16 Ноемвриј 1811 године.

В И Р Т Е Н Б Е Р Г.

(Лутер. закона).

Фридрих Вилхелм II, Краль Виртембергски, рођ. 15 Септемвриа 1781 године; по други пут оженѝ 4 Априлиа 1820 године за Паулину, Принцезу Виртембергску, рођ. 23 Августа 1800 год.; а влада Краљевством од 18 Октомвриа 1816 год.

Карл Фридрих Александер, Наслѣдник, рођен 24 Февруариа 1823 године.

С А К С О Н И Я.

(Кап. закона).

Антон Клемент, Краль Саксонски, рођ. 15 Декемвриа 1755 године, удов; а ступио на престола 23 Априлиа 1827 године.

Фридрих Август, Наслѣдник, рођен 6 Маја 1797 год.; оженѝ други пут 12 Априлиа 1833 год. за Марию, Принцезу Баварску; а 18 Септ. 1830 год. наименован за помоћника у Краљваню.

Х О Л А Н Д І Я.

(Реформат. закона).

Вилхелм I Фридрих, Краль Холандски, Принц Орански, рођен 12 Августа 1772 год. ожени 19 Септемвриа 1791 год. за Фридрику Луизу Вилхелмину, Принцезу Прайску, рођ. 6 Ноемвриа 1774 године; а влада од 3 Марта 1815 године.

Вилхелм Фридрих Георг Лудвиг, Наслѣдник и Принц Орански, рођ. 24 Ноемвриа 1792 године; оженио се 9 Февруариа 1816 год. за АННУ ПАВЛОВНУ, Велику Княгиню Россійскую рођ. 7 Јануариа 1795 год.

Б Е Л Г И Я.

(Реформат. закона).

Леополд I, Краль Белгиски, Принц Кобургски, рођ. 4 Декемвриа 1790 године; ожени 28 Јулиа 1831 године за Луизу Марию, Принцезу Орлеанску, најстарию кћер Краля Францускога; а влада од 15 јулиа 1831 год.

Леополд, Наслѣдник, рођен 12 Јулиа 1833 године

Г Р Е Ц І Я.

(Кат. закона).

Ото Фридрих Лудвиг, Краль Грчки,
ођен 20 Маја 1815 године; а влада од 25
.приліл 1832 год.

ПАПИНА ДРЖАВА.

(Кат. закона).

Грегори XVI (пріе зван Мауро Капела-
н) Папа, рођен 6 Септемврія 1765 године;
за Папу изабран 21 Јануаріл 1831 године.

**Чарна-Горо, пресветини: Србске,
Найдраже ли што бит' може смртну,
Благочестя, и юнаштва славе,
Собствености, и слободе обшце
Завътрило, и храниште дивно.**

С. Милутиновић.

I.

КРАТКИ ПОГЛЕД

на

ГЕОГРАФИЧЕСКО-СТАТИСТИЧЕСКО ОПИСАНИЕ ЦРНЕ ГОРЕ.

1. ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА.

Садашня Црна гора граничи од сѣвера и запада с Херцеговином, од истока с Турском Албаніом, а од юга с Аустриском Албаніом.

Величину њѣну не можемо сад точно наћи колика є, но вѣроятно имаће у себи цине од 200 квадр. мп.л.

2. РАЗДВЛЕНІЄ ЗЕМЛЪ.

Црна гора раздѣлює се на 8 окружія, од коіе четири Нахіе, а друга четири Брда зову се. Нахіе есу слѣдујуће:

I. Катунска Нахія, кою од 1700 год., од времена Владике Данила Петровића, треба сматрати са свієм за независиму од Турскога Царства. У овој Нахіи има девет племена (Кнежина), наиме: Цешинь, Ньгуши, Њеклићи, Бѣлице, Цуце, Озринићи, Комани, Загарач, и Пѣшивци.

II. Ріечка Нахія, коя се од Турске владе одбила и с Катунском, као и слѣдујуће при 1796 год. послѣдни пунј соединила, и раздѣлює се на овіе пет племена: Грађани, Любошци, Цскани, Добреско-Село, Косіери.

III. Льшанска Нахія, с племенама: Дражовина, Градац, Буронь.

IV. Црничка Нахія, у којој су племена: Болъвићи, Лимли, Глухи-до, Брчеле, Дупило, Сотонићи, Подгор.

А Брда ово су:

V. Бѣлопавлићи, са племенама: Пестушиновићи, Павковићи, Бражегрмци.

- ✓ I. Пипери, у којима су племена: Црнци; Стіена, Ђурковић.
- III. Морача, са племенама: Доњња-Морача, Горња-Морача и Ровци.
- III. Кучи, кои су тек 1831 године к осталој Црној гори новоприбављени, и ово су им племена: Дрекаловићи, Братножићи, Васоевићи, Орахово и Затрѣбач. У овом последњом све самп римокатолици Албанезскога езика живе.

3. ПОВРШІЕ и КЛИМАТ.

Црна гора много е брдовита, а Катунска кія готово баш сва, пак и то е нагомилане све с превеликіма голіема стіенама кое овђе Крши зову. Но има и ліспіе полянвада, као у Белопазлићима, у Рісчкој, лшанској и Црничкој Нахиі, а шако истопа прилично има и шума.

Воздух е вообичте у Црној гори здрав, климат не еднак: по спіема Брдима, осни лопавлића, као и по Катунској Нахиі до а оштар, а у Црничкој, Лшанској и чкој Нахиі благ и пріятан, и скоро Прирскоме раван.

4. ПРОИЗВОДИ.

По свој Црної гори, негђе болъ и горе, може рађати свакојко жито, но буда најболъ кукуруз рађа, за шо нѣга најше и сјо, и може га на добріма годишама сву Црну гору родити. Такођер сјо понеш и пшенице, ражи, ечма, овса и крупника. Обито се сада по Црної гори умложіо кукуруз, овђе Кривола назван, кога е покој Митрополит Петар Пешровић јошши 1870 год. најпрви доніо и показао како шреба нѣга родити. Овај и у најрђавіем годиш добро роди, и кадар е сачувати народ од лике глади. Тако исто по Брдима и по Липунској нахи рађа добро и главати жито а у осталима нахиама и зелени, назван Рипан, а сје се и друго поврће, као пасуљ, грашак и сочиво. За модри и црвени папани, како гођ и за карфиол и келерабу мо се и незна. — У Белопаулићима, Црнкој, Ріечкој и Лъшанској Нахи и воћа доста, као: ябука, крушака, понешто шљива, дуня (гуня), ораха, лъшника и дрва. Шпета што се мало ради око свилубуба! Вина неможе више родити, него које е доста за осам мѣсеци, и да не су Ц

аци, као што су пренећма умћрени у пл-
не би га доста било ни за чеширни мјесе-

— Коня мало има у Црној гори, но нај-
ше мазги. — Волова и крава по Брдима и
впунској Нахији има по нешто, а особито
:па оваца и коза, за то е Црна гора изо-
шна сиром, маслом и скорупом. И риба се
ога лови и највише у Блапу (Скадарском
ру) и по разна: пастрва, егула, крап, (ша-
), скобаль, укљаве и пр. — Пчела тако-
ма има по Црној гори, и ако не много. Ми-
адније производа нема никаквие.

5. ПЛАНИНЕ.

Највише су планине у Црној гори, у Ку-
ма: Кучки Ком, кои діели Куче од Алба-
е Турске; у Камунској Нахији: Ловћен,
пировник, Гарач, Пустии Лисац; у
Ечкој Нахији: Добршник; а у Црничкој
шорман.

6. ВОДЕ.

Ріеке у Црној гори ово су: Црноелића
ека, по староме Обод, која извире испод
жлинске горе и упада у езеро Скадарско;
риница, у врх поља Црничкога извире, и куд

и прва ушљече; Зета пзвире испод Остри
 планине под селом Повиом, и утљече у Мрча
 а Морача излази у горњој Морачи и
 Подгорице прима Зету, и салиевасе тако
 у речено езеро. — Извора по Црној г
 има неколико и врло су здрави, и цваст
 ин. За подкрљпеніе овога навестићу едан
 гађај, кои се за моје дана случио. **Александр**
Феод. фон Рейц, професор Дерптскога У
 верзитета, коме е за при године било г
 замукло, и неби ли му се повратио иша
 по Италији и најздравіе воде за луду піо
 дође год. 1832, уз Пепров-пост, у Црну
 ру, да и у нъој срећу покуша; и допста
 слъ чепири дана піоћи овамо воду почне
 ворити све яснје и яснје, тако да му е
 врло кратко вріеје са свіем повратио и
 ђашни яспоси гласа.

7. ПУТОВИ.

Два су главна пута у Црној гори; и
 и главнији води од Котора преко Нъгуша,
 тинија, Добрскога-села и Цеклиња на Црно
 ња ріеку; а други, разстављајући се с пр
 од Нъгуша, иде преко Њеклиња, Бълицца, К
 и Пъшпаца у Никшиће; но тако су и с

други на млогојма мѣстима рђави и стреме-
 ши, да едва конь наповарен преко њи мо-
 ходиши, и запо се голово сва трговина
 мазгама и женскиѣм пласћима преноси. Оста-
 пак лупови, кѣм воде кроз Црну гору,
 узимајући оне преко Бѣлопавлићскиѣ и Цр-
 чкиѣ поля, нѣ су ништа друго по стазе
 ско крша, по којѣма се, разма у опашћима
 за и с муком прелази.

Мармонти е предлагао Црногорцима да он
 свое тропкове од Котора до Никшића
 рави луп, по коме би каруце могле ходи-
 ти; ал хитродосѣпљиви Црногорци доми-
 шли су се његовоме лукавоме намѣренію — њи
 користи моћи, пак му на доброти срца за-
 але, а луп остане по староме — рђав за-
 тинка Црногорца, ал и непријателю не
 одазан.

8. ЖИТЕЉИ.

Црногорци су Славено-Србскога колѣна
 о и Херцеговци и Бошњаци, и прозвали су
 тиѣм именом као и ови од мѣста у косму
 љве. Старосѣдјочкиѣ фамилија, коѣ су у време
 заљва и Цареве нашиѣ живиле нейма ин сада,
 го су све населѣне од посла паденія под Тур-
 ку владу Србиѣ, Босне и Херцеговине, а сзик

е све едан што и Херцеговачки е врло малом и гошво непризгътном разликком, и магъ е од овога испоганъи Турскиема рѣчма. — Число жителя излази на 100,000, од које може 15,000 пзаћи против неприятеля. Природом утврђена земля и опечестволюбие Црногораца кадра су вазда неприятелю одупрѣсти се.

9. ВЪРА.

Црногорци су сви православнога восточнога исповѣданія, и доста су побожни, но и јошпи би много више и бољъ били, кад би свештенство мирско учение било, ер, што вели неки славни списатељ, докле не свештенство доволно научено и воспитано, докле морална народа нечпни доиста успѣха; ползе и ушѣхе домаће не познапте су и неуважене; земљдѣлие негде наприед; закони су залуд и гошво ништа незначе. Парох научени и морални могао би бити у селу пупор, оцац, установишелецъ, судія народа, орган државе. Ал одкуда ће се имати такови свештеници, ће не било явне заведенія? Пак баш да су и ова, пребадо би опет поповима дапи начин да не су, као сада што су принуђени орати, копати, прговати и као други прости люди еднако одіело носити.

10. ТРГОВИНА.

Находећи се Црногорци у непрестане равнине заплетени с пограничними Турцима, не могу важну какву трговину ни водити, него понајвише своје производе у Котор и у Будву продају Приморцима, а од овије опет купују што је за Црну гору нужно. Ја не би могао на вјрно казати кон едни од другие, Црногорци од Примораца или ови од овије, већу нужду имаю; то знам добро да Црногорци, кад би с Турцима у миру били, могли би живјети без Примораца, а ови без њи — с великом љужом. — Црногорци продају у Приморѣ жито, купус главати, крумпир, много сир, масло, ја, дестућа, луку, кожу овчију и много сухога меса, познатога под именом Каспрадипе, која се у Триесту и Венецији добро плаћа. Такође се иде у Приморѣ и много риба, особито Скураице (сухе укљаве), и ове се по Италији разносе и добро продају. — Црногорци пак од Примораца купују вина, ракије, соли, земшину и нешто мало мануфактура. Износ праха и олова за Црну гору забрањен је, а ова управ запрека могла би принудити Црногорце да почну и сами прах направити,

као што га већ Ровчани по мало и направ-
љаю. Нужда с маша извѣштена.

11. НАУКЕ И ЗАНАТИ.

У Црној гори од давније времена нисе било
никаквије школе, у којима би се младеж могла
учити и воспитавати, него кои су кћелл да
врше на себе свештенически чин, ишли су
у кои манастир и код калуђера причаваали
се мало читати и писати, а поповски сино-
ви учили су код своје оца, за то е већ и
постало обичајем, да едан од поповије синова
ако ин има мора бити поп.

Сад е Високопреосвештени Господин Пе-
тар Петровић Нѣгош, Владика и
Господар Црногорски, завео на Цепињу
едну малу школу, у којој се из разније окружіа
до 30 ђака у читању, писању, рачунању,
Свештеној Историји и Србској Грама-
тици обучаваю. Боже дай да се и по свијема
окружіама јошти барем по една школа заведе
за учењ и воспитаніе ђеце, те би онда дру-
голцие свијет судіо о Црногорцима, а и они
би сами себе бољ познали, и неби презирали,
као данас што презиру западцију, ер у Цр-
ној гори ако кос мушко нисе, кажу: „ради

зиски поса“, а кон кує, пога зову циганп-
 »мъ ако и ніє циганци. Шпа више и самога
 лима найнужднієга шуфекцію по прієко гле-
 жо. Из пог узрока мало се и налази Црно-
 раца занатція, но найвише спрапоземци
 напита се занимаю.

12. УПРАВЛЕНІЄ.

У Црној гори управленіє ест Духовно-
 ойнничко. Найстаріє лице, Господар, у ко-
 е пуна власт ест, Владыка, с прибавком
 зешн. Од недавног времена поспавати е ве-
 лки суд под именов: Правителствующи
 енаш, у коме засѣдаю дванаест сенатора,
 мали суд с названієм: Гвардія. У свакој
 ахін и Брдина има Гвардія, коя маѣ распре-
 ма умирує, а веће представляю се Сенату,
 з се са согласієм Господара конче. У одсу-
 в на смрт Владыка не дає свога гласа.

13. ЗАКОНИ.

У Црној гори нейма никаквіє положи-
 едніє закона; стари обичаи замѣною ін. По-
 ойнни Митрополит Петар Петровић год.
 1796 написао е едан мали на обичајма осно-

вами Законик, кога е народ единогласно на обштем сабору одобрио, и са закљешвом поржештвенно примю, по коме се и данас с неком малом измѣном Сенап влада. Овај е Законик написан по оном канону: Законе шреба принарављаши народима, а не народе законима.

Даби и други Србљи могли знаши како се у Црној гори казни онај кои другога обезчешти, препишају овђе из исхога Законика

ОСМИ ЧЛЕН.

„Ако пак удари кои брата Црногорца ногом или камишем, такви да плати за они ударац цекинах педесет а глобе Црногорцима цекинах педесет. Ако ли га они убије пошто буде ударен, за нѣга да поговора ние колико ни за лупсѣа *) кои у крађу погине.“

14. КАРАКТЕР НАРОДА.

Храбри и мужествени Црногорци у дому су своје мирни и спокойни, спрема ипуђина по простоме учпиви и снисходителни а са својема дружеслюбни; но кад их ко раздражи

*) Лупсѣа овђе а у Сриему лопов.

цши, а кад уврједи освестолюбиви премо-
ре. И послѣ сто година родбина убиѣнога
вешће крв за крв. Освета е код њи управ-
рѣи свіе зада, коя се међу њима догађаю,
препрека е свакоме поредку суда; ер с ед-
г убиѣнога, свешћи едан другога, може 20
ава за годину панути мртвиѣ. — Главарс
спарѣшине свое добро починую, и спро-
ѣи власти саіѣпо покараваю се.

Ніѣдан народ неспраши се шако приѣрне
злѣ као Црногорци, и сваки гоппово воли
іѣ погинути, ного јавно бити биѣн. — Кад
Сћепан мали, у вриѣме своего владѣня у Цр-
ѣи гори, дао еднога Црногорца обѣсити а
опцу мушкетѣи, мепнуо е по край друма
погледу Котора 10 цекина, и нико, ѣе су
мшко дана споли, ніѣ сміо у њи дирнути.

У гостолюбію Црногорци прѣваздазе све
уге Србе; они се воле храниши хлѣбом и
жом, и воду пиши, а само да госта кад им
ѣе месом или рибом почасте, и вином и
кѣом напоѣ.

Црногорац сам свою жену слабо почи-
уѣ, али други ко опет не сміѣ е ни најма-
уврједити ер би главом платіо, а припом
ак држи себи и за срамоту на слабіѣга од
бе нападаши. Из овога узрока оне слободно

иђу свуда баш и у вриеме кад су Црногорци међу собом у највећем рапу, и куд люди едан од другога не смјду поћи, пиано жене свое шило. Оне им и у войску, за њима по два по три дана идући, брашненик на својма плетњима носе, рапњике подом умшаю, а вином и ракиом залившаю, и криама, које са собом носе ране им завілю. Осим тога и присуствіем својм рапборце храбре и на бој ии поштраваю; да! и кад се кон усуде бѣжати, пад оне махајући кецелма, ругаю им се, и с шіем подругиванјем више пута кадре су бѣжеће опет у бој повратили.

Црногорке и код куће прудолюбиви су: иреду, плету; такођер носе воду, дрва, а сиромашніе иду под кирію носити бремена, својма мужевима у пољу у свакоме послу припомажу. Овај прудни посао чини ии те су и здраве и цѣломудрене.

II.

КРАТКА ИСТОРИЈА ЦРНЕ ГОРЕ.

Провинција Зета у стара времена зваше се Превада, докле по рієци Зетти, која тече од Херцеговине, не бѣше добила свое садашњѣ име. Ова се провинција на двѣ части дѣљаше, по сѣм на горню и дојню Зету по рієци Морачи, која такођер иде из Херцеговине, и, састапаљући се међу Спужом и Подгорицом, улази у Зетско оми *) по садашњему названію Скадарско езеро.

Под именом горнѣ Зете состојаше се у то вријеме и Црна гора. Оне су свагда не раздвојно имале свое владателне Банове како прѣђе Србских Царах **) од Неманића дома,

*) Оми — њп.

**) Овамо у народу код свѣ сущесствителнѣ и прилагателнѣ имена у Род млож. на крају чуе се Х: дакле Србски език има рієчи ће би се Х изговарало.

... дубровачки Архима
... фамилія бѣше ондар пр
... сдне и друге Зете, буд
... имаше неко сродство
Но кад Србљи округиш
... ња великіем и самодржав
... тадар и ове двіе Зете і
... ревой спрани, али на тѣ
... управляю свои князеви.
... пређи Балшића дома кн
... Србскога княза Лазара к
... пу *). Ови Баоџи собра с
... на помоћ своѣму тасту і
... Турскога Цара Амурата;
... пут несрећни глас о по

*) У рукопису мѣсто Д
Неки списатељи --

самога княза Лазара у Косово, принуђен би
 Овратиши се с горкіем плачем назад, про-
 ливляюћи Вука Бранковића за издају учињену
 воєму Цару и опечеству. И тако, по та-
 сме и пошко плачевноме Србскога Царства
 паденію, обѣ Зете оспадоше под управленіем
 оменутога Княза Баоше. Жена нѣгова род-
 иши сына преко мѣре црномониста, коєга по-
 ведавши с неудовольствіем рече: „ах! црно
 и сам діете родила“, и ова рієч пође по
 ароду, и народ спаде говориши, да се у
 княза црни син родио, кои на крштенѣ би
 а речек Спрацимир, и кад порасте бѣше
 оєк гороспасан и храброга свойства; али
 сме “црни“ на нѣга остаде, почему и син
 нѣгов Стефан прозван би Црновић, Вла-
 датель обох Зетах. Тако и потомки нѣгови
 год овѣм прозваніем бѣху.

У овога Стефана бише три сина: Иван,
 Божидар и Андрија наречени Арванши хра-
 бри. Стефан бѣше у врієме великога и сла-
 внога у великіем дѣлам Георгія Каспріота,
 вченога Скендер-Бега, коме пошляше по-
 моћ противу Тураках под начальством сына
 воєга Божидара, коєга вѣроломни Лека Дуга-
 јин у едно са Захарієм Амисфером, Князем
 од чике части Арбаіє и союзником Скендер-

зовоми Ком, покрай више;
дарскога близу крѣпости
бѣше столица Зетскихъ и
жевах; а оспави наслѣди
Ивана Црноелића.

У пріеме овога Зетско
Господара владаше некім
вачкіем у сусѣдство Црног
ѡан, или Степан, кои е са
туром ушврѣпои гори, у
Требини, крѣпости Клобук.
Цар Мехмед, завоевателъ Г
ком десетъ годинах по смрти
опа, овлада Епиром и свом
се обрати прошии Килза І
цега Степана, и овога посл
мата времена освои; а Иван І
гивъ спаженимъ брѣвнѣмъ

У такієм будућн тіесніем обстоятелства, неоснаване оное Владателю друге наде, како *) на помоћ Божию и на храбрости арода Црногорскога, и на неприступне горе, а којима он метеризе и крѣпости чиняше; припом видећи народ без своєга духовнога архипастира, сагради цркву во имя Рождества Богоматере и манастиер на Цетинѣ у редиши Црне горе, и зановѣди да се има назвати Женском Митрополіом, поставивши њм Митрополита Висаріона, како дипломатива дана црномом манастирску, нижеслѣуюћего садржанія гласи **).

Црногорци видећи своєга законога Господара, да он окром Бога единствено на нихъ да имаде, и да пейма друге зпелш како и швот свой положшии за сохраненіе слободе Црногорске, сви единодушно заклешву учинивше на вѣрности своему Господару, и сувинше спиковнише, да ѡбѣдан Црногорац у вріеме боя

*) Нако — осим, разма, окром, кром.

**) Я ову диплому управ за шо изоставляю, ер ће бити напечатана у Црногорској Исторіи, кою е Г. С. Милутиновић іон пріе чинтри-пеш година написао. Да ли е вріеме већ, да се и та њгова Исторія обьодани? Д М

с Турцима нейма самовольно уступити пређе него ли би од началника наредба била дана; кои ли би ушуніо са своєга мѣста и побѣга' *) мило дружини назад, пакви да нейма чесни ни пошпени међу юнацима нигда, него да му се даде женска ођећа и куђеља **), и да га жене прогоне и ћераю куђељма како сирашница и брањскога издајника. И тако, бошћи се куђељъ више него ли смрти, наслоше сваки еда како одлично юнаштво учини да перяшцу и юначку славу добіе.

Чуюћи Турци силу овога узаконѣня, и видећи Црногорска мѣста каменшніем горама и шіесніема пролазима укріенљива, преспадоше за много послани велику войску на Црну гору, будући познали у маогє случає, колико є прудно и опасно воевати међу тако горе и с такіем народом, кои не жели без слободе живѣти.

По погибіи Србскога Царства, Копорани, будући предали се бѣху бывшей републики Венеціанской, те у прієме кад Иван Црноєвић рашуюћи с Турцима би пршућен Конавле (од

*) Овуд чеће се говори побѣга' наша' и пр., него побѣгао, нашао.

***) Куђеља — пресаница.

Дебелога бриега до Франпарске дубраве) у за-
логу за неколике писуће перперах *) Дубро-
вачкој републики дати, и кад властела **)
Копорска савршену надежду имаху, да ће
Турци Ивана и Црну гору под своју владу
покорити, не убојаше се кроз некога Копор-
скога грађанина Дружку опровести у мана-
стиер на Превлаку 72 казућера, кој манастіер
беше оградио свешти Стефан Првовъзгласи Краљ
Србски, о чем свѣдочи слѣдуюће писмо ***).

Будући Иван-Бег од велике Турске вой-
ске неколико одахнуо, стараше се укрѣпити
своје границе и начини једну малу крѣпост
више рѣке која се зваше Обод, а попом би
названа, како и данас ипо се зове Црноѣви-
ћа рѣка, при којој Црногорци пазар имаду,
ће из Турске земљ лађе могу доходити; па-
коћер при истој рѣци и дом за напечатана-
вѣ црковних књигах сагради, и ево овђе пріе-
пис с првога листа од једнога Осмогласника

-
- *) Дубровачки новац, кој ће сад око 12
крайцара ваљати.
**) Од имен. јединств. властелини, а значи
ипо и Руски дворянини.
***) Надам се да ће и ови прѣпис бити у
Црногорској Историји Г. С. Милушиновића.
Д. М.

а ангелу Стефану Бранко
два сина: Јоанпа Деспона
Максима. Међу тим Иван
гледаши и поповини своје
нови, како што ови Хрисе
У итговіема грапцама бѣ
Мание, Браићи, Побори
общество над знаше при
и знаше Иван-Бег на дно
своја солила од којих доход

Умріе Иван, но остави
гѣ и Стефана прозванс
уконан бѣ у Цезаріеки њи
снѣр. Георгіе сѣде на мѣ
владашеля Црне горе, а Сте
некошко Црногорацах и поѣ

*) Знаи да с у рукопису

ни у Цара Турскога, да му допусти поштак у Зену, коју Турци бѣху пособили, ја он Цару данак од земаљ дае, како нишо Бегови Каравлапски и Карабогдански дава; но добивши одговор, да то другаче бити може, нао да се пошурчи, што припути би и учинити, боѣћи се изгубити свой вош, ако се не би на шо сагласіо. И тако пошурчи он и сви Црногорци, кои бѣху у тову службу, и наречен би другим Скенцдергом; но поврашивши се у свое опшество нишо прекорен будући од свое совѣсти а нишо од своего брата и од свега народа, враши се опет с великіем покаянѣм у прво ичестіе, а на сврзу прими и моланески и, у коему се и преснави; ошани пак пошурчени Црногорци оспадоніе спакн у своему стну дражећи се Турскога закона, у коему за несрећу своего опшества уможаваху, ко ће се видіети на свое мѣсто.

По свему нишо Георгіе, ако мудри и доодѣлени Владац, спаранте се свіема силами поврашиши речене пошурчениаке у правоіе, али не може штиша учинити; ер у га дух развраћенога Мухамеда улізе, не про на шѣга излази. Турке то и обнадежити посреднивом пштіех пошурчениаках неће ни

видећи ови Георгије
оскудицу књигах црковни
ме проишкѹ шипографию,
Црновића ријки у кући
отац бѣше за то саградио
не жену Марију од фами
Венеције и Контею **) у
и едан двор у Јкни ***).
јући порода, а видећи себе
зу старости, спаде на н
иду у Венецију остатак а
песни, на кое Георгије сагле
сабраши племиће, али ти
ске и немало осталого н
пзице и овако спаде говори

„Я вам любезни плем
„гда храбри народе! не мс

„дарити за вашу вѣрност и усрдѣ, кое сте
 „ви моѣм предкам и мене у свакоме случаю
 „са својом храбрости и јоначкіем дѣлам по-
 „казивали, и слободу своју и свога отача-
 „ства вишежки бранили; но с великіем оскор-
 „бљивѣи духа моего, я, како и ви сами види-
 „те, нећмам од рода моего наследника, кога
 „бих вам по смрти мојој оставіо, ербо се
 „фамција моя по мушкоме роду на мене, кои
 „сам већ близу гроба окончавя: за то с най-
 „већом жугом срца моего принуђен есам вам
 „објавити, да я намѣрлявам поћи у Венецію,
 „ђе е мое жене родбина, да тамо за ово
 „кратко врѣме колико нам Бог допустити спа-
 „рост нашу проведемо. Я вас неоставлям, да
 „себе уклонити од силе неприятельске, од кое
 „се нессам нигда уклоняо; него свагда с вама
 „живот мой и свое имуће на жертву отача-
 „ства нашего полагаю, и ви сте свидоци све-
 „му моему послу и моѣм шрудима и подвигам,
 „коє сам за обшту корист чиню. Я
 „сам и сад готов умрѣти, ако то може за
 „корист отачества бити; но знаюћи да ни
 „срті моя ни живот мой стар и неж не
 „може вам никакве користи донѣсти: за то
 „вам и кажем мое печально намѣренѣ. Я бих
 „вас свѣтоваю, да изберете еднога чоека из

„...составили вместе себе Г
„мана, и по нем будуће
„дакле еда Бог промисли за
„ти больи начин. Герман
„ховни отац и Архипастир
„обыша црква и манастиер
„быва: шко може дакле б
„добро ваше радиши од вас
„И ви сие иѣгова по дух
„овце словеснога стада Хри
„е дужан, као пасшир и а
„жиши. Договарайте се с
„иѣгове совѣте и науке, а я
„и грб, коега су блаженоч
„а по нима прародители
„и я употреблявали *)“

*) По оной дакле необход
доше Минрополини Ц
у Црной гори

Ово од Георгія Црновића учинѣно об-
 ље не бѣше маѣ плачевно и жалосно
 цгорцима, него ли да гледаху своєга зако-
 нѣга Владоца на смртној постели при
 ѣдном издиханію, кои такођер обливаше
 е своє сузама, и, простивши се са свієм
 одом, до мало времена пође пут Млет-
 провођен Митрополитом и најодбраніим
 рлиством Црногорскієм до града Котора

Митрополит Герман по своему из Ко-
 ра повраћеню учини с главарима од Црне
 е савѣт, да се яко од Турскога нападенія
 укавснѣва чуваю, и на исти начин да се
 аплию од сваке зачепице, по којој би мо-
 Турке на себѣ навуђи.

мисли преварени, будући видѣли би да
 Митрополити Црногорски од народа ни-
 шта не примаю, ниши имаю другога до-
 ходка нако од землѣ манастирске, и по
 све што добию народу даю, кои непре-
 стано к њима доходи, слѣдователно и
 удоволснѣвія никаквога имати не могу,
 нако повседневне пруде и главоболю те-
 шку. Едном рієчи: дом Митрополита
 Црногорскога не друго, него дом обще-
 народни, али ни едан бирцауз без плате.
 (Зимѣчаніє покойнога Митрополита
 Т. С.)

...предпоменути пошур
умложаваю, снаде по Ту
лукавство употребляти,
им поддаспніем да нико
ногорцима пакости и зла
страну чеповати, докле
учинили; а међу тіем
тайніем начинном улосити
средством реченіех потурч
слогу. Но хитрости њгова
Санџак-Беговах при живому
лиша Германа и при њгові
Павлу, Василю, и Илк
ништа учинѣти, ер они ед
су преставали утврђивати
сагласіе, доказуюћи му, да
њихова састном. И тако ови
полита шудећи се свазим

Умре Никодим Митрополит, а Црна гора остаде без свога Архиепископа и начелника до долазка Србскога Патријарха, који обично седмо годишње долазаше у Епархију Црногорскога Митрополита.

Вишећи Санџак-Бег, да е Црна гора остала без начелства, нађе да е то једино средство, ко кему би он могао с помоћу Црногорских пошурченијах Црну гору без крвопролића својим пређе неголи вријеме дође Патријарха долазка у Црну гору; а и то знаваше да Црногорци не могу у Турску земљу никогаче Патријарху послати да га на степен Митрополита произведе. И тако подкупљеностуше пошурченијаке, а особито оне који око ријеке Црновића и крвности Иван-Бегом ограђене, и они будући у најближе сусједство Турско, уведоше по ноћи Турке у оне крвности, и учинише се власници од пазара ријеке Црновића, без кога народ Црногорски ни по ком начин живљети не могаше.

Иза тога биашу су у Црној гори слѣдујући Митрополити: Руџић Болџић, Пахомић Зомац, Мардарје Корпећанин, Руџић Великрајски, Василије Великрајски, Висарион Јанџа и Сава Калуђеричић. Они Висарион Јанџа, на позивањ бивше републике Мле-

начке, подиже Црногорце у помоћ Мислачку противу Тураках; но Турска сила, под предводителством Сулейман-Паше Скадарскога, обративши се на Црну гору, и послед жестокога и врло крвопролитнога Бола (бившега на 1623 год.) изиде на Цетиниъ, и разори манастиер, когата Иван-Бег бѣше саградѣо. А то се догади за то, што Зано Грбичић, Властелин Кошорски, когата бѣше република су 1560 войске послала, издаде Црногорце, и побѣже у Котор. Тако Црногорци, изгубивши много свое браће и манастиер, изгубише и своју слободу дајући помоћ реченој републики! И попадер оспадоше домаћи Црногорски Турци заповѣдници од пазара и крѣпости код рѣке Црнојевића, докле са свеобщіем сагласіем изабране Црногорци Данила Петровића Нѣгоша против њгове вољ за своѣга началника и Архитастира, кои годяшша 1700 на Архіерейское достоинство произведен би свѣтопочившием Патріархом Арсеніом Црнојевићем у Маѣарски град Сечуй.

Кад се поврати овај Мислачки у свое опачаство, главна е њгова брига била очистити Црну гору од унутреніех Тураках, и повратиши Црногорску слободу, за то и заповѣди одма да се учини свеобщте собра-

ніе Црногорско, у кое изиде и овако стаде говориши:

„Благородна Господо Бодяри и остала
 „браћо моя Црногорци! ви сте мене прошив
 „мое вољѣ избрали, да я будем вашим начал-
 „ником и духовником Архипаспиром, и я се
 „на шо нужде ради едва сагласи, како е и
 „вама познато; ербо видѣх с едне стране
 „да ме ни по кои начин оставиши нехѣ-
 „сше, а с друге промислих, да сам и ду-
 „жан, како и сваки попипени чоек на услугу
 „своєга опачестива себе предаши, и ево сам
 „по благодаши Божіой приѣмо иго Архіерей-
 „ства на себе. Примам такођер, колико яко-
 „сти мое буде, и све труде и стараня дра-
 „говожно проспирати у поазу любезнога
 „опачастива и духовнога стада моего словес-
 „них овацах Христовіех; аа видите дша
 „учинише ови проклети пошурченици? пак
 „іошт промислите шша у напред раде учи-
 „вати. Ово су люте и отровне зміе, кое я
 „шквољко у нѣдра наша приѣти не могу, и
 „ако ове погане развраћенога Мухамеда по-
 „сладовалсаѣ, кои се не би кћели покрсти-
 „ши, нецстрібите из сле наше землѣ, я ва-
 „шимъ началником и настиром биши нећу
 И ако мене слушати хоћете я вам говоримъ

наредбе, које и самієм дѣ-
тезајући засвѣдочише, по-
сле своје пошурченяке, ко-
хѣше, од којих и данас
на различна мѣста по Т
у Црну гору од оних коп
примци, и сваки гоцово
прозваніен, неки Мухаді
Алићи, Рамадановићи, Л

Видећи Митрополит д
моћи Црну гору од Турак
прво даде хвалу и благодар-
че разорену од пређепоме
Наше цркву и манастиер г
родом саогу и поредак ушв

Црна гора ніе имала ни
престану с Херцеговином р
го пушах упоменети

тнате. У том бою мало е мртвих од Херцеговине 157, осни кои су пали у робство у Црногорске руке, које мекћеше Црногорци похваљујући, ни за новце, нао за вепрове, ради већег Турскога безчестја, на одкупе даши, пишпући за већег чиновника веће, а за мањег мањ, на што и Турци на сврху принуђени бише с великом жалости пристати, посливаши вепровах онолико, колико су Црногорци искали, о чем и писма народна имаде, а ово е *).

У то време Руски Император Петар први имаше рат с Турцима и са Шведима, а находяше се у њгову службу Граф Сава Владисавић, родом из Херцеговине, кои добро Црну гору и Митрополију познаваше, и видяше да Русија имаде нужду од помоћи противу онолико силне и люте два непријатеља, донесе до Царева знања, да би Црна гора диверсиом могла не маду помоћ даши обрачунавши против себе Албанске и Херцеговачке Турке. Из тога узрока и дођоше у Црну гору к Митрополиту Данилу 1711 год. Под-

*) Ја мним даће и ова писма бити у Г. С. Мил. Цри. Ист. наштампана, пак е овђе и печмѣсан. Д. М.

ковник Михајл Милорадовић, родом такође Херцеговац и Капетан Иван Лукачевић Подгоричанин с граматама, коих Мишпрошлип с неизреченом радости и веселим дочека, и нимало не каснећи, призва Црногорце и обименародни сабор на Цетинић, пред коим изиде и заче говориши:

„Ми смо, любезна браћо Црногорци! чули да имамо Христјанскога Цара на сѣверну страну свијета Бог зна колико далеко, и вазда смо желили за њга и за њгово Царство знати; но како смо у овим горама са сваке стране зашворени: тако нијесмо могли ни од кога ништа разумјети, и нама се чинило да он за нас, како за једну таку малог меду змија, ма и скорпијама заповоренога народа не може ништа знати, и да њгови посланици не би могли до нас доћи. Но ево данас, благодарени Божи, њгове посланике видимо, и њгове Царске грамате у рукама имамо; посланике говорим, не пућине, него нашу браћу Србља, кои нам кажу, како и грамате јављају, да је оно Петар Први Велики, Император и Самодержац Всеросійски, и да је њгово, Богом благословено Царство, силно и пространо више од свакога Царства у свијету. Он ратује с Турцима, и нешине друге славе, на-

„ко да цркве Христове и манастире ослобо-
 „ди, и на њима часни Крсти подигне, и да
 „род Христјански испод лютога јрма и син-
 „цра Турскога избави. За шо дужни смо ми,
 „и сваки Христјанин у свијет, не само Бога
 „непрестано молиши, да он буде Цару наше-
 „му предводитељ, него и сваки по својој мо-
 „гућности да се приготови, и духом неуспра-
 „шине храбрости и мужескива против об-
 „иштега Христјанскога непријатеља оружа, и
 „ако шако узчинимо, ми ће мо се к Русима,
 „и Руси к нама, при помоћи Божијој, при-
 „ближити, да небудемо едни од других дале-
 „ко и Бог ће бити нама помоћник. Како смо
 „с Русима едне крви и еднога езика, тако и
 „сусједством да се приближимо. Оружайте се
 „дакле, браћо моя Црногорци! како випезови,
 „и ја сам готов с вама имања и живота мо-
 „га непоштеђени на услугу благочестивога
 „Цара Христјанскога и премцлого отачества
 „нашега, молећи преблагога Бога, да нам мо-
 „литвама пречисте своје матере и свијех све-
 „шћих буде помоћник и руководитељ..“

Свршивши Митрополит ову рјеч, узе и
 прочита веселијем срцем Царске грамаме сљ-
 дујућега садржанија:

САКАРЪ И ИМПЕРАТОРЪ

и прочал, и проч.

Преосвященнымъ Арх
роднымъ и Превосходнел
протчимъ господамъ духо
ну во Албаніи сущимъ
ментамъ, Кучамъ, Шипе
Православногреческаго пла
поль здравіе и всякое бла
вышняго да будетъ:

Извѣстно Вашимъ. Бла
да будетъ и всемъ народѣ
распятіе Христа Бога наше
вси надѣмся во царствіи
дѣиися добросердечно за

Понеже Турки парвары
кви и православнаго народ
гихъ Государствъ и земель
патр...

насъ склоняють прежде въ свою протекцію, а
 потомъ яко волки овечь расхищали, и стаде
 Христианское разорали, ипокипя Христиан-
 скимъ провинцимъ внодданство несправедливо при-
 вели. Иако идоныиъ дивранствомъ мученнемъ о-
 тыхъ разоряють, иротогаскую Магдебанскую
 вѣру насильно привлекають: А нынѣ видя оны не-
 честивцы насъ наше Царское Величество кхри-
 стианскому народу доброжелательныхъ, изапо-
 мощию и милостию Божиею ввоинскихъ поступ-
 кахъ предусвѣтаемыхъ, возимѣнше подозрѣ-
 ние Будто имъ намѣрене отобрати отнихъ не-
 справедлиное завладѣние земель, и христианскомъ
 подѣ ихъ игомъ спенлицимъ испомогашь. То оны
 Турки союзився съерешкомъ королемъ швец-
 кимъ (воиномъ за Божиею помощию чрезъ
 оружье наше побѣденъ, и воеска его на го-
 лову побито и вполонъ взято и Государства
 его немалая часть завоевана, адостадшая впо-
 саднюю итцесту иразорение праведное на-
 шню войною приведена и отобрани детокно
 нашихъ Блаженнии памяти самодержцевъ земли
 игорода отнесправеднаго швецкаго владѣния,
 но и при преемникя провинциі сомногихъ
 городовъ кругъ моря Балтиского завоеваны,
 итакъ чрезъ Божию милость оружье наше
 прославлено. Очень надѣемся что ватиши осло-

бамъ извѣстно) Нашему Царскому Величеству несправедливо безжадно оппастъ даннми имъ причинами войну объявили, и посла нашего вконстантинополь пребывающаго вписмнику засадили намѣряюще подспалное снадо Христова внодданство свое привесили: Того ради МЫ видя пакля ихъ неправды и призирая гонение еже нахристианъ призвать Бога на помощь приуждены есмы собирати не токмо наши воиска и силы но и прочихъ поименнашовъ союзниковъ нашихъ. и сего года весною намѣрите шѣемъ. Дабы нешокмо возмоци намъ проптивъ неприятели онаго Бурсурмана оппоръ чинити, но и сильнымъ оружіемъ ввердну владышества его вешушши, и униженыхъ православныхъ Христианъ аще Богъ допустити оппоганского его освободити ста. на конорую вошу полагаемъ крапие наши паланны и слюбезновѣрными и искусными Нашими воиски самоперсонъ высипуаемъ проптивъ врага вѣры, ибо всѣмъ добрымъ чистымъ и кавалерскимъ Христианскимъ сердцамъ должно есиль презрѣвъ спрахъ и трудности, за церковь и православную вѣру не токмо воевати, но и последнюю каплю крове проллити что оппастъ повозможности нашей иучинено будетъ;

Притомъ понеже известна нашему Царскому Величеству храбрость древнихъ вашихъ владѣтелей, и глубина добрыхъ вашихъ Христіанскихъ сердець, искусство кошорое прежде сего подлжностіи своеи чрезъ храбрыхъ дружина за вѣру воинскихъ случаяхъ оказали есте. Иако же мы удосповѣрихомся изъ книгъ каковы напечатаны повсему свѣту выхваляя воинския искусства вашихъ народовъ, что Великій Александръ Македонскій сиемногемъ войски тамошнихъ народовъ многихъ Царей побѣдивъ и многие Имперіи завоевавъ безмерную славу воинскомъ обхожденіи по себѣ оставилъ; Георгіи кастрионъ сирѣчь скендербекъ всю свою жизнь сиемногими поисками вашего народа не токмо лютому гоганскому зубу недопускалъ себя кусати, но еще и на 63-хъ главныхъ башиахъ непріятелиа на голову побивалъ, а ежелибы и пропавше деспоны и владѣтели такими же сердцами прудидися, то недопустилибы себѣ вниоду и спасѣдниковъ своихъ вниодданство:

Того для вынявшисе отъ Бога посланное время пристойно естъ вамъ древнія свои славы обновити. союзившися своими силами и единокупно на непріятелиа вооружившися воевать за вѣру отечество, за честь и славу

вану за свободу и волю вашу и наследниковъ вашихъ. но аще кто извасъ всей праведномъ воинѣ поспрудился по перво оупъ Богъ получившъ всякое благое воздаяние, а оупъ и насъ и честь и награждение, и пожалованъ будешъ всякъ по услугамъ и желанію вашему припавшии Нашии. Ибо мы себъ иномъ славы не желаемъ, токмо да поможемъ тамошняи народы Християнскія оупъ и пранства поганскаго высвободимъ, православныя Церкви пакъ украсимъ и животворящии крестъ повымсти: и тако аще будемъ единокупно всякъ по своей возможности и спрудимся и за вѣру востати, то имя Христово прославимся навѣщше, А поганина жагомета наследники будупъ прогнаны востярое ихъ оиечество виеки испели арапскія.

Сии наши Царского Величества добродетельныя Грамоты вашимъ Благороднымъ вручены будутъ оупъ посланныхъ Нашиихъ: Дана в Москвѣ лѣта Господня 1711 Марта дня 3:

(М. П.)

А на куверти стои овако:

Преосвященному Цешянскому Митрополиту Господиу Данилау,

Божією милостію

МЫ ПЕТРЪ ПЕРВЫЙ

**Царь и Императоръ Всероссийскій
и прочая, и прочая, и прочая:**

Благороднымъ прелосходительнѣйшимъ почтеннѣйшимъ, преосвященнымъ митрополитамъ, княземъ, Воеводамъ, сердаремъ арампацамъ, капитаномъ, витезамъ, и всѣмъ добродетельнымъ Христіаномъ, православнымъ вѣры греческия и римскія, и прочимъ духовнаго имперскаго, чина людемъ сервін, славонин, македонин, Босны Эрцеховицы, анмяно Черногорцамъ, някшичамъ Баняномъ, пивлянномъ Дроблякомъ гачаномъ, пребняномъ, харватамъ и прочимъ христіолюбивымъ обрѣтающимся подягомъ иранскимъ турского сандана. здравствовать и радоватися.

Извѣстно да будетъ Вашиимъ Благороднымъ особамъ и всѣмъ народамъ почитателямъ распятому Христу Бога нашего, чрезъ него же вси надѣемся во царствіе Его вниши добросердечно потрудившеся за вѣру и церковь;

Понесе Турки варвары Христовой Церкви и православнаго народа гонители, многихъ Государствъ и земель неправедные завое-

вывели, и многихъ церквей и монастырей
 разорили, недовольны суть владѣниемъ Грец-
 кого Имперія і иныхъ многихъ попенпашовъ,
 незавоеванныхъ но неправдою взятыхъ, и
 прелая сирыхъ убогихъ и вдовыхъ склоняють
 прежде восвою прошекцію, а попомъ Іако вол-
 цы овецъ расхищали, и спадо Христианское
 разорали, і поакиа Христианскія провинци
 в подданство неправедно привели. Іако и донынѣ
 пиранствомъ и мучениемъ оныхъ разоряють,
 и впоганскую Магомешанскую вѣру насильно при-
 водяють: А нынѣ видя они насъ наше Царское
 Величество к христианскому народу доброже-
 лательныхъ, и за помощю всемогущаго Бога
 в воинскихъ поступкахъ предувѣшательныхъ,
 возмѣвше подозрѣние Іако мы намѣрены ош-
 бирать оныхъ неправедное завладѣние земель
 и христианомъ подъ игомъ ихъ сленяциамъ
 вспомогать. То они Турки союзився съ ереш-
 комъ королемъ швецкимъ (копорынъ Божіи
 вспоможеніемъ чрезъ оружье наше побѣденъ,
 и войско его на голову побито и вполнѣ
 взято и Государства его немалая часть за-
 воевана, адоспалное в послѣднюю нищету пра-
 зорение праведною нашею войною приведено
 и отобраны непокло нашихъ Блаженныя па-
 мяти самодержцевъ земли и города опинепра-

шеднаго швецкаго владѣнія, но и при преве-
 дикія провинціи многими градами кругъ
 вторя Балтійскаго завоеваны, ишако чрезъ
 Божию милость оружје наше прославлено.
 Очемъ надѣмся яко вашииъ особамъ извѣст-
 но) Нашему Царскому Величеству неправедно
 беззакония оиная данныя имъ причины вой-
 ну объявили, и посла нашего вконстантино-
 поль прѣбывающаго втемянцу засадили намъ-
 рляюще мостаажное стадо Христово вподав-
 ство привести:

Того ради МЫ на смѣсвля ихъ неправды
 и нахристианъ гонение призвавше Бога на по-
 мочь понудихомся собрати нечочію наши
 войска и силы но и прошчихъ пошелташовъ
 союзниковъ пашпль. И сего года весною на-
 вѣренне шхъемъ. Дабы нешокмо возмогци намъ
 прошпу непрятеля Бусурмана воисповомъ
 наступати но и силамиъ оружіемъ всредину
 владѣтсасва его входити и утѣсенныхъ пра-
 волавныхъ Християль аще Богъ доуснитъ
 отпоганскаго его вѣа освободати, на кото-
 рую войну полагаемъ краише наши таланты
 и слобезновѣрными и искусными. Нашими вой-
 сками самоперсонитъ прошпу непрятеля она-
 ва выспучаемъ, ибо всякъ добрымъ чистымъ
 и кавалерскимъ Христианскимъ сердцамъ дол-

жно естъ презрѣвъ страхъ и шрудности, за церковь и православную вѣру непокомо воевати но и послѣднюю каплю крове пролияти чю опнасъ повозможности учинено будешъ:

Припомъ пошеке удостовѣрилася есмы измногихъ испорей Иако древне ваши королѣ деспоты и кидзе и пролчия Господа непокомо опъ Иазыка славенска славно всегда починахуса но и оруженъ сами себя по всей Европѣ храбро ославляху даше до ширанского неправеднаго овладання: Того для вынѣшнее опъ Бога посланное время пристойно естъ вамъ подражая вышереченныхъ своихъ предковъ древняя свои славы возобновити. союзився снащими силами единокупно на исприпяеля вооружився воевань за вѣру и отечество, за честь и славу вашу за свободу и волность вашу инаслѣдниковъ вашихъ, прочее аще кю отвасъ всю праведную вошну за вспоможенне хришцианомъ потрудитися иманъ ипои перво получить опъ всеблагаго Бога всякое благое возмездіе а опъ насъ ипцостъ и награждение, пожалованъ будешъ кшкдо васъ привилгїями Нашими поуслугамъ и желанію вашему Ибо мы себъ ипои славы нежелемъ, токмо да поможемъ памяшняя народы Хришцианския опъ ширанскаго погая-

скаго избавили православныя Церкви паки у-
 красили и животворщи крестъ возвысили:
 и тако наконецъ аще будемъ единокупно кн-
 ждо по своей возможности спрудилися и за-
 вѣру воевали, то шля Христова ивящше
 прославилси А поганща магомета наслед-
 инки будутъ прогнаны востарос ихъ ошече-
 ство внески испешн аравинския. Сип нами
 Царского Величества Грамоты доброжела-
 телныя Благороднымъ вашимъ особамъ вруче-
 ны будутъ отъ посланныхъ Нашихъ: Дагы
 высквь дѣла Господня 1711 Марта дня 3:

(М. П.)

А на куверти стои овако:

Благородному Господиу князю Лукъ
 Петровићу.

В черноголахъ

Пошто Цригорци разумѣше што Цар-
 ске грамоте изговараю, и што Митрополити
 говори, сви единокупно у радости поликание:
 „хвала Богу кад смо посланике Християнскаго
 Цара међу нама видѣли и итгове грамоте при-

кога!“ по шоме учини
лъ огнѣм из пушаках, го
срећан нам буде наш пр
Алексіевић, Самодржац С

Примѣч. Овђе се :
Исторія, кою е покойни
Нѣгош, овдашњи Митрог
писао; пресієца велики, ср
могао више наћи, а да е
продукію, дознае се из еди
ме лице, како е блажене
ператор Аустрійски (179
цима 300 буради баруша
ва, да се бране од Скадар
остатак, рукописа морао
Ј ћу се трудити и забач
знају србској публици
ни. И по монах

де приготовавло, да би му шруд колико шодико облакшао. При свему шоме, а шисам хешю ни покойника шруд заборавности предани, предполагавош да ће Србима бити добро дошао ако не из другога, а оно барем из шог узрока, да позладу како шина брѣћа и у овјена шпранама говоре. Ш.

III.

ЦРНОГОРСКЕ
ЈУНАЧКЕ ПОШЕВКЕ.*

ПЪСМА ПРВА.

Иван-Бег Црновић и његови синови.

Све за славу Бога великога!
А у здрављ Цара Русинскога!
И нашега Владике свешога!
Амин Боже, вазда те молимо!
А попоме, браћо и дружино!
Ако знадо, да ви пјесму кажем **).

*) Овуда се чује рећи и пјесма, ал' више пошевка, као што се и обичније говори пољши, него пјевати.

**.) Обичније почетак многоје пјесама. Д. М.

вилу млади Црногорци
 д Котором градом латинским,
 ју њима Црњовић Иво;
 када се понапнише вима,
 значка збора мазборише, 5
 то дође соко пица сива,
 г пред Котор ће пјеху вио,
 се сави соко до пазара.
 виђеше њга Црногорци,
 кочише на ноге лагахне, 10
 шарке се пушке опираху,
 с пушаклахъ пупт сокола скачу,
 ће њга први уопитиши.
 кад виђе соко пица сива,
 е грабе млади Црногорци, 15
 ће приђе њга уопитиши,
 паде се, би му н невола,
 му златна не поскубу пера,
 се дже опешъ у облаке,
 надвиса града од Котора. 20
 , то виђе Црњовић Иво,
 а се, чудити' му се не,
 му соко неодскочи сиви,
 г шуђе япо неодлепи,
 разгна браћу Црногорце, 25
 разшири с плећех кабаницу,
 јозива сивого сокола.

Соко му се сави на пазару,
 И паде му на раме лево,
 Те му књигу испод крила дава; 30
 Ал' га пита Црнојевић Иво:
 „Мой соколе, црни гласоноша!
 „Да пески од Спамбола града,
 „Од Спамбола од Опмановића?
 „Видели Спанишу мога. 35
 „И уз њга браћу Црногорце,
 „Што су Цару на вљру опишли?
 „Ел' их Царе дивно дочекао,
 „И лелим даром даривао?
 „Хоће л' к нама брзо дошепати?“ 40
 Тица криком Иву одговара:
 „Ј'сам юче од каета Спамбола!
 „Ноћила сам ноћас на Цепиню,
 „На Цепиню на двору швоему,
 „Код Ђорђија код швоєга сина; 45
 „Казаше ми да си пред Котором,
 „Зато сам ти юптрос доранцла,
 „И танку ти књигу донїела
 „Од Спанише, од сина швоєга.“
 Но му вели Црнојевић Иво: 50
 „А Бога ти соко тица свва!
 „Што ми кажеш за Спанишу мога?
 Соко њму опеш одговара:
 „Пред Царом ти изиде Спаниша;

„Цар нз прве замоли Станишу:	55
„ „Потурчи се, Црноєвић Станко!	
„ „А л љу те пашом учинити,	
„ „Пашалук ти Скендерію дади;“	
„ „Ал' Станиша Цару одговори:	
„ „Не бих ти се Царе потурчио,	60
„ „Нити мојом вѣром преврнуо,	
„ „Да ми дадеш твоега престола,	
„ „Да ми дадеш дванаест реповах,	
„ „Павезене драгіем каменѣм,	
„ „Кое носш около турбана.“	65
„Цар Станиши опет рече твоме:	
„ „Чуй ме добро Црноєвић Станко!	
„ „Ал' ћеш твојом вѣром преврнути,	
„ „Али нећеш главе изнѣсти	
„ „С неднѣм братом Црногорцем	70
„ „Из моего бѣга Стамбола!“ —	
„Сшанко ти се пад на шку јађе,	
„Вољ житош п пашалук Турски,	
„Него саблю и црна целата;	
„Потурчи се твој Станиша, Иво!	75
„Султан га е пашом учинио,	
„Дарова' му земљу Скендерію,	
„И сву свою до мора државу.“	
Кад то зачу Црноєвић Иво,	
Смртно паде главом на пазару,	80
Те проклињ Отмановић Цара:	

„Свештеници се люди по
„Буд ли си ми потурци
„Ер му даде за пашалу
„Моје земљо и моје државо
„Ер ми ђецу покла не
Кад виђеше браћа Црно
Дофанше Црнојевић Иво
На га воде пољу на Цег
За шни време мало пос
Време мало за седам год
Док Цар узе Багдад у
На Багдад е и Спанко
И тридесет браћах изгу
А када се напруг повраћ
„Тада пође изић' пред Су
Па Сулипану проговара С
„Султан Царе мили госи
„Знаш ли Царе, што си
„Када си ме првом осквр
„Сад испуни пророк

Тада Царе на ноге скочио,
 Па му даде бјела фермана, 110
 И даде му браћу потурчену,
 И са браћом војске неколико.
 Глас допаде Црнојевић Ђуру
 На Цепинић пред бјелом црквом,
 (Бан кад баба копаше Ивана) 115
 Да Станиша иде од Стамбола,
 Да му узме бабову државу.
 Давно било кад е' о том зборило,
 Мисли Ђуро заборавило се;
 Но кад нове и несрећне гласе 120
 Разумио и у двор прилио,
 Троструке га сузе пропадоше,
 Па он одма многе књиге пише,
 И шаљ их по свој гори Црној,
 С њима скупи браћу Црногорце, 125
 Пред свијема глас и књигу чита;
 Црногорце на скупу пита:
 „А што ћемо сада Црногорци:
 „Од Станише и браће оспале,
 „Што су ни се, браћо; потурчили? 130
 „Ево на нас иду с' сином војско,
 „Да нас турче и мукама муче,
 „А да оће с миром браћа доћи,
 „Ми би смо их, браћо, прифатили,
 „Како своју браћу загрлили; 135

„Брат е мјо кое вѣре бјо,
 „Када брацки *) чини и постуца,
 „Али они с нама брацки неће,
 „Већ крвнички по шурском начину!
 „Но што ћемо ако Бога знаше! 140
 „Ј сам брата у књигу куміо,
 „Да се прође силе и војштена,
 „А да дође на мѣсто бабово,
 „Ј ћу му се с мѣста уклонити,
 „То сам води но му крв поштити, 145
 „Ал' се неће без ђавола проћи!“
 Црногорци сви из гласа вичу:
 „Ко ђавола тражи и наша' га,
 „Ми смо војска тебе господару!
 „Чувај нама образ и поштениѣ, 150
 „Да те наше не разнесу стрѣле,
 „И зелени не здробе палюшт!“
 Кад то зачу Црнојевић Јурио,
 Он поклице браћу Црногорце,
 И опиде равну Љшкополю. 155
 Ту се двје војске састадоше,
 Убише се боем жестокием.

*) У Црној гори народ обичније говори
 брацки, люцки, Брцки, нећо брат-
 ски, людски, Брдски; а тако се исто
 више чује госпоцки, него господски
 или господски. Д. М.

Ћу е Ћуро Спанка предобіо,
Много нѣму войске погубіо,
Заробіо младе Црногорце, 160
Што се бѣху потурчили с' Спанком,
Насели их на нѣх опачаство;
Спанко бѣжи Скадру біеломе,
Унѣ недаю Скадарска господа,
Већ га гоне селу у Бушане, 165
Те ми свое награди презиме!
Од племена славног Црновића
Прозва себе Бушанѣом Спанко!
По добићу Ћуро књигу пише,
С књигом шаљѣ свое поклицаре 170
Право Турској у Отмановића:
„Слушай Царе, нечу.шпе дома!
„Кад си мога брата потурчио,
„Ти си мога' више учинишп,
„Нѣму срећу болю даровати: 175
„Равну Босну ја' Херцеговину;
„Но си посла' нѣга на Цетинѣ,
„На столицу оца нѣговога;
„У ню, знади, шурчин свѣсп' не може,
„Ер е бране люши Црногорци, 180
„Коено си вѣром преварио!
„Кад си нѣину браћу потурчио,
„Са шіем си вѣру изгубіо,
„Да е никад у тебе немаю

„Докле траеш у Стамбола твого, 185
„А н они у горици Црној;
„Посад никад бити неможемо
„Умгрици, пши увѣрици,
„Єре вѣре нїе у неѣре,
„Ми смо вѣра, а пш си неѣра, 190
„Ако по сад болѣи неузбудєн.
„Убидате Бог и Бож'а вѣра!“

ПЪСМА ДРУГА.

Бой Црногорацах с Махмут-Пашом
год. 1796 Юля 11 догођени.

Махмут Визир совѣт учинио
У бѣлу Скадру на Бояну,
На совѣт е Везир сакупіо
Сву господу Турску изабрану,
Када их е Везир сакупіо, 3
Овако е рѣч говоріо:
„Ево згоде, моѣ випѣзови!
„Да ми силну војску подишемо,
„И да Црну гору освопмо,
„Црну гору и Приморѣ равно, 10
„Коѣно смо жуђели одавно,
„До бѣла града Дубровника,
„То е моя жѣла превелка.
„Црна гора нѣ у единство,
„С нама боя учинити неће, 15
„Ер я имам, моя браћо драга!
„Црногорце неке прѣшелѣ,

„Даћу нѣма мѣша неколпко,
 „Продаће ми ложну гору Црну,
 „Учпнѣћу шпо є мени драго. 20
 „Него ево мое ране люте:
 „Брѣани ми затворише путе,
 „Те немогу войску саставити
 „Од све Босне и Херцеговине,
 „И од наше земљ Арбаніє. 25
 „Хайд’мо дићи земљу Арбанію,
 „Да пуштимо огнѣне вѣпрове
 „На Пипере и Бѣлопавлиће,
 „Поробимо мало и велико,
 „Изгоримо огнѣм свеколпко, 30
 „Док доћемо, браћо до Никшићах,
 „Ту оћемо табор посшавити,
 „А распети бѣло шаторѣ,
 „Силну ћемо саставити войску
 „Од све Босне и Херцеговине, 35
 „И од наше земљ Арбаніє;
 „Па на проє дѣлѣти войску:
 „Єдну ћемо одправити войску,
 „До Новога града бѣлого,
 „Што є наше од спарине било, 40
 „Другой даши по мору бродове,
 „Нека возе бумбе и шопове,
 „Прах, олово и другу захиру,
 „Да о бою раде а не миру.

не има у Боку Которску 45
 ниципова брода никаквога,
 за бољ момка нїеднога,
 је пошло у Тааїю равну,
 чуваю Млестке од Французат,
 мно су наши прїатељи, 50
 они ће нама помоћ дати
 ко су ми скоро обећали
 договор што смо вїсћали.
 дођемо граду Дубровнику,
 оћемо браћо заштити 55
 и моего брата Ибрахима,
 пашуе и да господуе,
 се се чудо надалеко чуе;
 ећа ваљ да отиде војска,
 да иде преко горе Црне, 60
 ми Црну гору освоїмо,
 ну гору и Приморь равно,
 на мору коня напоїмо
 се дођемо до Котора града,
 дођемо до Котора града 65
 оћемо, браћо, заштити,
 и Мехмеда моего синовца,
 се пашуе и нек господуе,
 са за то и Латини знаду,
 се моя желя превелпка.“ 70
 велик Махмуде Везпре,

У книзи га много позди
И овако Махмути бесѣђ
„О Владико, Црногорск
„Ако оћеш да смо при
„Не мой дават' помоћ
„Нити примај робља о
„Не примај га малој г
„Оћу пуштит' огњене
„На Шипере и Бѣлопавл
„Поробити мало и вели
„Изгорѣши огњем свекол
„Ја л' ћу своју изгубити
„Ја' Брђане испражити
„До Оспрога високе пла
„Још чуеш ме, Црногорск
„Ак' уздаеш помоћ Брђа
„Ил' устримаи робљь од
„Ја с' у мою уздам Арба
„Да Брђан'ма на помоћ»

Кои Турком ни помоџа пеџе.
 Кад Владика књига допанула, 100
 Књигу гледа Цешински владика,
 А кад виђе што му књига пише,
 Проли сузе низ бело лице.
 Код њега се бяху напвршли
 Црногорски избрани главари, 105
 Цешинли и други јонаци,
 Па овако бесџди Владика!
 „Црногорци, моя браћо драга!
 „Ево ме е књига допанула
 „Од сјанога Махмута Везира, 110
 „Ести се Везир, браћо, зафалио,
 „Да ће Брда изпражнити листом
 „До Оспрога високе планине;
 „И то збори Махмуте Везире
 „Да ће даши митра неколико, 115
 „Узеће га млади Црногорци,
 „Преда ће му доину гору Црну,
 „Гору Црну и Приморџ равно
 „До бела града Дубровника;
 „Учиниће што е њму драго 120
 „А знаше ли моя браћа драга!
 „Како клеши Турци коре Србе
 „Од жалосна боја Косовскога
 „Од издаје Бранковића Вука,
 „Шек му буде вазда вџчна мука! 125

„Могу а бити ране жеспочиє,
 „Но кад уд’ри небеска спрїєла,
 „Те устрѣли голема юнака?
 „Нїє тако лка ни спрїєла,
 „Да рашгупа срце у юнака, 130
 „Као таки укор и срамота.
 „Ваши стари, вели, воеваше,
 „Воеваше а и бол бише
 „Ради в’тре и слободе драге,
 „Да у Турско робство не надаю 135
 „Од Бога є велика грехота,
 „А од людих укор и срамота
 „Издавати Брђане юнаке,
 „Брђани су наша браћа мила
 „Него, браћо, ако Бога знате! 140
 „Да идемо у Бѣлопавлиће,
 „Да бранимо Брђане юнаке.
 „Да с’їєсу Турци послили,
 „Кад су пређе кроз нас проходили
 „А без рапе и без мртве главе 145
 „На Цетиню разваили Црљу,
 „Опалили бѣла манастира;
 „Не би знали наше Кошћелце,
 „Сад прзали нама упробице.“
 Кад шо чуше млади Црногорци, 150
 Конно се на збор намѣрише,
 У свакога срце узиградо,

Договорно шврду врзу даю,
 да Брђане издавати неће
 Него скупа шњима изгинуши. 155
 Када виђе Цешкишки Владика,
 Када виђе слогу и слободу,
 Он ми пише едну сашну књигу,
 Те е палъ Махмушу Везиру:
 „Ой Турчине, Махмуше Везире! 160
 „Ти се прођи Брцке сиропнић,
 „Не мой нѣма вриѣпати ранах,
 „Кое си ми, Пашо, задавао:
 „Бог ће даши да их скор’ освелше.
 „Што ми пишеш, Махмуше Везире! 165
 „Да недам помоћ Брђанцима,
 „То ми не мой опет споменуши,
 „Што ми закон неда учиниши.
 „Ако си се, Пашо, послало,
 „Што си пређе кроз нас проходіо, 170
 „Кад сам био у земљи Мошковской,
 „А без ране и без мртве главе
 „На Цешкино развалио Цркву,
 „Опало бѣла Манастира:
 „Што си бѣлу развалио Цркву, 175
 „То си сваког младог Црногорца,
 „Свакога си у срце удрио;
 „Што л’ опали бѣла манастира,
 „То си, Пашо, свѣма ране задо’;

„Што ли знадеш наше Кошћанце, 190
 „То нам прзаш саде ушробице.“
 Кад Везира књига допанула,
 Те он виђе, што му књига лине,
 За то Везир ни хабера нејма,
 Већ он диже земљу Арбанју, 195
 Шњоме дође на Дољне равне
 Крај Злапице више Подгорице,
 Ту е Везир пабор учинио,
 А распео біело шапорѣ.
 Но Владску гласи допадоше. 190
 Кад Владика гласе разумѣо,
 Владика ми бѣше излазио
 На високу гору Вршиѣљку,
 Па опали топа убойнога,
 Неколико войске сакупіо, 195
 Цепиняне и друге юнаке,
 Шњима оде преко горе Црис,
 Докле дође у Бѣлопавлиће
 Под біелу кулу Бошковића,
 Ту Владика ноћу преноћио. 200
 Кад у юпро юпро освануло,
 Зету хладну воду прегазнше,
 На Слатинку воду доходише
 Пред біелу Врачевима цркву,
 Ту Владика пабор учинио 205
 А распео біело шапорѣ.

Кад то виђе Махмуше Везире,
 Он се б'ше блише примакнуо
 Заше Служа града б'лого,
 Заше Служа према Дердемезах 210
 Под зелену гору Височицу,
 Ту є Везир табор учинио
 А распео б'лио шаторѧ.
 Кад то виђе Цешњански Владика,
 Он отоле свине кнѣге пише, 215
 Па их шилѧ преко горе Црне
 Црногорским главарни' на руке.
 А кад кнѣге землѧ приѣшоше,
 И главаре дома находише,
 И виѣше што им кнѣге пишу, 220
 Оставише майке и люболце,
 И чобани у планинам овце,
 Доватише торбе упртнѣче,
 Танке пушке у руке деснице,
 Па одоше преко горе Црне, 225
 Сваки хиша, за Владоку пита.
 Док Владика б'ху находили:
 На Слапници нѣга находише
 Пред б'елом Врачевима Црквом,
 Ту се силна искупила войска. 230
 Код Владике войске неб'јаше,
 Свега, браше, тридесет стотинах,
 Код Везира тридесет хиљадах;

То білху крилати ор.
Шно ли млада момча,
То білху сиви сокол.
Юш овако Везир говор
Пуштио е по војсци
„Ко доведе живога Вла
„Ил' донесе главу Вла
„Ево кѣму Зета земан
„И у Зети три біела
„И су више три това
Вели Якуп-Ага Сердар
И делія Мехмед Кокон.
„Мићемо га уџашиши
„И довести теби под
„Ја' изгову доністи гла
Ма не веле Турци: Акс
Већ се Турци у силу у
А сила е у Бога вишњи
Кон Турком ни помоћни

Но Владика войску испуно
 Пред бјелу Врачевима Цркву,
 Те им даде Божј благослове,
 И вишњему Богу препоручи,
 Да и' он буде војсци предводитељ, 265
 А Турцима скори побадитељ.
 Кад у пешак юстро освануло,
 (Баш на празник свете Софије)
 Ево Турци на њих удареше:
 А мой Боже, чуда великога! 270
 Жесток ти се бољк зађепо,
 Небн реско драги побратиме!
 Да е оно бољк огњавити,
 Него судњи данак страховити,
 Погоне св војске по мейдану, 275
 Докле било длепи око подне,
 Али Турци пласни окренуше,
 Пласни даше бјегати сташе.
 Црногорци и вињима Брђани
 Сви на помоћ Бога помодаше, 280
 И сданак пушке ужегоше.
 За Турцима јорни учипаше,
 Ћерајући Турке сјаскући
 До табора и до Дердемезах.
 Да е коме стати погледати 285
 Тенку бруку Махмута Везира.
 Како бјашн с главом без обзира.

Без турбана и без буздохана,
 А без сабљѣ и без коня врана,
 Док улече Спужу бѣломе 290
 У гиздаво село Мартиниће.
 Ту погибе цвиѣт од Тураках:
 Кулуглиѣ и младе дѣлѣ,
 Хазнадари, паше, сплхтарѣ,
 Ево многи огњѣни чауши, 295
 И остаде аге и спахиѣ
 Од Ушћупа и од Елбасана,
 И од Лѣша и од Драча града,
 Од Кавая и Авлона града,
 Од Тирана и Дибрана града, 300
 Од Призрена и од Вучитрна,
 Од Сѣнице и од Митровице,
 И лѣпе шехер Ђаковице,
 И од Фоче и од Ораховца,
 И од Пећи, Хаса и Гусиня, 305
 Од Улциня и Бара бѣла,
 Лѣшкопольци на гласу юнаци,
 И од Служа града крвавога,
 И гиздаве шехер Подгорице,
 И остаде Скадарске дѣлѣ. 310
 Којема донесоше главе
 На Сланину пред кулом бѣлом
 Међу њима Јакупова глава,
 И Дѣлѣ Мехмед' Кокотлиѣ,

Конно се бяху заѡадили, 315
 Да доведу живога Владикѡу,
 Яз' донесу главу Владигину.
 Ту Везиру изгинуло войске
 Свега брата пешнаест стотинах;
 Кон онѣ у бой непадоше, 320
 Срећни биде ера упекоче,
 Оставише зелене баряке,
 Самур капе, скерлестне доламе,
 И свѣспло юначко оружѣ,
 И випезе конѣ седланке, 325
 И оспазу од боя захиру,
 Побѡгоше наспраг без обзпра.
 А Владиги войске не погнбе
 Свега, брата, осамнаест другах,
 Међу њима при најболя друга: 330
 Крцун Савов од мѣста Бѣлицях,
 С Любинина Спанко барякпаре,
 И од Брдах Войводића Бего;
 Њино име нигда неумпре;
 Бог њи дао у раю населѣ! 335
 А осталим здравѣ и веселѣ!

ПЪСМА ТРЕБА.

БЕГ ЛЮБОВИЊ И ЛАЗАР ПЕЦИРЕП.

Фала Богу! фала великоме!
Ње Кауре Турци братимяху,
Бег ЛюбовиЊ Луку Радовића,
И даде му две пушке мале,
Па Бег Луки рече бесѣаше: 5
„Јдан Лука, мјо побратиме!
„Издај мени, Лука, три хайдука.“
Лука му се криво кунуше:
„Ј несам видіо хайдуке.“
А Бег Луки рече проговара: 10
„А како не, мјо побратиме!
„А ја знадем кои су хайдуци,
„И да ти их по имену кажем:
„Ели едно Лазар Пецирепе?
„Ели друго Лука Сочивица 15
„Са синовцем Спанком Сочивицом?
„И још да ти, побратиме, кажем
„И ођеко што ја на хайдуке:

сокола Цецирен' Лазара,
пѣга е шаяк-сукиспица, 20
а поле ашагана ножа,
край пѣга две леденице,
амснѹ сѣйна цесрдара;
юпака Сочивицу Луку,
пѣга е зелена долаза, 25
доламе црвена ечерма,
а поле две пушке мале,
занѣ ашагана ножа,
амснѹ лажка прекоморка;
шповца Сочивицу Станка, 30
пѣга е панахиа кошуля,
кошуля зелена ечерма,
а поле ашагана ножа,
з нож су две пушке мале,
амснѹ дугачка бреникина; 35
ш да пип, побратиме, кашем
о си сипоћ е њима вечао:
ѣ њима лгнѣ зготовио,
ѣ црно а главе биеде?
ни издай, Лука, шри хайдука, 40
лѣу ти Царева фермана,
ѣ држиш рало ни мотилку,
ѣ даеш Царева харача
шпота ѣ вѣка тлого.“
Бегу рѣч одговара: 45

„Остан' з Богом, Бего побратиме!
 „Е я пођо у гору зелену,
 „Нећу а' наћи ћегоде хайдуке;
 „Ма ако би, Бего, погинуо.
 „Аманат ти мој ћеца луда!“ 50
 Па опиде Лука на двореве,
 А када е на двореве доша'
 Виђела га вђрена любовца,
 Па е млада нјму бесјдила:
 „А што ти е, Лука Господару! 55
 „Што си нешто сјтно невесело?“
 Лука нђојзи рјеч бесјдио:
 „Прођи ме се, вђрена любовце!
 „Нешто ме е заболјла глава,
 „А мој се свјест обрнула.“ 60
 А она му млада бесјдила:
 „Нека Лука, драги господаре!
 „Не мой, Лука, издат' шрп хайдука,
 „Та те пушка твој неиздала!
 „Ће би тебс, од невољ била; 65
 „Него издай Бега Любовића,
 „Нека нђга воде Црногорци.“
 А Лука јој рјеч одговара:
 „А буди ћу я издати Бега,
 „А да што ће мој ћеца луда? 70
 „Што ли ће ми кућа и баштина?
 „А куд ли ћеш ти, вђрена любо?“

А она га сѣновала дивно:
 „Ти се небој, жпал господаре!
 „Ако издаш Бега Любовића, 75
 „Да поведу нѣга Црногорци,
 „Све ће тебе Црној гори доћи;
 „Што а' ми кућу и баштину кажеш,
 „Кад те проша' Лазар у Косову
 „Пронла те с кућа и баштина.“ 80
 Када Лука разумъ любовцу,
 Узе пушку оде у планину,
 Те Лазара Пецирена нађе;
 Све Лазару право кажеваше
А од Бега и вѣрне любовце. 85
А Лазар му рѣчи бесѣдио:
 „Пођи Лука к Бегу на дворе:
 „Не' ли како Бега превариши,
 „Да ми дође на рок у Липице,
 „Овако ћеш њему бесѣдити: 90
 „Да се мени више досадило
 „Већ стојати малој гори Црној,
 „Него идем у Херцеговину;
 „Ј сам позна' друме и путове
 „Од Новог до Жабљак града, 95
 „Ј ћу сѣћи Црногорске главе,
 „Дановаћу у Ловћен планину,
 „Задаваћу Владици грозницу,
 „Но неводи ти много Тураках,

„Но нек дођу три четири друга.“ 100
 Када зачу Радовићу Лука,
 Брзо Бегу на дворове пође,
 Пак е Бегу овако зборіо:
 „Лазар иде у Херцеговину,
 „Него хайде да се состанете, 105
 „Ма нечини шушур у Тураках,
 „Него узми три-четири друга,
 „И понеси вина црвенога
 „С хайдуцима кад би с' састанули,
 „Да би смо се вина напоили.“ 110
 Оно Бего едва дочекао,
 Да неводи он много Тураках,
 А неће ли уфатити Лазара,
 Да на пѣга остане поштени;
 Па он узе црвенога вина, 115
 С собом води при-четири друга,
 Па пођоше у гору зелену.
 Када Лука на Липнице дође,
 Зави Лука како мрки вуче,
 Гракну Лазар како црни вране, 120
 По томе се они састадоше;
 Па кад Лазар к Бегу приступіо
 Оћаше му любити колѣна
 А Бег му се любити не дае,
 Уза себе исправи Лазара, 125
 У база се лица пољубише,

оше едан код другога.
 лутань зелене планине,
 дру дошоше дружина,
 ше по зеленой травн, 130
 ідуци посяконне месо,
 еше пиши вино хладно
 о чашу пише вина хладна,
 азар річ проговара:
 'жине, Бега Любовићу! 135
 'жину на зелену траву!
 земля на ноге скочио,
 грло Бега дошатіо,
 лю му плећи положио,
 веже на опако руке; 140
 'рке клеће вогубише.
 ле Бега поведоше.
 хоше малою гори Црною,
 ука сншну књигу пише,
 в е на Босни Везпру: 145
 иру, драги господаре!
 ий пражниш' Бега Любовића,
 ли га малою гори Црною,
 е га Лука Радовићу,
 колом Пециреп' Лазаром; 150
 купи хиляду дукатах,
 аним благо хайдуцима,
 го ће дати сиротина

„И пошљи ми спадо из планине,	
„Ема немој да ми оади брва;	155
„И пошљи ми мою ћецу луду,	
„Не мой ћеца да на коњма ишу,	
„Да ми ћецу коњи не помрве,	
„Него ћецу нека носе Турци;	
„И пошљи ми вјрену любовцу.	160
„На дебела хата Любовића,	
„На Грахово да се састанемо,	
„Да ми наше робљѣ мислямо.“	
Када књига дође у Везира,	
Везир скупи хиљаду дукатах,	165
И посла му спадо из планине,	
И њгову малу ћецу луду,	
Али ћецу ће носаху Турци,	
Епо лше Лукина любовца	
На дебела хата Любовића,	170
Док дођоше на Грахово равни.	
Ту ми дође Лука Радовићу,	
И доведе Бега Любовића,	
На Грахово ше се састадоше.	
И за робљѣ ту се мисляше.	175

ПЪСМА ЧЕТВРТА *)

СПЪВАНА ПОКОЙНИМ МИТРОПОЛИТОМ ПЕТРОМ ПЕТРОВИЋИМ НЪГОШЕМ НА ПОХВАЛУ ПОКОЙНОМЕ КАРА-ЂОРЂИЈУ ПЕТРОВИЋУ.

Нека оале све редом крапне
Випезове свое ошаџбине,
А л еалим випеза войника
Од Славелске крви и езика,
Баш у моя доба и времена
У сред Србске земљ порођена,
По имену Пешровића Јура,
Кога иста позива натура,
Да избави свою майку драгу
Из челюсти ядовиту врагу.
То мислећи и Бога молечи,

*) Ова пѣсма ако и не ње обште-народна Црногорска њначка, ал' по свом садржанію и слогомврію ест таква доистна, зато јој и даем овђе мѣсто.

Да му свагда буде на помоћу,
 Само-седми поче воевати,
 И оспаде Србљѣ позивати.
 Стъкућ' Турке невѣрне хайдуке
 Он випсѣже окрвави руке.
 То виђела од планине вила,
 Пак полеће на лагашна крила,
 По Србији вила кликоваше,
 Те јонаке Ђуру пошљаше;
 А када се они саставише,
 И од Ђура наредбу примише,
 Свак се на бој драговољно спрема,
 Но оружја ни девети нема,
 Ал' имаду срце Краљић' Марка
 И десницу Војводе Јанка.
 Бију Турке су чим кои може,
 Бога молећ да им припоможе.
 Освоише Рудник и Ваљво,
 Чичак мали пак и Смедерво;
 Ту оружјѣ Турско уграбише,
 И велики шићар задобише.
 Кад то чуше Бугарци јонаци,
 Херцеговци и млади Бошњаци,
 Многи родна мѣста оставише,
 У Србију равну ускочише.
 Весело их Ђуро дочекива,
 Он свакога грати и целива,

ак им дде пиши вилл хладна,
 И починаул' на сред поля равна;
 а' юнаци воле боя биши,
 Нег' под слом хладно вино пиши.
 да Ћуро уреди войнике,
 И пред њима храбре началнике.
 а тврди су Шабач ударци,
 И у њму Турке затворили,
 у се млога крвца прољиваше,
 Док се клеши Турци предадоше;
 едл' тога Ужич обколише,
 И с пролићем крви ослоише;
 у ове войничке градоле
 Задобише бойничке попове,
 ак се оплен Срби подпоше
 Палећ' Турске куле и пароше.
 ісдоше стойног Биограда,
 Кои но е од Србие глава,
 а га бумбам' и дубардан' бише,
 Док и њга на юрши узеше
 бришким' сабљам' и огњним боем,
 И великим крвавіем зноем;
 дам сполни' добише поповах
 А шри пута толико хашовах
 уздане сребрним' узда,
 Под сребрним' рахтам и нусатма.
 а тога и не починуше,

Већ најпрву дужност споменуше,
 Великоме Богу дати славу,
 Признајућ' и ђечицу малу,
 Пах ранѝним' ране завѝше,
 И јунаке мртве закопаше;
 Веселисе мало и велико,
 У Србији земљи свеколико.
 Вѝруј, побро, не ово шада,
 Него да е виштим Богу слава,
 Колико е Србскога народа,
 Што се зове Славенскога рода,
 Међу водом Савом и Дунавом,
 Међу Дрином и великом Моравом,
 Сваки свое днѝви препроводи
 У весело и драгој слободи:
 Ето Србске цркве поновљене,
 А цамје турске разорене,
 Већ нема Паше ни Спахис,
 Ни проклепог Хоѝе ни Кадѝе,
 Него Србска вољност процвѝтава,
 Коју вишња сила ошњава,
 А пред войском ѝе барјак славни,
 И на ѝкму ора' двоглавни.
 Који бѝше Неманѝћа Цара
 Од сле Србске земљи Господара;
 Ето Сенат, ето Сенатори,
 Вишници и Губернатори

А народна ђела управаљу,
И уредбе сваке поставаљу,
уредит' славу и слободу
У својему славноме народу.
по бже славенкињ виле,
На веселѣ што су се скупиле
идећ' Србску земљу избављну,
И слободу драгу повраћену,
здрављајућ' Петровића Кнѣза,
И свакога пореду вишеза;
не лете бже над облаке,
Над облаке под сунчане зраке,
је Бога ђале непрестано
За шчастіе Срблѣм даровано;
луге лете по свим' краљѣвинам,
И осталим' другим' Царевинам,
кака своим путем напојасе,
Трубом трубел' Србску славу гласе;
јеће плету Петровићу кнѣзу,
Великоме вожду и витезу,
затоперни вѣнац доворични,
За вѣгово витежство прилични,
войводам Србским на све стране
Затоперне доворичне гране,
што е, цобре, пођада и дика,
За свакога Србскога војника,
се довор зашани не продае,

Него само за юнаштво дае.
 А остале свсколике виле,
 Ето су се у коло скупиле,
 Различитим цвѣћем накинѣне,
 И слободним лицем украшене,
 По Срби земљи коло воде,
 И веселе пѣсме производе
 На поѡалу првог Началника
 И свакога витеза војника,
 И на радости Србскоме народу,
 Кој данас ужива слободу
 Под крилама великога Цара,
 Од сѣверних странах Господара;
 А витези кога негледају,
 Него лица зноом умивају,
 Желеш' даљ прогонити Турке,
 И витежке крвавити руке,
 Преко Босне и Херцеговине
 Да се е Црном гором сједине,
 Којо е, побре, од старине,
 Међу Турке и међу Латине,
 У слободи вагда пребивала,
 За слободу крвцу прољавала,
 Како и сад што е пролеза
 Драгу вољностъ негуштае жива.
 Ево, побре, што чини единство,
 Кад едноме даду стариништво,

И

Е

И кад нје злого самовољства,
И на новце клепога законства,
Кое рађа клете издајнике,
И државе раздере велике.
Тако Србљи себе избавише,
И безсиринну славу задобише,
Бог им дао сваку добру срећу,
У напредак и бољу и већу,
Да утврде слогу и слободу
Завјек вјков славенскоме роду;
Вишњи Боже! Тебе славу даем!
И молитве свене возкладем!

IV.

РАЗНЕ ПЋСМЕ.

1

ОДЛАЗАК КАРА-ЋОРЂИЈА ИЗ СВОГА ОТЕЧЕСТВА.

Ярко нам є сунце за облаке зашло,
И навски Србску славу помрачило,
Нит' нам више ведро небо бити хоће,
Єр звезде падоше сјајни месец зађе;
Ах! вѣчна ил тама Турска обузела,
Србске кћери деце надежда пропала,
Куд год руке пруже, лишени помоћи,
Уздишу и плуже у дну и у ноћи.
Плачте дакле Србљи, плачте неутѣшно,
Єр погубел вашу видине навѣчно!
Плачте и ви кости из Србски гробови,

Данови су ваши слуд синьм робови!
Аица Србска поля с потоци извори!
Глачите и ридайте с птичицам-по гори!
Горда и дошме! уздишите горко,
Те будеш вам певат' више Србски соко!
Ишт' Србска дечица гласом веселиши,
Аица спада пасућ' у фрулу свираши!
Тако с то нама щастіе бивало,
Време слепо свагда и често стибало.
Ах! зар су немце хотеле богнић
А вѣк узет' Срблѣм славу и веселѣ!

2

НА ПРЕЂАШНЮ ПЪСМЪ ОДЗПВЪ
1830 ЛѢТА.

Горко нам с сунце любко засіало,
А навѣки Србску славу разведрило,
Ишт' нам више небо мутно быти хоће
Казахе с звѣзде сѣни мѣсец дође;
А вѣчна с тама она изчезнула,
Србски кѣри дѣце надежда с' родила.
А сад ће нам сунце на вѣк сіят' сѣино.
Аудбина то вели показуе явно,

На Србске в сузе погасдада горке,
 И немиле Турске видила анџаре.
 Зато нама пружа све моћне помоћи,
 Веселите се браћо у дну и у поћи,
 Опчесиво мило ми добисмо наше,
 Врази нам оружј и град предадоше.
 Весел'мо се, браћо, братски и ушћино,
 Избавленъ наше видисмо навъчно.
 Радујте се кости и Србски гробови,
 Синови су ваши у свои домови;
 Мила Србска поля, потоци с' извори
 Радујте се с' нама и птице у гори.
 Брда и долине воскликните сложно,
 Од сад ће вам пѣват' Србски соко ясно,
 И Србска дѣчица гласом веселити,
 Младо стадо пасућ' у фрулу свираши.
 Зато е то худо щастіе бивало,
 Терпљивъ е наше искусит хопљо,
 А од сад нам даю те миле богинѣ
 Навѣк уживати радости и веселѣ.

Г. Г.

3.

Н Е Н А Д.

Плава зора покаже ми доба,
 Тице пѣспам' пробуде ме рано;
 Я на извор да уміем лице,
 Да разагнам премањинне санке;
 Ал' пу бела из планине вѣла
 Пріе дошла, место заузела,
 Ушла се разаспрла власе,
 Шиз рамена кошуљяцу л' танку
 Орошена узабрала цвећа,
 Ведре пѣдра накіпчила њѣме,
 Дѣма ружам' пѣсменишту главу,
 Небригом се хипѣла по прави,
 Десном се є подпипила руком;
 Ђешенице јой више главе палю,
 Оно држи пун стрієлах туляц,
 Лук напрегло, люту умешнуло,
 Још нељко; али добро спражи.
 Разсвини поћи и бїєла дана
 Први зраци вид му преузео,
 Превари се подаде се сакку;
 Я ши к њима прикучим се близу
 Жельне мое да насладим очн,

О дивоту пріе невиђену.
 Колико се я прикрадем њима
 Добро могах обадвоє виђет',
 Ал' што мени учинисе мадо.
 Виђу главом ђе діете куня,
 Она, пуспа, у дубоки снови;
 Обадвога л' клонула кріоца.
 Баш ћу, мислиш, любнупи е краспу,
 Ил' ћу юнак пред њом умріети.
 У пламену присшупим ши визи,
 Любнем ши е међу едре дојке,
 Она млада неприлази тога.
 Када ли е међу очи цмокну,
 Пренуши се и пропеже клета,
 Али опет неотвори ока,
 Већ діете да од Бога нађе,
 Ђипи из сна, колико е слабо,
 Разапету ошиште стріелу,
 Ни два скока одмакао не бих,
 Спиже лик ме, и по срцу згодн.
 Люпо раяћи одјкнем ши лавски,
 Сва се брада и дрвета смрве,
 Зимозелен у зиму се завре.
 Тим и вила пробуди се клета,
 Пак ме спаде довикивати себи,
 'Танким грлом, махајући руком,
 Чудни гласи любовним ли речма,

Чак естеству накнадила штету:
 Врат' се амо младо замешено,
 Вѣра моя мпнуће те рана;
 Другди лек неможеш још наћи,
 Већ да опет на истоме мѣсту,
 На слађахну изворчићу любве,
 Комно си се потезио јунак.
 Ја ли раним без обзира одеи,
 За живота опажајућ' бољу;
 Вѣре любви немадеи више.

4.

НЕБРИГУ ЕДЕ ТУДА БРИГА, АЛИ ВЛАГОРОДНА.

Едном зѣпни на врућини тешкој,
 Лего спавнут' око подне дана;
 И тишина без икакла вѣтра,
 И жештина јрког сунца чудна,
 Ја л' у хладу и без бриге спое,
 Пак ти опет заспати немогах;
 Мухе зуче пецају ме люто,
 А комарци испише ми крвцу:
 То ли само ми по јада нога;
 Већ 'во мухе, неволѣ ли грѣ,

Ђе ми душу пзмучише ђела,
 Славна ђела великих людих,
 Њина слава, чштуљ а' именах,
 А из књижног вѣчног споминаня.
 Едни име рода уздигнули,
 Своим браће запрегнувни руке,
 Туђим ярмом преснули су о шле;
 Неки ярма друге пзбавили,
 Своме роду привѣчали славу;
 Још имена овѣчили други
 Силом свога постојана духа,
 Ким су и смрти погазили грозну,
 Самим а' животи слави поднели:
 Најжешћа е најмиљја смртица,
 Та јонаку коп вѣчност люби!
 Тѣлу моме сво ліек преки:
 Куд е голо покријем га чине;
 Ал' ево' пуге, ђе ми любов рода
 Души мојој ниђе не да мира,
 Већ е више обрече јој срећу,
 И зафалност вѣковѣчну своју:
 „Дај, помози док си на свијету,
 „Роду а' своме у бједи крайној!
 „Ја му сама нишпа неуреди;
 „Моя желя само тебе ниште,
 „Браће а' слога добиће ти бригу,
 „Та ти знадеш да из Бога течеш,

„Шпо ли речем Божім є воля,
 „Твоє а' срце рођено є с душою
 „Щпо да' роду и свісту живи.“
 Ах! одзивам се роде мой и душо,
 Уздишући редку ноћу спавам,
 А' не могу прилике се дожчат',
 Юшип ли нешта у почешку нужна —
 Новца к'лета, небило га мигда,
 Ёр га нейма кад 'во мени воля:
 Он и мудроси прилика су свачем.
 Та мудрином и он ће се 'домчат'!
 Настоян а' свіех ђелах ошац.

5.

Будни сав едне тихе поћи.

Ой! светли м'сец уоатио коло;
 Еду ноћу на ведрини шихой,
 Својом славом земљу обасло;
 Све звезде замешнуле игре,
 А унезнав влашићи му скачу,
 Сипно тренте и срданци свои —
 Юг му сыра умилате танце,
 А ноћници в'говали д'нца,

Дахки крпани свіяю шпачне,
 Нек' є друшшву подпуно весель.
 Мѣсто сунца када мѣсец спаде,
 Ишом ти ми подпуѣне желѣ,
 Свою мѣсец удесио волю,
 Небо, землю заузео собом;
 Даница дн с испокасе лив;
 Заспиди се према ньойзи мѣсец,
 Муком сакри свога срца лде,
 Їом посиѣ на мекахну плавну,
 А-шо спова нападе га туга,
 Кад се плава помздигну зора,
 Златним' рукам' ружичним' лн прстн,
 Пред сунанцем разтворилн' испок,
 Да се свѣт ка животу буди.
 Єдва мѣсец очима є зглед'о,
 Празне руке к себи прикупіо,
 Репину лн подавіо вучю;
 Све звѣзде разигране спаше,
 Невпѣса нагледалн' се чуда,
 Їе им коло без обзира прште,
 Дични мѣсец избліелн лнцем.
 Я кад лн ти сва небесна слава
 Своє саяно поуказа око,
 Нудер тада погледайде само,
 Ће звѣзде краю побѣгоше,
 Ядлн мѣсец на западу тражи

Слом каљно убвжиште мрачно,
Невиђелом да пршпан фалу,
Тешку фалу малознамна срца,
Силну и' мшницу над влашћин слаби.
Малого е сунце угледало,
Ал е доста имао разумѣт,
Кад му викну, а небесним гласом:
„Стан мјесеце! и туђуење наћи“
Пак истиште свјера за тјме.
Југ се нама са слом дјцом својом
Брже бољ доисли хитрини,
Смјста наде пред сунанце сљно,
Свете нјга споне цљнѣо,
Росом поћном набризгао земљу,
Ил нј никло свакојко цвѣће,
То мриси и поћници хладом,
Милоспиви ублаже сунанце,
Збацн мрве с ума поредника,
И свјер се одма поутиша,
Тадај му е мјсец измакао;
Ал залуду: проћл га се неће,
Већ га ћера преко свега Неба.
Ниће му се уставити неда,
Ни обзрет' а како ли спати.
Како га е ождај поћерало,
Тако ти га и дан данас гоня,
И гониће за вјека свога.

Чуй безумне! теби припівам,
 Како м'сец од сунашца б'жн,
 Како л' глупост пред мудрином Божіом,
 Тако и ти без прага ћеш поћи,
 Ал' ћеш б'жат' да изнесеш главу,
 Поб'г'о би да имадеш куда,
 Безчесп'ю ти днєви владе нєйма,
 Ниши м'ста постолна ноћи,
 Пред свїєтом пренебесне моћи.

6.

Од добра боля.

Я тако ши Бога великога,
 Чуй б'сла у горници, в'лю!
 Зачув добро уразумиде ме,
 Из близег се неба майке машаш,
 Понзблизег Бога светосн сматраш,
 Дай ми кажи, а по твојој души!
 Шта е управ' на свїєту добро?
 Шта л' с боля од истога добра? —
 Мучи жєдан ниш' досађуй себи,
 Заклетва ти нє од потребе;
 Пос'о ми е по свїєту ав'лєт'.

И до сад сам често представљала,
 Ал' одскора неслуша ме нијико:
 Нејма старих Еллина, Римљанах ли;
 Сад небесно заточено земним,
 Сваког уши светске хуке пуне,
 Неће чути из даљинах гласа
 А са горских овршинах цвѣтних,
 Ливадах ли премудрости светих.
 Тебе една да ме питаши десни;
 За то жельни на мом срцу чипай,
 Ево добро на свиѣту овом:
 Сваки смртни за живота л' крапка,
 Вѣрно ради а у свиѣтску слогу,
 У за свиѣт слоге платиом прођи,
 Го е добро обичиѣх душах;
 Ал' ево бољ од истога добра:
 Грудитисе без икакве враће,
 Сам у себи л' наклађено наћи,
 Есу ћела особитих душах,
 Величином препебесним равних,
 Међ' кое се сподобљю најзад.

Комадић из читавога.

„Црна горо! утѣциште старо
 „Млада мога последња Бана;
 „Ту е мое потасно сунце:
 „Оплаи жельо мени обасли олеп,
 „Крај учини данном започеню,
 „Шекде себи и я едном дођем“.
 Ой Херцеговац изговор' вам неће,
 Већ почетак истом од вас гледа,
 А дочетком он ће вам се старат',
 Он и Бошняк два сокола сива,
 Јоште кад се придружи им Србски
 Вспре дивљи, наошпрених зубах,
 Готов ће вас чекап' пос'о свуда,
 Шаду ће те са душманом збилт',
 Мудра глава тек думеном хрећи.
 Незнаете ли наћи одпочетак?
 Послушајте свога брата вѣшта,
 Та мудрином и јонаштвом јавним
 Окићена, послана вам с неба, и пр.

С. Л

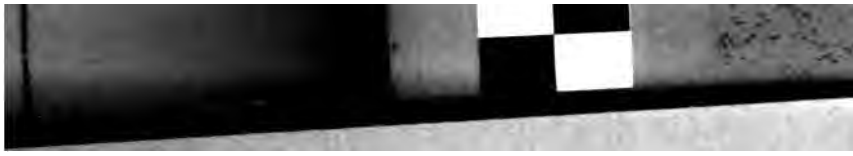
У Видну 1817 год.

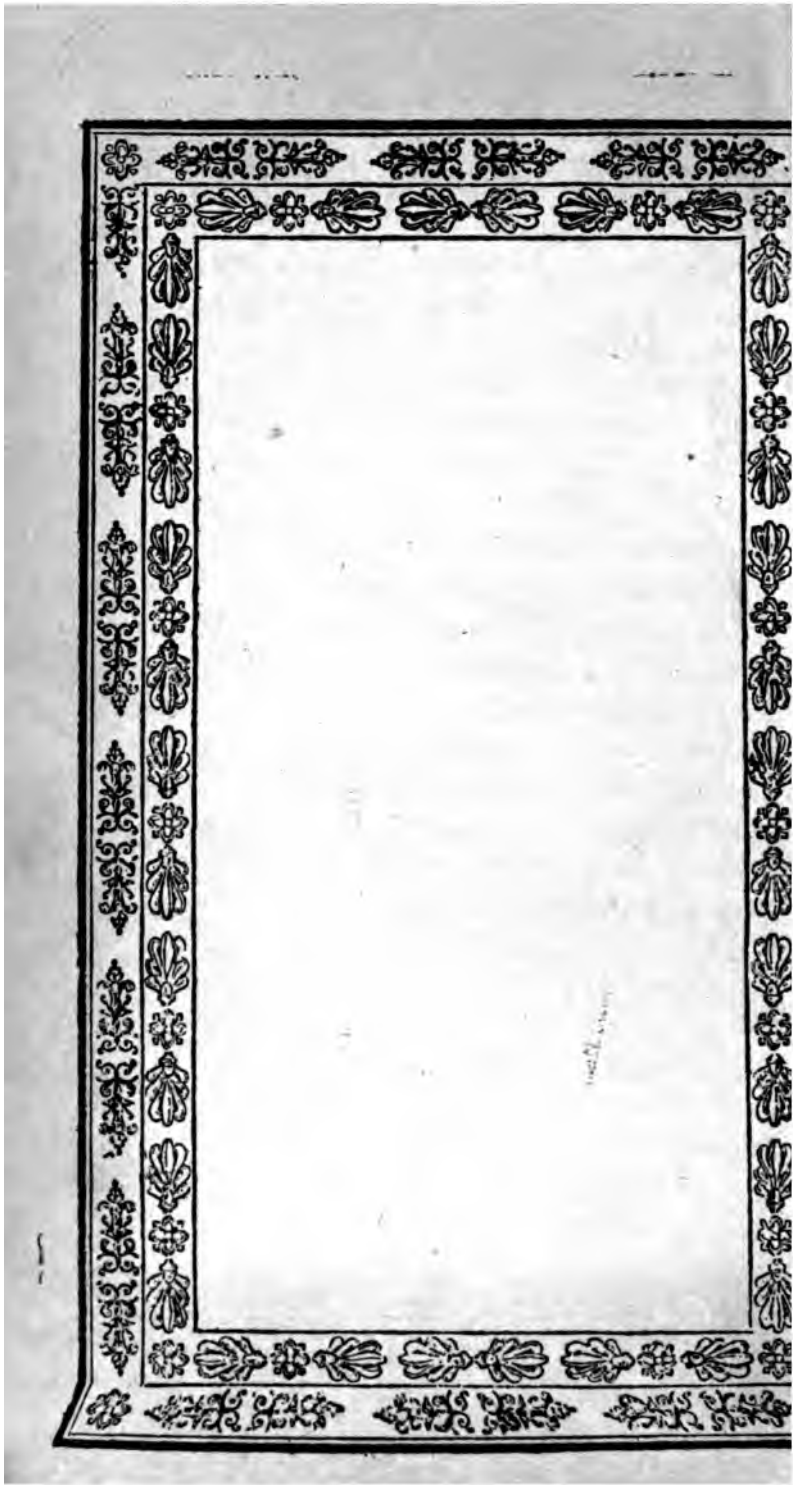

Ово фототипско издање ГРЛИЦЕ, црногорског календара за годину 1835, изашло је на свијет ригом Научног друштва НР Црне Горе и Матице српске у Новом Саду

MCMLI

Југоштампа — Београд. Тираж: 500 примјерака

ГРЛИЦА.

КАЛЕНДАР ЦРНОГОРСКИ

за годину

1836.

У ЦРНОЈ ГОРИ.

У Митрополитској штампарији.

ГРЛИЦА.

КАЛЕНДАР ЦРНОГОРСКИ

за годину

1836.

ИЗДАО

ДИМИТРИЈ МИЛАКОВИЋ

Народни Секретар.

Друга година.

У ЦРНОЈ ГОРИ.

У Митрополитској књигопечатњи

AM
1936
D 82
1936

н.
латин.
.7.54
9161

КАЛЕНДАР

за

1836 годину

МЛАДЕЖИ ЦРНОГОРСКОЙ

ЗА ЗНАК

ПРАВОГ ПРИЯТЕЉСТВА

И

СРДАЧНЕ ЛЮБАВИ

ПОСВЕЋЕН.

ПРЕДГОВОР

Я сам обећао у Граници за 1835 годину, а њу Кратку Историју Црне горе, Светополвним Митрополитом Петром списану, и у стој Граници прекинуту, продужити; по буући да при свем моме истраживању ниесам югао њгов забачени рукопис излаћи, тако ам се сам потрудио писати е даљ, и, за ово ратко врјеме, нешто из интанпаніе' књига, а

нешто из приповіданя старіє овдашніє люди,
скрпію сам є кос како, и довео до године
1797.

Истина да и ово ніє Исторія, него само
матеріал за ню, али опет за сада, кад нейма-
мо боля, надам се да ће и с ньом читательн
бити задовольни; док нам ко спише обширну.
Боля є нколик, него ншколик.

На Цетвию

21 Юлія 1835 год.

Д. М.

САДРЖАНИЕ.

	Стр.
Календар за годину 1836	8.
Родословіе садашњи Владателя у Европи	20.
Кратка историја Црне горе	41.
Црногорске јуначке појевке	79.
Морална приповједка	111.
Нове књиге	129.

КАЛЕНДАР

за годину

1 8 3 6.

ГОДИНЕ ПАМЕТОДОСТОЈНИК ДОГАЂАЈ

Од створења свиѣта по рачуну наше православне цркве нѣма	7344.
по рачуну Римске цркве	6549.
— — Чиѡутскоме	5596.
Од потопа	5096.
Од зиданя куле Вавилонске	4589.
Од РОЂЕНЈА ХРИСТОВА	1836.
Од Еѣпре или бѣжаня Мухамедова	1214.
Од како су се Срби покрестили	980.
Од како су се раздѣлиле Цркве (За- падня од Источне)	784.
Од почетка Турскога царства	533.
Од како є измишљена хартија	463.
Од како є измишљен барут	453.
Од како су Срби изгубили царство на Косову (15 Јунія 1389)	446.
Од како се произнашла печатња	396.
Од како су Турци узели Цариград и уништили Грчко царство	383.

Д како е одкривена Америка	344.
Д почетка Лутеранског закона	319.
Д како Митрополити у Црној гори владају	319.
Д како се у Европи духан почео садити	244.
Д како е Петербург сазидан	132.
Д како е Сераскер Ахмет Паша уда- рао на Црну гору	123.
Д како е Думан Паша Бупрелић вой- штио на Црну гору	121.
Д како су два Паше Ченгић с Бе- гом Любовићем нападали на Црну гору	119.
Д како е Ченгић Бешир Паша ударао на Црну гору	108.
Д како е кромпир у Црну гору до- нешен	55.
Д како се Руски Цар НИКОЛАЈ родио	40.
Д како е Махмут-Паша Бушатаја на Крусам погинуо	39.
Д како е Руски Цар НИКОЛАЈ на престол ступио	11.

ПАСХА ІІЯ.

Ове с годіне круг сунца	8
— — мѣсеца	10
— Пасхално слово	5
Ново лѣто почиъ у срѣду.	
Месосѣа има 5 неђеля и 5 дана, т. е. дана	40
Месне покладе биђе Февруаріа	2
Бісѣе — — Февруаріа	9
Четрдесет мученика у пети понеђельник поста.	
Воскрсеніс Марта	29
Спасов дан Маіа	7
Духови Маіа	17
Неђеля свіе светіс и Петрове покладе Маіа	24
Петрова поста 5 неђеля, т. е. дана	35
Праздник Петра и Павла у понеђельник Юніа	29
Госпођини се пост свагда почиъ 1-га Августа и трає до 15-га, а Бо- лићини 15-га Ноемвріа, и трає до 25-га Декемвріа.	

МЪСЕЧНЕ ЧЕТВРТИ.

Нови мѣсец	○
Прва четврт	☾
Пуни мѣсец	☺
Послѣдня четврт	☾

Знак * звѣздца означава празднике.
На десной страни стои Римски календар.

І А Н У А Р І Й п'ятый. 31 день.

1 * ОВЪЗАНІЕ Господне.	13 Ларія.
2 Силвестра Папы Р.	14 Федикса
3 Малахія и Гордіа.	15 Маура.
4 Соборъ 70 Апост.	16 Исуса имя
5 Феопемпт. и Феон.	17 Антонія
6 * Богоявленіе Госпо:	18 Пріски дѣвы ○
7 Иоанна Крестителя.	19 Марія.
8 Георгія и Емилиана.	20 Фаб: и Себ:
9 Полчеукта Мученика.	21 Агнес: дѣв
0 Григор: Епис. Нус:	22 Винценція.
1 Феодосія Препод:	23 Заручен. М.
2 Татіаны Мученицы.	24 Тимоѳеа.
3 Ермула и Стратон.	25 Обр: Павла.
4 * Саввы Арх. Серес.	26 Поликарпа.)
5 Павла Оувейскаго.	27 Иоан: Злат:
6 Апост: Петра велик:	28 Карол: вел:
7 Антонія велик:	29 Франціи:
8 Аванасія и Курілла.	30 Аделгунды.
9 Макарія Египтян:	31 Петра Пол:
0 Евенія велик:	1 ФЕУР: Иги: Г.
1 Максима Испов:	2 * Свѣтлуг. ☉
2 Тимоѳеа и Анас:	3 Блазіа Епис.
3 Климента Еп. Агк.	4 Вероники.
4 Преп: матер: Ксен:	5 Агаѳы.
5 Григорія Богослов.	6 Дорѳеа.
6 Ксенофон: и друж.	7 Ромулда.
7 Иоан: Злат: мощ: пр:	8 Иоанна Мил:
8 Форема Суріна.	9 Аполлонія. ☾
9 Преп: мц: Игнатія.	10 Схоластик:
0 * Велик: Іерарховъ.	11 Евфросиніи.
1 Кура и Иоанна.	12 Татіаны.

ФЕВРУАРІЙ имѣть 29 дней.

С.	1	Груфона Мученик.	13	Катеріны.
Н.	2	СРЪТЕНІЕ Господне.	14	Валентіа.
П.	3	Симеона Богопр:	15	Фаустіна.
В.	4	Ісідора Пѣлусіотс.	16	Іудіаны.
С.	5	Агаѳи Мученицы.	17	Чиста среда † ○
Ч.	6	Вукода Еп. Сири.	18	Сабіна Еп:
П.	7	Паресн: Еп: Лампе:	19	Симеон. Еп.
С.	8	Феод: Страт: и Зах.	20	Сосанны.
Н.	9	Никіфора Мученика.	21	Елсѳоры.
П.	10	Харалампіа Мучен:	22	Петр. Каѳ.
В.	11	Власіа Священом:	23	Лазаря.)
С.	12	Мелетіа Пат: Ант.	24	Інок.
Ч.	13	Мартініан: и Св: С:	25	Матеѳа Ап.
П.	14	Ауксентіа препод:	26	Вікторіна.
С.	15	Онисіма Апостола:	27	Валбургы.
Н.	16	Памѳіа Мученик:	28	Леандра.
П.	17	Феодора Турона.	29	Ренаты.
В.	18	Льва Папы Римск:	1	Март Алб.
С.	19	Архіппа Апостола.	2	Симплиціа. ⊕
Ч.	20	Льва Еп: Катан:	3	Кунегунды.
П.	21	Тимофеа преподоб:	4	Казміра.
С.	22	Обрѳген: мщ: Буг:	5	Еусевіа.
Н.	23	Полткар: Еп: Свт:	6	Фридеріка.
П.	24	Обр: гл: Іоан: Крес:	7	Фом. Акв.
В.	25	Тарасіа Патр: Кон:	8	Іоанна.
С.	26	Порѳрїа Еп: Газ:	9	Франціш.
Ч.	27	Проконїа Декап:	10	40 Мучен. ⊕
Н.	28	Васіліа Слостника.	11	Хераклїа.
С.	29	Кассїана преподоби.	12	Григорїа.

МАРТЪ имѣеть 31 день.

Н.	1	Евдокія препод:	13	Розинъ.
П.	2	Феодот: Еп: Кѳрин:	14	Матилда.
В.	3	Елтроп: мученик.	15	Доміана.
С.	4	Герасица препод:	16	Ериберта.
Ч.	5	Колона мученика.	17	Гертруди.
П.	6	Свят: 42 мученика.	18	Александра.
С.	7	Садщеном: въ Хер:	19	Иосифа. ○
Н.	8	Феомак: Еп: Ник.	20	Никеты:
П.	9	40 Мучениковъ.	21	Бенедикта:
В.	10	Кодрат: и друж: его.	22	Октавіана.
С.	11	Софроніа Патріар:	23	Викторина.
Ч.	12	Преподоб: Феоф:	24	Гавріиль.
П.	13	Прен: мщ: Никит:	25	* Благовъщен:
С.	14	Венедикта препод:	26	Емануила. ☽
Н.	15	Агалиа мученика.	27	Руперта.
П.	16	Савина и Папы.	28	Гунтрама.
В.	17	Алексіа чел: Бож:	29	Куріла.
С.	18	Куріла: Архіеп: Іер:	30	Квиріна.
Ч.	19	Урсанао и Дарин.	31	Балбина.
П.	20	Во обят: свят: Сав:	1	АПР: Хуго.
С.	21	Іакова Еписк.	2	Фран: Пау: ☺
Н.	22	Васіліа Пресвѣтер:	3	* Воскрес: Хгис:
П.	23	Никона преподоб:	4	* Воскрес: Пон:
В.	24	Артеміа Еписк:	5	Винценція.
С.	25	* Благовъщен: Бци.	6	Целестіна.
Ч.	26	Соборъ Арх: Гавр:	7	Хермана.
П.	27	Матроны матере.	8	Діонисіи.
С.	28	Іларіон: и Сте: чуд:	9	Димітріи.
Н.	29	* Воскресен: Христ:	10	Іезекіля. ☾
П.	30	* Воскрес: Пон:	11	Льва Папы.
В.	31	* Воскрес: Втор:	12	Іуліа Пап:

А П Р І Л І И містить 30 днів.

С.	1	Препо: Марін Егип.	13	Іустина
Ч.	2	Тіта чудотворца.	14	Гібурція.
П.	3	Никити исповѣди:	15	Харісія.
С.	4	Іосиф: и Георг: Мал:	16	Гурібіа.
Н.	5	Θеодула и Агаѳоп.	17	Рудолѳа. ○
П.	6	Евтихіа Арх: Кпл:	18	Валеріа.
В.	7	Георгіа Еп. Мелітін.	19	Антонія.
С.	8	Апост. Иродіона.	20	Суапціа.
Ч.	9	Евпсυχія Мученика.	21	Анзеама.
П.	10	Терентіа муч: и др:	22	Раѳаїла.
С.	11	Антін: Еп: Пер: Ас:	23	Адалберга.
Н.	12	Василія Еп: Парійс:	24	Георгіа вешк. ☽
П.	13	Артемона Священ:	25	Марка Ев:
В.	14	Мартіна Пап: Рим:	26	Тіта:
С.	15	Аріс: Пуда и Троѳ:	27	Анастасіа
Ч.	16	Агап: Ірїны и Хіо:	28	Віталіс. М.
П.	17	Сумеона Персідск.	29	Петра М.
С.	18	Іоан: учен: Гр: Дек:	30	Екатерины.
Н.	19	Іоанна ветхопец:	1	МАЙ. Ф. и Іа. ☺
П.	20	Θеодора Тріхіны.	2	Аѳанасіа.
В.	21	Іануар: и Алексан:	3	Обрѣтеніе крес.
С.	22	Θеодора Суксота.	4	Флоріана.
Ч.	23	* Георгіа Вешком:	5	Готтхарда.
П.	24	Саввы стратилата.	6	Іоанна.
С.	25	Евангеліста Марка.	7	Станислава.
Н.	26	Священо: Вас: А. Е.	8	Михаїла.
П.	27	Сумеона срод: Гос:	9	Грігоріа. ☾
В.	28	Іасона и Сосипатра.	10	Антоніа Еп.
С.	29	Святыхъ 9 мучен:	11	Бсатріцы.
Ч.	30	Іакова брата Іоан:	12	* Вознес. Христ.

М А І Й имѣть 31 день.

Пророка Іереміи.	13 Серватія.
Аѳанасія Пат: Ал.	14 Хрстіана.
Тимоѳеа и Лаурм.	15 Софін.
Препдмуч: Пелаг:	16 Іоан. Неп.
Ірїны Мученицы.	17 Убада. ○
Іона многострадал:	18 Венаптіна.
* Вознесєнїи Христ.	19 Іво бляж.
Іоанна Еван: и Арс:	20 Бернард.
Ис. и пр. мщ. с. Ник.	21 Константин.
Апос. Сїмоѳ. Зїлот.	22 * Духовы.
Мок. и Меѳ. Еп. Мо.	23 * Духови пон. ☽
Епіѳана и Германа.	24 Іоанны.
Гликерїи мучениц.	25 Урбана.
Ісїдора мученика.	26 Фїлїпа.
Пахомїа Великаго.	27 Магдалин.
Ѳеодора освященна.	28 Германна.
* Сошкст. Св. Духа.	29 * Прєсв. Тр.
* Духови. Понед.	30 Фелїкса.
Патрїк. Еп. Прус.	31 Петронїа. ☺
Мученика Ѳал.	1 ІУНІЙ. Ник.
* Констан. и Елены.	2 * Брашанчево.
2 Васїліска мученика.	3 Клотїлди.
3 Міхаїла Еп. Сїнад.	4 Квїрїна.
4 Сїмеона на дивїи.	5 Бонїѳат.
5 П. обр. главы Пр.	6 Норберт.
3 Карпа апостола.	7 Роберта.
7 Свящ. Ѳерапонта.	8 Медарда. ☾
3 Нїкиты Еп. Халк.	9 Прим. и Фе.
3 Муч. Ѳеодос. дѣви.	10 Маргар
3 Ісаака обят. Далм.	11 Варн. Ап.
1 Апос. Ерміа и Ерм.	12 Іоанна.

ІУНІЙ містить 30 днів.

Ч.	1	Істина муч: Філос.	15	Антонія Пад:
П.	2	Нікнфора Патр: Ки:	14	Васіліа
С.	3	Лукіліана мученик:	15	Віта
Н.	4	Митрофана Патр:	16	Францішка
П.	5	Доровеа Еп: Турска:	17	Райнаада
В.	6	Висаріона чудотвор:	18	Марцеліна
С.	7	Θеодота Еп: Аскір:	19	Гервасіа
Ч.	8	Θеодора Стратил:	20	Флорентій:
П.	9	Кітріла архієп: Ал:	21	Алойзіа
С.	10	Тимофеа Еп Првска:	22	Ахатіа
Н.	11	Варфолом: и Варнав:	25	Сідоніа
П.	12	Онуфріа великаго	24	Іоан: Кр:
В.	13	Мученицы Агріні	25	Проспера
С.	14	Елісеа прор: и Мео:	26	Іереміи пр:
Ч.	15	Амоса пр: и К: Іаз:	27	Ладислав:
П.	16	Святаго Тихона	28	Льва Пап:
С.	17	Мануїла и Савела	29	* Петра и Паг:
Н.	18	Леонтіа мученика	30	Паула Вос:
Л.	19	Іуды брата Господ:	1	ІУДІЙ. Θеод:
В.	20	Меѳодіа Епіс: Пат:	2	Пос: Бог:
С.	21	Іуліана муч: Тарсіи	3	Корнеліа
Ч.	22	Евсевіа Еп: Самосад:	4	Удазріка
П.	23	Агріпіны мученицы	5	Домніціана
С.	24	* Рождес: Іоанна Кр:	6	Ісаїи прор:
Н.	25	Фетроніи мученицы	7	Есѳеры
П.	26	Преподоби: Давіда	8	Кіліана
В.	27	Сампсона странно:	9	Лукреціа
С.	28	Кітра и Іоанна без:	10	Веніаміна
Ч.	29	* Ап: Петра и Паула	11	Піа: П: Рим:
П.	30	Свѳіри. 12 апост:	12	Хайріха

КУЛИЦА мѣсяць 31 день

1 Косма и Даміана.	13 Мартир:
2 Положенъ Ризъ: Бичъ:	14 Гонимыи:
3 Улановъ мученик.	15 Радла: апт:
4 Андр. Крот. Арх.	16 Февста М:
5 Анастасіа Лавик.	17 Алексіа:
6 Сіеонъ великого:	18 Арнолда:
7 Фомы иже въ Малес.	19 Винцент:
8 Прокотъ великом.	20 Ет. Пророк:
9 Пагхр. Ем: Тѣвр.	21 Данила: Пр:
10 45 Муч: въ Нѣа Ар.	22 Мар: Магда:
11 Евѣимъ Мучениц:	23 Анориа.
12 Прокла и Іларіа.	24 Хрестины.
13 Соборъ Арх. Іѣвр.	25 Іаков: апт:
14 Акілы апостола:	26 Анна.
15 Кирюка и Іудитта.	27 Панта:
16 Асинагена славян.	28 Проценція.
17 Марія великомуч.	29 Марон:
18 Вакиноа и Вѣла.	30 Абдона.
19 Макрив. сест. в. В.	31 Ігнатіа.
20 Пророка Іѣлп:	1 АѢІ. Ч. В.
21 Снежана и Іована.	2 Порціунт:
22 Марія Магдалины.	3 Стефана.
23 Трофима и Теофіа.	4 Домитика.
24 Хрестины мучен.	5 Марія Иссе.
25 Успеніе свят. Анны:	6 Преображен:
26 Ермолай сѣлщен.	7 Кастан. Дб.
27 Плателенион. вел.	8 Крпѣака.
28 Прохора и Нѣкан.	9 Романа.
29 Каллиника мучен:	10 Лаврентіа.
30 Сілы и Аггеа. Дес.	11 Сусаня.
31 Евдохіа правед.	12 Клара.

А ВГУТЪ шість 31 день.

С.	1	Пронсхоя: чест: †	13	Уполнта.	○
Н.	2	Мощи св: Стефана.	14	Евсевія.	
П.	3	Ісаакія и Фавста.	15	* Усп: Богор:	
В.	4	7 Отроковъ во Еф:	16	Рох: и Іс:	
С.	5	Евсугніа мучен:	17	Ліберата.	
Ч.	6	* Превображен: Христ:	18	Елени Цар:	
П.	7	Домет: Пу.ахер: Ц:	19	Лудвика.	Д
С.	8	Еміліана Еп: Квз:	20	* Стеф: Кр:	
Н.	9	Матвіа апостола.	21	Іоакіма.	
П.	10	Лаврентіа Архїд.	22	Тімоеса.	
В.	11	Евпла муч: и діак:	23	Філіппа.	
С.	12	Фотіа и Анкіты.	24	Вартолом.	
Ч.	13	Максіма исповѣд:	25	Лудовика.	
П.	14	Міхеа пророка.	26	Самуїла.	
С.	15	* Успеніе Богородиц:	27	Іосифа.	
Н.	16	Святаго убруса.	28	Августіна.	☉
П.	17	Мврона мученка.	29	Усѣкнов: Іоан.	
В.	18	Флора и Лавра муч.	30	Рози.	
С.	19	Андреа стратил.	31	Раимунд.	
Ч.	20	Самуїла пророка.	1	СЕПГ. Егїді.	
П.	21	Фаддеа апостола.	2	Ефрѣма.	
С.	22	Агаѳоніка мучен:	3	Мансвѣта.	
Н.	23	Луппа мученик:	4	Розалїн.	С
П.	24	Евѣха священн:	5	Вїкторїна.	
В.	25	Варѳол: ап: и Тїта.	6	Захарїн.	
С.	26	Адрїана и Натал:	7	Регїнн.	
Ч.	27	Пїмена преподоб:	8	* Рокд: Бог:	
П.	28	Моусса Мурїна.	9	Горгонїа.	
С.	29	* Усѣкнов: Іоан: Кр:	10	Нїкол: Тол:	
Н.	30	Алекс: и Іоан: Пат:	11	Еміліана.	○
П.	31	Чест: пояса Богор:	12	Говїа.	

СЕПТЕМВРІЙ маєть 30 дней.

Симеона и Марѣи.	13	Маврікіа.
Мамаи. и Иоан. Пат.	14	Воздвнж: †
Аноіма и Θεоктіст.	15	Нікодіма.
Вавулы Еп: и Моус.	16	Лудміллы:
Захаріи пр: Елиз:	17	Ламберта.
Евдоксія мучен:	18	Θомы: ап: ☽
Созонта мучен:	19	Констан:
* Рождество Богов:	20	Евстаѣіа.
Иоакіма и Анны.	21	Матѣ ап:
Минодор: и Митр:	22	Маврікіа.
Θеодоры Алексан:	23	Θеклы.
Аутонома свщчен:	24	Герарда.
Корніліа сотника.	25	Клеѣфы.
* Воздвнж: чест: крес:	26	Іустіны. ☺
Нікиты великом:	27	Космы.
Евѣміи великом:	28	Венцес: Кр:
Софїи и чздъ ея.	29	Міхаїла
Елменіа Еп: Горт:	30	Іеронума.
Грофїма и Сават:	1	ОКТОМ. Гем:
Евстаѣіа великом:	2	Леодегард.
Кодрата Апостол:	3	Кандїа.
Фоки и прор: Іоны:	4	Франц: Сер: ☾
Зачатїе Іоан: Крес:	5	Плацида.
Θекд: и Сум: К: Сер:	6	Бруна
Евѣросїіи Преп:	7	Іустіны.
Престав: Евт: Іоан:	8	Брігітты.
Калшстрата муч:	9	Дїонусїа.
Харїтона Препод:	10	Фран: Бор: ○
Курїака отшел:	11	Еміліана.
Григор: въ Арсен:	12	Максіміа

ОКТОМВРІЙ місяця 31 день.

Ч.	1	Покровъ Богородицы.	13	Кодоманиъ.
П.	2	Кипріяна и Іустинъ.	14	Калиста.
С.	3	Діонісія Ареопагъ.	15	Ферезинъ.
П.	4	Героѡъ и Стеѡъ Щы.	16	Галла.
П.	5	Харітійнъ мученицъ.	17	Хедвігнъ.
В.	6	Фомы Апостола.	18	Луки Блонтъ: Д.
С.	7	Сергія и Вѡкха.	19	Фердінандъ.
Ч.	8	Пелагія и Таисія.	20	Феліціана.
П.	9	Іакъ ап: и Стеѡъ Д:	21	Уршулы.
С.	10	Евѡламія мученицъ.	22	Кордулы.
П.	11	Ріліппа аностъ.	23	Іоанна К:
П.	12	Ірона Тараха муч:	24	Раванна.
В.	13	Харпа и Папуды.	25	Хргсанѡъ.
С.	14	Преподѡбъ Параск:	26	Дмитрія: ☉.
Ч.	15	Евѡмія и Лукіана.	27	Савіны.
П.	16	Іовіана мученицъ.	28	Стеъ и Іудъ.
С.	17	Осін пророка.	29	Зиновія.
П.	18	Іуки Евангелъ.	30	Клаудія.
П.	19	Іоіля пророка.	31	Вологантъ.
В.	20	Артемія великы.	1	ІОЮМъ Ве. Сп.
С.	21	Еларіона преподъ.	2	Вѡхъ душъ ☉.
Ч.	22	Адеркія Еп: Герапъ.	3	Хуберта.
П.	23	Іакова брата Госъ.	4	Карола Боръ.
С.	24	Арсенъ мученика.	5	Емеріка.
П.	25	Маркіана и Мартъ.	6	Леонарда.
П.	26	Дмитрія Великы.	7	Енгелбертъ.
В.	27	Нестора муч:	8	Готтѡръ.
С.	28	Теренція, Арс: А:	9	Феодора: ○.
Ч.	29	Анастасія мученицъ.	10	Гривона.
П.	30	Зиновъ и Милутъ К:	11	Мартъ Епъ.
С.	31	Стахія и Амилія	12	Імліана.

НОЕМБЕРТІЙ мѣсяць 30 днѣ.

1 Космы и Даниана.	13 Станислав.
2 Акундина и Пигас.	14 Серафим:
3 Акенсимы и Иосифа.	15 Леополда.
4 Преп. Иоанн. Вел.	16 Едмунда.
5 Галактиона и Епис.	17 Григорія.
6 Памла Архип. К.	18 Евгенія
7 33. мучен. въ Мел.	19 Елсавет:
8 * Михаила Архистр.	20 Фелікса.
9 Омисіѳора и Проф.	21 Входъ Бог:
0 Браста и Олуина.	22 Цеціліи.
1 Мины и Стеф. Дец.	23 Климента.
2 Иоанна милостиваго.	24 Иоанна Зла:
3 Иоанна Златоустаго.	25 Екатер:
4 Филиппа ап. и Цок.	26 Конрада.
5 Гурія. постъ Р. Хр.	27 Виргілія.
6 Матвея Еванг.	28 Сосвена.
7 Григорія Еп. Неокес.	29 Сатурна.
8 Платона и Романа.	30 Андр: Апт:
9 Андіа пророка:	1 ДЕК: Еліг:
0 Григорія Декапол.	2 Библіанн.
1 * Входъ Богородицы.	3 Франц: Кеа:
2 Филиппа апостола.	4 Варвары.
3 Амѣлох. Еп. Иконій.	5 Саввы.
4 Екатерини великч.	6 Ніколаа
5 Климента Папы Р.	7 Ампросіа.
6 Андіа Столпника.	8 * Зич: Бог:
7 Иакова Персѣиша.	9 Теокдіа:
8 Стефана повѣто.	10 Іудіѣы.
9 Парамона мученика.	11 Даміса.
0 Андреа первоузданна.	12 Максент:

ДЕКЕМВРІЙ мѣсьць 31 день.

В.	1	Наума пророка.	13	Івѣи.
С.	2	Аввакума и Урош.	14	Нікасія.
Ч.	3	Софонія прор.	15	Іринеа.
П.	4	Варвары великыч.	16	Ексевіа.
С.	5	Саввы освященаго.	17	Лазаря.
Н.	6	* Святаго Николая.	18	Граціана.
П.	7	Амросіа Еп. Мед.	19	Несесіа.
В.	8	Патапіа препод.	20	Амон:
С.	9	Зачатіе богород.	21	Ѳомы ап:
Ч.	10	Ермогена и Іоан. Д.	22	Зенона.
П.	11	Данііла столпника.	23	Вікторіи.
С.	12	Спгрідона Еп. Тр.	24	Адама Егы. ☉
Н.	13	Егстрат. и Агасен.	25	* Родж: Хрїст.
П.	14	Ѳирса, Лгекіа и Ф	26	* Стефана.
В.	15	Елсгвер. свящнн.	27	Іоан. Егггт.
С.	16	Аггеа пророка.	28	Нев. млад.
Ч.	17	Данііла пророка.	29	Ѳомы.
П.	18	Севастіана муч.	30	Давіда кр. ☾
С.	19	Вонифатіа муч.	31	Стелвестра.
Н.	20	Ігнатіа Богоносца.	1	* ІАН. Ново Л.
П.	21	Іудіанн мучениц.	2	Макаріа.
В.	22	Анастасіи великыч.	3	Геновевы.
С.	23	10 муч. въ Крптъ.	4	Тіта.
Ч.	24	Евгеніи мучениц.	5	Телесфора.
П.	25	* Рождество Хрїст.	6	* Ш. Краля
С.	26	* Соборъ Богородиц.	7	Ісідора. ○
Н.	27	* Стефана архідіак.	8	Северіана.
П.	28	Дву тму мучен.	9	Марцелл.
В.	29	14 тысящъ млад.	10	Павла пус.
С.	30	Антсіп мучениц.	11	Хггтіа.
Ч.	31	Мелавіи препод.	12	Ернестъ

КАЛЕНДАРСКО ПОГАВАНЬ

О ГОДИНИ 1836

О ВЛАДАЮЩЕЙ ПЛАНЕТИ.

Ове годне (кое є пріеступна, т. є. н-ма 366 дана) влада планета Даница, коя є найсїйніа на небу звїезда и мало маня од наше земль. Она є у среднїм одстоянію од сунца далеко 15,081,900 (а од земль кад є нацдаль 36,000,000, а кад є найближе 6,000,000) миль, и око нїга свршує свой пут за 224 дана, 16 сахата и 41 минут пролазеїи свакога секунда $\frac{9}{10}$ миль.

Даничина годна обично бива више влажна, нега суха.

(0)

О Зимі.

Зима є іонт прошле годне 10 га Декемврія настала, кад є сунце у знак небеснога янца ушло, и дан постао найкраћи, а ноћ најдужа, и траяће до 9 га Марта ове годне. — Ова годишня иеторт є почетка биће блага, а послѣ тога врло хладна и снѣжна.

О Пролѣћу.

Пролѣће почети ће 9 га Марта, кад сунце у зѣак небеснога овна уђе, и први пут ове годне дан и ноћ изднати. — У Данској годни пролѣће бива доцнѣ, али умѣрено и родно доста.

О Лѣту.

Лѣто ће 9-га Юнія почети, кад сунце дође у знак небеснога рака, и постає дан најдужи, а ноћ најкраћа. — У Данској годни лѣто бива понајвише сухо, али при свем томе доет ове годне є почетка биће влажно, у сриєди яка врућина, а на краю почее одпусати врућина и кичице находити. — Озря ће добро роцити, а и яро жито неће ржаво;

(0)

сіена неће много бити; зато треба да се на
вријеме ливаде забране.

О Е С Е Н И.

Есен почињ се 11-га Септемвриа, кад
сунце прикне у знак небесни терезија, и дру-
ги пут ове године дан и ноћ издначи се. —
Ова ће Есен бити лијепа. — Воћа ће бити до-
ста, а и вина не мало. Такођер и зејтина би-
ће доста, ће су маслинаде како ваљ урађене

О МЉЕСЕЧНИЈЕМА МІСНАМА.

Ј Н Г А Р И.

Нови мјесец 6-га у 7 сах. 0 мин. по п.
Вријеме мутно и премънљиво.

Праа четврт 14-га у 0 сах. 44 мин. пр. п.
С почетка вѣтровито, а потом снјег и зима.

Пуни мјесец 21-га у 4 сах. 28 мин. по
п. Снјег и зима.

Последња четврт 28-га у 8 сах 9 мин.
пр. п. Зима све вѣћа бива.

(0)

ФЕВРУАРИ.

Нови мѣсец 5-га у 1 сах. 5 мин. по п.
Изпочетка јака зима и снѣг, а на краю вѣтар.

Прва четврт 12-га у 10 сах. 14 мин.
по п. Врѣме ружно и хладно.

Пуни мѣсец 19-га у 3 сах. 28 мин. по п.
Снѣг велик и зима.

Последня четврт 27-га у 4 сах. 10 мин.
пр. и Велика зима са снѣгом и вѣтром.

МАРТ.

Нови мѣсец 7-га у 4 сах. 3 мин. пр. п.
Врѣме мѣшовито: час снѣг, час вѣтар, а час
киша, па опет снѣг.

Прва четврт 14-га у 5 сах. 42 мин. пр.
п. Из почетка хладно, а на краю попусћа зима.

Пуни мѣсец 21-га у 3 сах. 13 мин. по п.
Врѣме ведро и ліспо.

Последня четврт 29-га у 0 сах. 55 мин.
по п. Изпочетка топло, а послѣ киша.

АПРИЛ.

Нови мѣсец 5-га у 4 сах. 27 мин. по п.
Изпочетка ружно, а на краю ліспо

(0)

Прва четврт 12-га у 11 сах. 51 мин. по п. Врјеме с почетка топло, а послѣ маля киша.

Пуна мјесец 19-га у 3 сах. 56 мин. по п. Врјеме као и у првој четврти.

Последня четврт 27-га у 6 сах. 19 мин. по п. Лисо врјеме.

М л и.

Нови мјесец 5-га у 2 сах. 6 мин. по п. Из почетка киша, а послѣ топло.

Прва четврт 11-га у 5 сах. 47 мин. по п. Кишовито и не постојано.

Пуна мјесец 19-га у 5 сах. 58 мин. пр. п. Врјеме врао лиспо.

Последня четврт 27-га у 9 сах. 55 мин. пр. п. Едиако лиспо врјеме.

Ю п и.

Нови мјесец 3-га у 10 сах. 11 мин. пр. п. С почетка лиспо и топло, а послѣ облачно и кишовито.

Прва четврт 10-га у 0 сах. 50 мин. пр. п. Врјеме као и у промавној четврти.

Пуна мјесец 17-га у 8 сах. 57 мин. по п. Из почетка киша с грмљавином, а послѣ лиспе

(0)

Послѣдня четвѣрт 25-га у 10 сах. 27 мин.
по п. Лієно и вруће врієме.

Ю. л. л.

Нови мѣсец 2-га у 5 сах. 6 мин по п.
Изнайпріє кница, па потом врућина.

Прва четвѣрт 9-га у 10 сах. 19 мин. пр.
п. Вруће врієме.

Пунн мѣсец 17-га у 0 сах. 11 мин. по
п. Єднако вруће врієме.

Послѣдня четвѣрт 25-га у 8 сах. 40 мин.
пр. п. Велика врућина.

Август.

Нови мѣсец 1-га у 0 сах. 10 мин. пр. п.
Изнайпріє врућина, а послѣ кница.

Прва четвѣрт 7-га у 11 сах. 19 мин. по
п. Као и прошанне четвѣрти врієме.

Пунн мѣсец 16-га у 3 сах. 24 мин. пр.
п. Врієме лієно и повољно.

Послѣдня четвѣрт 23-га у 5 сах. 4 мин.
по п. Изпочетка лієно врієме, а потом ма-
ло хладнѣє.

Нови мѣсец 30-га у 8 сах. 15 мин. пр.
п. Врієме лієно.

(0)

С Е П Т Е М Б Р И.

Прва четврт 6-га у 3 сах. 49 мин. по п.
најпріе киша, а на краю лісно и топло:
сма

Пунн мѣсец 14-га у 6 сах. 10 мин. по.
Вріеме лісно.

Послѣдня четврт 22-га у 0 сах. 18 мин.
п. Вріеме еднако лісно.

Нови мѣсец 28-га у 6 сах. 32 мин. по п.
почетка лісно, а потом слана.

О к т о б р и.

Прва четврт 6-га у 11 сах. 12 мин. по
Извоетка киша, а на краю хладно.

Пунн мѣсец 14-га у 8 сах. 14 мин. пр
Вріеме као и прошавне четврти.

Послѣдня четврт 21-га у 6 сах 6 мин.
п. Неповольно вріеме.

Нови мѣсец 28-га у 7 сах. 39 мин. пр
Изнајпріе киша, а потом сніг

Н о е м б р и.

Прва четврт 5-га у 7 сах 54 мин. пр. п.
иша и сніг.

(0)

Пунн мѣсец 12-га у 9 сах 16 мин. пр. п.
Мали снѣг.

Послѣдня четврт 19-га у 2 сах. 35 мин.
по п. Велик снѣг.

Нови мѣсец 26-га у 11 сах. 50 мин. по
и. Ружно вриѣме.

Д е к е м в р и.

Прва четврт 5-га у 4 сах. 13 мин. пр. п.
Изнайпріе ружно и хладно, а потом киша.

Пунн мѣсец 12-га у 9 сах. 11 мин. пр.
и. Хладно и кишовито вриѣме.

Послѣдня четврт 18-га у 11 сах. 56 мин.
по п. Хладно и снѣг.

Нови мѣсец 26-га у 11 сах. 16 мин. пр.
и. Све већа и већа зима бива.

РОДОСЛОВІЄ
Саданьнѣи Владѣтеля у Европѣи.

Ц А Р С Т В А .

Р У С І Я .

(Православне вѣре).

НИКОЛАЙ ПАВЛОВИЧЪ Императоръ и Самодержецъ Всероссійскій и пр.,
родіосе 1796 годѣи 25 Юніа, а ступіо на престол 1825 год. 19 Ноембріа.

АЛЕКСАНДРА ФЕОДОРОВНА Императрица Всероссійская, кѣи Краля Прусскаго, рођена 1798 год. 1 Юліа; вѣичала се с Императоромъ **НИКОЛАЕМЪ** 1817 годѣи 1 Юліа.

АЛЕКСАНДРЪ НИКОЛАЕВИЧЪ Цесаревичъ, Наслѣдникъ и Великій Князь,
рођен 1818 год. 17. Априліа.

(0)

А У С Т Р И Ј А.

(Римо - Католическе вѣре).

ФЕРДИНАНД I. Император Аустриски
и пр., рођен 7 Априла 1793 год., а ступио
на престола 18 Фебруарја 1835 године.

МАРИЈА АННА Императрица, Принцеза
Сардењска, рођена 7 Септемврија 1803 год.,
а удаде се за Цара Фердинанда 16 Септемврија
1830 године.

Т У Р С К А.

(Мухамеданскога закона).

СУЛТАН МАХМУД II, рођен 8 Јулија
1783 год., а ступио на престола 16 Јулија
1808 године.

СУЛТАН АБДУЛ-МЕЏИД, Наслѣдник,
рођен 8 Фебруарја 1823 године.

К Р А Л Ћ В С Т В А

ВЕЛИКА БРИТАНИЈА.

(Реформатског закона).

Вилхелм IV, Краљ Шкотски и Ханс-
верански, рођ. 21 Августа 1765 год.; ступио у

(0)

брак 29 Юн. 1818 с Аделхайдом, Принцем
Саксен-Майнингенском, рођ. 1 Августа 1792
год.; а влада престолом од 14 Јуниа 1830 год.

АЛЕКСАНДРИНА ВИКТОРИЈА, Наследица
престола, рођ. 12 Маја 1819 год., кћи по-
койнога Херцега Кентскога, брата Краљвога.

Ф Р А Н Ц У С К А.

(Католическога закона).

Лудвиг Филип I, Краљ Француски,
Херцег Орлеански, рођ. 24 Септ. 1775; оже-
њи 3 Ноемвр. 1809 год. за Марию Амалію,
Принцезу Неаполитанску, рођ. 14 Априлиа
1782; а управља Краљвством од 18 Јулиа
1830 год.

Фердинанд Филип, Наследица, и Херцег
Орлеански рођ. 22 Августа 1810 год.

П Р А Њ С К А.

(Реформатскога закона).

Фридрих Вилхелм III, Краљ Пруски,
рођен 22 Јулиа 1770 год.; ожењи по други
пут 28 Окт. 1824 год., за Августу Принцезу

(0)

Ангицску, рођ. 18 Авг. 1800 год.; а управа од 4 Ноемвриа 1797 год.

Фридрих Вилхелм, Наслѣдник, рођ. 3 Окт. 1795 год., а ожењн 17 Ноемвр. 1823 за Елисавету Луизу, Принцезу Баварску, рођ. 1 Ноемвр. 1801 год.

Ш П А Н И Ј А.

(Католичкога закона).

Краљица Изабела II, рођена 28 Септемвриа 1830 године, под управом своје матере од године 1833.

ЗВЕЦІЈА и НОРВЕГІЈА.

(Лутеранског закона).

Карл Јоан XIV., Краљ од Швеце и Норвеге, рођ. 14 Јануариа 1764 год.; ожењн 4 Авг. 1798 за Бергардину Евгенију, рођ. 26 Окт. 1781 год.; а влада Краљством 24 од Јануар. 1818 год.

Јосиф Франц Оскар, Наслѣдник, рођен 22 Јуниа 1799 год.; а вѣнчао се 7 Јуниа 1823 год. с Јосифином, Принцезом Лахтенбергском, рођ. 2 Марта 1807 год.

(0)

Д А Н И Я.

(Лутеранског закона)

Фридрих VI, Краљ Дански, рођ: 16 Јану. 1768 год.; оженіо се 19 Јуліа 1790 год. за **Марию Софию Фридерикку**, Принц. Хесен-Каселску, рођ. 16 Окт. 1767 год.; а ступіо на престоу 1 Марта 1808 год.

Каролина, Наслѣдница, рођ. 16 Окт. 1793 год., удата за **Фридриха Фердинанда**, Принца Данског.

П О Т У Г А Л И Я.

(Кат. закона).

Марія II да Глорія, Краљица Португалска и Алгарвска, рођ. 23 Марта 1819 год.; а добила право на престоу, кога е њој уступио њи отац **Дон Педро** год. 1826 Априліа 20.

С А Р Д Е Н И Я.

(Кат. закона).

Карл Алберт, Краљ Сарденьски, рођ. 20 Септ. 1798 год.; оженъи 18 Септ.

(0)

1817 год. за Терезію, Принцезу Тонканску; влада на престоу од 15 Апр. 1831 год.

Виктор Емануел, Наслѣдник, рођен 2 Марта 1820 год.

Н Е А П О Л Ъ и С И Ц И Л И Я.

(Кат. закона)

Фердинанд II, Краљ Неаполитански, рођ. 31 Декемвриа 1810 године; оженио 9 Ноемвриа 1832 године за Марию Христину, Принцезу Сарденьску, рођ. 2 Ноемвриа 1812 год.; а влада престолом од 27 Октомвриа 1830 год.

Б А В А Р И Я.

(Кат. закона).

Лудвиг (Карл Август) I., Краљ Баварски, рођен 13 Августа 1786 год; оженио 30 Септемвриа 1810 год. за Терезію Шарлоту Луизу, Принцезу Саксен-Алтенбургску, рођ. 26 Јуниа 1792 год.; а сѣо на Краљство 1 Октомвр. 1825 год.

Максимилиан Јосиф, Наслѣдник, рођен 16 Ноемвриа 1811 године

(0)

В И Р Т Е Н Б Е Р Г

(Лутер. закона)

Фридрих Вилхелм II, Краљ Виртембергски, рођ. 15 Септемврија 1781 године; по други пут ожењен 4 Априлија 1820 године за Паулину, Принцезу Виртембергску, рођ. 23 Августа 1800 год.; а влада Краљством од 18 Октомврија 1816 год.

Карл Фридрих Александер, Наслѣдник, рођен 24 Февруарија 1823 године.

С А К С О Н И Ј А.

(Кат. закона).

Антон Клементијс, Краљ Саксонски, рођ. 15 Децемврија 1755 године, удов; а ступио на престој 23 Априлија 1827 године.

Фридрих Август, Наслѣдник, рођен 6 Маја 1797 год.; ожењен други пут 12 Априлија 1833 год. за Марију, Принцезу Баварску; а 18 Септ. 1830 год. наименован за помоћника у Краљваню.

(0)

ХОЛАНДІЯ.

(Реформат. закона).

Вилхелм I Фридрих, Краль Холандски, Принц Орански, рођен 12 Августа 1772 год., оженън 19 Септемврія 1791 год. за **Фридрику Луизу Вилхелмину**, Принцезу Прайску, рођ. 6 Ноемврія 1774. године; а влада од 3 Марта 1815 године.

Вилхелм Фридрих Георг Лудвиг, Наслѣдник и Принц Орански, рођ. 24 Ноемврія 1792 године; оженно се 9 Февруарія 1816 год. за **АННУ ПАВЛОВНУ**, Велику Книгиню Россійскую рођ. 7 Январія 1795 год.

Б Е Л Г І Я.

(Реформат. закона).

Леополд I, Краль Белгиски, Принц Кобургски, рођ. 4 Декемврія 1790 године; оженън 28 Юлія 1831 године за **Луизу Марію**, Принцезу Орлеанску, најстарію кћер Краля Францускога; а влада од 15 Юлія 1831 год.

(0)

**Леополд, Наслѣдник, рођен 12 Юлія
1833 године.**

Г Р Е Ц И Я.

(Кат. закона).

**Ото І. Фридрих Лудвиг, Краљ Гр-
чки, рођен 20 Маја 1815 године; а влада од
25 Априлія 1832 год.**

ПАПИНА ДРЖАВА.

(Кат. закона).

**Грегори XVI (пріе зван Мауро Капела-
ри, у реду 258-и) Папа, рођен, 6 Септем-
врія 1765 године; а за Папу избран 21 Януа-
рія 1831 године.**

I.

КРАТКА ИСТОРИЈА ЦРНЕ ГОРЕ *).

(Продужкије)

Милорадовић и његов друг Лукачевић утврдивши се да Црногорци, с којима се састаје сад усудио и Брђани, допста мисле завојити с Турцима, врате се пут Русије; а Црногорци, радостнијем срцем на тај случај напуну пјесму друг с другом пјвајући, почну праха и олова сваки себи понешто набављати. Е тако по кратком времену оружају се, и са војом обичном смјелошћу уђу у погранична Турска мјеста; од које неколика похарају и погале, и много Турака посеку, и с тијем, по

*) Види: Граница, Календар Црногорски за оцину 1835, стр 55

желѣи православнога Цара, омету у Херцеговини и Арбанѣи Турке, да ниесу могли поћи на войску против Русіе.

Цар Петар кад є чиніо мир с Великим Везиром на Пруту (1711 год.) не проговори ни рієчи за Црногорце, колико да ниесу ни заратили се за Нѣга с Турцима. — Султан Ахмет III, незадоволян будући с Великим Везиром, што є без нужде мир учиніо с Руским Императором, Кога се войска у највећој опасности налазила, науми искалти своє срце на Црногорцима, па одправи одма Серасѣра Ахмет - Пашу су 60,000 войске на Црну гору.

По Султановой заповієди требало є да Серасѣр те исте есени у Црној гори буде; но показавши се рано зима, кад Турци не радо воюю, окани се тада, а слѣдуюће (1712) годице, у почетку пролѣћа, дође у Подгорицу, близу границе Црногорске. Кад Митрополит Данило чує за Серасѣра ђе є с войском, сазове на скупштину главаре Црногорске, намѣру Серасѣрову одкріє им, и с њима у єдно, брже бољ скупивши подоста Црногораца, пође до на воду Маршулю. Ту войску рездієле на трое: єдна пође под Янком Бураковићем на десну страну, да западне у потам при гори Пржику; друга под управом Вука

Мићуновића на леву страну, да се прикрије при врху планине Врања; а трећа остане с Митрополитом у средини, да дочека на себе силу Турску. Ту стану тако два дана чекајући Серашера кад ће ударити, док им трећи даде глас дође, да је Серашер дошао на воду Влахију, је се с войском одмара. Пошто Митрополит чуе то, нехедне више непријатеља чекати на себе, већ одма слѣдуюћу ноћ дигне своју войску, и пред саму зору удари изненада на Турке, кои спопадну оружје и добро одупру се Митрополитовој войсци, а у толико с ребара из потае рупе и друге двије Црногорске войске, и оганъ жесток на Турке проспу. Турци, нашавши се том ненадњом забунѣни, нагну бѣжати; но у тој сметњи не опораве на траг од куда су дошли, већ зађу у густе и замршене шуме и кинсуре, је и Црногорци обколе, и тако яко потуку, да је и сам Серашер едва са животом измакао. Ту су Црногорци, осим многога богатога одјела и оружја, 34 Алай-барјка задобили, и у том бою погинуло је око 300 Црногораца, а Турака без броя попададо је мртвије као лазина, и од тога доба прозове се то мјесто Царев Лаз.

Овај глас као гром порази Султана, па науми, ма коликога войске стадо, еданпут

Црну гору покорити пода се; и зато пошала, породом и юнашством у то вріеме најзнатнієга Везира, Думан-Пашу Бупримића су 120,000 люди, кон 1714 год., у мјесецу Мају, на саму Црногорску границу од Херцеговачке стране дође.

Разумјивши Бупримић какви су у Црној гори тјесни кланци, кроз кое треба да му војска прође, ако жели извршити Султанову заповіед, а при том разабравши и за готовост Црногораца — не жалити за своје отечество изгинути, намисли пріеваром и лукаством, што не може силом, учинити; па пошала главарима Црногорским писмо, у коме е њи съговао, да се већ окане ратовања с Турцима, но да се склоне на мир, кога Султан жели за вазда у напријед с њима држати, и ако су они на то согласни, да дође неколико одбраніе люди к њму на договор, с којима ће он вѣчни мир и пріатељство погранично утврдити, а за да их Божју вѣру, да онијема, кон к њму на договор дођу, ништа учинити неће баш ако и мир с њима не начини. Црногорци едва чекајући темелјита мира с Турцима, и ослонајући се на заклету Везиру, пошалаю са знањем Митрополита свога, 37 главара на договор у етан Турски. Тек што главари Црногорски ту

дођу, а кривоклетни Туприца даде им затворити, па изненада са свом својом снагом удари на Црну гору. Црногорци, при свој тој менаџерској присвари, дочекају Турке, и с њима се витешки побіо, но немогавши им маина Турској снаги одолети, принуђени буду уступити и кое куда по горама и у Приморју разбјћи се; а Туприца с войском прође слуд кроз Црну гору, у којој многа села и цркве, и сѣм манастир Цетински опали, толнку снагу народа зароби, горѣ речене главаре повјша и Брда Султановој власти покори, пак дичан и дивосит, што е са својом присваром тако од Црне горе учинио — и ако е не посвојо, ни ти се у њој дуго снаго бавити, ај у наду да се она већ неће скоро моћи опоравити, ни ти јој на ум панути, да с Турцима војое — спђе с войском у Дуздеву државу, у Приморју, ће му република Млетачка предати оно челици Црногорске, што е ту било добијало да утврдиште нађе. Одатле пак окрене преко Арбање, и, саставивши се с войском, коју е предводио Велики Везир Али-Паша, ударе потајно на Морію и отиу с од Дузда Млетачкога. Ето тако су Турци захваљујући Млетчанима за оно што су им свог госте. Црногорце, издали!!

Црногорци, послѣ такога великога страда-
 ња, одправе свога Митрополита Данила у Ру-
 сию, да искаже Цару Петру све што ће од њи
 догодило. Петар Велики разабрани за ту не-
 вољу, која је због Њѣга постигла Црногорце,
 сажали их, и, похваљујући њихову ревност
 и усрдје к двору Рускоме, за знак Своје милос-
 ти и благодарности пошлѣ им по истоме Ми-
 трополиту црковне осуде, Архіерейску и сле-
 литеничке одежде, црковне књиге и уз то
 10,000 рубаља, т. е. 5,000 руб., да понове
 разорене цркве и Цетиньски манастир, а 5,000
 руб. да се подіјели спротивѣ, која је уз та рат
 највише пострадала; такођер пошлѣ и 160
 златне медали с портретом Његовог Величе-
 ства, да се обдаре они јунаци, кои су се у том
 боју бољ од другіе показали, и сврх свега то-
 га одреди сваке треће године по 500 руб. да-
 вати милостинѣ Цетиньској цркви, и пропрати-
 вни све то су двіе Своје Грамате, од које одну
 ево олје умѣћам:

**БОЖІВОЮ МИЛОСТІЮ МЫ ПЕТРЪ ПЕРВЫЙ
ЦАРЬ І СЛАДОДЕРЖЕЦЪ ВСЕРОСІНСКІИ,
и прочаа и прочаа и прочаа.**

Превосвѣщеннымъ митрополитомъ, превосходятей-
шійшимъ і почтенѣйшимъ Господамъ Губернаторомъ,
капитаномъ, кнземъ і козюдамъ і егѣмъ христіаномъ
Православно Греческого, таиъ же и Римского іероко-
данна дѣховного і мѣкаго чина Везрѣи. Македонїи.
Черногорцамъ и примѣцамъ Гѣцегокѣ микшичамъ Ба-
ланомъ Писканомъ Дробанѣ Гачанѣ Тренианомъ.
Кочамъ Белопакичѣ, Пиперомъ Васейкичамъ Брато-
пожичѣ панментѣ Грахакичѣ редианѣ цопокланомъ
звекцамъ. Ише Цѣного Величества Бѣгоколенни.

Поиже намъ Великому Гѣре ишему Цѣкому Величе-
ству ізвѣстно, како епрошло лѣта Года когда про-
ти насъ салтанъ турецкїи безсакна шъ насъ дѣнными
причинимъ бойна есталъ, вы по ишему желанню і кебъ
ясменнѣ напоминанню чрезъ полковника ишего Ми-
хала Мишорадокча, і капитана Ісана Лекачѣкча
шъ погорнцы, котѣры шъ ихъ брвченѣ превосвѣщеннѣ
Дѣниилъ Счпчѣкчѣ Негѣшѣ, котѣры своєю рѣсно-
стїю і Вашєю христіанскою і ради единовѣрїа і еди-
нодѣзмѣна снѣми, і подражѣа дробнѣа слѣкы прѣкока

Вашихъ едвѣнскаго едина Племѣннаго скѣми народа,
 цощружнѣшѣа всенарѣно показали коннскіа протѣ то-
 го шѣаго хрѣтѣствѣ неврѣатѣа хрѣрма і славиа
 дѣнствѣа, заутѣ вотѣ когда то ѣатанѣ тѣрѣцкѣи на-
 ки едѣаи мѣ едѣнрѣи приелѣ Впрокиницѣи Кашн те-
 рецкѣа. екои конска, которѣи многѣ изѣашихъ наро-
 дѣ дорѣнѣа, і мѣчнѣтѣски умѣтѣи, Ннѣихъ же пока-
 тѣгамѣ ррзѣзан, мѣтѣрнѣи і цѣнѣи поган, іцѣрокнѣи
 Утѣаи і Ваши пожитѣи рѣгрѣнѣа; о чѣ мѣ какѣ
 ѣ свѣторѣннѣ едѣамотѣи, тѣ і чрѣзѣ приелѣиѣ Ва-
 шнѣхъ Кѣвѣс мѣшѣи изѣѣстнѣа, і похрѣтѣанскѣи дол-
 жнѣи сокоаѣзѣнѣа; і Показѣаи екоѣи нѣшѣа пра-
 колаѣномѣ Дѣствѣи Ваѣиѣхъ Цѣнѣа і емонастырѣахъ
 за онѣхъ пострадѣашихъ заѣѣ хрѣтѣанскѣи і вен-
 чѣашихъса мѣчннѣчѣскѣи еиѣѣ соѣнѣ Еѣа молѣтѣи і
 помяновѣннѣ тѣорнтѣ. Ваѣа же ежнѣотѣ оѣтаѣшнѣа
 Ратѣоѣцѣа Мѣ Ваѣннѣи Гдѣрѣ Нѣшѣ Дѣснѣи Ваѣнѣчѣствѣо
 екохѣтѣаи чрѣзѣ еиѣ нѣшѣ Грамотѣ Ваѣшѣ то енаѣала
 онѣи еоѣннѣи рѣнѣотѣно похрѣтѣнѣствѣ і едннѣотѣрнѣи ена
 поѣнѣа і онѣаѣннѣа еѣнѣннѣа дѣнствѣа еемѣлѣнѣнѣшѣ
 Похѣааѣтѣ; і заѣпоказѣаи ето слѣчѣаи Ваѣнѣа Ваѣнѣ-
 номѣ Гдѣрѣ і екоѣи нѣшѣа імѣрнѣи еспѣможѣннѣи еоз-
 ваѣодарѣтѣ, і етѣа заѣннѣшнѣи дѣо гѣорѣтѣаннѣи еѣ-
 рѣтнѣкѣ еорѣаѣ; еѣѣннѣахъ еѣннѣоу наѣотѣрѣи многнѣа
 і едннѣнѣа епѣрѣаѣтѣ мѣ принѣдѣннѣи даѣѣ онѣиу еѣ на-
 нѣкорѣа еѣѣчѣаѣ, Мѣмѣнѣи мѣ подѣѣтѣнѣствѣ і еозѣ-

САВГА ВАШИ ВЪ НАГРАДИНЕ УЧИНИТЬ, ОДНАКО ВОЗНѢ
НАШИМЪ КЪ МАТИ ПОСЛАДЪТИ НБЕ СПРОСИШЕНЫМЪ ДАНИЛО
НИГОШЕ СЧЕВЧЕНЧЕМЪ Митрополитомъ скендерискѣи
і врилоскимъ Чиноначалникѣи ВАШИ СТОШЕСТЬДЕСЯТЪ ЗО-
ЛОТЫМЪ ПЕСОНЪ НШМЪ, ДАДНГЪ ПАТЬТМСАЧЪ РЪЛѢ, НА
КЕПОМОЖЕННЕ РАЗОРЕНІИ ЛЮДѢ І БОЛШЕ ЕТО СЛѢЧѢ ТРѢ
ПОНИСШИ. ДА ІМѢ СПРОСИШЕНЫМЪ МИТРОПОЛИТЕ НА РО-
ПЛАТЕ ДОГО ЕГО БСІ СЛѢЧѢ ПОЛѢЧЕНІИ І НА СОЗДАНИИ
РАЗОРЕНІИ КАМРОПОЛИН ЕГО ЦРКВЕИ І МИТРЕИ ПАТЬТМ-
САЧЪ ЖЕ РЪЛИБЪ. А КИРЕДЪ КОГДА МЪ МІРЪ ДАГОПОЛѢЧ-
НОИ ПОЛѢЧІМЪ І ШЪ ВРЕТАЖИХЪ БОИНИХЪ ІЖАНЕИИИ
ОСВОБОДИМЕА НЕ ОСТАВЕМЪ ЗАТѢ ВАШЕ СЪНЮ СЛѢЧЕ
НШЕИ ЦРКВЕИ МАТИЮ БѢШЕ НАГРАДИТИ. І ПОНИЖЕ МЪ
ІМѢЕМЪ НБЕ СЕДѢНОМЪ ТѢСНИМЪ МІРЪ, І СНАШЕИ СТО-
РОНИ ЖЕЛАЕМЪ ОНОИ НЕПАРШІМО СОДЕРЖАТИ. СИГО РА-
ДИ СОВѢТОВЕМЪ І БѢМЪ ІМѢТИ СНИМЪ МІРЪ, СКАІИ БЪ
ОНИИ ПАКИ НА НѢ І НА ГАРЕТКА НАШИ БОИНО (ЧЕГО
КНИШЕНИИ ВРЕМА НЕЧѢЕМЪ) ВСТАЛЪ І ВТАКОМЪ СЛѢЧѢ
ЖЕЛАЕМЪ ШЪ БѢСЪ ПАКИ ПОСДИНО ВЪРНО І ЕДИНОЗМЪЧНО
ОРЪЖИИ НШЕИ ПОМОЩИ. І ОНАДЕЖИВАЕМЪ ВѢСЪ ВЕАКОМЪ
НШЕИ ЦРКВЕИ МАТИЮ І НАГРАДИНИМЪ, КОТОРАА НША
МАТЬ ШЪ БѢСЪ КИЧЪ НЕКОГДА І КИРЕДЪ НЕ ШЪМАМЕА
БѢДИ. ВПРѢТУЕМЪ ОБЕИ НШЕИ КЕАМЪ МАТЬ БЫКШЕИ
ЗДЕСЪ ПРИБОРѢ НШЕИ СПРОСИШЕНЫМЪ ДАНИЛОМЪ МИТРО-
ПОЛИТЕ СЕНДЕРИСКѢИ. ДАНЪ ВЪПРЕТЕВОЩЕМЪ НШЕМЪ ГРА-

ДЕ САНКТВІТЕРБУРГЕ ДѢТА Ш РЖИТЕА ХРТА СПАСИТЕЛА
 ИШАГО РАФІІ ІЮЛА КЗ 2. ГАРБТВОБАНИА ИШЕРО АГ.
 ГОДА.

ГОСДАДѢТЕННЫИ КАНЦЛѢ
 ГРФЪ ГАВРИЛО ГОЛОВКИНЪ.

(М. П.)

Повито Митрополит из Русіе у Црну го-
 ру (1716) дође, сазове Црногорце на скуп-
 штину, па им Царску Грамату прочита, а да-
 рове покаже, и онако како е Цар заповиђео
 раздіелн. Кад то погранични Турци чую, сне-
 веселесе, и почну по се рђаво слутити —
 да ће им се Црногорци, сад од Московскога
 Цара обдарени и похваљни, на сваки начин
 радити осветити за пріевару Буурлићеву. А
 да им се та слутня не би стекла, нађу за
 добро час пріе опет навоиштити на Црну го-
 ру, ню, ако могбуду, похарати, и с тіем
 дух освете у Црногорцима на ліски залти-
 ти. И тако ти те исте године два брата Чен-
 гића, Паше Херцеговачке, с Бегом Любовићем
 скупе по Херцеговини и по Босни многу вой-
 ску, па с њом ударе на Трњине (село у
 Цуцама). Трњинани стану кликовати, и обик-

и Црногорци дотрче им у помоћ, те се Турцима поћерају. Турци по дугом боју о-ну плећи, и побегну; а Црногорци за њима наклапе се, те триста јада од њи почине, заробе оба два Ченгића с Бегом Любовићем и њима преко седамдесет Турака, које све жи-у Кчево доведу. Црногорци су ово робља ели дати на одкупе, но Крсте, жена Мољша Јановића Кнеза Кчевскога, укори их, гово-ћи: „што држите те Турке, што их не січете? Јви ономлани хоћасте вашу браћу одкупити Везира Ђуприлића, па ви их он недаде на одкупе, но их све посече, а Ђуприлић не ашу браћу на јонаштво ка' ви те Турке, но на приавару заробио. Спомените се кукавниех Црногорскиех удовицах како им је без мужа-ах! Зар ви не срамота пуштити Турке на одкупе?“ — Црногорци, тијема ріечма убив-ни, презру благу, па одма ту посіеку и мгиће и Любовића и све остале Турке, и ко своју браћу, коју им је невјрни Ђуприлић губио, освете.

Црногорци у пріеме ратова Турскије неісу мо Русима, него и Млетчићима помагали; ер д су ови 1717 и 1718 године ударили на адове Бар (Антивар) и Улцињ у Арбаџији, да им је, на прозбу њхову, Митрополит Да-

ишо послао у помоћ преко 5000 људи, кои су се за републику, као да би било за своје отечество, храбро борили. На тој помоћи Млетчани благодаре писмено Митрополиту, и то су учинили јер су нужду имали од Црногораца; а кад нису од њих нужде имали, тада не само што су им добра заборављали, него још и у згодној прилици, као што је била у време Вупришића и у доба Сепана Малого, настали су да са свјем истребе Црногорце, и мисле им је било да у Црној гори Турци живе него Христиани православнога зјакла!

Послѣ неколико година (1727 год.) Ченгиш Бегир-паша, да би осветио своје рођаке у Клеву погубљене, скупи големо војске по Херцеговини, и с њом удари на Црну гору, ђе са свјем разбиен буде, а он некако на коњу утече, кои је потом под Очаковом од Руске војске погинуо. — Такођер год. 1732 Топал Осман-паша, од Султана Махмуда I наименован Беклер-Бег Џинит-Девр, т. е. Генерал Инспектор Македоније, Арбаније и Босне, како дође у Арбанију подигне из Македоније и из Арбаније снагу војску, и пошлѣ на Пипере, кои су се опет били од Турака одбили и с Црном гором саставили. Пипери, коима у помоћ прискоче и Кучи, Турску

војску дочекао и с њом се побіо, и разгрухао ти е својски. Народ приповіда него чудо показало прие него штосу се војске биле удариле, т. е. да е Христіанска војска пред собом угледала човка на білом коню подобнога великомученику Георгію, ком е најпрви Турке тако устрашіо, да е и сами Токал Осман-Паша из Подгорице утекао у Арбашию, ком е послѣ погинуо на војци против Персіана.

Године 1733 пресели се у вѣчност обновитељ Црногорске слободе, Митрополит Данило, а на мѣсто његово постане владатељом народним Митрополит Сава, хиротонисани од Патријарха Мойсея у Махмиди год. 1719. По кратком времену (1739 год.) Везир Ходаверди-Паша Махмутбеговић с многем војском нападне на Куче, ер су се и они блии саставили с Црном гором, но принуђен буде разбіем вратити се, оставивши, осим многіе поубијаніе, само у едној кули око 70 изгорѣліе најзлатніе Турака. — Год. 1750 ударе опет Босијци и Херцеговци на границу Црногорску, ње им Црногорци дочекао, и послѣ многога боя у бѣгство обрати. — Те исте године Везир Босански лише Митрополиту Васиљу, да му пошадѣ харач од Црне горе; ер е, ве-

ли, Црна гора Турска, ако ли му харач по-
слати меће, нека се нада войсци. Митрополит
му на то одговори попријско подрукујући му
се, и зато Везир одправи свога Бехая су 40,000
войске. Црногорци на граници спрема Никши-
ћа дочекају Турке, с њима се храбро побію,
но најпослѣ и уступе силн Турской, али не
уступе због мазине, што им е било, или да
су се од Турака уплашили, него зато, што
нијесу имали џебхане, нити су е могли од ку-
да добавити; ер су Млетчићи по Приморю
сваком билн запрѣтили под смртном педепсом,
ко би дао или продао Црногорцима џебхане.
И тако ти Турци дођу до у Кчево, кога опа-
де и похараю. У толико мађе се некакав до-
бар хријстияни, кои кријући неколико џебхане
пошаљ Црногорцима, те ти ови 25 Ноемвриа
изненада ударе на Турке, кои сбукъни на врат
ка нос побѣгну и џемланце испољбаю, и са-
ми Бехая рани се, а ту оставе шаторе, хра-
ну, џебхану, и све што су имали за војску по-
требу.

Митрополит Василіе (синовца Митропо-
лита Саве) произведен е год. 1750 у Биограду
за Митрополита „Впархіи Скендеринскіа, и
Приморскіа“ с додатком титула: „да ёсть ѿ

ВѢДѢХЪ СТѢЙШАГО ФРОНА ПѢКСКАГО ПАТРІАРХІИ СЛАВЕНОСѢРСКІА: ѿ повсюдѣ на всакомѣ мѣстѣ ѿко лице Патріаршеское да бѣдетъ воспріятъ ѿ почтѣн.“ Те исте годше, како дође у Црну гору прими на себе брѣме да управля народом; а стриц му, Митрополит Сава, кон е врло тих и благ чоек біо, надгледао е само манастир и добра манастирска, ни ти се за врѣме Митрополита Васиље ктіо у народнѣ послове мѣшати, осим кад се оваѣ изван Црне горе ѣе находіо. И за све врѣме живота Митрополита Васиље, ніесу смѣли Турци до то едном дызати войску на Црну гору, тако су се ѿко од нѣга бояли.

Годше 1765, кад се Митрополит Васиље бавіо у Петербургу, ѣе е 1766 год. и преставіо се, дође у Црну гору неки протѣа, родом из Краињске. Под именов лѣкара прође свуд по Црној горѣ, развиди обичае и начпя живота овога народа, и увѣри се о спиној ѣубави и непоколебимой приврѣжености Црногораца к престолу Рускоме, па се врати у Махше, у Приморѣ. Ту постаявши неко врѣме, скроп пдан како ѣе постанути господаром Черногорскіем; и тако ти 1767 дође опет у Црну гору и прогласи себе за Петра III Царя Рускога.

говорећи народу, да е он због некије буна из Русіе побѣгао и овамо дошао, да ће се те буне у Русіи брзо утишати, и он опет у своје Царство са славом повратити се, и да ће та његов долазак овђе за велику срећу Црногорцима служити. Народ, по својој простоти, купи то све за готове новце, и назови Цара Петра призна за свога Господара; а он, тобож ако би га тражили из Русіе бунтовници, да се може лакше претјати, прођене то Царско име и прозове се С њ е п а н М а л и.

Митрополит Сава стане одговарати Црногорце, да не вѣрую С њ е п а н у М а л о м е, да е он Цар Руски, будући да е Цар Руски, Петар III, давно умр'о, и на престол ступила његова супруга Екатерина II. За тијем одма у брзо и Княз Долгоруки, послан од Рускога Двора, дође, и објави народу, да С њ е п а н М а л и ништа друго није него протуга, кога треба из Црне горе проћерати, но то не помогне ништа; народ остане при своме, да е С њ е п а н М а л и Цар, те Цар Руски. Шта више, и Брда сва опет саедине се заједно с Црногорцима, и С њ е п а н М а л о г а признаду за свога Господара. Кад С њ е п а н М а л и види да га народ доиста за Рускога Цара почитуе, тад узме на себе и важност Царску, па сазове народ на скупити-

ју, строго заповѣди, да се има сваки помприти, и едан другоме узаймно, било преузаме, било ране, било главе опростити. Како он рече, тако буде и учинио. За тијем одма опет окупи Црногорске главаре, и пође с њима на Станѣвиће у манастир, ђе е сѣдио Митрополит Сава, кога, за показати му да е Сѣпан Мали доиста Цар Руски, даде затворити, калуђере све расчера, а манастирску сву стоку заповѣди поклати, и со тијем народу покаже своју могућну власт над њим.

Сѣпан е Мали за најманѣ какво зло Црногорце и Брђане жестоко глѣбио, и од те глѣбе само своје чиновнике држао; а за убиства почне преступнике љшати. Да би пак међу народом крађу искорѣнио; даде метнути покрај друма, на погледу Котора, 10 цескина, и ту су неколико дана стаяли, да нико у њим не сміо дирнути. У кратко рећи, наш назови Цар Петар такови страх и покорност усели у народ к власти, какове вигда догле не бидо у Црној гори.

Містички и ако су знали тко е и шта е Сѣпан Мали, но опет им не буде мило, што се прогласио за Цара Рускога; и зато пишу Султану укоралајући га, како он то може равподоушно гледати, да се шака народа Црно-

гораца и Брђана његовој многомогућној власти противи, додавши му уз то, да су Црногорци и Брђани већ и цара себи поставили, кои ће данас-сутра одбити му и Херцеговину и Босну, а по времену може бити лако и Србско царство обновити, и Султана најлакше земља лиши. — Како Султан Мустафа III то чуе, а он нареди да пође на Црну гору 180,000 војске, коју ће предводити три Везира. — Тако по наредби Султановој, год. 1768 око половине Августа, Везир Босански и Руменски дођу с војском у Кичево, опаливши Бјелопавлиће, Пљивце, Бјанице и многа друга Црногорска племена; а Везир Скадарски, Мехмед-Паша, продре у Црницу и попаде с.

Истина да су Црногорци свуда храбро тукли се с Турцима, но 10,000 Црногораца и Брђана шта су могли спрема силе Турске? а и да су могли малу своје војске јонштвом надокнадити, трпјели су велику недоскудицу у џебхани, коју су им Млетчићи не само били забранили, него јошт, да не би кои Црногорац у Дуждеву државу од Турске сабљв утекао, били су и своју војску поставили дуж све Црне горе од Грахова до Турске Арбаније. — Шепан Мали, биели се својој глави,

сакріє се вєгђе, а Турци га стану искати од Црногораца, да им га по сваки начин предаду; Црногорци, жалєћи Сепана Малога, одговоре им да є потпуно біюћи се с Турцима, а да би лакше Турке уварили о Сепановој смрти, предаду им изгова коня бриљана, и с тим сачуваю живот Сепана Малога. У толико, 2 Ноемвриа, удари гром у Дуждеву войску близу града Будве, а други та исти дан гресне у Цринци у войску Везира Скадарскога, и тако ти, Небом уплашена, и една и друга войска утече без обзира. Уз ту срећу и друга јонит вєћа прискочи Црногорцима, те отму њебхана Турску, коя є ишла Везирима у Кчево. Чувши два Везира шта се догодило од войске Скадарскога Везира и Млетачке, и да с Турска њебхана пала Црногорцима у руке, а к томе будући пећ и зимно вриєме наступило, побегну с Кчєва, а Црногорци навали за њима и својски их избію. Тако Црна гора и тад као и вазда остане самовластна, а Брда од неполи уђу под Турке, ити су више хєли знати за Сепана Малога, кои є и послє тога чєтири године, премда без свакога уваженія код народа, живіо.

Опет год. 1774 одступе Кучи од Турака, а Скадарски Везир, Мехмед-Паша Бушатлиа, су 30.000 войске, у мєсецу Мајю удари на

жи, похара ии и попліени, но и пзгуби више од 1,000 люди. — Године 1785 Махмут-Паша Бушаталіа, Везир Скадарски, подигнувши сву войску из Арбаніе, пріеђе преко Љшанске и Рієчке нахіе, и, у Юнію мѣсецу, дође на Цетинѣ, ђе манастир похара и опади. Тако исто попліеніо е и попалио у Катунској нахіи племена: Кчево, Велестоно, Бѣлице Теклиће и Бѣлоше, а од Нѣгуша узме 1700 златніе цекина глобе, пак пође преко Лопћена и преко Паштровића и врати се опет у Арбанію. Ово е сле Бушаталіа без муке и без погубіе свое войске чиніо; ер се тада Митрополит Петар Петровић, кон е 1782 год. по смрти Митрополита Саве за Црногорскога управителя постао, у Русіи находито, а к томе и три-четири главара Црногорска били су са стране Бушаталіне, или управ да кажем они су га и довели у Црну гору, и свој тој несрећи узроком били.

Састанак Екатарине Велике е Јосифом II у Херсону (1787 год.) ишало се ніе свіѡао двору Турскоме, шта више, држао га е да се клони к уништению његове владе у Европи. Дипломатичарши се тіем уврїећен, а к томе јошт подговорен од Инглезске стране; отважи се (24 авг.) обавити Русіи војну, у којој е и

устрја као Руска союзница морала учествовати. Оба сојузна Двора намислише послати неке люде у Црну гору, да Црногорце наговорају заратити с околнима Турцима, и с њима да Турску раздвојити. И донста (1788 у г.) дође Мајор Филип Вукасовић су 400 људата, донесавши са собом по прилици но-ца и Грамату од Цара Јосифа, коју Грамату слова до слова својом овђе преписуемо:

МЫ ИОСИФЪ второїи Божією милостію из-бранїи Римскїи Цесарь всегда множитель Царства Германїи, Унгарїи, и Подемїи, Далмацїи, Хорватїи, Словенїи, Лодомерїи и Славонїи Апостолнческїи Царь, Кнезъ Австрїи, Вождь Бургундїи и Лотарингїи, Великїи Вождь Тосканскїи, Велики Кнезь Транзилланскїи, Вождь Медіолана, Мантуїи и Пармїи, Графъ Савойга, Фландїи, Тирола, и прочая, и прочая, и прочая.

Гледаючи на похвалную ревность и изрядную храбрость с коюмъ мужественнїи Народъ Черногорскїи когда се подвизаваше вѣру и свободу свою бранити и защищать.

Обавлаемъ всемъ жителемъ Черногорскимъ и оубо иже Антрополту Архіерею, Архимандритомъ, Монахомъ, Протопрезидентомъ и Свещенникомъ, таже и Губернатору, Сирдарамъ, Воеводамъ, и Ма-

ХІАХЪ ИЛИ ТИ ПРЕДЛОЖЕ КНЯЗЕМЪ, И БѢСЪМЪ ЦРКОВНИИ-
ЖЕ И МІРСКИМЪ НАСТОЯТЕЛѢМЪ

Да показатеаь сего Филиппъ ѿ Вукасевича и
Лудовикъ ѿ Пернетиа Бей зането офицери ѿ непос-
днме наше войске, кои идѹ нарочито ѿ насъ послати
дабы се евами найлучше договорили о начину и о
наиболѣе способу како бы мы сирѣчь избвршили бе-
многостибѣйшее наше намѣреніе за бже народи обн
ѿ тираніеа отоманекіа власти избавити помощью
всемогущаго, у христіанекѹ свободѹ поставити и
всѣхъ онихъ достоинствъ и преимуществъ и свободѹ
участники учинити конхъ тоаь мирно и спокойно и
жиаю благополучни жители всѣхъ нашихъ Царствъ.
Ожидаетмо даке да послѣе обѣ наше патенте и раз-
смотревшіа важніа үзрениа собственныа ихъ користи
поманѹти жители Черногорскіи и ихъ настоятели какъ
Црковніи такъ и Мірскіи, реченныхъ офицеровъ дол-
жною үчестію примити бѹдѹ, и да еке оно твердо
бѣрѹтъи цюсе имъ у нме наше предложити бѹде,
хотѣдѹ на себѣ должною некренностію и благодар-
нимъ сердцемъ отвѣтствоватъ и да хотѣдѹ имъ не
само допѹстятъ да могу свободно ити и доти, и
у ебакомъ мѣстѹ мирно и безбѣдно пребвати, но
юще да хотѣдѹ имъ давати и кони подкорм, бро-
доби и хранѹ и препитаніе, пѹтеагаставники же и во-
днтели и евакѹ другѹ бѣрѹт конъ бы могли на пѹтѹ

ПОТРЕБОВАТИ И ТАКО ДА ИМАЈЕ ХОТЕ ВО ОБШЕ И ЧУБЕ-
 КИМЪ ДОГАДАМ И СЛУЧАМ СЕБАКА ПОМОЌЪ ДАВАТИ НЕКА-
 БА ЛЮБОВЪ ПОКАЗКАТИ: НА ТАКИ КОНЕЦЪ БИМО ОВО
 СОБСТВЕНОМЪ НАШОМЪ РУКОМЪ ПОДПИСАЛИ, И НА ТОЕ
 БИЛИКИ НАШЪ ЦЕСАРОКРАЛЪСКИИ ПЕЧАТЪ ПРИТИСНУТИ
 ДАЛИ.

ВЪ БЪНЪ МЪСЕЦА АПРИЛА СЕДАМНАЙСТИ ДАНЪ
 ЛЕТО ХРИСТОВО ТИСАЩА СЕДМ СТО ОСАМДЕСЕТЪ ОМОГО
 ГОДА.

ІОСИФЪ

(М. П.)

Каваница

Покелѣніемъ Его Цесаро - Кралѣвскаго Вели-
 чества Антоnio Лепнеманна.

Народ разумѣвши из Грамате Цара Јоси-
 фа блага намѣреніа Негова — избавити хри-
 стиане испод ярма Турскога, прими радостно
 Вукасовиѣа, и обећа му се да ће ударити на
 Турску земљу, но Митрополиту Петру Петро-
 вићу, не тако у вољи било ратовати с Тур-
 цима; ер е, као чоек проицателнога ума,
 предвиђао, кад се царевн ушпире, да ће Црно-
 горци на себе Турску войску навући, како
 год што су е и пріе толика пута навлачили
 дајући помоћ другіема. У тошко дође и Под-

ховник Тутолмиш е Граматом од Царице Ека-
тарине II и с препоруком да подигне Црногорце
на Турке. Митрополит и главари духовни и
миреки, а тако исто и сви остали Црногорци,
кад виде Грамагу Благочестиве Царице, нај-
любезним начиним дочекаю Посланика, и с весе-
лієм срцем свак обећа наперити своє силе и ору-
дѣ против обштега Христианству непријатеља. Ви-
дећи Тутолмиш, да є препоруку своју по жељи
испунио, препоручи народу, да Вукасовића у
свему слуша, а он се врати у своє отечество,
оставивши Црногорцима као најлећи аманат
да Грамати Благочестиве Царице послѣдују,
па за тѣм да се извнѣсма великієма благода-
тієма надаю коя им обећава у овој Грамати:

Божією милостією МЫ ЕКАТЕРИНА вторая
Императрица и Самодержица Всероссийская,
и проч. и проч. и проч.

Пресвященнымъ Митрополитамъ и прочимъ Ар-
хієреямъ и всемъ духовенствомъ, Благороднымъ, по-
чтеннымъ и Намъ любезнымъ Правителямъ, На-
чальникамъ, Боеводамъ, Князьямъ, Дворянамъ и
всемъ Гражданамъ слободнымъ и хрѣбрымъ Черногорскимъ
и инымъ намъ единоплеменнымъ народамъ Нашимъ
Императорскіа благоволеніе и милость.

Извѣстно уже, каковы были вѣроломными и на-
глыми беззаконіи не примиримой врагъ Креста Господ-
на пакы вызвали насъ на брань, и что мы пакы
принуждены направили къ оборонѣ Церкви правосла-
вной, и къ отмщенію оскорбленнаго достоинства
царскаго вѣнца Нашего обратили на него сохоче-
тныя и морскія Наши силы.

Къ ожиданію покуда флотъ Нашъ и войски на
немъ отраженныя подъ главному начальствомъ На-
шего Адмирала Грейга достигли средиземнаго мо-
ря и мѣста оному прилежащихъ для пораженія не-
пріятеля Нашего, для исторженія народовъ Хри-
стіанскихъ изъ подъ ига Игарскаго, и для обезпе-
ченія свободы и безъ опасности тѣхъ, кои до сего
еще хворостію отъ предковъ наслѣдвемою противо-
борствуютъ Варварамъ, отправили мы сохими путемъ
къ Италію Нашего Генерала - Поручика Заборонскаго *
снабдивъ его Нашими довѣренностію и наставле-
ніемъ не токмо приуготовить все для Нашего опол-
ченія нужное; но и нать прошеніямъ и желаніямъ на-
родовъ христіанскихъ къ тому краю прилежащихъ, удо-

* Заборонски злогъ важніе дѣла еіо е остао іошт
на неко вріеме у Петербургу, а мѣсто себе послао
полковника Тутолмина пропратиши Грамату са сво-
имъ писмомъ и приворучивши га Митрополиту у мѣсто
себе. У

ВЛАДЕЮЩИМ ОНЫМЪ ПО ВОЗМОЖНОСТИ И БЕЛОВО ПОДАТЬ
ИМЪ УТѢШЕНІЕ.

Храбрыхъ Черногорскихъ и прочихъ имъ едино-
племенныхъ народовъ горачность къ вѣрѣ Правосла-
внѣй, и приверженность къ Всероссийскимъ Самодерж-
цамъ непобѣдимымъ оному со вѣмъ Царствемъ нѣз,
вѣдомы вѣмъ вѣтъ, на и паче со времени вѣ-
вѣртно-славнаго Императора Петра Вели-
каго. Удостоверены вѣдчи въ такомъ же распо-
ложеніяхъ ихъ народовъ, поручили Мы поманство
Генералъ-Поручикъ открыть къ вамъ сношеніе, при-
подать вамъ обнаженіа, о Нашихъ Императорскихъ
милости и благоволеніи къ вѣмъ вамъ, и вѣтъ
благодѣтели небѣрными поруганіи, свобода отъ нихъ
угрожаема и угнѣтаема, вѣтъ опасность и покой
намъ нарушаема вѣдохнѣтъ въ вѣтъ рѣшность раздѣ-
лить къ Намъ поденгъ противу врага имени Хри-
стіанскаго, въ такомъ случаѣ о мѣрахъ подлатіа
оружіа и пособіяхъ вамъ въ томъ, къ вамъ согла-
сительа; въ чѣмъ имѣйте къ нимъ вѣрѣ, и вѣдате бла-
говѣдѣжны. что Мы вѣгда на сердце имѣте вѣ-
дѣмъ старательа обезпечить вѣтъ по вѣей возможно-
сти; тѣхъ же конъ отмѣнное къ общему благоусердію
и храбрости окажетъ, Нашю Монаршю Милостію и
воздаваемъ отанчить непримимѣ. Богу всемогу-
щему вѣтъ со вѣтѣхъ благихъ намѣреніяхъ вѣшихъ по-

сучаа, премекаемз еамз Нашю Императорскою милостію всегда благоклонны. Дана въ царствующемз Нашемз градѣ святаго Петра, Марта четвертаго надесятъ дня въ лето съ рождества Христова тысяча седмз сотз восемьдесятъ осмого, Государствования же Нашего двадцать шестое.

С К А Т Е Р Н И Я.

Графа Ивана Остермана

За тѣмъ одна, Маіор Вукасовиѣ спуд по Црнои гори и по Брдима, коя су тада под Турцима била, расписе кнѣиге, у коима е народъ познава да узме оружѣ и да ратуе с Турцима, обећавајући юнацима награде а свему народу независимост од Турскога двора. Игумну Острошкоче (у Бѣлопавлићима) овако е писао: „ Сад или већ никад, оче! напути Бр-
 „ ђане да сѣку турке; Божа ти вѣра бити ће
 „ за njih бољ, ере прѣсвара не. А како свега, фа-
 „ да Богу! доста имамъ, да се сѣднѣ Црногорци
 „ и БрѢани сав Христианци би к нама окренуо,
 „ и све би смо с помоћи Бога учинили. Саде,
 „ Оче! мореш посве срећан и честит твоѣ
 „ данке учинити; ере, Божа ти вѣра, све
 „ што себи желѣмъ то ћу теби учинити. само

„неуписти ову згоду, но, ако мош, утврди
 „и едан дан да упремо на Спуж оли Подго-
 „рицу; аколи даде Бог да узмемо теби же бити
 „сто цекинах, а Брђанима велики дар. Тко
 „ми донесе главу, Међикукића (забита
 „Спушкога) имат' же другіех сто цекинах, а
 „теби и тако дар велик. Учини како те Бог
 „учи, и дай ми одговор.“ А Пиперима у
 писму вели: “ Видіет' можете из књиге Гос-
 „подина Владике Петра слогу и единство дніех
 „најцниіех Дворовах, и силу, кою од Бога
 „и истиех Дворовах свакоме кон у Христа
 „вврје ова два Двора шцїю, без онога што
 „сте разумїли да: я, фала Богу! од честите
 „круне Тесарске досле слега доста доію есам.
 „Ово іошт сто путах околко биће оііех, кон
 „буду врїно Бога и ова два Двора служит',
 „кон Дворови за наша одкупленїя немаре
 „благо похарчїти, и своїех судїтах (поданика)
 „крв проїит'. Дакїси, вїтезови! ево згода,
 „ков шїти е бїла, шїти же бити док свїет
 „буде: ово благо, кое нїам, мїслим свїем
 „врїнем еднако діїити. Божа ви врїра, кон
 „гођ буде больи юнак имат' же больи дар. —
 „Ви сте досле Турскої врїри сілюм доста по-
 „моћи дали, еле не моїте сада без цеволї,
 „но се дїж' те да ископамо скот варварски;

„то ми потрос ласно учинит можемо, кад Турци помоћи не имаду, а ми, фала Богу! свега доста имамо, а све нас е по Тураках; а немислите, Божа ви вѣра, да е прислара, и „я док сам жив оставит вас нећу. А кад буде мир учинит ће за вас тврди мир како „и за себе она два Царства. - Устајте ако ће „те себи добра, и да ви дам што и друзіема. „Гледајте да се не будете каат, а Бог ви у „помоћ.“

Црногорци и Брђани видећи силна обећања у писмама Вукасовића, та час оружају се, и, примивши од истога нешто мало праха, су оно 400 солдата обколе Служ; но не имајући ништа тонова, ништа друге какве војне опреме за узимањ града, не могу му ништа учинити. Вукасовић то ніс ни тражио; он е задовољан био кад е видио, да се доцета Турци и Црногорци завадише, пак између оних понајлакше и вѣшто су оно своје солдата измакне се (22 авг.), и пође од куд е и дошао.

Кад су (1791 год.) союзни Дворови с портој Отоманском мир учинили, сваки се за себе и своју корист како е могао постарао, а Црногорцима у діо остане ваздашњи с Турцима рат и узаймна мржња, а сувнише јошт гивѣ и ярост Кара-Махмута Бушатлије, Везира од Ар-

баніє. Овај є јошт од давнога времена био одметнуо се од свога Цара, и учинио се самовољним господаром свога отечества, и великим непријатељем Црногораца, с тим више, што су му се Брда почела одмећати и приступати под Митрополитову владу! и зато почне приправљати се, да тайно војску купи. Чувши то Митрополит пише му и замоли га, да се прође војштеня на Црну гору и на Брда, на кое му Кара-Мухмут одговори, да он не купи војску на Црну гору, него само на Брда, кој су му се одметнула, и препоручи Митрополиту, да не дає помоћи Брђанима, нити да их пусти бјжати у Црну гору, ср ако помогне Брђанима, а он ће и њих и онога кој им помогне ћерати „лютом, лютом Арбањом.“ А кад види Митрополит, да зблија Кара-Махмут мисли ударити на Брда, одпише му овако: „Што ми пишеш да Брђанима помоћ „не даси, и да ихъ непуштим у Црно гору, „то ми немој говорити, што ми закон њ мој „душа неда учинити. Брђани су мој браћа као „и Црногорци; што ли кажеш твоју люту Арбањом, я видим да се ти у твоју силу уздаш; „али се спомени, да є сила само у еднога Бога, којму се ми предаемо и молимо, да нам буде у помоћи. Знаш. колико си зла и сра-

„моте Црногорцима учинио, и како си ми Цр-
 „каву и манастир на Цетинић онадио и разурио,
 „кад сам я био на пут у Русију, пак и то бях
 „све заборавио, и за оно зло чинио сам ти до-
 „бро кад ти од Цара бѣше мука дошла, и ие-
 „сам Црногорце пуштио да супроћ тебе пођу
 „Сад те опет молим, прођи се сиrotинић Бр-
 „цке, да се права крв не пролиса. Ако ли
 „нећеш, хвала да е Богу! а ми ће мо се од
 „твое силе и напасти с помоћу Божиом бра-
 „нити докле едан тече.“

Јошт од како е Вукасовић из Црне горе
 пошао, помишало е Митрополит на оно нај-
 важније: ако доиста Везир навођшти на Црну
 гору иди на Брда с чим ће га дочекати. Не-
 жмајући новаца пошати Императору Јосифу
 Архидрејску митру, молећи Га, да му за њу
 даде цехане. — Ту е митру поклонила бла-
 жене памети Елисавета Петровна, Царица Ру-
 сийска, Митрополиту Василију, и кад се онај
 у Петербургу преставио, митра е послана би-
 ла у Црну гору Митрополиту Сави. Као знак
 Царске милости била е скупоцѣна, и више е
 валида, него што е уциѣтна била. Тако (1790)
 Леополд II, будући се већ био Јосиф II у
 вичност преселио, пошати око 300 барѣла пра-
 ха, и спрема тога олова и кремена ч Црну

гору, и препоручи да се то раздіели, и да се нештеди потрошати противу Турчина, непријатеља обштега и гонителя христанства.

Године 1796, у сред лѣта, дигне Кара-Махмут войску на Брда, да њи најпріе освои и похара, а со тіем да су му и плешн сигурне од њи, кад би на Црну гору послаъ навојштію. Брда сва, осим Куча, тайно пошлаю свое депутате молити Митрополита и Црногорце, да им помоћ даду. Они им то драговољно обећаю с овом заклетвом:

„Ми сви главари и старѣшине и пѣс *)
 „збор од Црне горе, будући на данашњи дан
 „сабрали на едно мѣсто, а то чуюћи и виде-
 „ћи, да се Турци справљаю и готове са свом
 „сплом и якостн супроћ нас и наше браће
 „Брђанах, радећи и жудећи, по ваздашњему
 „њихову лукавome обичаю и мрзости супроћ
 „христанства явиѣм оми тайніем начином, ка-
 „ко би нас разурили, и у вѣчно поданство и
 „неволю подложили. Зато разбираюћи и ми-
 „слећи на све оне несреће, које су се Слав-

*) У Црној гори у многимъ ріечима пише а, ниш се изговара чисто као а, ниш као в, него између обаднога, као цѣмачко ѿ, на пр. вѣс, мѣг, опѣнци и т. д.

„по-Србскоме роду нашему од издае и несло-
 „ге догодише, сви сдјанукупно рекосмо и одлу-
 „чисмо, и temelьито са заклетвом утврдисмо,
 „цјљујући частит и животворяшти Крст Хри-
 „ста Господа и Спасителя нашега, и свето
 „Еванђеље, да хоћемо сви супроћ обштега
 „христанскога испријтеља за православну вѣ-
 „ру и за свети закон, и за нашу предрагу
 „слободу и вољност нашу, и за любезно ота-
 „чаштво, за своје цркве и манастире, и за жене
 „и дјецу нашу воевати, и трудити се са свом
 „снагом и крѣпошћу, да би не допустили на
 „себе и на послѣднѣ наше тешки и жестоки я-
 „рам Агарлиски, од којега смо се до садашпѣга
 „времена, с прелисоком помоћи свесилнога Бо-
 „га, по изгледу и примѣру блаженочившиѣх
 „родителѣх и прародителѣх нашѣх, оружјем
 „својем бранили од времена и разоренія наше-
 „га Србскога царства, и потом од доба послѣ-
 „днѣга Принципа и Господара нашега Ивана
 „Црнојевића. И како се праведно и истинито
 „заклињемо, тако нам у свачему Бог помогао.
 „Амин! Амин! Амин!“

Сјутри дан послаѣ те заклетве пође Ми-
 троподит су неколико Црногораца, и учини
 табор на лѣвој страни ријеке Зете, на мѣсту
 иззваном Слатина. У мало дана дођу ту и

остали Црногорци и Брђани, свега око 8,000 људи, а Кара-Махмут су 20,000 војске већ наводио се под главницом Височицом, више самога града Служа, а далеко од Митрополитова логора 2 сахата. Тако су девет дана сталле обадве војске една спрема друге без да се ударе, док десети дан (11 јулија) Турци започну бой. Митрополитова војска дочека их јоначки, и пред сами вечер, послѣ крвавога боја, поћера их преко села Мартинића и у Служ ућера. Тај дан пало е Црногораца и Брђана мртви е 23, а ранѣи е 26; Турака погинудо е главне госпде Ага и Бегова 67, а остале војске више од 1,500 људи, осим млоги е ранѣи е, и сами Кара-Махмут-Паша ранѣи едва е с главом утекао.

Везир Скадарски оздравивши брзо од ране, и желећи загладити срамоту пред својема поданицима, опет изнова купи до 40,000 војске, и те исте године, с почетка есени, изиђе на Доляис. Кад Митрополиту ти гласи дођу, он расписе књиће свуд по Црној гори да се војска купи, и да се бране од непријатеља; но само Катунјани дођу, око 400 људи, с којима Митрополит (9-га Септ.) пође е Цетина, и на Вучи-студенац ту вечер дође. У неколико дана ту му се јонт Катунјани при-

уни до 4,000, а међу тим Везир изиђе са својом војском на Ситицу. — Брђани носу мљи доћи ни састати се с Катуплима; ср у Бялопавлићи мислили да ће Везир ударити а њи, а Пипери држали су за циљу, да ће а Пипере, као што с донста и био Везир оправіо справа снїг и другіе по 2,000 ауди, а ии с тіем омете, да не би дали помоћи Црногорцима. Кучи пак, нешто вином, а нешто і страхом Турскіем овладани, носу помагали Митрополиту него Везиру. — Митрополитова војска (22 Септ.) крене се на Бусовишк, и ту с он са своіем Архісрейскіем словом поощтри, да не пожале умрїсти за православу вѣру и за свос отечество. У то доба ударі Везир на Крусе, село у Љшанској Пахи, ње га Љшяни, іошт су неколико Црногораца, храбро дочекаю; но не могавши толнкой силі Турској одолѣти, принуђени буду поврћи се на траг, а Турци село и цркву опале. За тіем одма ударе Турци и на Митрополитову војску, коя такођер морала с мало уступити. Митрополит опет свою војску ободри и побуди на храброст Мартинићском побѣдом и славом, коя ія очекуе ако одоле Турцима. И заоста Катупли одма наваде на Турке; они по жестоком бою обрцу плєћи, а у толико

прискочи Рієчка и Црнѣчка нахія, те ти онѣке с Катунлима сложно поћераю и са свієм разбию Турску войску. Тай є бой траво три сѣдата, у коме є пало мртвіє Турака до 2,000 глава, а и самога Везира Махмута посієку, кога се глава и дана данашњим у манастиру на Цетвию храни. На страни Митрополитовой остане на мјесту мртвіє 32.

На скоро за тієм (1797 год.) Французи освоє Млетке и уништоже републику, а Боку Которску даду Императору Аустрискоме. Которани у стара времена нмали су свою пѣсеби републику; но боєћи се, да нјом Турчин не завлада, своєвољно год 1410 предадусу се Млетчѣнцма с овієм уговором: „ако република Млетачка, макар због каквога политическога догађаја, не буда кадра бранити Котор, а она да га неможе ни коме другоме ни уступити ни продати, него да га остави у нјеговој старој слободи.“ Из овога узрока тешко є било Бокезима признати власт Римскога Императора, коме є Бoko-Которска област без узрочно предана Кампоформиским Трактатом. — Главари обштина Бoko-кoтoрскіє, пошто то чую, пошлю искати совѣта од Митрополита Црногорскога, да им научи, шта треба да чине. Он им одговори, да поставе

земалъску управу и гвардію, која ће држати суд и поредак, а република Млетачка, ако се обнови, зато ми неће зазрети; него ће им јошт захваљити; ако ли се пак република не обнови, мека се предаду Римскомe Императору, но на онај начин, како су и под Млетчињима били. Божези срдечно захвале на таквом совѣту, и обећају по њму владати се, а Будваљани јошт к томе истога Митрополита изберу својем покровитељом за вријеме, као што се види из овога с матице превода.

(М П)

„Во имя Христа амин.

„1797 године

„Јуліа 14 дана

„Град Будва, од давније времена била е
 „подчинјна аристократической Венеціјској
 „влади, којој се своеволно предала, и по-
 „крај свеје разніе и плачевніе премјна воєніе,
 „остала е вазда вјрна. Сад, кад е већ нјзпа
 „владатељ одрекао се аристократическе власти:
 „Будва са својом околином на данашњи дан
 „торжествено, свое- и драго-вольно предајући
 „се, предае се Н. Ц. К. Величеству Францу
 „Царю Мадарскомe, Боежскомe, Хрватско-

„ме, Даматннскоме и пр. и пр. и пр., од
 „кога аплошти Царске проси, и просећи на-
 „да се добити оне привилегіе, кое є и пріє
 „уживала. А дотле, докле у покровительство
 „Всемилютивѣйшега Н. Величества примљива
 „буде, избира за свога покровителя, сахранн-
 „теля и судію Петра Петровића, многославио-
 „га Архієпископа и Митрополнта Црногор-
 „скога.“

Ово є писмо у нећелњи дан у соборној
 цркви с амвона прочитано, а по том у при-
 сутствію многолюдства предано Митрополнту.

За тієм одма на брзо Бокези, видећи да
 є безповратно престала република Млетачка,
 пошлю своє депутате на Корчулу Генералу
 Рукавини, кои є био улугіо се с войском пут
 Боке, и тако 10 Августа те исте године дође
 и завлада Боким Которском на она условія,
 на коя є Венеціи принадежала.

(Продуженіє слѣдоваће.)

II.

ЦРНОГОРСКЕ ЈУНАЧКЕ ПОШЕВКЕ.

ПЪСМА ПРВА.

О БОЈУ РУСКОМЕ И ТУРСКОМЕ
КОД ЧЕСМЕ.

Војску купи Цар Мустаџа снани
У Стамболу на дивану своје,
Све њгове Паше и Везире
И велике Аге и Спахије
И остале Турске витезове
Када их с Царе сакупіо.

Опako є річ бєсѣдіо:
 „Витєзови Турци и господо!
 Єли Була родила юнака,
 Ко ће поћи пред моїом армадом,
 Да уѣати Орла Цєнерала
 Од Русіє землѣ православно?
 Кад би нѣму Бог и среѣа дала,
 Да би Орла жива уѣатио,
 И довео на дивану моме,
 Я бих нѣга дивно даровао:
 Дао бих му велико Вєзирство
 Без промѣне дванасст годинах.“
 Колико є ордїс Царєвє,
 Ко чулше свак се глух чинлше,
 Ко виђаше очи одвраћаше.
 Адмиранта од войске Царєвє
 Овако ми Цару бєсѣђаше:
 „Силни Царє, наше жарко сунце!
 Я ћу поћи пред твоїом армадом;
 Не ће проћи ни петнасст дана
 Я ћу Орла жива уѣатити,
 Довести га на дивану твоє
 И бєз ранє и бєз мртвє главє.“
 Кад га силан Царє разуміо,
 Тад весело на ногє скочіо,
 Ллай-баряк зелен износіо,
 На комє с Царєво знамєнї:

 81

Наврх нѣга мѣсец и звѣзда;
Усред нѣга Отмановиѣ Царе,
А до Цара два веля Везпра;
Надио нѣга тешка тонузина.
На ѣеміе баряк поставише,
Осам дапах шеплук учинише,
А посліе едра отворише,
Засдрише морех дебеліем.
Тражи Пата Орла Цесрала,
Орла тражи наѣ га не могаше,
Орле боя под Моріом бис,
Под Модупом и под Наваринном;
А га кнѣге танке допадоше
Од некаква добра пріятеля:
„На знаѣ ти Руски Цесрале!
Ето на те све силе Цереве,
Да ти имани крила соколова,
Не би перя жеса унісла,
Бѣжи мудро, а не гиши лудо!“
А кад Орла кнѣга допапула,
Кнѣгу штіо паксе маскаріо
Овако е собом говоріо:
„Фала Богу, луда кауряна!
Што ми лише у кнѣги біелой
Да я бѣжим низ море Царево.“
Пак е Орле войску окрепуо,
Уз Царево море засдріо.

Иште Паша Орла Ценера,ла,
 А Ценера,л Пашу Капетана.
 Кад су били код Едрене града,
 Ценера,лу страже говориле:
 „Наша круно, Орле Ценерале!
 Што е мора испод Едри школя
 Да се мора видѣти не може,
 Но све едра, весла и лантине,
 Велика е войска у Турчина.“
 Кад е Орле рiсч разумiо,
 Три баряка е крестом износiо:
 Едан баряк Господ Исус Христос,
 Што ѝ Татару Цару одузео,
 Кад е прiе шч ипѣме боя бiо;
 Други е крестом светога Андриe,
 Баш патрона од славне Русiе;
 Трећи Орле баряк износiо
 Са знаменѣм стрмоглав мѣсеца,
 А виш' нѣга крест се надвисiо.
 На обѣду сабира Господу,
 На обѣду и на доготору,
 Пак их меће за софром свѣтлом,
 Лицепо их Орле разредiо:
 С десне стране Епискона Бана,
 А до Бана Драган' Ценера,ла,
 А с лiсве Кавалиер' Леса
 Паликућу од Нового града.

Кога роди Словинска краина,
 Словинскога рода и племена,
 Још до Леса Ценера! Тодора
 Пак овако Орле говораше:
 „Свистоне, вјрна вјро моя!
 Ти си мени вазда вјран био,
 А ко Бог да и свети Андрић,
 Данас ћемо бити бољ с Турком,
 И пріе смо с њиме бољ били,
 С' проклетіем Царем Татарниом,
 Кој-е виши од Отмановића,
 Али смо га с Богом предобили:
 Ето тебе бојне нави двије,
 И уз тебе Драган' Ценера,
 Имаш снажно удрити на Турке;
 А ти Лесо, мой сини соколе!
 Родила те Словинска краина,
 Словинско га рода и племена,
 На тебе су три Царска знамена:
 Крст, медалј и златна колајна,
 Ніс ти их бабо оставіо,
 Ни ти си их за паре купіо,
 Но их еси јуначки добио
 Узимљући Цареве градове,
 Сад ето ти бојне нави двије
 И уз тебе Ценера! Тодоре,
 Имаш снажно удрити на Турке;

Я бу удриг' с мојом бойном навоч
 На Турчина Нашу капетана,
 На његове силне Султане.
 Но нас молим, браћо и Господе!
 Кад би коме до невољ било,
 Живиѐм се огњем изгорите,
 Турчину се живи не предајте,
 Поштениѐ нама погинути,
 Но срамотно у Русију поћи
 Преко мора из земљ Латинске.“
 Кад е Орле войску разредіо,
 Тада спали Пана ударіо,
 Кад се, брате, близу састадоше
 Немило се они поздраваше,
 А живиѐм огњем ударише,
 Двіе уре луке небіаше,
 А славо се море не виђаше,
 Од тълесах Турских и Ришћанских,
 По хмљда на едно падаше,
 Едан другом где задаваше,
 А Света се гора одзиваше
 Од велика огња жестокога;
 Аз Турчину боля срећа бине,
 Жарко сунце зађе за плашине,
 Бунаца с море уватила,
 Такале се оуште и галис,
 И Русинске лаве и ерегаде

Под Цареве силне караватѣ,
 А био их данак оставио,
 Тамна их с ноћца ухватила.
 Паша нође под Чизмом биљом,
 А Ценерал под Сдреном градом,
 На када с по зорници било
 Ценерала књига допапула
 Од некога Гривога момчета,
 Намѣшкѣ од војске Цареве:
 „На знаиѣ ти Руски Ценерале!
 Е те чека Паша капетане,
 Баш под Чизмом да се ударите “
 А кад Орле књигу прогледао,
 Пак с своју војску подигао;
 Заран Орле Чизми долазио
 Неиће бити Цареве ђемце,
 Него чека док му данак прође,
 Данак прође тамна ноћца дође.
 Кад с ноћи неко доба било,
 Под Турском се војском призмакао,
 Три бурљота с огињм учинио,
 Сву Пашину флоту запалио.
 Фала тебе маш еднии Боже
 Ђе ми Орле предоби Сокола.

ИЪСМА ДРУГА

Бой Црногорацах с Турцима,
кон се догодіо 1756 год. Ноемвр. 25.

Књигу пише од Босне Везире,
Пошлаѣ є домној гори Црној
У манастир на поля Цетинѣ,
Василии Петровиѣ Владики,
Овако му у књиги говори:
„О Владико, црни калуђере!
Пошли ми мене харач горе Црне
И дванаест младих ђевојках
Найљепших, кое можеш наћи,
Од дванаест до шеснаест лѣтах,
Међу њима Белу Станишића;
Ако ли ми то послати нећеш,
Кунем ти се вѣром и законом,
Да ћу Црну гору похарати,
Пороби ћу мало и велико;
Што є мушко и старо и младо

То ће бити у робство узето.“
 Кад Владика књигу разуміо,
 Он сакупи од земља главаре,
 Главарима књигу кежеваше,
 И овако річ бесѣђаше:
 „Црногорци, мој браћо драга!
 Ако харач и ђепойке дате,
 Я у Црну гору стајт' небу;
 Ёр слободе имати не ћемо,
 Ни юначке славе ни поштениа,
 Него ћемо вѣчно останути
 Под срамотом у невољи тешкој;
 Ви не ћете бити господари
 Ни од себе, ни од ђеволках.“
 Кад главари річ разумѣше,
 Сваки мисли шта ће кон реѣш;
 Вели Милић Протопопе Јово:
 „Я говорим, да ништа не дамо,
 До студена біела камена,
 Ёр сам радій главу изгубити,
 Но срамотно віек вѣковати.“
 Рече Сердар Поповићу Стано:
 „И я велшм, да му ками дамо.“
 То на сврху и сви утврдише,
 И заклетву зато учинише,
 Да му никад ништа дати не ће,
 Нако жива огня из душаках.

То Владика сдвa и чекаше,
 Пак на ову књигу одговара:
 „Чудим ти се една потурицо!
 Што будалаш и у књигу пишеш,
 Да ти пошљем харач горе Црне
 И дванаест младих ђевољкаш
 Пајташних, што се може наћи,
 Од дванаест до шеснаест лѣтах,
 Међу њима Белу Станишћа;
 Послаћу ти, Босански сливару!
 Едан студен камен за хараче;
 Други камен за ђевојке младе,
 А за саму Белу Станишћа
 Од вепровах дванаест реповах,
 Да их носиш на тумбану твою,
 Нека знадеш што е гора Црна,
 Да за Турке не рађа ђевојке,
 Ни за младе, клете, потурице,
 Но за своју ћену Црногорце,
 Коино би волић погинути,
 Него тебе едну одправити
 Стару, хрому, клесту, од' сљепоу;
 Што ли кажеш, што ли се заклалаш,
 Да ћеш Црну гору похарати,
 Ја се уздам у Бога вишњег,
 Ако доћеш харат' гору Црну,
 Да ћеш у њо главу оставити,

Ђе су многе главе остануле
 Од Туракач и Турскиех конач.“
 Кад Везиру она књига дође,
 И кад виђе што му књига каже
 (Колико се бѣше разсрдио)
 За браду се руком дофатио,
 О патосу ногом ударіо,
 И срдито войску сакупіо
 Од све Босне и Херцеговине;
 Пак дозива Бехаю своєга:
 „О Бехаіо, моя вѣрна слуго!
 Ето тебе синовита войска,
 Четрдесет и седам хиљадах,
 Иди, слуго, дозной гори Црној,
 Робн, пач села и пароше,
 Сѣци мушко и старо и младо;
 А што женско видниш попримши,
 Старо колѣи, а младо доведи,
 Доведи ми робѣ свеколнко!
 А остало што шпѣрниш тамо,
 Од нѣга ти ништа узет не љу.
 Црногорци када разумѣше,
 Како на њих иде Турска войска
 Од све Босне и Херцеговине,
 Дочекаше на Броѣнац Турке
 (Спрам' бѣла Оногшита града)
 Ту се войске боем ударше

Без престанка за петнаест данах;
 Али ево муке и жалости
 За юнаке, младе Црногорце,
 Не стаде им праха и олова,
 А купит' га ниђе не могаху,
 Ср Млетчићи бѣху забрапли
 Под жестоком од смрти кастигом,
 Да им нико жившта не продае
 Из државе Дужда Млетачкога,
 Но се бране с Турском џебеханом,
 Што могаху они уграбити
 На ранѣне и на мртве Турке,
 Кои онђе у бою падаху.
 Док на Кчево изидоше Турци
 (На краици мѣсто Црногорско),
 Оно мѣсто огњем опалише,
 И јошт многох опалил могаху;
 Но Бог посла, да е њму хвала!
 Од некуда добра прѣтеља,
 Кога бѣше срце заболѣло,
 Те он ноћно посла и продаде
 Неколико хиљадах фишеках.
 Црногорци кад то видѣше,
 Од радости играт' започеше,
 Пѣвајући пѣсме од добића,
 Кое дижу срце на юнаштво,
 А сјутри дан, у зору бѣлу,

Халакнуше, Бога спомнуше,
 На шаторъ Турско ударше,
 Као вуци на бисле овце!
 Разагнаше Турке на буљоке,
 Тераше их гором и планином
 Од зорице до мркога мрака,
 Догнаше их опет до Броћанца,
 Ту Течаю ране до падоше,
 Ранѣна га унесоше Турци,
 Да он каже од Босне Везиру,
 Какво му е било путовањ
 За њсвојке у Караџаглиу *),
 И колико води њсвојках,
 Да му не би коју поташи,
 Ог' за лѣпшу ружницю промѣниш.

Црну гору Турци називаю Караџагли.

ПЪСМА ТРЕТА.

ОСВЕТА КЪЧКА.

Санак стана Диздар-Агиница,
Върна любя Диздар' Якуп-Аге
У Жабляку граду крашноме,
Бе се густя облак подигнуо
Од крваве Србске горе Црне,
И покрио града од Жабляка,
На град кишу крваву пуштио;
Бе из нѣга мунѣ сѣваху,
А огнѣне мунѣ и громови;
Бе су Жабляк мунѣ попалие,
А громови на нѣм разурциш
Диздареве дворе и сарае,
А из таме ђено загракаше
По бедему дванаест орловах;
Бе е до нѣ едан долетіо,
Прекрио е крвапом марамом.
Тек на бедем оши загракаше,

Виђе Када, виђеће е дн!
 Ђе стадоше хитро долетнат'
 Соколови од Србске крајине,
 На вели се ята савјати
 По тврдоме граду Жабљичкоме.
 Женска страна свака странциновица,
 Тек што снала на ноге ђипила
 Из миндера и мехка душека,
 Из крај спога Диздар Икун-Аге,
 Нак псћера ватру на кресиво,
 Те упали поштану свічу;
 Ал се Ага ніе пробудио,
 Веће трудан у миндери спава,
 Е се туре бјше уморио,
 Играјући хата четвртака
 По широку пољу Темовскоме
 С' господом се на видит біюћи;
 Не сміе га млада пробудити,
 Е е Ага момче посрдито,
 Да јој савъив што не рече ружно,
 Веће над њим стои у миндери,
 Рони сузе низа своје лице,
 Како бисер из біслу свілу;
 Една јој се суза отиснула,
 Те е Аги лице нахласила.
 Скори Ага те збори срдито:
 „Давор кучо, остала му пуста!

Даних сам те пуну начинио,
 Лучевом те шиндром утврдио,
 Па си зѣтос мене прокапала.“
 А.ш. Аги говори кадуна:
 „Ага драги, живота ми твога!
 Нис тебе прокапала кула,
 Већ е тебе проплакала люба.“
 Па почела Аги каживати,
 Ка е саник у шиндери сшила,
 И овако њѣму говорила;
 „Млади Ага, драги господаре!
 Ако ће се што вѣроват' сапку,
 Оће власи Жабљак похарати,
 Наше дворе огњем изгорѣти,
 Тебе убит' али обранити,
 Мене младу у робство узети;
 Већ на ноге Ага господаре!
 Те изтрчи на бољниц кулу
 Више грацке демирли капие
 Пади крию а жежи зеленку
 Нек отидне ека по свисту
 Умах ће ти топци окупити
 Све крашну Турску до Мораче
 И зелена Блата дубокога,
 Ту зазора нема, господаре,
 Ти си, Бог ме, на крашну люту,
 Нико ти се подругати неће.“

Ага приспу када се помами:
 „Муч' Кадуно, луде ти сп главе!
 Лакше збори, да те не зачују
 Мои момци, хитри витезови,
 Ніе ріеч свшлена марама,
 Да е свіеш па у пшдра турни,
 Већ е ріеч една одааица,
 Може поћи од устах до устах,
 Могу момци ріеч разасути
 У кафане п на диванане,
 Кад зачују Турци витезови,
 Би се мене могли подругати,
 Ја ме са њим штогођ прекорати,
 Да се бонм Кавурске краише
 У тврдоме граду Жаблячкоме,
 Коя нема топа убойнога,
 Ни кумшаре да пали махале;
 Ја се граду не бонм Жабляку:
 Док су на пш' тоши опишвити,
 Кои могу окупит' краише
 Десет хиљад' од еднога гласа,
 Од другога, Скадар на Болну
 И пшгову Малесију люту;
 Да паш дође свіет до Дунава
 И до сипа мора дсбелого,
 Би се грдан е пшга повратио,
 А камо ли сама гора Црна,

Ка' и што се грдан повратио
 Вукасовић Филип маџарине,
 И Нџмачки плаћени солдати,
 Те возаху топе и кумпаре,
 И са пшпа листом гора Црна,
 Него мучи, не плаши се Кадо!
 Сам е лажа, а Бог е истина,
 Ружно си се главом наслоница,
 А ружно си нешто пошесница.“
 Аа му Када јопет бесџане:
 „Не збор' тако, мој драги Агапе!
 Ј сам јучер на зјаџет била
 У еграве, Каде Дервиншеве,
 Она ми е жјада кажпвала,
 Да е чула од брата Ахмета:
 Од ка *) Куче посџкоше Турци
 На мир Божји и на вџру тврду,
 Да се власи Црногорски фале
 Едан другом у пјаве механе,
 Да ће на град Турски ударити,
 Поробит' га, патром попалити,
 И са тиџм Куче осветити.“ —
 „Муч' Кадуно, Ага јој говори,
 Не мучи ме да починем трудаи.“

*) Ка, што и како, н. п. од ка е овђе — како е овђе и пр.

Ага главом на душеку клопу,
 Кадуми се снавати не дапа,
 Већ довати иглу од биљора,
 Поче ситно по ћерџеџу везти.
 У то саба зџра отворила,
 И изтекла југарила данџа.
 Зивну Када лагахну орфану,
 И пружил јој ермајил ибрика,
 Да донесе воде из чатрић,
 Да Турклия прихвати авдеса;
 Скочи млада и ибрик прихвати,
 И одтрча к' дубоку бунару;
 Слушти хитро на чекрк узницу,
 И зафати воде из бунара,
 Па погледа пут грацке капис,
 Јусуф-Ага ће обично стоп,
 И с' момцима караулу чува
 Крвавоме граду Жабљачкоме,
 Али има нито виђес' орфана:
 Умгил су дванасет јунаках
 Од ваљатне Србске горе Црне,
 Притисну ли табљу и аплио,
 Јусуф-Агу уфатили жива,
 Свезали му наопако руке.
 Кад то млада опима виђела
 Потурџа ермајил ибрика.
 Па потрча у хареч Кадуми.

На ню ми се разлютила Када:
 „Што би кучко, змія те убила!
 Од шта си се тако уплашила,
 А саба є зора отворила?“
 А іой млада говори орфана:
 О госпођо, Якуп-Агнинце!
 Имам ти се рашта уплашити:
 Кад зафатих воде из бунара,
 Бачих очи на грацку капію,
 Ђе по Ага чува граду стражу,
 Аа ту яда имам видіети!
 Улећело дванаест орловах
 Од крваве домне горе Црме,
 Уфатили млада Јосуф-Агу,
 Па га воде по грацкој авліи
 Свезаниех руках наопако.“
 Виче Када и кара орфану,
 Да не чує млади Якуп-Ага,
 Док не види єли то истина,
 Па отвори срцајли пещере,
 Види Када ніє прієвара,
 Но истина што каже орфана,
 Па ми поче питати служкиню:
 „О служкиньо, убила те гуя!
 Да страшніех влашкієх юпаках,
 Што су нама у град улећели:
 Єдан сесте на високу кулу

Више тврде од града капије,
 Над њиме се свилени барак није,
 Прекретио ноге под баряком,
 А у руке прекоморку држи,
 Пут наше је куле обратио;
 А до њега други на врх куле
 Црна брка ка гаврану крила,
 И он шарку држи на рукама,
 Пут наше је куле обратио,
 Од њ добра нама бити неће!
 Па да ти с виђети орфано!
 Два проклете влаха на авлију,
 Те чувају од града капију:
 Едан есте стаса високога,
 А жутога до рамена брка,
 Дигли му се брци над рамена,
 Ка соколу крила над колџна,
 И он пушку носи у рукама;
 Што је друга хаџа у крај њега
 Широких прсих и раменах,
 Покрио се морском тамбарнином,
 Из под њему кузбурџице виче,
 А за њим се паломшина вуче
 По нашојзи мермерни авлији,
 А у руке држи брешакињу;
 Па да видиш, проклета влахиньо!
 Код ђевера млада Јусуф-Аге,

Код нѣга су два влашки юнака,
 Те чуваю Агу свезаного:
 Єдноме су за лас пушке мале
 Без никаква ножа и анцара,
 Руке држи на пушке обје,
 А латинку уз раме лѣсно,
 Он се с' Агом разговара мудро;
 Што є други влашић у крај нѣга,
 Гарнида га мрка наустница,
 А лѣвшіє од сваке ђевојке,
 Он є танку пушку обратіо,
 Чека мога Агу на прозору,
 Кад се дигне из мехка душека;
 Мало Када главу промолкла,
 Кад угледа друге шест влашићих,
 Ђе по пушке држе натегнуте,
 А сѣш су на ђебане врата,
 Гасде влаен заметнути кавгу.
 Препаде се, паде код млинџера,
 Више несиљ причати влашињих,
 Вѣћ є пита буза податано:
 „Кадуй мене сво редом ордано!
 Е ти знадеш влахе по крајни,
 Кои есу овђе по шкену?“
 Тад служанка на пенџер измоли,
 Па ми поче причати Кадупи:
 „О госпођо Якуп-Агаштиє!

Што два влаха на врх куле кажеш,
 Те се код њих крсташ барјак ње,
 Оно су ти Богом побратими,
 Арамбаше од крваве Жпуче:
 Едно соко Милош барјктаре
 Од вптешке куће Ликовића,
 Друго есте Ђукановић Петро;
 Ње Петро по едан у майке,
 Ма нештеди живот за поштени;
 Што су, госпо, два други влашци,
 Те устаю нама по авлин,
 Оно су ти Рибчки юнаци:
 Едно есте Радовић Першица,
 Кои знаде кланце и богазе
 Од Бољне до Зете крваве
 У поноћи како у по дана,
 А друго е попе Вранјанине,
 Те на пѣга морска тамбарина,
 А за њим се вуче пазошина,
 Турци су му кућу попалили
 По кући му благо покупили
 И лиспо рухо и оружје,
 Само го е животом утека,
 И унио две кумбурале,
 А пазош е негђе узаймио
 И проклету мрку тамбарину
 Од невоља, да се плаше Турци;

Што су, Кадо, два добри јунака,
 Те свезала чувају Јосуџа:
 Едно ти е Станковићу Кењо,
 Јунаштва му у хиљаду нема,
 Ни люцкога збора и разума,
 Благо младу Аги Јосуџ-Аги!
 Јунак ће га свободити Кењо;
 Што е влашић прикладни до Кењя,
 То е, Кадо, Ивановић Преле,
 Кажу, Кадо, хпта на јунаштво,
 Ве се црна пролиена крвца;
 Што шест' влахах сјде пред цсбану,
 Те су своє пушке јаредим,
 То су, Кадо, шест лютіех гуях!
 Из краве покрај воде Жупе:
 Едно Иван, а друго Никола
 Газиводе кравих јунаци,
 Не бое се газити по краци;
 Друго су ти два брата рођени,
 Два Костића сини соколџни:
 Едно Милош, а друго Малиша,
 Лоше мајци ње пушку обрале!
 Оне мајка остат кукајући;
 Треће су ти два добра јунака:
 Едно Чмло а друго Никола
 Краљвићу и Оташевићу,
 Кос јпко јпгђе непретече,

Ђе поштењ грабе Црногорци.“
 Кад' Кадунa разумљ орфану
 Поче тихо Јкуп-Агу будит',
 Свиденом га ударат маразом
 По Турскомe лицу и образу.
 Скочи Јкуп с' мпидера на ноге,
 Па он поче карати Кадуну:
 „Што е Каде, дуг те лд убио!
 Што ми недаш спават на уранку?“ —
 „Како што е, мој Агане драги!
 Власи су ти Жабљак освоили,
 Притиснули табљу и авлију,
 Бойну кулу, демирли капљу,
 Ако ли ми, Ага, неврнуеш,
 Ти погледај Милош' барјктара,
 Ђе попео крсташа барјка
 На бедему на највишу кулу.“
 Кад Кадуну Ага разуміо,
 Скочи брже а покличе момке:
 „На ноге се, мои соколови!
 Власи нама Жабљак уграбили.“
 Па изаше харему високу
 На највишем боју и пендеру;
 А довати сјајну бреникшију,
 На коју су дванаест павтамах
 Од жешене срме сазивене,
 Која по би оклон проломила.

А како ли прси од юнака,
 Па отвори срцај ми пендера,
 И окрену танку брешакињу,
 На сокола Станковића Кеня,
 Донста га убити оћаше,
 Да ми Ага пушку неподнже,
 Препале се, чудит' му се мије,
 Да Јосуџа брата не убије.
 У то Србске пушке залуцаше,
 Јакуп-Агу люто обранише,
 Сломише му ногу у кољиво.
 Рапћи Јакуп момке повикује.
 А шта ћу ви лакардију дуљит:
 По граду се кавга затурнла,
 Срби држе бедем и авлију,
 По бедему куле спекомске;
 Турци су се у харем тиснули,
 Те се бране огњем из пушаках.
 У то Турцима ишдат прискочио:
 Сто тридесет влахах и тураках,
 А пред њима Ага Дервиш-Ага,
 Брже уз град стубе прислопише,
 Па ми од свуд Турци уришише;
 Ал' се мушки бране Црногорци,
 Лете они бедемом од града,
 Ка дванзест сивијех орловах:
 Када лете по слових грапах,

Туку Турке и крв пролишаю.
 Не даю им ока отворити,
 А како ли града освоити.
 Од града се Турци одмакоше,
 Те у варош јопет уљгоше;
 Мало стаде, не би николико,
 Док ево ти листом Подгорица,
 А пред њоже сваке поглавце,
 Све ћу ти их по имену казат':
 Прво ти е Лекпа Спахија,
 За Спахиом Бибезић Кадја,
 А за њима два Османпашија
 (Спапа-Бего и Сулејман-Бего),
 За Бибезија два брата Кришија
 (Ибро Львов и с' њим Јусуф-Ага),
 А за њима Смапа-Ага Бешлић,
 За Смапаом Абдул Бечевића,
 За Абдулом Усеин Ашића,
 А за њиме Беже Авдовићу,
 А за Бегом Груда барактаре
 Бац-Вуксане и с' њим Сак-Шабане,
 А по страни иду две силе:
 Кинковићу и с' њим Дрпцковићу,
 Од силе се мислат' неће,
 Ни с' Турцима успоред одити,
 Бахрам иде пјеше на погама,
 А Кликовић на коня квалца.

Зликовци се едан другом оале,
 Колико ће кои посвѣ' главе,
 Турска сила, махити бѣсови
 Оставили спана Драганѣћа,
 Те за њима алај-барјк носи,
 За бараком листом Подгорца
 Шестотинах крвава юнака.
 Тристотине Груде крапчнога,
 Три се хаде за свом војском вуку
 Не би двѣ пушке дотуриле:
 Авдо Жуѣак, за њим Ахмет-Баша,
 За Ахметом Ђукица Мурате,
 Ал се војске држати не могу,
 Турска их е рѣа преклапила,
 Ах нека их, да их Бог убје!
 Што не сѣде рѣе крмељаве,
 Но су љори узели батине,
 Да с' њом бране Цареве крапне,
 Кад не виде друмом трпутати,
 Ка ће виђет' кавгу заметати,
 Кад не виде што дома не сѣде,
 Него иду да се смію Турци,
 И за њима ђеца халакаю.
 Дође сила Турска сваколика
 Тек што бѣше починуло сунце
 У Жабљку варош повоспту;
 Па сѣдоше Турске поглавице,

И госпоцки онђе вечерати,
 Око града уредише войску,
 Кад јој реку да на град ударе.
 Него срече, ну то каквети су
 Црногорски у граду орлови;
 Кад мишљаху да ће погинути,
 Онда њима вельи пидат дође,
 Вельи пидат Рјечке нахје
 Тристотине люта убойлика,
 А пред њима Филипе Сердаре,
 И Груица Кнеже Лопичићу,
 И Маркиша стари Воевода,
 Кнез Даница и Иван Салићев.
 Поглавице войску разредише:
 Едну даше Љшевићу Вуку,
 Да с' њом удри од источне стране,
 И пробје пут грацке капије;
 Другу храбру Попу Грађанскоме,
 Да с' њом удри од сѣверне стране,
 Да пошта пут грацке капије,
 Да се срете с' Љшевићем Вуком;
 Трећу себе войску оставише.
 Поглавице с' войском обрнуше
 Проз тјесне кланце и сокаке.
 Кад удрише од свуд Црногорци,
 Заснаше пушке на стотине,
 Ту не знаде едан за другога,

Ко погнбе ко дн жив остаде,
 Витезови млади Црногорци
 Проломише Турке у сокаке,
 Донграше на грацку капию,
 На ню први од свакога дође
 Сиви соко Љшевићу Вуче
 Са десетак одбране мозчади,
 Како дође такога познаше,
 Отворише Жаблаку капию,
 Црногорци у град улећше.
 У то сила Турска наринула:
 Три хиљаде люта убойнишка
 Малесије из Зете простране;
 А одовуд сила Црногорска:
 Цеклињани храбри витезови,
 Пред њима е Попе Пејовићу;
 Люботинци на гласу юнаци,
 А пред њима Попе и Шутане;
 Добрдлиш и с' њима Грађани,
 Кошпо су од вазда юнаци,
 И остала ріечка нахія;
 Цетинјани соколови сиви!
 Ту се двіе силе ударише
 По варони огињ жестокијем,
 Него Турска сила измакнула,
 У тврде се куле затворила,
 А за џајду, драги побратиме!

Црногорци варош обкопише,
 И у куле Турке затворише.
 С едне стране сташе бити Турке
 Огњеним топом и лубардом,
 С друге стране уришную често
 На крваве куле по Жабляку:
 Три дана се све еднако бише,
 Ноћи днєви нигда не престаше,
 А четврти снажно ударише
 На сарае Омерханаћа,
 Изагнаше из сараја Турке,
 По сарају покупише благо,
 Чоху, свилу, срмајши оружје,
 И сарае огњем упалише.
 Кад сарае огњем опаалише,
 Одмах они зорно ударише
 На сву варош и бјеле куле,
 Пашовића куле попалише,
 Пашовића јошт и Зеновића,
 У њих многе Турке погубише,
 И велики шићар уграбише;
 А се неда Ага Перкочевић,
 Перкочевић и с њим Муминовић,
 Већ се люто из затвора бране,
 Срби су их огњем навалили,
 И сјена многа навјесили,
 На их жегу зивтом и барутом,

Доклея огњем изћераше Турке,
 Муминове попалише куле,
 И беле куле Харапове.
 Када Срби Жабљак похараше,
 Поробише многу крв пролише,
 Онда грацке Турке изведоше,
 И пред њима Днздар' Јакуп-Агу,
 Те ми Турке из робства пустише
 Без оруђа, чохе и чибуках,
 И њихове велике хареме
 Справише их шехер' Подгорници,
 А они се натраг повратеше
 И с' Жабљака топе одвезоше,
 Јакупове дворе упалише,
 И остале по бедему куле.
 У том боју погнбоше друже!
 Црне горе многи соколони,
 Ма што бяху два добри јонака:
 Мартиновић из Цетини Иво
 Црне горе хитра пераница,
 И деџа Митар баряктаре
 Од крвава села Добричкога,
 Нека гину веселе њи майке,
 Њихове ће душе царовати,
 Ер су живот за поштењ дали,
 И освету браће и племена
 Од Турчина стара безвјршица.

III.

МОРАЛНА ПРИПОВІЄДКА.

МИЛОЕ ЦВЕТИТЬ

ИЛИ

ПРИМЪРЪ ВЛАГОДАРНОСТИ, КОЯ СЪ ДАШАШНЪГЪ
ДАНА ИЗЪШЛА ИЗЪ ОБИЧАЯ.

Тешко е заиста и жалостно помислити, а духъ злобе и гоненія више влада съ човескимъ срцемъ, неголи духъ любви. — Кадъ есреѣа едномъ човеку грозн, ди му е онда акви пріятель, кои ѣе съ њымъ засдно туготи? — ди е рука, кои ѣе радо несреѣномъ омоѣн? — ди ли срце, на комъ бы уцвѣтъ и братъ одпочинутн могао? — Ко ѣе отвори-

ти врата, да гонѣногъ прими? Камо братолю-
 било око, кое ће съ несрећнимъ проплакати? —
 Што е више Спаситель нашъ братолюбис намъ
 препоручивао; што намъ е више лесне и оче-
 видне доказивао, да се права срећа цѣлога
 чюдства у единомъ само братолюбію састои;
 толико се више удаљечавамо одъ онога кра-
 снога чеда Божіега, а прилѣплюемо се сину
 мрачности, духу гоненія.

И незнамъ, како човекъ и помислити мо-
 же, да човека гони? — Драго намъ е и мило,
 кадъ прилику имамо, да брата нашегъ у опа-
 сность отцпемо! Срећни смо и весели, гле-
 дајући, како се несрећа надъ главомъ нашегъ
 ближитъ віс; или како му сузе низъ образъ
 една другу нестиже! — а наше зло срце на-
 лази толика и толика извиненія свое злоће. —
 Мене нешто изнутра ватрено побуђуе, да по-
 врећена права чюдства бранимъ, и ако ми се
 узможе, радъ бы самъ, да свакога мога брата
 у оно достоинство навратимъ, кое му е од
 Бога дано.

На мојој памети, мени е сваки онај братъ,
 кои образъ Божји на себе носи, — я незнамъ
 ни за какву разлику светску, ни за каклу ра-
 злику аљна — спакій е човекъ предъ моимъ
 очима: человекъ и мой ближній. Ово напредъ

ставлямъ зато, ерѣ самъ наумно преповѣдати вамъ одну историцу, и еданъ примѣръ благодарности, коя веѣь данасъ нѣе више у моди.

Може бѣти, да ѣе дикои оу историцу макриво толковати; но мени нимало нѣе стало за тичъ, будуѣи да я за права людства пишемъ. — Я свакогъ любимъ, и свакогъ, кои є годѣ човекъ, добро хоѣу; а то ѣе ме предъ поштеннмъ людма оправдати, ако бы ме кои одъ злосрдни осудити хотно. — Више пута найболѣ се чѣе намѣреніе предъ судомъ светскимъ гази и презире; но оно се никадѣ не гази предъ онимъ, кои є судія свачи, и прїатељ истине.

У време оно, кадѣ су Іезуитѣ по школама науке предавали, живляше еданъ честни човекъ у колеѣји Н. у Нѣмецкой, име му бїаше Отаць Радоня, и предаваше Философію. Графъ Цветиѣь препоручи му слога благонадеждногъ сина, когъ є тамо у Академію спремно; и преда га управ' Радонѣи. — Милое знао се млади Цветиѣь, и бїаше дѣте добре главе. Кадѣ бы се друга мларїя скитала и време у безпослице трошила, Милое бы вазда прилѣжанъ

и благонраванъ быо. От. Радоня лебдіише надъ овимъ младићемъ, и нежаляше труда, само да бы изъ нѣга исѣрао добра човека, а юшъ боля грађанина. Отаць бы Радоня многе ноћи безъ сна пропустио мислећи сведнако, како ће младићу науке усаадити, да му лаке и понятне буду.

Цветићъ слушаише точно свога учителя, ерѣ виѣаше да га Радоня жели на добродѣтель и на праву срећу напутити.

Диком младићи ругали би се добромъ Цветићу, изсмевали га и корили; а нѣму бы се, одъ жалости више пута измакла коя суза изъ очію збогъ нѣеговогъ таквогъ спрямъ нѣга поступка: но срце бы му казивало, да нѣга учитель Радоня ни на какво зло не учи, паче да га на добродѣтель и поштенеѣ напућуе, и да га чешће напомиаѣ молећи, да у своімъ закону непоколебимъ остане, а да никадъ са своіомъ вѣромъ непреврие. Вѣруйте ми, любезни Милою, была бы рѣчь Радонѣ, младицѣ Цветићу, да нигди среће и спокойства неће те наћи, ако само законъ вашн дѣдова промѣните. Текъ погледайте на оне будаласте ветрогонѣ, кои се тога нису дрмали, па ми реците драги Милою! есѣ ли они добри люди? — Зайста

пису, одговорно би Цветићъ, нескривајући ока
на учитељски уста.

Цветићъ пошавши еданъ данъ са своимъ
учитељемъ Радономъ у шетњу, угледа едногъ
младића подъ дубомъ сједећа одвећъ тужна и
замисљена. Каква се несрећа овомъ човеку
догодила догодити, те е онако смућенъ и убненъ?
запита Милое. — Онај е младићъ врло спре-
ма, одговори му Радоня; онъ, истина, има до-
бра дарованія и способности, но да му я ни-
самъ кодъ нашегъ Директора издѣйствовао, те
му се сваки данъ хрѣва од насъ носи, онъ би мо-
рао одъ глади скапати; и я му кадкадъ понешто
пружинъ одъ мои ситни новаца, нито себи за-
штећуемъ, да се пристойно преобуче, само
издрпанъ да не иде; кадъ би му се како по-
моћи могло, вели би превећъ драго было. —
Е кадъ е тако, рекне Цветићъ; оно љу писати
моимъ родитељемъ, и молити ихъ, да ми га за ре-
петитора даду. Вы ље те за людство похвално
дѣло учинити, рекне му на то Радоня. Цветићъ
приступи овомъ сиромашномъ љаку ближе,
утѣши га, и да му новаца.

Кадъ е прошло неколико дана, трчаше Цве-
тићъ пуњъ радости своимъ учитељу, казуюћи му
писмо одъ свои родителя и допуптељъ, да може
слободно оногъ сиромашкогъ љака себи взети. Ко

е садъ срећни одъ Милоя быо, ерѣ кадъ бы кону добра учинио, то бы му найвећа радость была. Злокићъ, тако се зваше тай ђакъ, дође већ Милою, и овај га држаше као свогъ пріятел. Я љу те као мога брата любити, говораше му онъ, ерѣ си ми драгъ зато, што ми те е Радоня поклонно. — Злокићъ буде одъ садъ савачимъ снабдѣнъ; а за сву ту свою срећу имаџаше добромъ учителю Радонѣи благодарити.

Године се школске лаврше, и Цветићъ справляше се изъ Университета дома поћи. Сузе благодарности квасиле су му лице при његовомъ растанку. Учителъ Радоня гравше га своимъ срцу и, ецаюћи говораше му: срце мое сладко! ти си ми моя права радость быо. Памти добро мое совѣте, што самъ ти давао, и тадъ љу видити, да самъ у теби срећу многихъ людма основао. — Опрости се и Злокићъ, по његовъ е растанакъ са свимъ хладанъ быо.

Има люди, кон, кад су у сиротини и у каквој невољи, по земљи нуждаю; а промѣнули имъ се обстоятелства, промѣну се и они; постаю гордельиви и несносни. — Веће срце има онај човекъ, кон срећу сносити може, нежели онај, кон несрећу поднети може. Тако ти се съ младимъ Злокићемъ згодило; онъ

е набрзо нађе у срећи, и са свимъ заборави
на оногъ, комъ е за нју благодаранъ бити имао.

Цветићъ любляше Злокића изъ свега срца,
вишећи му сваку милость и сваку доброту;
и нѣму се тадъ чиняше, да своѣмъ учителю
Радоњи слуши, кадъ би Злокићу у чемъ послу-
шно. Посредствомъ Цветића и настоянѣмъ нѣ-
гови родителей постане Злокићъ кодъ Кнѣза
Швеновицкѣ. Што се више Злокићъ у достоин-
ству узвишаваше, то се више и нѣгова гор-
дѣливость напуняше; онъ постане са свимъ
суровъ, надутъ, високоуманъ и безчовечанъ;
онъ се точно држаше лажљиве политике; го-
нонѣногъ е гонно, бѣдногъ е цвѣтно, неволь-
ногъ е презирао, и тако постане явни и за-
клетн неприѣтедь Іезуита, кои су башъ тога
времена дигнути били. Премда е имао сву
срећу своѣмъ учителю Радоњи приписати, ни-
шта манъ онъ убрзо заборави сву ону любовь,
кою му е овај добри човекъ указавао.

Неблагодарность истина да е найяржи и
найсрамотни порокъ, ај е опетъ зато най-
обшти и управъ свакидашни; и онъ се вла-
да по светској политикѣ, а коренъ свой има
у нашемъ високоумію. Онъ се ископило изъ
гордости, коя е прве наше прародителъ раз-
вратила.

Међу тимъ временомъ Милое Цветићъ ста-
 више на својимъ добрама, и никадъ ни ед-
 рачце ни одъ учителя Радоићъ, ни одъ пријатеља
 Злокића немогаше добити са свимъ да е то-
 лика и толика писма на њимъ слао. Цветићъ
 би сва на Радоићу управљања писма замотавао
 у Злокићева, а овај нити би иј својимъ учи-
 телю предавао, нити би на њимъ својимъ пријатељу
 одговарао; еръ Злокићъ држећи на себи да е
 великогъ и якогъ духа подсмивао би се
 употан добромъ Цветићу, називајући га сла-
 бомъ и ништењеномъ главомъ.

Люди имаю врло чудесна поимтја о ве-
 ликомъ и якогъ духу. Ја самъ познавао ди-
 кое такове яке духове, кои су толико јаки
 и тврди били, да би чувство њажности одъ
 њијова срца као одъ какве стѣне одскакала; а
 између такови био е и Злокићъ.

Напогъ се изда, да редъ Језунтски пре-
 стае, и на Злокића падне коцка, те буде Ко-
 мессаромъ наименованъ, да ову заповѣдъ њио-
 вогъ кассираја дѣи свой Господи тога реда,
 кои су ту: у ошолцимъ живили. Имали би се
 надати, да ће се Злокићъ у овомъ послу ми-
 лосрдно, као што е и требало владати: напро-
 тивъ оиъ е ову дужностъ на зло употреблю,
 поступајући са неспреминомъ людемъ съ најве-

ѡмъ жестиномъ. — Колико е мучнѡя и тежа судейска заповѣдь, толѡко тиши и блажим мора быти тай човекъ, кои ню има испунити. Несрећне не треба никадъ несрећне чинити, и бѣдѡма не треба дати, да тегобу свое бѣде и неволя ошуте. Дужность е наша, да бreme ближнимъ нашемъ одлакшамъ, кое га тишти; и ако ивсно вредни помоћи му, а оѡо смо вредни разговорити и утѣшити га. — Ко не бѡо у каквој несрећи, тай не уме цѣнити, колико е човекъ у таквимъ догађаѡма чувствителанъ. Попреки погледъ, рѣва рѣчь, то е смрътѡ опечаленој души; како годъ што е добра рѣчь и ушлани погледъ балсамъ ранѡномъ срцу. Овај е проклетъ сваки занковаць, кои имаюћи овај лѡкъ у својој власти, на га баца и просипа; а отровомъ срце страдаюћегъ брата залива. — Но шта знате оле мое рѣчи? Диком ѡе рѣчи: ово ти е башъ калуђерско; а диком: ово ти е некаква слабомоћна женска глава написала; честанъ само и искренъ човекъ познаће иѡ, ерѣ су прости, людске и наравоучителне рѣчи. На то насъ естество зове, на то насъ людство личе, на то насъ законъ учи.

На вратима одъ куће прише свештени оци свога судца; съ капомъ у руди стану сви око

иѣга, очекивајући страхопочитателно изъ Злокиѣви уста свою Сентенцию.

Злокиѣ бы гордо свое око безъ наймаиѣгъ соболѣзнованія кои путь на нѣи бацно, безъ да бы га у срце такнула или нѣова дубока старость, или нѣиѣне сѣде власи. Онъ бы по цѣо сать пустио, да ядни люди предъ нѣимъ гологлави стое, кои су зайста боѣ поступанѣ заслуживаш. Изъ нѣгова намигльнѣва погледа виѣаше се сила гордость, а изъ нѣгова подсмѣваня пакостио срце. Суза бы се коя отиснула изъ образе честни стараца, а Злокиѣво бы невалию срце услађавало се надъ ономъ капльомъ, кою бы сваки други човекъ притрчао да утаре. Они пакъ, кои су се сеѣали, шта е Злокиѣ быо, шта ли му с Учитель Радоня чинио, са уздахомъ рекли бы: А хъ! та писмо мы то одъ Злокиѣа заслужили.

Ово поступанѣ никомъ непадне теже, као честномъ Радонѣи, кои такоѣеръ у томъ колу присуствоваше. Онъ исти немогуѣи выше Злокиѣевъ поступакъ сносити, удаѣи се одатле, и отиде далеско у шуму, ядикујуѣи се тамо столѣтномъ гриу, шта га на срцу тишти, и чиняте се као да се безчувствени стогодишнѣи дубъ на нѣгове яде быо разжално. Вѣтаръ му

тирегубаше и његове дебелоградне граде, као да би се поклонити хотѣле предъ власима овога старца, а листъ му потмуло шушташе, као да е уздисао заедно съ несрећниѣмъ Радоњомъ збогъ срамотне Злокићеве неблагодарности.

Незнамъ како се догоди, да Отацъ Радоња банъ сасвимъ несрећанъ постае. Кадъ већъ не више могао испуњавати свое учительско званіе, тадъ Злокићъ учини, да Радоња безъ коре хлѣба остане, еръ онъ тако ту стваръ упорани, да се за овогъ доброгъ човѣка знало не.

Међу тимъ, кадъ се све то тако догодило, дође Цветићъ са свога пута патрагъ. Како съ кола сиђе, одъ тогъ часа полети своѣмъ пријатељу, Злокићевой кући; и ту почне таки распитивати за свога доброга учителя Радоњу.

Требадо бы да те добро извинемъ, драги Злокићу! говораше Цветићъ; — толика и толика писма, а никадъ никакпа одговора — заръ не више Цветићъ твой Пријатељ? —

Злокићъ. Кунемъ ти се, да ни слопаца едногъ писамъ примно. —

Цветићъ. Па кадъ бы и то было! заръ ме тако држишь, да писамъ вреданъ. да се о мени баръ извѣстниъ? —

Злокић се смѣшаше високоумно, а Цветић му погледа у очи, — и позна неблаго- дарност и гнусност.

Богу буди хвала, да е око огледало ду- ше! задуду крѣе занковацъ свое црно срце, кадъ му е злоба съ najveћимъ писменима на- штампана у његовомъ погледу. — Цветић о- зловољивъ остави неваљалогъ Злокића, и пође на дворъ шетатисе, да му се мало разгали.

Идући изванъ града онако жалостно замк- нидићъ, презне га една старица. — Добри Го- сподине, рекавши му, немојте ми у неми- лостъ примити, што васъ пометањ! ви ми се видите, да сте добри, и нећете ми за зло узе- ти.

Цветићъ. Любезна Старцо! у чему васъ могу помоћи?

Старица. Купите ми ова овде рисована, да могу што добити, чимъ бы преживѣла, ерѣ самъ превећъ спрота.

Цветићъ. Да видимъ. — лепа — ко ти е то дао? —

Старица. Мой убоги синъ. Друго ми ни- лпта неможе дати, ерѣ е и самъ одъ спромаха спромашни — съ томъ радњомъ рани и себе и свою ядну матеръ.

Цветићъ. А ко е твой синъ, драга старице?

Старица. Онъ се зове отаць Радоня — было е некада у Манастиру у — и —

Радоня! ловиче Цветићъ, заграшши пръ, овокъ имену стару майку — казуй гди е? води ме тамо, да га пригримъ.

Старица поведе Цветића натрагъ у градъ, гдѣ дошавши у нѣку найзадню улицу, нађе Цветићъ свога учителя Радоню у одной врло злочестой кућерици. Цветићъ отвори врата, и разширивъ рукама потрчи чести достойномъ старцу, кои се изнесъисти шта га е снашло.

Радоня. Ко си ты?

Цветићъ. Ко самъ? питашиъ ме, любезный Отаць! — Та заръ ти непознаенъ твога питомца — твога Цветића заръ више не позивешъ — кои те ни еданъ часъ свога живота забравляо не — кои те е већъ као мртва оплакивао, еръ никадъ никаква гласа одъ тебе не имао? — ко е садъ срећни одъ мене, кадъ самъ те опетъ нашао — заграшѣу те, и нико те више изъ мога наручїа истргнути неће. —

Сузе умилногъ чувствованїа загушивале су гласъ одушевленогъ Цветића, и Радоня немогаше одъ радости ни рѣче дуго време проговорити. Найпосле упита, шта! заръ се вы

Юштъ мене споминѣте, добри Милою! я самъ мислио, да сте ме веѣ одавно заборавили?

Цветиѣ. Я тебе заборавио — конъ за мою среѣу благодарити пшамъ. — Ко ми е дао наставленія, у коиша ми се душа пуна задовольства увеселява — ко други, него ты — па да тебе я заборавимъ — каква бы наказа людска тадъ морао бити л? —

Радоня. Драги човече — ахъ! шта ће светъ говорити о вами? — знате ли да самъ я изгнанъ. —

Цветиѣ. Нека говори светина, шта хоће; менѣ е дражи и важни гласъ мога срца; а оно ми каже, да си ты мой учитель, и да ти я морамъ бити благодаритъ. Ты велѣши, да си сироша прогнанѣкъ — а шта то значи? — дшгнуть е твой редъ, но свети союзи наше дужности ишеу раскинути. Дакле заръ веѣ ни си више чрезъ то мой прѣтель, ни мой благодѣл? — дакле да ти я садъ зато будемъ не-благодаранъ и немаранъ? — Таква предразсуде-мѣя немуте се по момъ срцу. Я ѣу свету по-казати, да те любишъ, башъ узпркосъ свакомъ предразсудителномъ срцу. Ты си отаць Радоня, мой учитель, а я твой питомаць; отишис-мѣя, код су меѣу нама неѣе никадъ престати. Све што знамъ — то одъ тебе знамъ, и нести-

тъ се свету казати, да за све то твоѣмъ тру-
благодарити имамъ.

Радоня. Добри Цветићу! ваше є срце
мо: ал' вы съ тымъ навлачите на себе коды
ди велику ругу; немисли светъ тако, као
о вы мислите.

Цветићъ. Пусти бога ти! светина є свети-
на, любезни старина! болъ є да насъ люди
птикаю, нежели онаѣ, кои съ нашимъ срца-
влада. Мое су мисли слободне и ясне као
ты; и некъ мени само мое срце какви посао
обри, нека после савъ светъ хули, а нема-
мъ.

Радоня хотяше јошть доста говорити, на
недаде Цветићъ. Каруце су већь чекали
едъ вратима, на коима се Радоня заедно са
момъ матеромъ одвезе у Цветићевъ дворъ.
є Милое обадвое нын обдржавао, и особи-
старао се, како бы добри Радоня заборавао
правду, кою му є бездушни Злокићъ учинио.

Чась смртни приближи се Радоня, и онъ
даде у наручїю Цветићевомъ, комъ, умира-
мъ, препоручи свою јдну майку.

Цветићъ се доста исплакао за овимъ чо-
комъ, и заповѣди да се тѣло нѣгово укопа
гробницю свога покойнога Оца, са овимъ
писомъ:

У овой гробяници
 Почиваю кости мои родителя;
 Цветић ми е дао животъ,
 А Радоня ме е живити научно.
 Праведно е да у едномъ суду
 Прахъ обадвойце лежи;
 Дака имъ земля
 И одъ мене вѣчна успомена.

Када се већ Радоня преставио, и њгово тѣло на мртвачкомъ одру лежало, пошагъ Цветић звати Злокића подъ видомъ, као да би съ њимъ имао важни послова.

Дође Злокић, а Цветић га уведе у камару, и наеданпутъ тргне покровъ са укоченога Радонѣ; ето, голорећи, ето види бліеде лице твога благодѣтеля; не већ выше њга; њгове су туге престале; некаплю већ сузе изъ њгови укочени очію, и ненадимаю се уздисанѣмъ њгове студне прси. Бѣдни! Съ чимъ ћешъ садъ твою злоћу и твое увреде, съ коима си га цвѣлио, загладити? да потокъ суза надъ њимъ изліешъ, неможешъ га повратити. Да га свега обліенъ съ полюбици, неможешъ га оживити. Човече! зашто се забравляшъ да си човекъ! — Заръ е Богъ ту шаку праха, што на себи

можишь, зато оживотвори, да будешь отровъ твоимъ брату? — Тако ће се исто и твое око укучити; тако исто и твое устне остудити; — Сръ кадъ твой духъ изъ те мѣшине изиђе, тадъ разсуди, шта си био и познай да є сва твоя величина и и зашто.

Злокићъ ставше предъ њимъ као осуђенъ, пунъ стида и срама, и очи му се пуне наводне одъ суза. Заплачи! говораше му Цветићъ, заплачи! проди те сузе! оне честь чине люда. Врућ ми, Злокићу, сви смо люди, аљина нечиии човека. Наги долазимо на овај свѣтъ, наги и одлазимо, Царъ као и подайникъ, ширяимъ као и духовникъ, црна аљина и камнлавка, капа и круна, діадема Персиска и Турбанатъ Турски — све то овде остає, кадъ маскару овогъ живота са себе скинемо. И кадъ насъ почне судія онамо питати, зашто сте ванегъ брата гонили, тадъ се лећемо моћи со тимъ изговорити, ако рекнемо: онъ є носно манторосъ, или Турски шалъ око главе. Мучи, срамъ те было! рећиће судія, аљину су му люди дали, но мой образъ и мое подобіє, несматрајући на аљину, заръ нисте хотѣли да познате. Онъ є био човекъ, и твой братъ: казуй дакле, зашто си му злобно? зашто си мой образъ обезбожавао? — —

Ово се Злокиња много коснуло; опъ пође
пунъ жалости, и горка му туга остане на срце.

О Люди! кои се непрестано гоните и едате
на другога мрзите, кады бы ми могуће было, да
васъ све надъ еданъ гробъ доведемъ; ту бы гро-
зну смръть преклннво, да васъ она међу собомъ
помири. — Прахъ злоби праху, и кость са-
тире кость! Познайте вашу неправицу; доиће
часъ, кады вамъ неће бити на време вашу не-
правду загладити. Злоба и гоненіе изашла су
изъ пакла, а любовь одъ Бога. Пружи ми ру-
ку ты, кои си ми неприятель, а ти опраштамъ,
быо ти кому драго: Моя душа неумъ злобити
никомъ; іошть намъ е на време: имамо руке
да се заграимъ; имамо очи, да сузе искрепо-
сти испустимъ; имамо срце, кое се на човека
смиловати може; — Време е живота кратко,
смръть намъ граби ове дарове — тяжело онома!
кои е ны на несрећу свое браће злоупотре-
блявао, никады сузе любовне непролио, нити
се са своіомъ браћомъ помири!!! —

Превео съ нѣмецкогъ Г. Н.

IV.

НОВЕ КЊИГЕ.

1. ДІЙКА ЦРНОГОРСКА, Симеономъ Милутиновићемъ Сарајліомъ сочинѣна, печатана у Штампарији Црногорској 1835 године 8 стр. 318, а посвећена многоискусномъ Баурингу Инглезу, преводителю наше народне пѣсма. У овомъ посвећеню самъ Сочинитель о свомъ дѣлу овако вели: да е Драма (у У Радни), а позориште іој текъ хоризонтъ, а Актери само умовы читателяхъ, а садржъ њнъ е тровѣка исторія Народа едмога (т. е. Црногорскога) —!

Да е Г. Милутиновић едан од првѣ Србскіе стихотвораца, то е већ познато; хоће ли пакъ и ова Црногорска Дійка и њму и нашој литератури за дику службу, то оставлямо на разборъ нашема у драматическомъ дѣлу иску-

сніема критицима, да они о томе свою без-
пристрастну одсуду изреку, а ми сада, на ра-
достъ све Србске публице являю, да се нашег
похвалнаго поете ово дѣло чистотом Србског
(готово Црногорског) езика далеко отликуе од
свѣе нѣговіе до сада печатаніе дѣла. За потвр-
ђењъ реченога исписаѣмо овђе изъ IV. Радъ
VIII Явлю

Ратко. (Зрео и рунлв чокъ ушавъ
у дворъ виче)

Камо намъ е нашъ войвода Драго!?
Црна гора сва о нѣму висп,
Лакъ и наше нек' мочуе нужде!

Драго. (Изъ себе, у којой е мстараць).
Коме валя, нек' унѣ амо!
Напріеда добру е свобода.

Ратко. (Поздрави ихъ ушавъ и сада).
Помагай ве Боже садъ и вазда!

Пустиньникъ.
И Богъ намъ те облагословіо!
Но да л' ѣшъ насъ чимъ обрадовати?

Драго.
Да насъ теке небы разгнѣвао,
Олзъ безумьмъ нечіймъ печалію,
Просто да е све остало што е.

РАТКО.

Ніє стварихъ нашъ пошвода Драго!
 Ты знашъ дивно литосу Катуняни,
 Особито самовольне Цуце,
 Што до Бога незнаю якога,
 А и Бога мало є у кога;
 Разбери нмъ теке после ныхне,
 Пакъ ћешъ виђетъ мышлєня иль тайна.
 А єв' опетъ нама Бѣшцама
 Ушнѣли штасу изновце,
 За коесамъ къ нама и дошао,
 Да узнате и да судъ ми дате:

(Првча нмъ случаѣ).

Сине немамъ ка осталиѣ люди,
 Ал' едног'самъ скоро оженіо
 Тер' одивомъ са Кчева жрпаша,
 На ме ондаѣ Цуце нагрдише,
 Чобанцад' єе ныхна одрїеше (оплчкаше),
 Наасъ іоѣ сребриѣ каменѣмъ оклїєнѣ
 Одпасаше, кад' у дрпа бѣше,
 Паче л' када у Которѣ хођаше,
 Юшъ моему ругаюєе збору,
 Што ихъ мошо и овако вєлю,
 Шаасъ нек' врате да грїє неплите
 Два племена у люта времена,
 Кад' ни дажда акамо.ни траве.
 А о жпту ніє ни мышлѣти;

У землю намъ нужда и неволя,
 А изъ двора Душманъ . . . и Турцине,
 Крши тврды, небеса високо,
 А у кост'ма душа ни дубоко,
 Двѣца зяю, да нейма незнаю,
 Но войводо, а тако ти Бога!
 Пзај' къ нама умири ме ш' шима,
 И претецѣ небросио залахъ,
 Е тако ми меча и деснице,
 И тако ми брешке и фышека,
 Пангъ обичай хољу потврдити,
 За лбуку дасе даде глава,
 Тхо и чю жену озлоблява,
 А да глава едног' челадета
 Тек се миргъ съ дванестъ юначкнехъ,
 Накъ ода зла юшъ и горе быва,
 Мой с образъ прамъ образу свакомъ,
 Свол Лійка . . . юначка е дїйка!
 Све Бѣшице мое узданице,
 И Кчевани оставити нетесъ,
 Дабы земля свасе заратила. —

Д р а г о .

Виђе . л сада мога свече пада?
 П е самъ ли како угодіо?

П у с т и н ѣ н ѣ к ѣ .

Е мой драгїй о Спасу ми сыне,
 Зна да ніо и опаке буди

Меґ' нукіемъ природнымъ смртищма,
 И прев'ршиа свакиѣ часъ горега,
 Власть бы лишня была у општини,
 А судъ бы юѣ бруку наносіо;
 Но власть людска мудра нѣ посудна
 На землю є одъ Бога посланна,
 Кимъ посланна, тїсмъ уздиженна,
 Освећенна што благословенна;
 Но ты поѣи те ихъ све-умири,
 Аѣ кадасе тужитель подмири.
 Народъ слави тек' числѣ правде,
 А невольникъ, оли злосретникъ,
 Оѣ махнитость оли краткоумъ
 Себе вара, себ' и свїеть хара,
 Када правдомъ свою дрѣи кривду...
 Ког' усови незагриу жудиѣ (Лавине),
 И тко здоровъ тек' слѣдує уму,
 Тайсе диже къ животворцу духу,
 Нышсе учи дас' вѣчно не мучи:
 Што і' възѣти, што ѣ є одолѣти,
 Тай є само и управъ слободанъ,
 Мудрость свою што изъ неба...црпе,
 Он'се зове Божїѣ угодице,
 Што є кривде вольнїѣ одметникъ,
 Етаквиѣ су Раѣ удворникъ,
 Тїѣ юнацы єсу праведникъ,
 Тек' такоє десна страна чска...

Спасовога на судиште клинка! — . . .
 Да имъ вѣнце самъ заслужише даде
 У чертозѣма оца Небеснога,
 Што с твораць и свег' временнога,
 И спасенѣ людѣма обѣао,
 Као сынѣма, Спаса любительѣма — .

ДРАГО (Испунѣнѣ духа).

А ми торбѣ, и у торбѣ хлѣбѣ!
 Пакъ свако скупа хайѣмо Ратко,
 А ты свече и нашѣ учителю
 Бога моли за напредностѣ раднѣ,
 Смыслиѣй само шта и како валя,
 Менѣ увѣсти мудрошѣу освѣсти,
 На тѣдѣ гледаѣй готовога посла.

(Устае и готовнѣсе поѣти).

РАТКО. (Устае).

Ясамъ овчасѣ готовѣ и сво ме!
 Но ми старче даѣ полюбитѣ руку,
 За све твое Божеске бесѣде.

(Любе га оба у руку и одлазе).

Ово фототипско издање ГРЛИЦЕ, црногорског календара за годину 1836, изашло је на свијет ригом Научног друштва НР Црне Горе и Матице српске у Новом Саду

MCMLI

Југоштампа — Београд. Тираж: 500 примјерака

ГРЛИЦА.

КАЛЕНДАРЪ ЦРНОГОРСКИ

за годину

1837.

У ЦРНОЙ ГОРИ.

У Митрополитской книгопечатни.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

101

|

ГРЛИЦА.

КАЛЕНДАР ЦРНОГОРСКИ

за годину

1837.

издао

Архімандрит

Петроніе Луяновић.

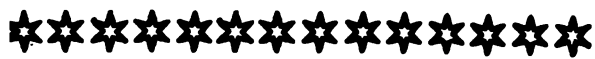
Трећа година.

У ЦРНОЈ ГОРИ.

У Митрополитској књигопечатњи.

AY
1038
.M6
D82
1837

Dir.
Perleins
10.7.54
89161

КАЛЕНДАР

за

1 8 3 7

ГОДНУ

МЛАДЕЖИ ЦРНОГОРСКОЙ

ПОСВЕЋЕН.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

ПРЕДГОВОР.

Будући да издатељ Границе календара Црногорскога, не налази се овђен; тако я за непропустити 1837 годину а сувише удовлетворити читатељм, усудио сам се продужити Историю Црногорску, онолико колико сам нашао материјала у рукопис издатеља;

коє се издам даће читатељи бити задовољни;
док нам јошг издатељ у Црну гору дође, па
ће даљ продужити. —

На Цетиню
28 Октомвриа 1836 год.

А. П. Л.

С А Д Р Ж А Н І Є.

	Стр.
вiддрук за року 1837	8.
вступне слово вiд Видавця у Европи.	20.
Кратка Исторiя Црне горе	41.
Црногорске юначке подвиге	53.
Моралне приповiдки	75.
Слiсцице	127.

КАЛЕНДАР

за годину

1 8 3 7.

Године паметодостойне догађаја.

Од створења свиѣта по рачуну наше православне цркве има	7345.
по рачуну Римске цркве	6550.
— — Чиѣутскоме	5597.
Од потопа	5097.
Од зидања куће Вавилонске	4590.
Од РОЂЕЊА ХРИСТОВА	1857.
Од Еѣипре или бѣжаня Мухамедова	1215.
Од како су се срби покрстили	981.
Од како су се раздѣлили Цркве (За- падна од Источне)	785.
Од почетка Турскога Царства	534.
Од како е измишљена хартија	464.
Од како е измишљен барут	454.
Од како су Срби изгубили царство на Косову (15 Јунија 1389)	447.
Од како се промизнашла печатња	597.
Од како су Турци љзели Цариград и уништили Грчко царство	384.

Од како е одкривена Америка . . .	345.
Од почетка Лутеранског закона . . .	320.
Од како Митрополити у Црној гори владају	320.
Од како се у Европи духан почео садити	245.
Од како е Петербург сазидан . . .	133.
Од како е Сераскер Ахмет Паша уда- рао на Црну гору	124.
Од како е Думан Паша Бупрелић вой- штио на Црну гору	122.
Од како су два Паше Ченгићи с Бе- гом Любовићем нападали на Црну гору	120.
Од како е Ченгић Бефир Паша ударао на Црну гору	109.
Од како е крумпир у Црну гору до- нешен	56.
Од како се Руски Цар НИКОЛАЈ родио	41.
Од како е Махмут-Паша Бушатлија на Крусаме погинуо	40.
Од како е Руски Цар НИКОЛАЈ на престол ступио	12.

П А С Х А Л І Я.

Ове с године круг сунца	9.
— — мѣсеца	11.
— Пасхално слово	Щ.
Ново лѣто почиѣ у петак.	
Месосѣа има 8 неѣла и 3 дана, т. е. дана	59.
Месне покаде биѣе Февруаріа	21.
Біеле — — Февруаріа	28.
Четрдесет мученика у вторник друге не- ѣла поста.	
Воскрсеніе Априла	18.
Спасов дан Маја	27.
Духови Юніа	6.
Неѣла свіе светіе и Петрове покаде Юніа	13.
Петрова поста 2 неѣла и 1 дан, т. с. дана	15.
Праздник Петра и Павла у вторник Юніа	29.
Госпођин се пост спагда почиѣ 1-га Августа и трае до 15-га, а Бо- жићини 15-га Ноемпріа, и трае до 25-га Декемпріа.	

М њ с е ч н и ч е т в њ р т и.

Нови мѣсец	○
Прва четврт	☾
Пунн мѣсец	☉
Послѣдня четврт	☾

Знак * звѣздца означава праздики.
На десной страни стои Римски календар.

І А Н У А Р І Й шість 31 день.

П.	1	* Обрѣзаніе Господне.	13	Марія.	Д
С.	2	Силвестра Папы Р.	14	Феликса.	
Н.	3	Малахія и Гордіа.	15	Маура.	
П.	4	Соборъ 70 Апост.	16	Исуса нма.	
В.	5	Θеопемит. и Θеоп.	17	Антоніа.	
С.	6	* Богоявленіе Господ.	18	Пріскы дѣв.	
Ч.	7	Іоанна Крестителя.	19	Марія.	
П.	8	Георгія и Емилиана.	20	Фаб: и Себ:	
С.	9	Полувекта Мученика.	21	Агнес: дѣв.	⊙
Н.	10	Григор: Епис. Нус.	22	Виценція.	
П.	11	Θеодосія Преподоб.	23	Заручен. М.	
В.	12	Татіаны Мученицы.	24	Тимѳеа.	
С.	13	Ермула и Стратон.	25	Обр: Павла.	
Ч.	14	* Саввы Арх. Серьс.	26	Полукарпа.	
П.	15	Павла Швейскаго.	27	Іоан: Злат:	
С.	16	Апос. Петра вериг.	28	Карол: вел:	
Н.	17	Антоніа велик:	29	Франціш.	⊙
П.	18	Аванасія и Курілла.	30	Аделгунды.	
В.	19	Макарія Египтля:	31	Петра Пол:	
С.	20	Евѳемія велик:	1	ФЕВР: Ігн. Е.	
Ч.	21	Максіма Испов:	2	* Срътеніе.	
П.	22	Тимѳеа и Анас:	3	Блазіа Епис.	
С.	23	Климента Еп. Агк.	4	Вероники.	
Н.	24	Преп: матер: Ксен:	5	Агаѳы.	⊙
П.	25	Григорія Богослов.	6	Дорѳеа.	
В.	26	Ксенофон: и друж.	7	Ромуалда.	
С.	27	Іоан: Злат: моц: пр:	8	Чиста среда	
Ч.	28	Евѳрема Суріна.	9	Аполлоніа.	
П.	29	Прен. мц: Ігнатія.	10	Схоластик:	
С.	30	* Велик: Іерарховъ.	11	Евѳросинія.	
Н.	31	Куря и Іоанна.	12	Татіаны.	Д

ФЕВРУАРІЙ имѣеть 28 дней.

П.	1	Груфона Мученик.	13	Катеріны.
В.	2	* Свѣтлыя Господне.	14	Валентіа.
С.	3	Симеона Богопр:	15	Фаустіна.
Ч.	4	Ісідора Пілусіотс.	16	Іуліаны.
П.	5	Агаѳія Мученицы.	17	Константіна.
С.	6	Вукла Еп. Сми.	18	Сабіна Еп.
Н.	7	Парѳен: Еп: Дампс:	19	Симеон. Еп.
П.	8	Ѳеод: Страт: и Зах:	20	Сосанны.
В.	9	Никифора Мученика.	21	Елсоноры.
С.	10	Харалампіа Мучен:	22	Петр. Каѳ.
Ч.	11	Власіа Слщеном:	23	Лазаря.
П.	12	Мелетіа Пат. Ант.	24	Іивок.
С.	13	Мартініан: и Сум: С:	25	Матѳіа Ап.
Н.	14	Ауксентіа препод:	26	Вікторіа.
П.	15	Онисіма Апостола:	27	Валбургы.
В.	16	Пампѳіла Мученик:	28	Леандра.
С.	17	Ѳеодора Турона.	1	МАРТ. Алб.
Ч.	18	Льва Папы Римск:	2	Симпліа.
П.	19	Архіппа Апостола.	3	Кунекунды.
С.	20	Льва Еп: Катан:	4	Казиміра.
Н.	21	Тимѳеа преподоб:	5	Еусевіа.
П.	22	Обрѣтен: мш: Евт:	6	Фридеріка.
В.	23	Полукарп: Еп: Сму:	7	Ѳом. Акв.
С.	24	Обр: гл: Іоан: Крес:	8	Іоанна.
Ч.	25	Тарасіа Патр: кон:	9	Франціш.
П.	26	Порѳуріа Еп: Газ:	10	40 Мучен.
С.	27	Прокопіа Декап:	11	Херакліа.
Н.	28	Васіліа Спостника.	12	Григоріа.

МАРТЪ имѣеть 31 день.

Иноким препод: ...	13	Розпны.	
Теодот: Еп: Куріа:	14	Матвѣди.	Д
Евтроп: мученик:	15	Донгіна.	
Герасіма препод:	16	Ериберта.	
Сонона мученика.	17	Гертруди.	
Свят: 42 мученика.	18	Александра.	
Священом: въ Хер:	19	Іосифа.	
Деофлак: Еп: Нік:	20	Никеты.	
10 Мучешковъ.	21	Бенедикта.	
Содрат: и друг: его.	22	Октавіана.	☉
Софоніа Патріар:	23	Викторіна.	
Преподоб: Ософ:	24	Гавріилъ.	
Ірен: мц: Никіѣ:	25	* Благовѣщен:	
Бенедикта препод:	26	* Воскрес: Хрис:	
Агапіа мученика.	27	* Воскрес: Пон:	
Савіна и Папы.	28	Гунтрама.	
Алексіа чел: Бож:	29	Куріла.	☾
Суріа: Архіеп: Іер:	30	Квиріна.	
Крυσанѣа и Даріа.	31	Балбина.	
30 обит: свят: Сав:	1	АПР: Хуго.	
Іакова Епіск.	2	Фран: Пау:	
Засіліа Пресвѣтер:	3	Рихарда.	
Нікона преподоб:	4	Ісидора.	
Артеміа Епіск.	5	Виценція.	○
* Благовѣщен: Бцы.	6	Целестіна.	
Соборъ Арх: Гавр:	7	Хермана.	
Матроны матере.	8	Діонисіи.	
Іларіон: и Сте: чуд:	9	Дімітріа.	
Марка Еп: Арее:	10	Іезекиля.	
Іоанна Дѣствичи:	11	Лѣва Папы.	
Іпатіа Еп: Гаггр.	12	Іуліа Пап:	

АПРИЛІЙ мѣсть 30 дней.

Ч.	1	Прено. Маріи Егвп.	13	Лустина)
П.	2	Тита чудотворца.	14	Гибурція.	
С.	3	Никиты исполвди.	15	Харісія.	
Н.	4	Іосиф. и Георг. Мал.	16	Турибіл.	
П.	5	Феофула и Агафон.	17	Рудолфа.	
В.	6	Еутіхія Арх; Кнз.	18	Валерія.	
С.	7	Георгія Еп. Мелітин.	19	Антонн.	
Ч.	8	Апост. Иродіона.	20	Сузіпція.	☉
П.	9	Евпсυχія Мученика.	21	Анзелма.	
С.	10	Герентія мучи и др.	22	Рафаіла.	
П.	11	Антп. Еп. Пср. Ас.	23	Адалберта.	
П.	12	Васидія Еп. Парійс.	24	Георгія везик.	
В.	13	Артемона Свщен.	25	Марка Ег.	
С.	14	Мартіна Пап. Рим.	26	Тита.	
Ч.	15	Аріс. Пуда и Троф.	27	Анастасія	☾
П.	16	Аган. Ирныи и Хіо.	28	Віталіс. М.	
С.	17	Сумеона Персідск.	29	Петра М.	
Н.	18	* Воскресен. Христ.	30	Екатерины.	
П.	19	* Воскрес. Пон.	1	МАІЙ. Ф. и Іа.	
В.	20	* Воскрес. Втор.	2	Атанасія.	
С.	21	Іануар. и Алексан.	3	Обрътеліе кр.	
Ч.	22	Феодора Свквота.	4	* Бознес. Хрис. ○	
П.	23	* Георгія Вланком.	5	Готтхарда.	
С.	24	Саввы Стратилата.	6	Іоанна.	
Н.	25	Евангеліста Марка.	7	Станислава.	
П.	26	Свщено. Вас. А. Е.	8	Михаіла.	
В.	27	Сумеона срод. Гос.	9	Грігорія.	
С.	28	Іасона и Сосипатра.	10	Антонія Еп.	
Ч.	29	Святыхъ 9 мучен.	11	Беатріцы.	
П.	30	Іакова брата Іоан.	12	Панкрац.)

МАІЙ пишець 31 день.

С.	1	Пророка Іеремія.	13	Серватія.
Н.	2	Аѳанасія Пат. Ад.	14	* Духовы.
П.	3	Тімоѳея и Лауры.	15	* Духовн. пом.
В.	4	Препдмуч. Пелаг.	16	Іоан. Исп.
С.	5	Іріны Мученицы.	17	Убалда.
Ч.	6	Іоан многострадал.	18	Вснантина.
П.	7	Акакія мученика.	19	Іво благ.
С.	8	Іоанна Евян. и Арс.	20	Бернард. ☺
П.	9	Ис. и пр. мщ. с. Ник.	21	* Прглсв. Тр.
П.	10	Апос. Сімон. Зилот.	22	Елены.
В.	11	Мок. и Мѳ. Еп. Мо.	23	Дезид. Еп.
С.	12	Епіѳана и Германа.	24	Іоанны.
Ч.	13	Ганкеріи мучениц.	25	* Брашанчѳво.
П.	14	Ісідора мученика.	26	Філіпа.
С.	15	Пахомія Великаго.	27	Магдалин. ☾
Н.	16	Феодора ослященна.	28	Германна.
П.	17	Андроника Апост.	29	Максима.
В.	18	Феодота Мученика.	30	Феликса.
С.	19	Патрік. Еп. Прус.	31	Петроніа.
Ч.	20	Мученика Фал.	1	ІУНІЙ. Ник.:
П.	21	* Констан. и Елены.	2	Еразма.
С.	22	Васіліска мученика.	3	Клотилди. ○
П.	23	Міхамла Еп. Сінад.	4	Квиріна.
П.	24	Симеона на дивнѳ.	5	Боніфат.
В.	25	Ш. обр. главы Пр.	6	Норберт.
С.	26	Карпа апостола.	7	Роберта.
Ч.	27	* Вознесеніе Христ.	8	Медарда.
П.	28	Нікиты Еп. Халк.	9	Прим. и Фе.
С.	29	Муч. Феонос. дѳви.	10	Маргар.
Н.	30	Ісаака обит. Далм.	11	Варн. Ад. ☽
П.	31	Апос. Ерміа и Ерм.	12	Іоанна.

ІЮНІЙ нмвєть 30 днєй.

В.	1	Іустіна муч. Філос.	13	Антоніа пад.
С.	2	Нікифора П. Конс.	14	Василіа.
Ч.	3	Лукіліана мучен.	15	Біта.
П.	4	Митрофана Патр.	16	Францішка.
С.	5	Дороса Еп. Турс.	17	Адолфа.
Н.	6	* Сошкст. Св. Духа.	18	Марцелина. ☺
П.	7	* Духовн. Понед.	19	Гервасіа.
В.	8	Феодора стратил.	20	Співєріа.
С.	9	Кірпила Архіє. Ал.	21	Адойзіа.
Ч.	10	Тимооса Еп. Прус.	22	Паулін.
П.	11	Вареолом. и Варн.	23	Сідоніа.
С.	12	Онуфріа велик.	24	Іоан. Кр.
Н.	13	Мученицы Акг.	25	Проспера. ☾
П.	14	Елісса прор. и Мео.	26	Іоан. и Паг.
В.	15	Амоса пр. и К. Лаз.	27	Ладислав.
С.	16	Святаго Тгхона.	28	Льва Пап.
Ч.	17	Мануїла и Савєла.	29	* Петра и Паг.
П.	18	Леонтіа Мучника.	30	Павла Вос.
С.	19	Іуды брат. Господ.	1	ІУЛІЙ. Фєод.
Н.	20	Меєод. Епис. Пат.	2	Пос. Бог. ○
П.	21	Іуліан. Мучен. Тар.	3	Корнеліа.
В.	22	Егсєвіа Еп. Самос.	4	Удалріка.
С.	23	Агрєпіны мучен.	5	Вилхєлма.
Ч.	24	* Рождєст. Іоан. Кр.	6	Ісаїи прор.
П.	25	Хєгроніи мучен.	7	Вибалд.
С.	26	Прєподоб Давіда.	8	Киліана.
П.	27	Сампсона страно.	9	Духрєціѣ
П.	28	Кітра и Іоанна без.	10	Амаліа.
В.	29	* Ап. Петра и Паула.	11	Піа П. Рим; ☽
С.	30	Соборъ 12 апост.	12	Хайнріка.

ІЮЛІЙ мѣсть 31 день.

Ч.	1	Космы и Даміана.	13	Маргар:
П.	2	Положен. Риз. Бцы.	14	Бонавент:
С.	3	Вакинѳа мученик.	15	Раздѣл: ап:
И.	4	Андр. Крит. Арх.	16	Фавста М:
П.	5	Аванасіа Аѳонск.	17	Алексіа. ☺
В.	6	Сісоа великаго.	18	Арнолда.
С.	7	Ѳомы иже въ Маден.	19	Винцент:
Ч.	8	Прокоп. великом.	20	Л: Пророк:
И.	9	Пагкр. Еп. Тавр.	21	Даніил: Пр:
С.	10	45 Муч въ Ник. Ар.	22	Мар: Магдаал:
И.	11	Евѳіміи Мучениц.	23	Ливоріа.
И.	12	Прокла и Ларіа.	24	Хрїстіны. ☾
В.	13	Соборъ Арх. Гавр.	25	Іаков: ап:
С.	14	Акілы апостола.	26	Анны.
Ч.	15	Кирвка и Іулїтты.	27	Пантал:
И.	16	Аѳиногена свѣщмчн.	28	Іноценція:
С.	17	Марїн. великомчн.	29	Марѳы.
И.	18	Вакинѳа и Еміл.	30	Абдона.
И.	19	Макрїн. сест. в. В.	31	Ігнатїа.
В.	20	* Пророка Ілїи.	1	А V Г. Ч. В. ☉
С.	21	Симеона и Іоанна.	2	Порціунк:
Ч.	22	Марїи Магдаліны.	3	Стефана.
И.	23	Трофїма и Теофїл.	4	Доминика:
С.	24	Хрїстіны мучен.	5	Марїа Шнее.
И.	25	Успенїе свят. Анны.	6	Преображен.
П.	26	Ермолаа свѣщен.	7	Каетан До.
В.	27	Павтелеммон. вел.	8	Кїріака.
С.	28	Прохора и Нїкан.	9	Романа. ☽
Ч.	29	Каллініка мучен.	10	Лаврептїа.
И.	30	Сїам и Аггеа. Дес.	11	Сусаны.
С.	31	Евдокіма правед.	12	Клары.

АВГУСТЪ мѣсяць 31 день.

Н.	1	Проксима: чест:	15	Уноанта.
П.	2	Моши св: Стеана.	14	Евсевія.
В.	3	Исаакія и Фавста.	15	* Усп: Богор:
С.	4	7 Отроковъ во Ес:	16	Рох: и Ис: ☉
Ч.	5	Евстѣнія мучен:	17	Либерата.
П.	6	* Провождани. Христ.	18	Елени Цар:
С.	7	Домети Пуахер: Ц:	19	Лудвика.
Н.	8	Евѣліана Ви: Куз:	20	* Ство: Кр:
П.	9	Матеія апостола.	21	Іоакима.
В.	10	Лаврентія Архид.	22	Тимосеа.
С.	11	Евпла муч: и діал:	23	Філіппа ☾
Ч.	12	Фотія и Анкіты.	24	Вартолом.
П.	13	Максіма исповѣд:	25	Лудовика.
С.	14	Міхеа пророка.	26	Самуѣла.
Н.	15	* Успити Богородиц:	27	Іосепа.
П.	16	Свѣтаго убруса.	28	Августіана.
В.	17	Мурона мученика.	29	Уольков: Іван.
С.	18	Флора и Лавра му:	30	Розк.
Ч.	19	Андреа стратк.	31	Рашмунд. ☉
П.	20	Самуѣла пророка.	1	СЕНТ. Игді.
С.	21	Таддеа апостола.	2	Веравон.
Н.	22	Агаѣоніка мучен:	3	Мановѣла.
П.	23	Дуппа мученик:	4	Розалія.
В.	24	Евѣлка овященн.	5	Викторіа.
С.	25	Варвон: ан: и Тити.	6	Захаріа:
Ч.	26	Андріана и Натал:	7	Регина.
П.	27	Пімена преподоб:	8	* Род: Бог: ☽
С.	28	Моусеа Муріа.	9	Горголіа.
Н.	29	* Успити: Іоан: Кр:	10	Никола: Тим:
П.	30	Алекс: и Іоан: Пат:	11	Евѣліана.
В.	31	Чест: поля Богор:	12	Теріа.

СЕНТЕМВРІЙ *мавоть 30 днѣт.*

С.	1	Симеона и Марѣм.	15	Маврікіа.
Ч.	2	Маман, и Иоан. Пат.	14	Воздвиж : ☉
П.	3	Анѣіма и Θεоктіст.	15	Никодимѣ.
С.	4	Вавулы Ел: и Моус.	16	Лудмілаы :
Н.	5	Захаріи пр: Елнѣ:	17	Ламберта.
П.	6	Евдоксія мучен:	18	Θомы : ап
В.	7	Созонта мучен:	19	Констан :
С.	8	* Рождество Богор:	20	Евстаѣія.
Ч.	9	Іоакіма и Анны.	21	Мате ап. ☾
П.	10	Мимодор: и Митр:	22	Маурікіа.
С.	11	Θеодоры Адексан:	23	Θеклы.
Н.	12	Аутонома священ:	24	Герарда.
П.	13	Корніліа Сотника.	25	Клеоѣм.
В.	14	* Воздвиж: чет: крест:	26	Іустіны.
С.	15	Никиты великом:	27	Космы.
Ч.	16	Евѣмія великом:	28	Венцес. Кр:
Д.	17	Соѣи и чадъ ея.	29	Міхаїла ☉
С.	18	Гаменіа Ел: Горт:	30	Іероніма.
Н.	19	Троѣіма и Сават:	1	ОКТОМ. Рѣм.
П.	20	Евстаѣія великом.	2	Леодегард.
В.	21	Кодрата апдстол:	3	Кандіа.
С.	22	Фоки и прор: Іоны.	4	Франц. Сер.
Ч.	23	Зачатіе Иоан: Крес:	5	Плаціда.
П.	24	Θекл: и Сми К: Сер.	6	Бруна.
С.	25	Евѣросіѣи Преп:	7	Іустіны. ☽
Н.	26	Престав: Евт. Иоан:	8	Брігітты.
П.	27	Калцстрата муч:	9	Діонгсіа.
В.	28	Харітода Препод.	10	Фран. Бор.
С.	29	Куріака отіах:	11	Еміліана.
Ч.	30	Григор: въ Армен:	12	Максіміа.

ОКТОМВРІЙ місяць 31 день.

П.	1	Покровъ Богородицы.	13	Коломани.	
С.	2	Купріяна и Іустин:	14	Каліста.	☉
Н.	3	Діонісія Ареопат:	15	Ферези.	
П.	4	Іероѳ: и Стеф: Шил:	16	Галла.	
В.	5	Харітіны мучениц:	17	Хедвіги.	
С.	6	Ѳомы апостола.	18	Луки Еванг.	
Ч.	7	Сергія и Вакха.	19	Фердінад.	
П.	8	Пелагин и Тапсін.	20	Феліціана.	
С.	9	Іак: ап: и Стеф: Д:	21	Уршулы.	☾
Н.	10	Еулампіа мучен:	22	Кордулы.	
П.	11	Філіппа апост:	23	Іоанна Кр.	
В.	12	Прова Тараха муч:	24	Расандя.	
С.	13	Карпа и Папулы.	25	Хрисане.	
Ч.	14	* Преподов: Параск.	26	Димитрія.	
П.	15	Еуфѳімія и Лукіана.	27	Савины.	
С.	16	Догтіна мученик:	28	Сим. и Іуд.	
Н.	17	Осін пророка.	29	Зиновія.	○
П.	18	Луки Евангел.	30	Клаудіа.	
В.	19	Іоиля пророка.	31	Вологанг.	
С.	20	Артемія великм.	1	* НОЕМ. Вс. Св.	
Ч.	21	Іларіона препод.	2	Всѣхъ душ.	
П.	22	Аверкія Еп Іерап.	3	Хуберга	
С.	23	Іакова брата Гос.	4	Карола Бор.	☽
Н.	24	Арсеѳ мученика.	5	Емеріка.	
П.	25	Маркіана и Март.	6	Леонарда.	
В.	26	* Димитрія Великм.	7	Енгелберт.	
С.	27	Нестора шуд.	8	Готтѳр.	
Ч.	28	Теренція, Арс. А.	9	Геодора.	
П.	29	Анаетасін мучен.	10	Гріѳона.	
С.	30	Зинов. и Милут. К.	11	Март. Еп.	
Н.	31	Стахіа и Амалія.	12	Еміліана.	☉

НОЕМВРІЙ маєть 30 дней.

И.	1	Космы и Даміана.	13	Станисла
В.	2	Акундіна и Пигас.	14	Серафін.
С.	3	Акепсімы и Юспѣа	15	Леополда.
Ч.	4	Преп. Іоанік. Вед.	16	Едмунда.
П.	5	Галактіона и Епіс.	17	Григоріа.
С.	6	Павла Архіеп. К.	18	Еугеніа.
Н.	7	33 мучен. въ Мел.	19	Елісавет.
И.	8*	Михаила Архістр.	20	Феликса.
В.	9	Оннсіѳора и Проф.	21	Вход. Бог.
С.	10	Ераста в Олмана.	22	Цеціліи.
Ч.	11	Мины и Стѣ. Деч.	23	Климента.
П.	12	Іоанна милостиваго.	24	Іоана зла.
С.	13	Іоанна Златоустаго.	25	Екатер.
Н.	14	Філіппа ап. и Шок.	26	Копрада.
И.	15	Гуріа. постъ 1 ^й Хр.	27	Віргіліа.
В.	16	Матѳеа Евангл.	28	Сосѳена.
С.	17	Григоріа Еп. Нюокес.	29	Сатурна.
Ч.	18	Цятона и Романа.	30	Андр. Апт.
И.	19	Авдіа пророка.	1	ДЕК. Еліг.
С.	20	Григоріа Десапол.	2	Бібіанны.
И.	21*	Входъ Богородицы.	3	Франц. Кса.
П.	22	Филимона апостола.	4	Барвары.
В.	23	Амфілох. Еп. Іковій.	5	Саввы.
С.	24	Екатерины великм.	6	Ніколаа
Ч.	25	Климента Папы Р.	7	Амвросіа.
П.	26	Аліпіа Столпника.	8*	Зач. Бог.
С.	27	Іакова Персипина.	9	Леокадіа.
Н.	28	Стефана новаго.	10	Іудіеы.
И.	29	Парамона мученика.	11	Дамаса.
В.	30	Андреа перевозванна.	12	Максент.

ДЕКЕМВРІЙ мѣсьць 31 день.

С.	1	Наума пророка.	13	Луціи.
Ч.	2	Аввакула и Урош.	14	Нікасія.
П.	3	Софонія прор.	15	Гринеа.
С.	4	Варвары великмч.	16	Евсевія.
Н.	5	Саввы освященнаго.	17	Лазаря.
П.	6	* Святаго Николая.	18	Граціана.
В.	7	Амвросія Еп. Мед.	19	Немесія.
С.	8	Патанія препод.	20	Амон.
Ч.	9	Зачатіе богород.	21	Θомы ап.
П.	10	Ермогена и Іоан. Д.	22	Зенона.
С.	11	Данііла столпника.	23	Вікторіи.
Н.	12	Спирідона Еп. Тр.	24	Адама Егты.
Н.	13	Егстрат. и Агасей.	25	* Род. Христ.
В.	14	Фирса, Двекія и Ф.	26	* Стефана.
С.	15	Елзгвер. свящм.	27	Іоан. Еванг.
Ч.	16	Аггеа пророка.	28	Нев. млад.
П.	17	Данііла пророка.	29	Θомы.
С.	18	Севастіана муч.	30	Давіда кр.
Н.	19	Бонифатія муч.	31	Сквестра.
П.	20	Ігнатія Богоносца.	1	* ІАН. Ново Л.
В.	21	Іуліаніи мучениц.	2	Макарія.
С.	22	Анастасія великм.	3	Геновевы.
Ч.	23	10 муч. въ Критѣ.	4	Тіта.
П.	24	Евгеніи мучениц.	5	Телесфора.
С.	25	* Рождество Христ.	6	* III. Краля
Н.	26	* Сопоръ Богородиц.	7	Ісідора.
П.	27	* Стефана Архідиак.	8	Северіана.
В.	28	Дву тму мучен.	9	Марисал.
С.	29	14 тысящъ млад.	10	Павла пус.
Ч.	30	Авгсїи мучениц.	11	Хутіна.
П.	31	Меланіи препод.	12	Ернеста.

КАЛЕНДАРСКО ПОГАЂАНЊ

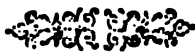
О ГОДИНИ 1837.

О Зимѣ.

Зима е јошт 1836 године 10-га декемврија настала, кад е сунце у знак небеснога јрца ушло, и дан најкраћи постао, а ноћ најдужа, и трајће до 9-га Марта ове године. Ова годишња четврт е почетка биће лјета, а послѣ тога снѣг е великим вѣтром.

О Пролѣћу.

Пролѣће почетиће 9-га Марта, кад сунце у знак небеснога овна уђе, и први пут ове године дан и ноћ изједначи. Оно ће е почетка бити хладно а затим сушно и вѣтровито приеме.

О ЛѢТУ.

Лѣто ће 9-га Юнія почети, кад сунце дође у знак небеснога рака, и постане дан најдужи, а ноћ најкраћа. Оно ће бити у почетку кишовито, потом врућина, а на крају опет умѣрено.

О ЕСЕНИ.

Есен почињ се 11-га Септемврија, кад сунце приспје у знак небесни терезија, и други пут ове године дан и ноћ изједначи се. Ова ће есен бити с почетка пријатна, а потом много кишне, а на крају вриеме премѣњљиво.

О МЪСЕЧНИЄМА МІЄНАМА.

Июли.

Прва четврт 1-га у 6 сах. 15 мин. по п.
Изпочетка вѣтровито и хладно, а на крају снег.

Пуни мѣсец 9-га у 8 сах. 50 мин. по п.
Јака зима с великим вѣтром и снегом.

Последня четврт 17-га у 7 сах. 36 мин. по
Зима са снігом продужавасе.

Нови мѣсец 24-га у 11 сах. 13 мин. пр. п.
вѣне мутно и прѣмѣнливо.

Прва четврт 31-га у 10 сах. 14 мин. пр. п.
вѣне ружно и хладно.

ФЕВРУАРИ.

Пунни мѣсец 8-га у 3 сах. 29 мин. по п.
лнка зима са снігом и вѣтром.

Последня четврт 16-га у 6 сах. 36 мин.
п. Вѣтровито и сніжно.

Нови мѣсец 22-га у 9 сах. 35 мин. по п.
вѣне ружно.

МАРТ.

Прва четврт 2-га у 5 сах. 13 мин. пр. п.
почетка зима, а на краю вѣне прѣмѣнливо.

Пунни мѣсец 10-га у 8 сах. 1 мин. пр. п.
вѣне киповито и хладно.

Последня четврт 17-га у 2 сах. 22 мин.
л. Вѣне ведро и мѣпо.

Нови мѣсец 24-га у 8 сах. 25 мин. пр. п.
вѣне хладно.

АПРИЛ.

Прва четврт 1-га у 9 сах. 19 мин. пр. п.
постояло вѣне.

Пунн мѣсец 8-га у 9 сах. 45 мин. по п.
Лісно вріеме.

Послѣдня четвѣрт 15-га у 8 сах. 2 мин.
по п. Мала киша с грмлявиком.

Нови мѣсец 22-га у 8 сах. 7 мин. по п.
Вріеме ведро и лісно.

Прва четвѣрт 30-га у 6 сах. 44 мин. пр. п.
Єднако лісно вріеме.

М а н.

Пунн мѣсец 8-га у 8 сах. 33 мин. пр. п.
Топло и умѣрено вріеме.

Послѣдня четвѣрт 15 у 1 сах. 7 мин. пр. п.
С почетка тепло, а на краю киша.

Нови мѣсец 22-га у 8 сах. 49 мин. пр. п.
Пріятно вріеме.

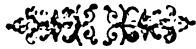
Прва четвѣрт 30-га у 11 сах. 35 мин. пр. п.
С почетка лісно, а послѣ киша.

Ю н и.

Пунн мѣсец 6-га у 4 сах. 57 мин. по п.
Вріеме киповито.

Послѣдня четвѣрт 13-га у 7 сах. 5 мин.
пр. п. Лісно вріеме.

Нови мѣсец 20-га у 10 сах. 35 мин. по п.
Лісно и тепло вріеме.

Прва четврт 29-га у 2 сах. 15 мин. пр. п.

С почетка киша е грмавином, а на крају
лісно.

Јуни.

Пуни мјсец 5-га у 11 сах. 56 мин. по п.

Врјеме као и у првој четврти.

Последња четврт 12-га у 3 сах. 12 мин.

по п. Вруће врјеме.

Нови мјсец 20-га у 1 сах. 25 мин. по п.

Велика врућина.

Прва четврт 28-га у 2 сах. 27 мин. по п.

Изнајпріе киша, а послѣ вруће врјеме.

Август.

Пуни мјсец 4-га у 6 сах. 44 мин. пр. п.

С почетка киша, а послѣ чисто врјеме.

Последња четврт 11-га у 2 сах. 21 мин.

пр. п. Врјеме умјрено.

Нови мјсец 19-га у 5 сах. 6 мин. пр. п.

Врјеме чисто и лісно.

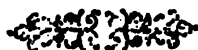
Прва четврт 27-га у 0 сах. 17 мин. пр. п.

Врјеме еднако лісно.

Септември.

Пуни мјсец 2-га у 2 сах. 33 мин. по п.

Врјеме облачно и кишовито.

Последня четврт 9-га у 4 сах. 59 мин. по п.
С почетка киша и грмљавина, а на крају јонет
лісно.

Нови мјсец 17-га у 9 сах. 6 мин. по п.
Врјеме кишовито.

Прва четврт 25-га у 8 сах. 18 мин. пр. п.
С почетка киша а на крају хладно.

О к т о м в р н.

Пуни мјсец 2-га у 0 сах. 20 мин пр. п.
Врјеме непостояно.

Последня четврт 9-га у 11 сах. 1 мин.
пр. п. С почетка ведро и лісно.

Нови мјсец 17-га у 0 сах. 38 мин. по п.
Прохладно њ смутно врјеме.

Прва четврт 24-га у 3 сах. 29 мин. по п.
Врјеме пременљиво.

Пуни мјсец 31 у 0 сах. 35 мин. по п.
Хладно и чисто врјеме.

Н о в м в р н.

Последня четврт 8-га у 7 сах. 40 мин.
пр. п. Велики вјтар и киша.

Нови мјсец 16-га у 2 сах. 56 мин. пр. п.
С почетка ведрина, а за тіем сніг и мраз.

Прва четврт 22-га у 10 сах. 53 мин. по п.
гром хладно, а даню топло.

Пуни мјсец 30-га у 3 сах. 23 мин. пр. п.
ма и снјег.

Д е к е м в р и :

Последња четврт 8-га у 5 сах. 18 мин. пр. п.
са зима и снјег.

Нови мјсец 15-га у 3 сах. 39 мин. по п.
лвица.

Прва четврт 26-га у 0 сах. 52 мин. пр. п.
ма:ка зима и снјег.

Помраченя Сунца и Мъсеца.

Ове године биће три помраченя Сунца и два Мъсеца :

1-во, помраченъ Сунца биће 24-га Марта у 8 сах. и 1 мин. у ютру и видиће се само на Южном Ледовитом мору

2-го, помраченъ Мъсеца биће 8-га Априла у 6 сах. 5 мин. по п. и видиће се у свој Европи.

3-е, помраченъ Сунца биће 22-га Априла у 6 сах. 7 мин. по п. и видиће се у Сѣверной Европи, Ази и Америки.

4-то, помраченъ Мъсеца биће 2-га Октомвриа у 9 сах. 7 мин. ноћу и видиће се у свој Европи.

5-то, помраченъ Сунца биће 17-га Октомвриа у 11 сах. 2 мин. у ютру и видиће се само у Южной Америки.

РОДОСЛОВІЄ

Садашнѣмъ Владателѣмъ у Европѣ.

Ц А Р С Т В А .

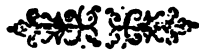
Р У С І Я .

(Православнѣ вѣрѣ).

НИКОЛАЙ ПАВЛОВИЧЪ Императоръ и самодержецъ Всероссійскій и пр., родіюсе 1796 годіне 25 Юлія, а ступіо на престол 1825 год. 19 Ноемврія.

АЛЕКСАНДРА ФЕОДОРОВНА Императрица Всероссійская, кѣи Крали Прайскаго, рођена 1798 год. 1 Юлія; вѣнчала се с Императоромъ **НИКОЛАЕМЪ** 1817 годіне 1 Юлія.

АЛЕКСАНДРЪ НИКОЛАЕВИЧЪ Цесаревичъ, Наслѣдникъ и Великій Князь, рођен 1818 год. 17 Априля.

А У С Т Р І Я.

(Римо - Католическе вѣре).

ФЕРДИНАНД I. Император Аустриски и пр., рођен 7 Априлія 1793 год., а ступіо на престоа 18 Февруарія 1835 године.

МАРІЯ АННА Императрица, Принцеза Сарденска, рођена 7 Септемвриа 1803 год., а удала се за Цара Фердинанда 16 Септемвриа 1830 године.

Т У Р С К А.

(Мухамеданскога закона).

СУЛТАН МАХМУД II, рођен 8 Юлія 1785 год., а ступіо на престоа 16 Юлія 1808 године.

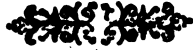
СУЛТАН АБДУЛ-МЕЏИД, Наслѣдник, рођен 8 Февруарія 1823 године.

К Р А Л Ћ В С Т В А.

ВЕЛИКА БРИТАНІЈА.

(Реворматског закона).

Вилхелм IV, Краљ Инглески и Ханноверански, рођ. 21 Августа 1765 год; ступіо у

брак 29 Юн. 1818 с Адв. хайдом, Принцем Саксен-Майнингерском, рођ. 1 Августа 1762 год.; а влада престолом од 14 Юниа 1830 год.

Александрина Виктория, Наслѣдница престола, рођ. 12 Маја 1819 год., кћи покойнога Херцега Кентскога, брата Краљвога.

Ф Р А Н Ц У С К А.

(Католическога закона).

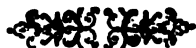
Лудвиг Филипп I, Краљ Француски, Херцег Орлеански, рођ. 24 Септ. 1773; оженън 3 Ноемвр. 1809 год. за Марию Амалию, Принцезу Неаполитанску, рођ. 14 Априлиа 1782; а управя Краљвством од 18 Юлиа 1830 год.

Фердинанд Филипп, Наслѣдник, и Херцег Орлеански рођ. 22 Августа 1810 год.

П Р А Й С К А.

(Реформатскога закона).

Фридрих Вилхелм III, Краљ Прайски, рођен 22 Юлиа 1770 год.; оженън по

други пут 28 Окт. 1824 год., за Августу
Принцезу Литницку, рођ. 18 Авг. 1800 год.;
а управља од 4 Ноемвр. 1797 год.

Фридрих Вилхелм, Наслѣдник, рођ.
3 Окт. 1795 год. а оженън 17 Ноемвр. 1823
за Елисавету Луизу, Принцезу Бавар-
ску, рођ. 1 Ноемвр. 1801 год.

Ш П А Н И Ј А.

(Католическога закона).

Краљица Изабела II, рођена 28 Сеп-
темврија 1830 године, под управом своје матере
од године 1833.

ЗВЕЦІЈА и НОРВЕГІЈА.

(Лутеранског закона).

Карл Јоан XIV, Краљ од Швеције и
Норвегије, рођ. 14 Јануарија 1764 год.; оженън
4 Авг. 1798 за Бернардину Евгенију,
рођ. 26 Окт. 1781 год.; а влада Краљвством
од 24 Јануар. 1818 год.

Јосиф Франц Оскар, Наслѣдник,
рођен 22 Јунија 1799 год.; а владѣо се 7 Јунија

1823 с Іосефином, Принцем Лахтен-
бергском, рођ. 2 Марта 1807 год.

Д А Н И Я.

(Лутеранског закона).

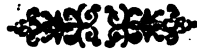
Фридрих VI, Краљ Дански, рођ. 16 Јан.
1768 год.; оженіо се 19 Јулія 1790 год. за
Марию Софію Фридрику, Принцезу
Хесен-Каселску, рођ. 16 Окт. 1767 год.; а
ступіо на престоу 1 Марта 1808 год.

Каролина, Наслѣдница, рођ. 16 Окт.
1793 год., удата за Фридриха Фердинанда,
Принца Данског.

П О Р Т У Г А Л И Я.

(Кат. закона).

Марія II да Глоуџа, Краљица Пор-
тугалска и Алгаврска, рођ. 23 Марта. 1819
год.; а добила право на престоу, кога е нѣюй
уступіо нѣюй отац Дон Педро год. 1826
Апрілія 20.

С А Р Д Е Н Я.

(Кат. Закона).

К а р л А л ь в е р т, Краль Сарденьски
20 Септемврія. 1798 год. оженъи 18 Септ
1817 год. за **Т е р е з і ю**, Принцезу То
ску; влада на престоу од 15 Апр. 1831

В и к т о р Е м а н у е л, Наслѣдник, р
Марта 1820 год.

Н Е А П О Л Ъ ж С И Ц И Л І Я.

(Кат. закона).

Ф е р д и н а н д І І, Краль Неаполита
рођ. 31 Декемврія 1810 године; оженъи
емврія 1832 године за **М а р і ю Х р и с т**
Принцезу Сарденьску, рођ. 2 Ноемврія
а влада престолом од 27 Октомврія 1830

Б А В А Р І Я.

(Кат. закона).

Л у д в и г К а р л А в г у с т, Краль І
ски, рођен 13 Августа 1786 год.; ожен
Септемврія 1810 год. за **Т е р е з і ю Ш л а**

Луизу, Принцезу Саксен-Алтенбургску, рођ. 26 Јуни 1792 год.; а сво на Краљвство 1 Октомври 1825 год.

Максимилијан Јосиф, Насљедник рођен 16 Ноември 1811 године.

В И Р Т Е М Б Е Р Г.

(Лутер. закона).

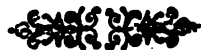
Фридрих Вилхелм II., Краљ Виртембергски, рођ. 15 Септември 1781 године; по други пут оженън 4 Априлија 1820 године за Паулину, Принцезу Виртембергску, рођ. 23 Августа 1800 год., а влада Краљвством од 18 Октомври 1816 год.

Карл Фридрих Александер, Насљедник рођен 24 Февруарија 1823 године.

С А К С О Н И Я.

(Кат. закона).

Фридрих Август, Краљ Саксонски, рођен 6 Маја 1797 год.; оженън други пут 12 Априлија 1833 год. за Марию, Принцезу Баварску; а ступио на престола 25 Јуни 1836 године.

ХОЛАНДІЯ.

(Реформат. закона).

Вилхелм І Фридрих, Краль Холандски Принц Орански, рођен 12 Августа 1772 год.; оженън 19 Септемврія 1791 год. за **Фридрику Луизу Вилхелмину**, Принцезу Прайску, рођ. 6 Ноемврія 1774 године; а влада од 3 Марта 1815 године.

Вилхелм Фридрих Георг Лудвиг, Наслѣдник и Принц Орански, рођ. 24 Ноемврія 1792 године; оженно се 9 Февруарія 1816 год. за **АННУ ПАВЛОВНУ**, Вилкку Книгиню Россійскую рођ. 7 Януарія 1795 год.

БЕЛГІЯ.

(Реформат. закона)

Леополд І, Краль Белгиски, Принц Кобургски, рођ. 4 Декемврія 1790 године; оженън 28 Юлія 1831 године за **Луизу Марію** Принцезу Орлеанску, найстарію кћер Краля Францускога; а влада од 15 Юлія 1831 год.

Леополд, Наслѣдник, рођен 12 Юлія 1833 године.

ГРЕЦІЯ.

(Кат. закона).

Ото І. Фридрих Лудвиг, Краль Гречки, рођен 20 Маія 1815 године; а влада од 25 Априлія 1832 год.

ПАПИНА ДРЖАВА.

(Кат. закона).

Грегори XVI (пріе зван Мауро Капелари, у реду 258-и) Папа, рођен, 6 Септемвриа 1765 године; а за Папу избран 21 Януариа 1831 године.

15

I.

КРАТКА ИСТОРИЈА ЦРНЕ ГОРЕ *).

(Продуженије).

Послије тога дознав Бокези да е против-
нихови прела Император Аустријски, (ер е
нећ престао звати се римски, на Пожун-
ском миру (14 Дек. 1805) уступио Француз-
кой, код њи прекида трговину, слободу и
сваки напредак — к њону духом.

Старѣшине и главари обшества Боко-
Которски скупе се потайно и договоре се ис-
кати помоћи од Митрополита Црногорскога и,
преко Бригадиера Санковскога од Вице-Адми-
рала Сепявина, кои се у то вриеме с флотом:

*.) Види: Грлица, Календар Црногорски за
годину 1856, стр. 41.

налазіо у Кроу и Іаншеску республшку од
 овладаня Француза браніо. За тим народ од-
 прави Делутате к Митрополиту и Санковско-
 му, кои се као Дипломатическа персона у
 Црној гори тада бавіо. Овај знајући да є то
 управ жеља и Вице - Адмирала, наговори Ми-
 трополита неотрећи им помоћи. И тако Ми-
 трополит 15-га Февр. 1806 на обштем скупу
 на Цетинію, са согласієм свєга народа, рішим се
 не само воевати против Француза, но іошт и
 Аустриску войску из Приморя удалити.

Митрополит примивши начаство над со-
 единѣнимма силама Црибгораца и Приморца,
 најпре обсади Нови (Кастел-Нуово). У то
 доба (16 Февр.) дође и Капетан Белли с Ес-
 кадром. Договори се почну, у слѣдствію кои
 (21-га Фев.) Митрополит объяви коменданту:
 ако неће предати крѣпост народу, он ће му є
 на юриш отети Белли, — кога є Аустриски
 Губернатор молио само едан тои да опали, и
 тада ће се он предати, — са своє стране
 предложи му, да преда ключе од крѣпости
 капетанима обштестна од кои є мѣстно на-
 частво, и примвло кад є Боку покорило,
 додавши му к томе и ово: да Аустриска вой-
 ска брани сада неприятельске землѣ; єр по
 трактату срок предає областѣ Французиима

29-га Јан. већ прошао е. На ова предложе-
 ња упуномоћени комисар Императора Аустри-
 скога Маркиз де Гизеларн согласн се, и та-
 мисти дан гарнизон, 3,000 људи положи ору-
 жњ. И тако мужествени народ поврати вољ-
 ност своју и у све осам крѣпости измиени Ау-
 стриски гарнизон без крвопролитја.

Сутра дан око девет сати јутром, Митро-
 полит са старѣшинами пође на брод капетану
 Белли, од куда засидо е њим и с едном ком-
 панијом морски солдата, поврати се на бриг,
 гди ии Духовенство с обрядима по обичаю
 восточне православне цркве дочека. Народ у
 усхићеном восклицавоу е: „Да живи Алексан-
 дер!“ У манастиру Савцим, гди се био многи
 народ скупио, Духовенство одпојо е „тебе
 Бога хвалим,“ по окончању пѣвиц, Митропо-
 лит освештавши баракѣ назначене за крѣпо-
 сти, и предајући ии Капетанима обшества,
 изрекао е ово кратко слово: „Ваша жели ис-
 пуница се храбри славни! ви видите посреди
 вас давно очекивану, вами по роду, вѣри,
 храбрости и слави браћу вашу. Благословени
 Моцарх Російски прими вас у число свое дѣ-
 це. О! да буде благословен промисао Господа!
 да буде вама у намети овај радостим и срећим
 дан! по прие него што вам предам ове све-

ниствене барјаке уреба да положите заклашту, да ће те им бранити до последњи смла.“ Народ јединодушно цовиче; „заклињући се,“ и по староме обичају Славана махајући голими мачевима, заклањали су се прахом предкова, да ће бити вјрни до гроба. За тим пођу у град праћени пуцањом топова колико с крљности Новог и Спаньоле, на којима су се већ Руски барјаци вјали, толико и са својо бродова Ескадре Руске и с трговачкје.

Одма послѣ тога дођу гласови Митрополиту да с Дубровачки Сенат наумио преко своје земљ пропустити Французку војску и провести е на својма лађама из Стона (Станьо) у Дубровник. На то Митрополит одма пошлѣ чету Црногораца на Дубровачке границе, да со тим принуди Сенат држати сопшени неутралитет; а Канцелар Белли пише Сенявину о свему догођеноме, и да би забранио непријатељу проћи морем у Дубровник, одправи едну фрегаду у канал Кадамоту

Кад Сенявин чуе да с Бока-Которска покорена, таки помилѣ два батаљона су 4 топа да чуваю Котор и Нови, а он сам с едном части флоте дође у Нови 13-га Марта, а други дан пође у Котор, ће га

Савковскій, сад началник провинције, од имена народа поздрави.

Сепљани дозна такођер да су и жители Далмације, у којој се нећ находито 6,000 Француза, јако привржени к Русима, зато напустили, и тај народ избавити из неспоног ярма францускога, и пошаљ 8. војни лађа и 9. трговачки бокезки под управом капетана Белли с наредбом покорити острове спрема Далмације. А он онет нође 25 - га Марта у Крфу, да и тамо учини нуждна расположенја, пак да се врати су неколико лађа и пешачки регимента и да удари на Француза у Далмаци. И тако допета 19 - га Апри. дође у Котор с већом части флоте и су 2 баталјона Сегера, а из Котора потом 27 - га Апри. су три лађе дође сасдинити се с Ескадром Капетана Белли.

Наполеон размишљен што е Которска провинција у руке наза Русима, и што неможе задржати у ново покоренима земляма сообщење морем, кое е најудобније и најкраће - принуди Бечки Двор подписати трактат, по ком е допушћен слободни пролазак француској војсци кроз Аустриску Државу. Навадних Далмацију су 40,000 ljudi одбране војске. На-

подеом, ма шта га стало, покорити Котор и кроз Арбању допрісти до Крѣа.

Враћајући се Сепљини с Ескадре од Корчуле пут Новог 6-га Маја сврати се у Дубровник, ђе учини са Сенатом овај уговор: Како се чуе да е Французка војска наступила на републиканску земљу, тад град Дубровник да прими Руски гарнизон, и правителство у том случаю да оружа грађане и да их соедини с Руском војском воевати против непријетеля. — Но два три Сепатора дајшима обећањима Французки агента преварепп — предаду републику Французима и Генерал Лористон су 3,000 люди прошавши преко Турске граице дође 14-га Маја у Славона а 15-га у Дубровник. Таки сутра дп 16-га Маја Лористон у име Бонапарте обяви, да независност и неутралитет Дубровачке, републике пре неће бити призната, докле год Руска војска неостави Котор, Крѣ и друге пређе бивше Венецијанске острове, и док се Руска Ескадра неудалви од брегова Далмације. Као што Руски Адмирал не гледао какоће испуњавати жељу непријетелю, тако република остане присоједињена к Франци. — И тим начином народ изгуби свою волност.

Како дозна Митрополит да су Французи

ушли у Дубровник, таки са своима Црногорцима и Приморцима, су двије роте Витебскога и едном Сегерскога полка пође на сусрет непријатељу 21-га Маја Французи заедно с Дубровчанима сусретну се с војском Митрополитовом недалеко од Цавтата ње се започне бой. Митрополитова војска с хитрим нападењем поремети непријатеља, и затвори га у Цавтат; ту е пало с Митрополитове стране 1 Сегер а 5 ранѣли, Црногораца и Примораца ранио се 9; а Француза и Дубровчана остало е на мјесту мртви до 250 ljudi. Сутра дан четири роте Витебскога полка и четири Сегерскога придођу Црногорцима, а Французи пођу су 4 зачавлана тона Цавтат оставе. Митрополитова војска њово мјесто таки заузме. 23, 24, и 25-га Црногорци и Приморци с помоћу Руске војске упуштали су се непрестано у боеве с непријатељем, свагда проћеривали га и запрежали цѣло простор из међу Цавтата и Дубровника. У овима сражењима пало е убијение и ранѣније Црногораца 13; а непријатеља остало е на мјесту 8 Офицера и до 300 прости војника; 25-га Маја пало е у руке Црногорцима едан барјак, добош и 150, пушака непријатељских. — послѣ Французки Генерал устрашени храброшћу Митрополитове

войске — начини пред Дубровником на гори Бргату у разніема готово неприступліема мѣстама укрѣпленія, од куда дагь нісу ни : влизали, Црногорци нешадећи на храброст Французкіе волижера убіли су свагда нѣхову авангарду (преднѣ посте).

Снявши примивши извѣстіе у Триесту да су Французи већ у Дубровнику дође 27-га Маія у Котор, а 28-га у Цвѣтат и добивши точно извѣстіе о свему од Митрополита предузме и дагь противъ непріятеля воевати. Тако 1 юнія ужиивши пре тога у Котору нуждна расположенія пође пут Дубровника са своимъ флотомъ и с. Бокезими оружанима зајама (бродовима) сутри дан Адмиралъ заєдно с Митрополитомъ науме у непріятеля отети два пункта — гору Бргатъ и Островъ Св. Марка, а послѣ тога, ако буде могуће, и силе ихъ кадре буду одговорити силама и положенію непріятеля, и сами град Дубровникъ освонти; за тѣмъ такъ сутра дан Митрополитъ предводећи Црногорце и Приморце, како годъ п. отредъ руске войске регулярне пође к Дубровнику, и текъ што к првима постама дође, одма принуди Французе повући се у укрѣпленія, а свою войску, близу мѣнъ расположи.

4-га Юнія, Генерал-Мајор княз Вязем-
скій Шеє 13-га Єгерскога полка с батаљо-
м свога имена дође из Краа, и заедно с
маршом с њим из Котора нерегуларном
війском превезе се на возарицама из Цав-
нта у логор пред Дубровником, ће в приміо
оманду над регуларном войском. Тај исти
ан Митрополит са Сенявином и князом Вя-
емским разгледали су с мора и са сука не-
рјателско положеніе.

5-га Юнія у 4 сата јутром по сигналу
огну привлачити се 5 Рускии велики бродова
Дубровнику, а Канонерске лађе поју око
строва Св. Марка (ла Крама), обиди и
знати ће су најслабіе стране. Контра-Адми-
ал Сорокин, поче из топова гађати, и о-
ндра се спрема висине, на којој е Црногор-
ка и Руска войска стояла. Тај дан на по-
леду вјоте догодило се важно и за Црногор-
це и Русе славно сраженіе. Непријатељ намъ-
тіо се біо на неприступниєм каменитиєм виск-
ама Дубровачкіема, начиніо тамо батеріе на
најзгодніема мѣстима пригатовіо се дочекати
таку. Он е заузимао линію од мора до Тур-
ке границе; не много пространу; но со тиєм
: була тврђа. Природа и искуство обезбридали
у га савршено. Десно крило било му е за-

поставено морем и стремитієм бріегѣм, а лѣво Туроком границом, на којој ніе морао бити бѣй. Пред фронтѣм пѣговіем стояле су антице (тѣде); четири најважнија пункта кон е ол заузимао била су еднѣ за другіем испореѣна и свединѣла тако, да сваки могао еднѣм бранити еднѣм другога. Число непријатељѣ износило е до 3,000 регуларни войника и до 4,000 Дубровчана и добро оружема бојника. Руске регуларне войске било е 3,500. Су толико люди врло е тешко било ударити на непријателски фронт; ер е познато како французи умѣду утврдити мѣста, како ли вѣште избираю згодна положенія за батеріе. Све те за Русе и Црногорце незгоде пренебрегну се, а заключи се ударити на непријатеља, и рѣшо изютра 5-га Юніа Митрополит одреди на бѣй неколико Црногораца, за осволти предѣлѣ Франкушке посте; Црногорци нападаю храбро и пред самѣм важніем пунктом, на најстремитѣй то-ри, таки отму еднѣм предѣлѣ пост, а ободрен оном славом, наваде яростно и на други. Княз Вяземскій видѣши, да непријатељ намѣрѣва напамити Црногорце, пошаль им у помоћ три роте Сгера, кон хитро узиђу на тору и ако им е нѣна стремница сметага. Овај при-доказѣ Сгера недопусти усилѣнїем се ле-

али прогнати Црногорце, кои су се у
тој опасности налазили.

У то време дође гдѣ Митрополиту од
кога Завита, да се непријатељу помоћ
диже, ког разумљави Митрополит тај
нападне на непријатеља су оно остале
кораца и су три роте Бгера. Непријатељ
се сидно и са свој снагом упирао се
пати Црногорце, но они ни корачај не
пе. Међу тим док се Митрополит сража-
ва крај пропасти противу превосходније
на која устремљеније, княз Власт-
раздѣлив мали отред свој на двије колоне
ислава пред њима охотнике под командом
ри Овицера Красовскога, Кличко, Рене-
џа, и Миша, — пође на неприступну
ну утврђену батаријама с ранителиношћу
ственом херою, и могућом само Руској
ци.

Лористон примѣтивши обште движеніе,
ом силом тјасно е охотнике Руске, и удари
Митрополита, кога е особа била у край-
опасности; колоне су узлазиле преко
и кршева и биле су већ близу врха. —
кивом положенію повраћањъ било е невоз-
но; корак назад пак е све изгубљено. —
ска војска гледала е с корабљем и очеки:

вала с нетерпљивошћу и мучителним безпо-
койствиєм какоће се кончити: најпослѣ на врху
горе покажу се Руски барици ; ехо повтори
громко ура! и Руска војска пође на приед.

Непријатељ будући проћеран иза стіене
заустави се међу својма батаријама: А Руске
обѣ колоне соедине се с Митрополитовом вой-
ском; и послѣ малог бод ударе се на баю-
нете, Французи бранили су се упорно но
примуђени буду одступити: Митрополит и
княз Вяземскій, недавајући уредити се не-
пријатељу, твснили су га непрестаним напа-
дѣніама; Офицери Руски будући свагда на-
приед показали су себе достојцима сподвиж-
ницима Суворова; — Црногорци соревни-
вали су Руским солдатима и с таким жаром
напали штурмовати прво укрѣпленіе, да в
редут су 10 топова на едан пут узет с от-
кривеном силом.

(Продуженіе сљдоваће).

II.

ЦНОГОРСКЕ

ЮНАЧКЕ ПОШЕВКЕ.

ПЪСМА ПРВА.

Хайдукванъ;
Томановић Вука, Турчина Гаврилова
и Сима Радуловића.

Три су пили побратима вино,
У Ровину у Томановића
У хайдука Томановић Вука:
Єдно с Кчева Гаврилов Турчине,
Друго соко Радуловић Симо,
Треће биеше Томановић Вуче,
Вукова им, люба вино служи,
Када су се вином напоили

И од вина ћеза заузели,
 У вину се збора заћедоше,
 Вели хайдук Томановић Вуче:
 О бога ви до два побратима
 Зло попили у Ровини вино,
 Што се Турски друми отворише,
 Отворише друми и карвани,
 У Рудине овце издогоше
 За нас нико ни хабера нема
 Али вели Гаврилов Турчине:
 Неволя е мио побратиме,
 У стадоше Турци на оружъ,
 А Забити поградише куле,
 А на куле вргоше пандуре
 Друм чуваю од Црногорацах.
 Една се е оградла кула
 На дно Гацка на Крстац плашну,
 А ню гради Звиздић Асан-Ага,
 У широка поля Гатачкога;
 Кад е Турчин приградю кулу
 На кулу е турю пандуре,
 Четрдесет и четири друга,
 Пред њима е Ибро Будюкбаша,
 Чува њму ливуј и голиню
 И широко полъ Гацко равно,
 Од хайдука од Црногорацах;
 Друга се е оградла кула

Оградила на равне Рудине,
 не біела града Никшицкога
 А біела кула на Трубслю,
 ню гради Бадабаловићу,
 Од біела града Никшицкога;
 Кад е Турчин оградіо кулу
 На кулу е туріо пандуре
 грдесет и четири друга,
 И пред њима Турску Булюгбашу
 ре зорно Мрк - Усейне,
 Друме чува од Црногорацах
 біела града Никшицкога;
 Трећа се е оградила кула,
 ела кула на равне Рудине,
 И ню гради Осман Капетане,
 Никшића града біелога;
 Кад е Турчин приградіо кулу,
 кулу е туріо пандуре
 Четрдесет и четири друга,
 пред њима Турску Булюгбашу
 Булюгбашу Свєра Пипера;
 Чува оне друме низ Рудине
 И Никшицке у Рудине овце.
 Четврта се оградила кула,
 Оградила кула на Баняне
 ню гради Ресул - Беговићу,
 От Требнја града біелога :

Кад є Турчин оградіо кулу
 На кулу є туріо пандуре,
 Четрдесет и четири друга
 И пред њима Диздар - Будугбаша,
 Чува друме од Црногорацах
 И Требинѣ града Царевога.
 Вели тако Никац од Ровине:
 Истина є драги побратиме,
 Я сам скоро из чете дошао
 И видіо Турске грађевине,
 И на грађе од боя пандуре
 Још сам добар шићар увидіо,
 Увидіо Любовића овце,
 На Загорѣ полѣ Невесинѣ,
 Од беглука хиљаду оваца
 Што му рая у пешкеште дає,
 Ласно бисмо шићар заузели
 На срамоту стотину пандура;
 Но Турчине мио побратиме
 Хайде побро у Кчево криво
 Те ми купи єдну чегу малу,
 Бегоћ паћен болѣга юнака
 Све са собом у чегу узимај;
 А говори Томановић Вуче:
 Побратиме Радузовић Симо,
 Хайде пођи у те Цуце долне,
 Те покупи другу чегу малу,

Оз Бѣлицѣх и дойніе Шуцах,
 гођ пађеш болѣга юнака
 Све са собом у чету узимај,
 ѿде шпѣзма на Кобилѣ доце.
 Я ѣу трећу купит чету малу,
 Ровина и села Трињина;
 Па скочше три добра юнака,
 ршии пође Кичеву кривавому,
 Сихо пође у те Цуце дойне,
 те мале двіе покупише,
 Чете двіе тридесет хайдука
 пред њима двіе харамбаше;
 Отидоше у те Цуце горніе
 Кобилѣ долѣ долазиши,
 Ту пађоше Томановић Вука
 за Вуком двадесет хайдука,
 Ту се стане три добра юнака
 за њима четрдест хайдука,
 Отидоше низ доле Кобила,
 Ябуку чета долазила
 На поглед уз турске Рудине,
 гледаю турску грађевину
 И из грађу од боя пачуре.
 кде виче и почину сунце
 А хайдуци на поге скочше,
 вгоше вођу уз Рудине,
 Рудине су здраво прегазили

Уљгоше уз Баняцъ равно
 И Баняне здраво прегазеше ;
 Уљгоше уз Корита јулина
 И Корита здраво прегазеше ,
 Уљгоше уз Бабу планину,
 А из Бабе управ Ђилнисици ,
 Докле дошли пољу Невесињу
 Под бјелу кулу Любовића ;
 Ту хайдуци починули трудни ,
 Докле мрче и почину сунце
 Ударише под Опаку бјелу
 И велики шићар заузеше .
 Од беглука хиљаду оваца
 Уфатише дванаест чобана,
 Под оружје жива свакога
 Све су једи Власи сиромаси ,
 Некћеше их постъни хайдуци ,
 Побъгоше преко Невесињи ;
 А глас Бегу на Касарму дође
 Хайд на ноге Дубовићу Беже
 Удари ти Томајовић Вуче ,
 Оћера ти хиљаду овнова ,
 Поведе ти дванаест чобана
 Без мртвога и без ранънога .
 Скочио є дванаест Бегова
 И велику поточ покупили ,
 Од Рабнѣ и од Невеснѣ ,

До Мостара града бјелога ,
 пролома Турачке касабѣ ,
 Подигло се друга њетстотина :
 Јака пѣшица и брза коњика ,
 И за Вуком пошли уцоћеру ,
 Јки Вуче како соко сиви ,
 А да видиш Бега Љубовића ,
 Јепаде се даће утећ Вуче
 На пред му е гласе протурјо ,
 Прокому пољу Гатачкому ,
 Бјелому граду Метовин ,
 Је Турчин за светац Мухамед .
 Ударјо Томазовић Вуче
 Оцаку Љубовића Бега ,
 Све пороби мало и велико
 Јидуциња локна срећа бјела ,
 Паша силан на то Гаџко ратио .
 Јо нѣга три тамбера войске ,
 Кад глас Паши под шатору дође ,
 Ји Паша на шоте скочио
 А у войску хетиуо телара ,
 Јар Паши на окодо виче :
 Јли майка родила јонака ,
 Је узет друга три стотине
 Јака пѣшица и брза коњика ,
 Јизбору бирани јонака
 Да поћера од Ровине Вука ,

Ако би му Бог и срећа дала
 Да би Вука жива уфатио,
 Ал од мртва главу доносио
 Дава Паша блага триста ћеса
 И све Гацко полѣ под харачом,
 Да му купи гроше и дукате,
 Да предава Цару ни Везиру
 И врѣу га Турска капетана.
 Телар виче кроз пашину войску,
 Не нађе се никаква юнака
 До подоцкан сина Пашинога,
 По имену Пашинѣу Османе,
 Пред Пашом се добро зафалио,
 Подай меле друга три стотине
 Лака пѣшца и брза коњика,
 По избору бирана юнака,
 Я ѣу поћи Вука поћерати
 И ѣнга ѣу жива уфатити.
 Тада му є рјечи не чинио,
 Пашинѣ Осман коња окрочио
 И за ѣниме друга три стотине,
 Лака пѣшца и брза коњика;
 Отидоше поћерати Вука,
 Гацко полѣ они прісѣдоше
 Приватише троглаве планине,
 Томановиѣ уз корита равна,
 Пашинѣ Осман на врх отри главе

Томановић уз хайдучке лаке,
Пашић Осман на црквице равно,
Томановић на врх Дубочаках,
Пашић Осман у лаке хайдучке,
Томановић на дно Дубочаках,
Пашић Осман на врх Дубочаках,
Кад е Вуче сагледао Турке,
Али зове Сима и Турчина
Полакоте до два побратима,
Ево Турци низ дубочке равне
Али се браћо натраг повратите,
Што е силе пѣшца и конѣика
И пред нама крлаве Рудине,
У којој е стотина пандура
Да имамо крила соколова,
Да не данас неби унисла;
Послушайте мене Црногорци,
Ја ве кумим Богом истинијем,
Кои браћо данас прегнут неће
Да с Турчином крвцу пролијева,
Нека ћера шићар унапријед.
Сви стадоше четрдест хайдука,
Вели Сенић из-Бѣлица Живко;
Булюгбашо Томановић Вуче,
Ја нијесам но едан у майке,
Гекла ми е майка на кретаню,
Хайде з богом синко Сенић Живко,

Кад ми с пута доію срамоту ,
 Већ те майка више невиђела.
 Я сам прегато данас погинути
 И с Турчилом пролит крвцу црну ,
 Већ да видиш четрдест хайдука
 Сво двадест пошли унапријед ,
 Двадест оста да чекају Турке ,
 Дивно Вуче уреди хайдуке
 И слободи младе Црногорце ,
 Црногорци сви соколови ,
 Ви јоначка ерица изкорите
 Слушајте ме моя браћо драга ,
 Мука ли є добити јонаштво
 На кон себе спомен оставити ,
 Ово су ти Босанске баліе ,
 Ко се шњима боя біо ніє
 Тај є од њих страву заузео ,
 А кон се шњима боя біо ,
 Тај ће јурити чинит без узмака ;
 Но немојте издат соколови ,
 Ко погине данас на Дубочке
 Тај браћо нигда умріет неће
 На кон себе спомен оставити ,
 А едном ће умріет свакојко.
 Дивно Вуче уреди хайдуке ,
 Око друма по дно Дубочка
 И овако њјма говоріо :

Црногорци соколови сви ,
 Међу собом Турке упуштајте
 Из далека кавгу нечиљте ,
 Вели с Кчева Гаврилов Турчиње :
 Слушајте ме браћо Црногорци ,
 Не мой коп пушку опадити
 Док не пукне мога цефердара .
 Сва дружина лѣга послунала
 Улѣгоше у лист и у траву ,
 Сво Турци низ Дубочке равно ,
 Но да видиш двадесет хайдука ,
 Сви гледају едан на другога ,
 Коће први да заметне кавгу ,
 Гледа Турчин Томановић Вука ,
 Гледа Вуче Никца сина свога ,
 Гледа Никац Радуловић Сима ,
 Гледа Симо Балетића Рада ,
 Гледа Раде Перинић Аћима ,
 Гледа Аћим Гаврица Османа ,
 Гледа Осман Балетић Вукоту ,
 А Вукота Давичића Живка ,
 Гледа Живко Вукотића Вука ,
 А Вук гледа Гавриловић Баю
 Гледа Баю Рогановић Јова ,
 Гледа Јово с добре воде Вука ,
 А Вук гледа Жупка Липљанина ,
 Жупко гледа од Бјаница Вука

А Вук гледа Живка Сепића ,
 Юнак Живко негледа никога
 Од образа пали дефердара ,
 Пуче пушка убила Турчина ,
 А загна се Марковићу Пею
 Те Турчину главу оклинуо ;
 Али вели Гаврилов Турчине :
 О! Кчепљани Кчева невиђели
 Уби Пуца посиече Бџаница ,
 Оно гледа Балетићу Раде
 А у Турке јуриш учинио ,
 Једну Турску утрабио главу
 Оно гледа Балетић Вукота ,
 А у Турке јуриш учинио
 И уџати живога Турчина ,
 На витеза коња под оружј
 А да банда завргла се кавга ,
 Томановић разагони Турке
 Разагнаше Турке низ Дубочке ,
 Три стотине двадест и четири ,
 Бој се бије крв се пролијева ,
 Црногорци соколови сиви
 Осамдесет глава посијекоше
 И Османа жива уџатише ,
 На витеза коња под оружј
 Али они утџ неџаху
 Него више сватит немогоше

Сваки носи хайдук по три главе,
 Носе Турске сјајне цешердане,
 Воде Турске коњ седланике,
 Носе Турске токе и доламе
 Ни би мртва ни би ранџника,
 Отоле се патраг повратици,
 Богу фаја Срби задобили
 И ћерају велика шићара,
 Пагнаше га низ равне Рудине
 Ђе гледају стотину пандура,
 Нико им се на пут јечиняше;
 Уљгоше уз Јбуку маду,
 Здраво дошли на Кобилџ доце
 Ту лепо шићар дјелали,
 Златне токе и свилне доламе,
 Златне пушке, сјајне цешердане
 И бегови хиљаду овнова,
 Око свашта те се погоднише
 Ма се нигда згодит немогау,
 Коће носит токе са Турчина;
 Али вели Томановић Вуче:
 О! Турчине Пашићу Османе,
 Колико ти сташе токе сјајне?
 Али му е Турчин говоріо:
 Стаде су ми стотину дуката
 Дошло им се биеше поклат туна
 Коће токе носит са Турчина

Него добра річ излазила
 Од Сенића Живка из Бѣлицѣ :
 Я сам токе донео с Турчина
 И Турчина уѣатио жива,
 Ма их носит на тіелу нећу
 Него оте мене послушайте,
 Даймо токе Псио Марковићу
 Е с добар майка му лдопа
 Найпрви с носѣка Турчина,
 Убіо с добра Црногорца
 И синовца Драшка Поповића,
 Од крвала Кчева на крапну
 Не бил њима откупио главу;
 Црногорци њга послушани
 Отоде се раздопци били,
 Воде жива Пашнића Османа,
 Поведе га Гаврилов Турчине,
 Поведе га Кчеву кравому
 Ту га држа по године дана,
 Докле њима бурунтна дође
 Од сиднога од Босне Везира,
 Те се њима Везир замолио
 Турчина су на одкупе дази
 За хиладу дутіех дукатах.

ПИСМА ДРУГА

УЗВТАК БУДВЕ И ТРОИЦИ.

Писму пише Цетински Владика,
А пише е на равне Њгуше
и Њгуше Гувернадур Вуку;
Тако Вуку писаше Владика
штај ће си права слуго Вуче!
Узми собом войске неколико
войском хајде Бокл од Котора,
Право на друм на спрема Троице
и затвори тврдога Котора,
И у Котор валјте Французе
и створи им скеле и дружове,
Да Котору нико не пристуна;
И идем са Цетиня равна
Пут Маинах и Будве бијелс,
са собом водим Црногорце
Да од Будве освојмо града;

Када Вуку ситна књига дође
 Виђе Вуче што Владика пише,
 Па ускочи на ноге витешке
 И окрочи дора претпјога,
 Узе собом војске неколико
 Све Нџгуше, и Теклиће листом,
 Пође с војском пут Боке Которске,
 Брзо пође а јошт брже дође
 Међу Котор и међу Тропцу
 Те затвори Котора тврдога,
 И Которске скеле свеколике;
 'Тске Вуче Котор затворио
 Владика се са Цетиниј крену,
 И са собом узе Црногорце
 Брзо иде под Манне дође
 Баш на спрема Будве и Француза:
 Код Приморци оно разумјаше
 Сви Приморци на ноге скочаше
 Хитро дошли они под Манне
 Под Манне код Петра Владике;
 Ту се војске двије смјешаше
 Црногорска и са њом Приморска,
 Кад се војска сва искипи листом
 Тад Владика на ноге устаде,
 Па овако рјеч проговара:
 Црногорци браћо и Приморци,
 Како бисмо Будву освобили

И Французе у ню затворили ,
 да много крви не проспезю
 Од нас браћо нишн од Француза ,
 то Петар Бурашковић дође
 Владици се поклоніо дивно
 клоніо на га полюбіо ,
 Па Владици Петар бесѣдио ;
 знам добро миши Господаре
 Какоћемо Будву освонти ,
 без много крви уграбити ;
 Колико є у Будву Француза
 лико є нашієх Пандурах ,
 Од Приморя и од Триобћене ;
 Владико ситну књигу пиши
 Миши књигу Будви на край мора ,
 ню поздрав свакога Пандура
 Пиши њима да заметну кавгу ,
 Французом по Будви бієлој
 Сви ће тебе послушат Владико ;
 кад кавгу заметну Пандури
 Ласно ћемо освонти Будву .
 да Петра разумѣ Владика
 Єданѣк є књигу направіо ,
 Пандуре књигу одправіо
 У књигу их мишо поздравіо .
 здравлям вас од Будве Пандури
 Но почувіте мене соколови ,

Како сутра сљина зора сине
 Устаните како соколови ,
 И по Будви кавгу заметните
 Како кавгу и чуем у Будву ;
 Ја ћу с войском брзо ударити
 Освоити Будву у крају мора :
 Кад Пандури књигу приеатише
 На нју ми се хитро окупише ,
 Па стадоше чинит договоре
 Како ће се побити с Французом ,
 Него вели Ивановић Вуче :
 О! Пандури моя браћо драга :
 Владика с доша под Маине
 Са Владиком две Банолине
 Црна - гора и Приморје равно ,
 Но да браћо сложено устанемо
 И да тврду вјеру уфатимо ,
 Уфатимо да се нехздамо ,
 На Французе сложено ударимо ,
 Удри браћо сваки на свога
 Ја ћу први почет на еднога ;
 Тад Пандури вјеру уфатише
 Да ће сложено заметнути кавгу ,
 Па Владици књигу одписаше
 Да ће кавгу заметнут у Будву ,
 Но да войску пред Будву примакне
 Приђе сване и зора огране ;

Кад Владика одговор примио
 И видіо што Пандури шину ,
 Одговор му у слапуће дође
 У тај доба окренуо войску ,
 Доведе е пред Будву біелу
 На велю е воду починчу ;
 Кад га виђе господа Францеска
 Поче бѣжати Граду у ограду ,
 Но да видиш јада из несада
 Пандури нж бѣжати недаю ,
 Него на њих сложио ударшише ;
 Пушку пали Ивановић Вуче
 Пали пушку на Кршћановића ,
 Дивно Вуче њга погодио
 Живо му е срце опалио ;
 Другу пали Прибиновић Станко
 Уби Станко Франа Капетана ,
 Дође Иво Зече из Поборах
 И он уби Попа Матковића ;
 Тад Пандури други поскочише
 По Будви се с њима поѡаташе ,
 Кад Владика чу по Будви кавгу
 'Гаде войску пут Будве пуштио ,
 Аз од Будве отворена врата
 У Будву е улазила войска ,
 И по Будви поѡата Францеца
 И освои на крај мора Будву ;

Кад Владика Будву освоіо
 Шилъ кнѣгу Гувернадур Вуку,
 Послаушайме Вуко моя слуго
 Я сам ево освоіо Будву,
 Сутраћу се Грблѣм окренути
 Каћу доћи на Солила равна,
 На ливаду шатор ћу распети;
 Него сутра удри на Троицу
 Узми с воиском Троицу фортицу, (тврдиња)
 А кад узмеш фортицу Троицу
 Хайде мене у сусрету Вуче,
 Како кнѣгу разуміо Вуче
 Каза войсци што Владика пише,
 На Троицу пушти два племена
 Фиску чине млади Црногорци
 За бедем се рукама атају,
 Гледа јдан Бане ђенерале
 Са бедема од Котора тврда,
 Пуца Бану срце у прсима
 Ал' Троици помоћи не може;
 Код њга с силни Кампаньоне
 Враг му не да и срце јоначко,
 Мировати у граду Котору
 Већ он моли силна ђенерала,
 Ђенерале міо Господаре
 Дај ти мене до триста солдатах,
 Да од муке избавим Троицу

Црногорце зајмим уз планину,
 о Бану силна Кампањона
 Е с још кукала му мајка,
 ци Бане ђеће погнута,
 Ал' га никад одбит немогаше,
 не иде у помоћ Тронци
 Већ му даде до триста солдатах,
 Кампањоне пред њима отиде:
 Црногорци њга угледаше
 гавише фортицу Тронцу
 Кампањону уриш учинише;
 на њга мушки наваљаше
 Ал се витез брани Кампањоне,
 утв коло с војском учинио
 Сипљ оган пут сваког стране;
 зафајду коло ућескоту
 Црногорци уриш учинише,
 одомише коло на четворо
 Посвкоше стотину Французах,
 сокола Бана Кампањона,
 Оне двѣста у Котор угнаше;
 се натраг опет обратише
 На Тронцу уриш учинише,
 фаташе педесет солдатах
 И узеше фортицу Тронцу,
 с Тронце топа три четири
 На Тронцу огњем олазише;

Кад Трону огњѣм олалише,
Тад се диже Гувернадур Вуко
И за њиме два храбра племена,
Отидоше у сусрет Владици,
Сретошега на спрема Сољмах
Веселъ му чине из пушаках,
То е било кад се е чинило
Ми велимо да се веселимо.

III.

МОРАЛНЕ

ПРИПОВІЄДКЕ.

ЖИТІЄ

МРЂЕНА НЕСРЕТНИКОВИЋА,

ЊИМ САМИЄМ СПИСАНО.

Сама є природа лвно предсказивала даћу
ти човѣк знаменити, а и я сам то приђе
ођеля у сну видіо: — Прво чудо, када сам
родіо, они се исти дан уждила кућа моему
цу, у њойзи све што є имао изгорѣо, и
нѣ се све село уждио и изгорѣо; у та є
ожар мене мати изгорѣла сестра и два брата,
вуге челяди сеоцке около тридесет; — Дру-
го, када су ме крестили, отац ми се сломио
сз коня и био укопан тај истиј дан; попу

кой ме крстио утопила се два сина са женој;
 мой кум кои ме крстио на врата од цркве
 славио ногу, а мамица која ми е опредѣлена
 била мѣсто мајке, тај истиј дан јошт мене
 из цркве носећи на плећима уби змія не цече:

Послѣд смрти те мамце промиѣнио сам
 седам, доклеп су ми се навршиле три године;
 од три године до петнаесте, да почнем писати
 што се са мном догађало, перо би ми из ру-
 ках подебело, а карта пропала, од великих
 чудесах, уши би читатељма загућеле, али
 им се занѣле, не би ни сами знали што чи-
 таю нито ли разумѣваю: али од петнаесте го-
 дине до данас дужан сам моя собитія свиѣту
 казати, кои има уши од слушања нека чуе.

Кад сам ушга у шеснаесту годину оже-
 нилису ме и дали ми чин доканѣе држао сам
 доканду три године напредо, и биосам на-
 купіо неколико новаца, и са свиѣм промиѣнио
 у вишемју званію ступити, али ме несрећна
 жена ископа: из прва прилично лиѣпо жива-
 смо а послѣд се почесмо лсовати, грдити, и
 бити, она за мой инат дај оному нешто, а
 ному нешто, такођер исто и л доклеп остадо-
 смо без ништа, на ништа; како остадосмо
 без ништа одмах почесмо радит едан друго-
 ме око главе, она е мене шест путах трова-

и, али сам таковога якога сложенія біо, да и ніе ништа могла моему гвозденому желуду нашкодити, посліед тога затворица ме у ућу, и кућу са сваке стране уждила, али иет мојом назовисрећом не изгорѣх, него одан и опалѣн утекох, али са мојом жалосћу киних се еднога ока, посліед те несреће по- іао сам на Полицію, и почео се жалити на оју жену: — Полиція є одмах скочила жену и узати и обѣси, а мене затвори двадесет одинах у таваницу за моя преступленія; о по мојој срећи у исту крѣпост у коју и авилица бѣше, удари гром; прах кои бѣше од најдонѣ своде у пали се, и сву крѣпост иже на воздух; таваница у коју я стојх' не бѣше у средину крѣпости, него прикрај нѣ, то ме едно спасе, те не погубох, премда и сам претрпіо опалѣвину, и има мало скока з крѣпости до на пјачу градцку али све стадох жив: —

Посліед тога наша ме Полиція, у име пртвога ње лежим, наредила млађеима тесу ме оиѣли у цркву, и над мнош почели читати югреб; я сам све чуо што су читали, и како су ми приготавлили гроб и друго што се оће за мрца, али сам тако яко забуниѣн од нога великога удара біо да ніесам мога собом

маћи, нити ми казати да ме некогао жива; — а они пошто су све прочитали, гроб ископали, дигли су ме на носила и понели код гроба, у њ спустили и закопали, и они се дома вратили; — право казати ніс много плача било над мјом, ер сам у сав мой живот радио, да нигђе немам човека коће ме пожалити, нити пак кога бих ја пожалио, а то сам единствено чинио, да немам печала на овоме свијету, и ако су ми чувства и вид и сила била оніем великіем ударом забућна, али су ми леђа она иста прва, и она су управо знала да су закопана, кажевала ми е она велика плоча, и она земља, те су на себе држали, ја сам истинито мислио да сам усобиши, и да не има више спасенія, камоти оному кои е у гробу закопат, али е судба висока од людих сакрита, нбојзи е у годно било даме јолета учини жителѣм под мјсечног круга, а ево коіем начином :

Велика болест би у народ многе стотине хиљадах од њ помрјеше, тако да већ бѣше и гроби нестало же же се копати, почеше нове гробове отварати, и по пет шест у единому закопавати, ја и ако сам био закопат, али сам чуо неколико разговора оніех людих, кои су мало тврди били на ушци и кои су мисли-

што сами нечују да нитко нечује, докста
 : не дошло до уша да оно што они зборе
 е нешко и у гробу: — послед краткога
 емена, не само дае дошао збор о мому
 обу да се отвори, него што више чуле су
 и мотике на њм ће га откопају; мое у-
 уђене плећи мало су одахнуле, када се ма-
 а она велика плоча с њих, ели едного чо-
 ка кон на ови непостојни свијет, пасе и
 зи, кон с нетрпљивіем чека да се една ствар
 рши, колико ја бјдним послед трехдневнога
 телства у гробу, да ми мрачна гробница
 икне црну завјесу смрти и одкрије свијет чове-
 скога живота.

Добри работници брзо работајући дођоше
 :оро до мозга тіела, ја како виђех свијет ско-
 их како хрт с покровом у руке и утечем из
 еђу работниках; работници зачуђени тако-
 еш страшніем виђенјем, онијеме и нападају
 коло гроба, мислећи и воображавајући себе
 : сам вампир или какав други нечисти дух,
 ом дави и мучи умну животињу. —

Ја како се од њих освободим јавим се
 :іема те су ме копали, и кон су знавали да
 им укопан, и плочнем им причати, не, како
 : са мнош догодило, него како је дошао ан-
 ел код мене и рекао ми, да устанем, и да

се живи проповѣдник свѣту; (стара ме суевѣрна глупост к томе повуче, не помислих е се просвештеніе не да томе данас ниђе помолити), и кои ме буду слушаѣ да ће бити спасени и сретњи, кои ли не узође, да ће бити казниѣни, не само на томе свѣту, него препарих се рећи и на овоме.

Народ каиоти лаковѣрни и непостолни, лачше се гомилама около мене купити, и лачше причати, и поученія различна народу давати. Оратор право казати ниѣсам велики никад био, али е доста било, што су виѣши пришеца из непознатога им краја, и то е едино надопуњавало недостатак мога краснорѣчја. Али сво е часа погибох:

Прво што испустих рјеч, кои ме не узође слушат, да не само што ће бити казниѣни на онај свѣт, но што пише, и на овај; у народу е ова рјеч крѣпко остала, и готово своју силу изгубила, за што л ниѣсам мога произвести нѣ глас у дѣлу, силом невидимом, а видима е над којом више власти има ниѣсам, но над невидимом у руке другјих била, кои е непуштаю без толяге по мозгу другоме; али све кое како међу старомодницима добро бѣх и назаху ме, мое погрешке и ако их бѣше много, бѣху непримѣтне њиховоме густоме

уму, и рулявіема ушима; проповідах непре-
стано на улицама, по домовима, и на свакоме
мѣсту; од више чуда каживали су ми да я
када спавам у сну непрестано проповідам;
како коме се у што хоће, док едно ютро у
лѣзем у едноме великоме зданію, загледим у
нутра, и видим много народа, помислим ево
згоде овђена се могу напричати, и ово ми ве-
лико обштество може име свуда огласити,
зађем међу њима и почнем говорити по оби-
чаю моме, но я јошт и неизговорити річ,
а они се начну сміяти, запитах што су так-
ви безбожници, они одговоре да су ђаци кои
слушаю философію: нестидим се казати за мр-
шени читатељи да сам то име философія ту
први пут у моему животу чуо; я их уни-
там јопета а какво е то животно философія, те
нас тако учи да се подругуєте с проповідни-
ком кои се из гроба дига, едвяствено ради
тога, да люде обрати к добру и к душеспасе-
нію; када они то чуо јошт се више почну
ругати и траяти около мене, а међу тіем се
окупил народа јоште свокоякога на ону граю;
збор се задіе свакояки, шта я проповідам, од
кад, и к чему, тоя проповіед води; нико ніе
унио томе одговор дати, но почну говорити
да су моје проповіди различне, и да е све

една протаву друге; а истина да сам то и сам знао, али ми није могло напоследку бити, да у колу не играм кое сам заврга сам; али ја мислим све се шансе на прву оставити, да враг недонесе оне који су ме закопавали, и одкопавали:

Како они уљвоше почеше говорити о мому закопу и одкопу, нађоше да је то обоје било у три дни, ја се најприје браних да није него од једнога до другога било двадесет данах; најприје се на ову држах, а послед када виђех, да су они затегли на три те на три, спуштах на шест, чуше ли ти они ову реч сви једним гласом викнуше: вежите. Свезаше и на суд одведоше пред судишке; суд не сѣда друго ништа него да суди, и ко им часов замотуљак испод руке пружи да пријате, по ваздашњему њихову обичају, судише и одсудише, да ми метну камен о грлу и са мнош у море, како с хулитељем светога.

Млађи како чуше мою одсуду, мене за грло, свежу ми руке наопако, камен велики о грлу, и са мнош у море: — дојста љубезни и заплетени читатељи, да ми није лакшија била, него тежа од оне прве несреће; ер сам у првој био забунљив, а у овој потпуно није сам по здравје и чистје памети него игда од

да могу себе знати, а може сваки по себе бити, и вообразити каква би му та ура била; и ипаче не могло бити ере д'чи непитаю. —

Када ме најприје бачише у воду почех живати, али тегота онога крша не даде више, три пута махнути, него ме одвуче к' дну, шт на дно не падох, доклена ме поче меготити, чудим се што е, када видях али еску вуку рибари к крају, у нју се рибешатило много, и ја баш на средину међу рибаша попао, веома су ловци мрежу живо теглаше весело, ера су познали по теготи, да се у нју много рибешатило, не много тежећи извуче е на крај, како ме угледаше, повикаше ! ево утопљеник у ову мрежу угађен, узете ме међу собом и изнеше на пиесак и бацише мјесто мртваго, а повратише се да рибаша мреже ваде и да е дјеле, пошто е подјелише, онда почеше говорити, хайд те да овога двога утопљеника закопамо, да га не ијо брад на ови пиесак; ја све чуем али не можеш са собом ишнуг, него сам горе забунџи и угађен био, него први пут; они дођоше мало виска раскопаше, мене положише, и пиеском суше, али дојсто не сам чуо велике теготе, а много пиеска несу на мене били насули; него сам могао свагда познати каде се смркнуе

дан када сване, — ту сам лежа (и доста ми се учинило спокојно) три дни и три ноћи, а четврти сам дан искочио испод онога піска здрав као тиб: — и за тога сам шест пута био кухином, пошто сам ишдио, да ми ни то званіе и чин неће нижако за руком, оставіо сам га; а просіо градокога управителя, да ми нађе мјесто на морској служби да служим ера ми се на сухо било веома додіаю.

Градоуправител био е чвѣк веома добри, моя га е прозба убогла, у брзо пріеме наша ми е мјесто ће љу служити на мору; лсам е охотом пошао, и почео слушати, за мажди-списію, истина да сам званіе мало, али се то негледа на мањ званіе, него на задовољност, ермо сакољко свц да свіету ишта, и мали и велии; а како е човѣк задовољан он е срећан: я сам заисто тіем званіем био и срећан, и задовољан, више него Адмирал његовіем; а међу тіем напнжући списіе, научих се и я дупати, док у очи светога Вртоломія, прекрстних се пзидох и сјдох на брод, на едну врећу црне масти, списіа ми е у уста али су ми мало уши згріате, ере е свети Вртоломія био нашему старѣшнн именован, и свеми долази охота нешто плватати; док по мојој и мое дружинне несрећя, заслнн, и пре-

важни се пили преко оне вреће црне масти, а угљев из снјасе паде на врџу, врећа се зажди, а она маст капоти лучна, запада се и разије по броду, одма се брод сав зажди; а ништа јошт од те несреће не чуем, но спавам ка и заклан, доклеп огань дође до мене, тада скочих и поклакох, кон бѣше на врху брода скочинше, почесмо тулит, али се яко бљо разгорѣло да ниесмо могли ништа учинит; него я само четрнаести скочих у море, и почех пливати, а опизн те су у броду други били около 200, они јошт ништа не чују доклеп огань дође на топове, топови почеше пуцати, и они тада скочинше из брода, али за њаду не мога ни едан жив ни до мора скочити, акажолн утеѣя, него сви пзгорѣше у броду; јошт од нас четрнаесторице убише топови 6, а 8, остасмо пливајући; пливѣмо к' еднеме градићу кон бѣше од брода 23 миля, недођосмо до по пута, сви се потопише до и самотрећи; тада ми дође на ум оно приђе несреће што ми се онѣло пливати, и почех сам себе говорит: плавай Мрјенс, ерети се мало приђе хобаше, имаш ње доста некате прође миса; о много муке, и дугога пливани нмдем на сухо едва жив; почнемти мислити, куда њу несретњих отолен и штаѣу: во дуго

мислећи, смислах на едну да се потурчим и да у турску грађину среће, же е јошт лико наша је, него како смислах онако и учиних.

Пођем краем мора, и дођем у град Селаник, ту се потурчим, и език Турски у мало времена научим; отолен се кренем гласитоме Махмут Паши Везиру Скадарскоме и пођем, не станем ни ту луне два месеца, доклеп Везира Махмута пошкоче Црногорци, код њега бѣх кад га пошкоче, и малу рану добих у десну руку; — отолен махом побѣгох преко Кучах пут Србије, же бѣху неколика сила Турчина именом Дахис, малу республику заметнули; код њих стадох неколико времена мирно за драгомана, док несрећа моя ме свуда ћера, и за гробом ће (ако што од мене буде), побуни ти се Срби под Црнием Борђием, скочи са сваке стране потуци Турке по Шумадин; попали им куле, узми градове, турске поглавице Дахис све изсіеци, и учини шта ћу више досађиват писанѣм Кара-Борђиевски, ту ти у мало са свісх непогибох, да добра коня не имах, те на дѣга измакох пут Ниша: — отолен бѣж преко Рације, Арбаніе, док добѣжим у Лицпну гласитоме Али-Паши, овај ме храбри Паша прими у число своєх ѡлохранителѣх, ту мишљех ебу мало потпнут,

него да видиш, не да наопака судба, која ме бера почивала: мой господар Али-Паша Тепелевац, завадити се с' Султаном Махмутом, Султан на њга војску, затвори га у град Њињину, с' немногом другом, томе е крива скупост Пашина е нас више не б'ше, него како било да било, бранисмо се за година юначки, доклеп дође лукави Хуршид-Паша, који на боју в'ру срамотно и безчасно превари Али-Пашу на станац, и преваром га посьче.

Како њга посьче, многе њгове т'лохранице на исто м'сто поськоше, а мене жива уфатише, и дарова ме Хуршид-Паша, Рејс-Ефенди како роба, ер мишљаху да сам Грк; а када се казах Рејс-Ефенди, да ни сам Грк, него Турчин, он ме одмах поклони свосму пријатељу Адмиралу флоте Турске, Капетан-Паша; Капетан-Паша ме узме за свога Камариера, доходе често гласови Капетан-Паша, да буна, која се б'ше дигла у Грчкој неутуљоесе, него распало се и на море и на сухо; ја сам се све печесову мому чуду из ове буне наза, кое ме и задеси, куд ће моя несрећа него мене на врат:

Дугоше се три најсилнија Царства Грцима у помоћ, они се к'пма не би дигли у помоћ, да их не моя несрећа дигла, с' којом се већ

бих презедіо, исто ка и она са мном; овјем
трема Царствима, мука се наклони да коме
помогу, (ер се све бое, из међу себе, да едно
друго не превари, и да се њихова помоћ деби
у корист еднога обратила, кога би га више сма-
нијем и грознијем учинила њима двојици, и свој
Европи; е да њих, и њиху браћу ова хвала
несмета, давио би прекинула луна царствовати
на истоку, мјесто нѣ би се осјави исток с' сун-
цем истиннога просвѣштенія Европскога; не-
би у Византију закони царствовали, конех се
највиша светост состои у просуће крви хриш-
ћанске); него када се наклони коме помоћи,
баш му помогу, како треба, они Грцима
тајно подиђаше од сваке стране, ка и попра-
во може; но кад виђеше да им не могу помоћи
тајно, колико Грцима треба, доклеп себе по-
ставе на биће политическо, онда се рѣшише
јавно, и ударише под Наварин на турску фло-
ту; кое бродове ту не разкрхаше топовима, и
огњем не изгорѣше, оне разђераше:

У та жестокии орски бој ја се не нагнах
код Капетан Паше, него на другој фрегати, од
које ме исти Паша бѣше учинио заповѣдником,
приђе боя седам осам дана по несрећи мојој,
та се моя фрегата у највишу њескоту нагна,
браних се љупачки, но што ће ми само јуначи-

тво учинити, кад друга флота сва потону и
побъже; најпослѣд и за дугога бранѣна, ула-
дише и мою фрегату, а по староме моемъ
обичаю, како чух врућилу њиц у море; поп-
там и изплавѣм доста брзо на крај, кон не
бъше предалеко; како изиђем на крај, обратим
се, и останем зачуђен из каквога сам се огня
успіо спасти, помислим, сада али сам дужан
срећи прѣварной захваити, али несрећи хи-
трокрилој; речем у себе, несрећи не иде за-
хвада, а срећи немам рашта никакве захвале
учинити, ер јошт никад на мене ніе оком милос-
тиво погледала; и тако иду едной ни дру-
гой, него мојема валтніема ногама и рукама,
ком су ме од погиби спасле.

Ту мало на бригу мочнем, док се осу-
шим, отоген се крестом управо пут Цариг-
града; како дођем у Цариград, одмах изиђем
пред Рейс-Есендіом: Рейс-Есендіа како ме
виђе, одмах ме познаде, а и извѣстно му е
било од друге стране мое юнаштво, и мое
фрегате, и дойста е мислио, да се нећемо већ
виђети до у Тацдариху, (у Едем Турски);
како ме види, рече ми, добро доша Селиме,
а сам мислио да си ти шент (праведник), а
тебе ево јонета у Стамболу; тек што то из-
говорити, пође у своју одају, и до сахата до-

два, донесе ми едно писмо, и даде ми говори
 рећи: поніћеш ово писмо великоме Везиру;
 а болъ брже, оно писмо понесем, и дам га
 у руке камарієру великога Везира.

Сјутридан ти жени дођи (како коме се
 хоће у чинове уздуж и попрієко), буирунтія
 од великога Везира, с којом поставља мене
 Топчибашом на Варну; ја на врат на нос ка-
 ко кога нудѣ ћера, ноћи и днєви дођем ти
 у Варну, примић се своєга званія: ако ће
 те да ви управо кажем, ту сам наопако жи-
 вио са сваким, а особито сам био ћерат од
 патмурєнога и врзноваљєстога Јосуѣ - Пашє,
 али све имах оно своє платице о којој висах,
 ка и капља о листу, што е рећи ни жив ни
 мртав; — доклен се поче рат, (у зли час
 за Турску), међу Руссіом и Турціом: ова
 рат зна сваки каква е била, и у какво е ста-
 нъ метнула Турско царство, од тада Турска
 не брѣ се нигђе могућством и силом, у чи-
 сло великієх Државах, до на карту, од тада
 е горди владац Цариграда свою слабост позна,
 и почео своє паданъ завѣсом просвѣштєнія по-
 кривати: од како се поче рат доклен се сврши,
 да ви кажем замршєни читатєљи моє лѣде, и
 страданъ, и овђєн напишєм, бистє сміюћи се
 плакали, єрбо би стє се дужни били сви риш-

ћани смјати и веселити, слушајући возторже-
 ствованъ послѣдователях Христовіех, над слѣ-
 піема синовима Мухамедовіема, с друге пак
 стране дужли би сте били по човѣчеству пла-
 кати, када бисте разумѣли мое страданъ, али
 я ако намѣравам нештећети ваше уши, намѣ-
 равам вашу волю чувати, да вас недоводи ни
 до велике радости, ни до велике жалости, ово
 мое сміешно замршено житіе; зато нећу ни
 описивати моя страданя, коя сам претрпіо
 ове рати, еле на доспіетак рати, пошто се
 мир учини, мене Русси из робства пуштише,
 у кое ме бѣху уфатили, у бой када се поту-
 че Дибилъ с великіем Везиром Мехмед Решид-
 Пашом близу Шумліе.

Я из Одесе возом управо у Цариград к
 староме моему покровителю Рейс - Ефенди, у-
 лѣзем у двор нѣгов; када дођем у нѣгову о-
 даю, ће прима рѣтко кога; (то се зна мене
 забранѣно ніе било од нѣговіех слугах, ер су
 знали кошко ме нѣхов Господар любіо): ка-
 ко улѣзем у нѣгову одаю, кад ево шѣх се
 заклет чояк са свіем мене неспознати кога
 ніесам чиняше ми се нигда гледа, погобіо се
 ка и ралица, поцрніо ка и кота, осушіо се
 ка и вериге, управо рећи да бѣше у живот
 Ёзоп шѣх рећи е он; помислим е часов ме-

не непознат Турчин, кои е код Рейс-Есенде у часово велико почитаніе или уваженіе; запитам га, ели ми могуће ухвати к Рейс-Есендин, он ми одговори: али не не познаем Солиме я сам исти за коега питам. — Како чуем, скопим на ноге приступим к њему с поклоном по обичаю Турскоме, и се стадох га упитам од кое е боліести бон те живот онако изгубю? одговори ми: „мой драги Селиме, я не сам болова ни од какве боліести, но каже знаш да сам я глава Турске дипломатіе, и ради великих и замршених пословах те сам има ове рати, похудио сам; ербо е давно речено тешко дипломатику у слабу и нелку Државу, он е вагда крив пред својим началником“.

Тек он ово изговори, я му се препоручим, да ми нађе мјесто же бих мога свој хаб имати, он ми одговори даће ме узети код себе за различитіема дѣлима, куда буде потреба да ме пошаш; я сам се томе обрадова ербо сам мислио да ћу мало несретњак починути: пођем из крај пѣга у кућу коју ми е забилезио, за мое столић; таман мјсец баш я починауо, и моя несрећа; док ево ти к мене заповісд у кућу од моего началника с којом ме одправљати за неке своје послове к Мустаф Наци

Везиру Скадарскоме, од кога исти Рейс-Есендіа понскољко мита на годишу пришање; то исто мито мене одправи пут Скадра; ер му га Мустаја Паша не бѣше пошлѣи од почетка рати с Руссіон; да питам Мустафу, часова е то причина те е он то пошлѣи прекинуо: —

Одхренен се из Цариграда, и пођем пут Скадра, како доспѣем у Скадар, мене ти одмах узвати Мустаја Паша, и метни у тавницу, помисли е сам шпион из Цариграда послати, да му град уходям и његово намѣреніе разуміем; (зашто се он у то исто врѣме бѣше завадіо са Султаном): у ту сам несрѣћну и логану тавницу стою три мѣсяца, послѣ три мѣсяца освои велики Везир Мехмед Ренид-Паша Скадар; и његова Пашу посла Султану жива на дар; како Скадар освоише, мене из тавнице пуштише, како ме пуштише, замолих се да ме изведу пред Мехмед-Пашом да му кажем ко сам; по мојој молби, изведоше ме пред Везиром, како ме изведоше, я кажем Везиру да сам посланик Рейс-Есендіа, и за више увѣреніе, дам истоме од Рейс-Есендіа мое нупомоћіе; како га Везир виђе, узме ме код себе за (хазниѣатипа) касе писара; я му се много молих да ме одупити к Рейс-Есендіа обратно, али неше, ни-

како, него паша Рејис-Есендиј како свому познатоме пријатељу, да му не буде жа, е не он узима код себе хазинаџитапом: Рејис-Есендиј одговори му да му жа не, ербо е зна што се са мном у Скадру догодило, и тако ти а останем хазинаџитапом код великога Везира, а сам ову дужност испуњава код њџа све док-ленско стояли у Турцију Европџску. А када дође заповџед великоме Везиру од Султана, да пошта што брже може пут Цариграда, придо-дајући у писму и та иссрећни глас, да му е войска у Сирију (близу Алепа), над којом е био заповџдник Хусејн-Паша, са својем разби-га и у бџгство обраћена; да Паша Египетски страшно напредуе, и да е већ уљга у Коњио: —

Велики Везир како приши заповџед од Султана брже бољ и ноћи и днеш, док дође-мо у Цариграду; како дођем у Цариграду, велики Везир пође одмах Султани, а а оста-нем у њџову кућу, док сво ти га трећи дан е ферманом Царскием у руке, конем га поста-вля Султан началшником Армие Турске у малу Азио; а Хусејн-Пашу смиче е те власти; ве-ликога Везира виђу весела, узиграе, познаем на њџа, е му се чини еђе све учинити, како што е у Босну и у Арбанију учинио, же му се мало ко и противио; него зансто козико е

гођ он весео био, а сам три пута по веселим био, ербо сам лепо знаа, (како ви)у ли е данас дан), еће нас нечесово чудо задесит.

Одправимо се из Цариграда, пут назначенога места е великом славош, и у кретаню мене утине Паном, и даю ми два репа коњски, помислим ту ха! несретњи и ђорави Турци; у што стон вања слава и част, у репове коњске: о безумни роде! оно ли се у вас обомае што е Бог да едкоме животноме да се од мухах брани; него кошко гођ вишек, јопета ми ма нис е сам Наша, у зли час за мене, а гвше ма иваше бити да остадох при првоме чину ербо пѣах у Цариграду остати: — Ншто ћу продужавати збор, дођемо близу Кепис, и четврти дан побисмо се с Египетском войском, Хусейн-Паше би бој при нашему Наполеонскій, он се баре одржа на нољ три четири сахата, а ми шч четврт од нѣга; него како се заћедосмо, наша войска ка и поправ неуређена бив, а Египетска се лунити за нѣом пороби е, постче и рашћера безтрва, што влше и великога Вепра уфатине жива; такођер и мене и многе друге код нѣга: и одправи нас Ибрахим Паша свосму оцу Мехмед-Алиа робиня у Капру

Ту робуюћи, највише смо се занимавали

читаньм газетам Европейскієх видимо да ради о миру Англія и Франція, и да се рісшима показую прилельн Султану; и дойста му прилельн есу и билн, и радши су да се мир учини међу њим и Пашом Египецкієм; али неће друго но у Цариграду, него послїед дугога нотања виђе и Султан, али му неко и каза, какав му се скок наређує; те ти он брже бољ молбом к Цару Рускоме, да га избави од погубїє, коя му се на праг од куће примакла.

Цар Руски с побѣдїтел Махмутов, и избавїтел Махмутов, посла му помоћ, коя устраши Пашу Египецкога, и пригна га учинити мир са Султаном; како се учини мир, великога Везира и нас око њга пуштише из робства, и одправише возом у Цариград; како дођем у Цариград, изиђемо пред Султаном, он нас прими лиєно, што се ниєсмо надали; и да некоме оно мѣсто, а некоме оно, а мене учини главнїєм учителѣм и воспитаником госпоцке и ханске дѣце у Цариграду: — Зансто сплетеносмршенн читательн, чини ми се да више среће неће имати ови ученици него њихов учитель; ово вам оволико сад излажем на карту, а што ће се посад са млом и с моїєма ученицима учинити, то се неће моћ на два ни на три листа харте исписати, ноће се ту шћети брже брже.

што карте; ербо сам я доста млад, толико су
и шестдесет годинах, па ево видите колико
је несрећа ћерца и мучила, а мене се чини
како нешто виђу око себе, да јој јошт не-
ам ни реп видјо; ербо се сложио Лондон и
Париж, међу којима је мало кад слоге било,
и о некоме крупно шавте.... били их за
рећа мој могла нагнат, да ме и одолен пре-
ресу?... чини ми се какве сам среће могли
и лако, ако их не смету ова четири слова:
.... или Н... Н... Н...

ІЗИСЪ и ТИРА.

Ніе се только крови на Сатурновимъ жертвеницима пролило, ни у храму Тевтатовомъ ніе было людство тако гажено, као што га е Мухамедъ газно.

Кадъ се овај варалица у Асиі подигне, и себе за пророка божіа изда, намъри Аравию или о својој будалаитини увѣрити, или се нѣмъ жптелъ сатрти.

Велика дарованія овога опакогъ лажљивце много су му помагала у нѣговомъ предпріятію; онъ счепа мачъ, и свуда сречно пролазећи, покори Асию подъ ноге свое.

Онъ увѣраваше, да мѣсець у свомъ рукаву носи; естественн разумъ човека немогаше то вѣровати; но кадъ онъ поче са своимъ мачемъ доказивати, Арави претраше се, и — морали су му вѣровати.

Казиме и Министра Султанови біху строптиви и развраћени люди. Мухамедовъ духъ разоренія и пустоши тиняше у ньовиши прси-ма, а народъ данъ стенише подъ обіеснишъ и глупишъ мучительима, кои страха свой біху задали, не само Аравскимъ синовима, но и Европейскимъ Краљвиша.

По Албулѣдовой истинной Исторіи; и по Абулѣрагову мечисленію пало є три миліона мртви люди, докъ є Мухамедъ свою лажливу науку и Аакоранове истине, као што треба доказао и потврдіо. Бѣши Турци мучили су и сміщали свакога, кои Мухамедову науку не хотѣо примати. У то свирѣпо доба родисе Изисъ и Тира, братъ и сестра, два дѣтета прекрасна, и сувнише любезлива. Изисъ білше најліепши од све дѣце, а Тира најкраснѣ одъ своіу дѣвойчица. — Као што цвѣће свазки данъ веће ниче, исто су и они тако безлюбно растаи, и радовали се о свомъ бы-ћу — Мулибеть білше имъ отаць, а Орпто-на мати; обадвое добри као сунце, и благи као мѣсець. Мулибеть и Орптона живили у едној пустошини у Аравіи, служили су оному божеству, кое имъ є ньово срце показивало, чинили су добра, и блии су срећни. Изисъ и

Тира, плодъ нѣгове любви, сва мль є радость быліа в сладость нѣеговогъ живота.

У такой среѣни живѣише Мулибеть до свое тридесете годне, докъ му Мухамедови наука в бѣсноба срце не нерасчупа, и покой не одузе. Да лажливомъ пророку вѣрче Мулибеть, ономъ, кога я псуемъ и проклинемъ? нече то бити, не! Варанци вѣрвати небу я, говораше Мулибеть, него дѣй жено, да мы бѣжимо изъ овога мѣста, у комъ се законъ божи съ начемъ намеѣе. Мулибеть и Ортона стану са своіомъ дѣцомъ быати, но Мухамедови приверженици ухвате иѣ, и за освету побію. Сироту Тиру счепая, те є не уздъ однесу, а Изиса предаду едномъ учителю, да га Аикорану научи.

Кодъ нѣга стояше Изисъ до свое двадесете годне, гдѣ му често на память долазаку нѣгови ядни родителѣи, и сиротна сестрица Тира. Внутреня мрзость на Мухамедову науку и на нѣгове послѣдоватеѣи не се у нѣговомъ срцу искоренявала, но паче выше ражизала; онъ неби престаю ноѣу оплакивати грку смрът свои родителѣи, заклиняюѣи се в преклиняюѣи, да ѣе се Мухамедовомъ бѣснѣу осветити. Учитель или факирь, кодъ кога Изисъ учаше, зваше се Мулика, кога народъ за свеца држаше

и управъ обожаваше. Нъговъ начинъ живота билше вишнѣ преко мѣре строго; онъ друго не еѣяше осимъ кореня и травица, мучаше тѣло свое, и по цѣли дуги данъ сеѣяше на жестокомъ сунцу. Говораше се међу людма, да е онъ рођакъ са Анђелима Мухамедовима, и да има даръ будушта пророчествовати. Гомилама врвѣише народъ нему, любећи му стопе, кудъ бы ходио, и басамже кудъ бы прогазни довлачећи му свакояке дарове; но любимацъ Мухамедовъ никакве дарове нехоћаше прилати, него бы Анђели ноћу носили сла и остале поклоне на небо, а факирь бы казивао, да нш Богъ узима себи на жертву —

Варадица умъ дасно заслепити кратковиде оче прсте челяди, и преварити слаби духъ простодюдина; а плаха ревностъ (фанатизамъ), преваре најача подпора, може разумъ оковати и срце окаменити противъ сваке истине; но има очію, кое своіомъ бистротомъ крозь најгушћу помрчину, виде и наладисе таковиехъ срца, кол се никаквогъ на свѣту оружїа небою, истину исповѣдити, и таколиехъ душа, кое свѣтліомъ зракомъ просвећене, имаю прилично добра понятїа о истини. Добри младињъ Ізисъ имаѣяше већъ у своімъ срцу нѣко чувство истине, кое изъ дѣга никакви страхъ немогаше

привести, и одъ кога никакавъ горюхъ не
 могаше га одратити; жъгою срце нѣ се даю
 преварити. Онъ немогаше одъ велике мрзости
 гледати како се Дервиша непрестано у пако-
 ло на прстима врте, и се записма у издра-
 жини димліама скитаю. Нѣга непрепадаше зве-
 ка одъ оружја манитшекъ Турака; онъ се не-
 даже обѣланъ пророковимъ обманути, веѣ се
 у себи смѣяше людой нѣовой лани, а у срцу
 каляше оне лне обмануте послѣдователѣ. От-
 криѣу я свету паралице, говораше онъ, и
 осветиѣу се я жъниа за мое сладке родителѣ
 Мулибета и Оритону, и за мою драгу сестру
 Тиру, кое су они одъ мене свирадо отелн.

Изсеу набрзо десесе, те открие све ннове
 тайне. Шъгово любопытство, да све гъди, да
 све зна шта се ради, сазна ямъ шъке лотайне
 трагове. Найвшне чуѣаше се онъ жертвима,
 кое проста челядъ мисляше да Богу приноси.
 Како то? говораше Изсеу у себя, заръ онай,
 кои е све створио, заръ онай, изъ чіе руке чо-
 вѣкъ свою храну добива, заръ онай, одъ кога све
 на опом, свѣту долази заръ се онай съ шокло-
 жима людскимъ храни, и одъ крви, коя се на
 жертвеницима пролива, живи? Заръ онай, кои
 съ толпкимъ милионима звѣзда заповѣда, и кои
 супу свѣтлоу дава, заръ онъ радость свою

налази у злату и драгомъ хазиню, кое му слабоумни и безумни люди на жертву доносе? — То ніе могуће. — Пресвѣтло существо? Я о теби нѣма понятія нмаю, жежели да би и то вѣровати могао. Како с то, да наши факири и Дервиши, кои тако строго и жестоко живою свой провѣде, ниш кады еду, ниш лею, а оиетъ су здравій и дебљи одъ найбогѣтѣга Емире? Немогу никако то да докучимъ. Или имаю право што говорю, да ий Мухамедъ своимъ духомъ храни, или — — они мораю бити даже. Чуйдеръ! ношу, леме, односе Анђели Пророкови сва ела на небо, и ставляю ий предъ Бога на трпезу! а то мораю видити, и увѣрити се ели то истина.

У некој згодной прилики учини Изисъ оно што с неизменно; украде се некако стражарима испредъ очю, и сакрне у едно нутло одъ оне велике цаміе, у кою су се найвише жертве доносили.

Нечекане задуго Изисъ, кадъ аз' отворесе вратанца, коя су на поду цаміе потайно урезана была, крозь коя 12 факира провуку се исподъ земль, међу конна Мулика први бляше, а за нимъ сви други, носеши у рукама судове и бокале, съ конна трпезу поставе. Умегу се толіке вопштане свеће, и служительн

Пророкови посаде се на свилене софе, часте њи се съ частима, кое су заслеплѣни люди издоносили. Изисъ мораше све силе дупебно сакупшти, да свою ярость заузда, да неби пре времена забрзао, и со тимъ свою нажъру осуетио. Уздишу њи говораше у себи: О вѣчное Существо! О Боже одъ сѣвера и юга, и одъ свію свѣтова Боже! Погледай доле на оне срамотне люде, кои твое име безчесте, и свое пороке за твое слето величество сакриваю. Пошљи громовну стрелу, и сакруши оне злочинце, и покажи се превареномъ роду човѣческомъ у свой твоіой слави.

Юшъ се више Изисъ разяри, кадъ ѡй угаеда, како се съ лѣпимъ винцемъ изъ златниехъ бокала изопияше, што е самъ пророкъ своимъ послѣдовательима најстрожіе запрѣнѣвао. Гледаше своимъ очима, како се безъ свію чувства по земљи валлю они, кои су предъ њимъ противу преступленія оне заповѣди съ клетвомъ грмили, и кои су једногъ преступника съ најжешћимъ батинама били.

Вино ѡй почини, као обично свакога, говорливе и бистроумне; куцкаю њи се съ бокалама онако весели, пуцали су одъ смѣха лудой простоти преварени Турака, кои су драговољно пресне лажи за праву истину попримали,

у Пророка вѣровади и яѣовимъ обманама мо-
лили се.

Кады се вечера сврши, судови се покупе,
а притворни лицемѣри врате се опеть крозь
ишта враташца, крозь коя су се и увукли.
Остане самъ Изисъ, замислитѣнь и зачуђенъ,
ишта му се очима приказало.

Задуго стояше Изисъ у нѣговой потам ду-
боко замислитѣнь, ни рѣче немогавни просло-
вити; но мало потомъ дошавши себи, покре-
несе са свога мѣста. Бѣише ли то санъ, или
само нѣка обмана мога мечтаня? питаше самъ-
себе Изисъ. Та нисамъ я саняо? очима самъ я
гледао! — — Тако е дакле! Студителъм Ал-
ле — копча е онъ свои тайне вовѣрио, —
есу варанце — есу лицемѣри! — — Но шта
садъ да чинимъ? или љу мучати? или љу са
зоромъ на средъ пѣице народу явити, што
самъ видно, да нѣмъ яднимъ слѣпцима свезу са
очию скинемъ? — Башъ љу тако радити —
то љу одма чинити! Но стап'деръ! напросити
младиљу! питашь ли, хоѣлти се то вѣровати.
Заръ незнашь, да е прости народъ и срце свое
и разумъ и волю овимъ лажљивцима подлю-
жно, и све имъ тайне свое открито; тако садъ
они съ нѣима владаю, како хоѣду. Неѣел'те
чедды као хулителя испсовати, и каменѣтъ

те побити, или те свега изкомадати? — Бути ћу, и чекаћу до згодне прилике. Претвараћу се предъ Муликомъ, и увлачићу му се, само да његово повѣреніе задобиемъ.

Са овакимъ намѣреніемъ, и са оваковимъ мислима изиђе Изисъ изъ цаміе, враћајући се у свое пребивалиште. Одъ тога часа почне се младићъ показивати Мулики снисходителнимъ и погоднимъ, а съ тимъ га у кратко задобце. Изисъ поста не любимацъ свога учивеља; а чрезъ то пљачкаше прилику све више виђати и његове тайне откривати. Опъ најпосле дозна и његовъ начинъ, како су чудеса чинили, и у томъ свомъ про року подражавали; сазна и то, да Алла неукрашава свой престољъ са златомъ и драгимъ каменјемъ, што му народъ у цаміама жртвуе, него да то његови служитељи између себе дѣле. Изисъ се сваколко усмиљаваше, да време свога робства трпљиво издржи, и да срећни часъ дочека, у комъ ће своју намѣру благопоспѣшно извршити. Његова мрзость на Мухамеда немогаше се у његовомъ срцу никадъ никако утолити, него јошъ, што е више времена пролазило, то се више и она котила и подпљакала.

Дозове еданпутъ факиръ младића предъ себе, и овако му започне говорити: Да те Алла

сохрани, и да пошлѣ свойъ Ангѣла узъ тебе, Сыне ружичнога ютра! Ты си лѣнь као весело пролѣче у цвѣћу окићено, и прѣтанъ као мприсави цвѣтакъ; твоѣ два ока стое као два сушца; на твоѣмъ е челу господство и величество, оно е престолъ твога великога духа; ты кадъ се вѣташь, идешъ као какавъ младѣ Богъ, а за тобомъ слѣди удивленіе и страхопочитаніе. Захвали Алли, да те е духомъ истине и свѣтлосги надахнуо; Пророкъ те има у волю, и баць те е за велика дѣла изабрао. Приступи къ мени любимче небесни! и чуй изъ уста мои као найнижегъ између служителя великога Пророка, шта Алла хоће.

Има већ три ноћи, да ми се Мухамедъ непрестано показуе, овако ми гопорећи: Извѣсь е мой любимаць, и припадени у число мои служители. Хоћу да онъ мое име по кругу земномъ распространява, и да невѣрнике гонимама обара; онъ нека Хіркянске рисове и Гетулске лавове са крвљу мои неприятеля напая, нека мое име влада по земљи, и нека му се сунце и месецъ кланя. Тако ми велише Пророкъ. — Я се поносимъ съ тобомъ; досадъ самъ былъ твой прѣтель, и твой учитель, а одъ садъ самъ соучастникъ твогъ званія. Неплаши се мздићу, но айде радостно путемъ.

на чіємъ краю чека те честь и любовь съ леба. Теби се, може быти, чини, да е онъ нераскрченъ, пунъ драча и камня, али — Изсу! ако имашъ памети, виднѣшь да е онъ утврєнь, раванъ, и пунъ цвєћа. Чуй да ти тайне откренєъ, за кое проста чєладъ никадъ знати небуду. Не живе сви факири, ни Дервинши онако строго и мученически, као што су нѣки побожни суевѣрци започели. Ласно се мы обикнемо на оне малє неспрїатности кое издаю пуку строгость нашего живота. Што се мы мало по тѣлу изгребємо, што се мало изшибаємо, и што неколико ока о врату обѣсно, што мало крви при оной простолюдной обмани проліємо, то с ништа, — ласно бѣшь се научити, да прєпеку сунчену и мразъ поднесєшь. Помисли да сє то, и юшь выше, подносити мора сваки землєдѣлаць и грађанинь у своимъ труднимъ пословима; пакъ шта имаю зато? текъ малу награду, кою се зноєшь свога лица добиваю; па и одъ те пису властни господари, србо выше одъ половнице узима имъ Султанъ и нѣголе слугє, а другу полвицу несмѣду да уживаю одъ стра и трєпєта свога Пашє. А мы се валямо у свакомъ изобилїю, сє є наше, а ништа неградимо. Честь имаємо и одъ госпode и одъ простоте

коя намъ ноге грли и любви, и прахъ исподъ наши стопа у највећемъ страхопочитанию купи и остави, знай да е наша трпеза скупощилъ, него ли Султанопа, и да мы повольније и сластолюбивше живиемо одъ икаквогъ Емире. Наша е трпеза пуна сла, коя прости народъ изъ глуности Алли подноси, и мы испијемо вино, кога обезумѣли Турци ни окусити не съѣду. Зар ти мислишь, да смо мы будале, да сладости овога свѣга некушамо, и да се мы за любовь Пророкову мучимо? Мы знамо за све радости и сладости овога живота, и уживамо ий сваки данъ, смѣјући се и веселићи се да су люди тако глуши и лаковѣрни. Изъ мудрости одричемо се мы лино краснога пола, само да злобу и ненависть одъ люди на себе не на вучемо; а мы имамо тако лиепи дѣвоичица и дѣтића, да ни најлиепше буде у Мухамедовомъ раю инсу може бити тако красне, видишь ли, Изнесу! каква е честь и слава! — Мы се неморимо ни у каквимъ посланма; по нашемъ челу не попада зной, као по утрућеномъ земледѣцу: мы неломимо главу мислехи, како ћемо живити, — него живимо — болъ и срећније одъ икаквогъ Калифе, и одъ и едногъ Шаха. Цепићаю се на нашемъ челу паротније одъ брига; негризе се наше

серце одъ еда и яда; непрежидано се ми у из-
нимъ радостима ти одъ каква страха.

Его, мадибу! какавъ ти славакъ путь Му-
хамедъ указуе! Сега а' се веѣь увирю, да си
пѣговъ побимаѣь? И юшь самъ ти што хоче
казати, а' видимъ, да време еада не, ербо
твоѣь духъ юшь са свитъ не четъ и слобо-
днѣь, да о свему полнѣтѣя може япати.

Джъ Мухамма тако говораше, вѣсь се
Изисъ у лицу прожѣтиваше одъ ярости, а онаѣь
мислѣше, да се мадибу одъ велике радости
у образи мислѣше; често се кажѣваше,
да му рѣчь пресече, но мудростъ му уга
затискиванѣе. Када онаѣь престаде, врехави
рѣчь Изисъ, овако говорѣши: О любѣоче и
прѣтепо великого Пророка! Опрости, и до-
зволѣи, да и я, последнѣи одъ пѣговѣ Служ-
жителѣ, мое живнѣе искажемъ. Мени е свѣта
Мухамедова воля, и свѣти путь когъ ми ука-
зуе; ма рѣчь ми, ели оставио Пророкъ сво-
иѣь служительнѣма какавъ прѣшеъ, по когъ
они живити мораю, или свакъ живи онако,
како си ми садъ преповѣдао?

Да како! мадибу, настави Мухамма, да я-
мако прописъ у призрѣнѣю пѣгове службе, ади
не у призрѣнѣю нашега живнѣя. Слѣдуѣь мо-
ѣь наука, а твоѣь славоутисла; живи како

Болъ можешъ; чини како ти драго, никога не
 миратъ рачуна давати; но само буди ревни-
 статъ у служби Пророковой. Гони и газы сва-
 кога, кон у иѣга не вѣруе; непрантай никоже;
 кон е нашъ одъ тебе, и недай се умолати;
 учини кон путь, жадъ михеничъ, добро, а не
 тако, да свакъ види, пакъ онда те друга твоѣ
 дѣла небе имъ примѣтити. Буди заклетъ непри-
 тель явнымъ вопителюмъ, и неспрестай долге
 їѣ гонити, докъ їѣ са спитъ меситарешъ. Гди
 воѣти немашъ, ту употребн лукавство, и по-
 криваѣ твоѣ дѣла са свѣтншюмъ Пророковымъ.
 Держи се увѣкъ Господе, и помажи имъ, да
 слабѣга подъ ноге ставляю; узагуй се око-
 ныи, докъ ти свое тайне не открию, па вѣду
 те се онда болти, као најтвещѣхъ непрителя.
 Не дрини прѣтвѣство съ простотожъ; и твоѣ
 срце нека се незалюбноѣ имъ у кога; прѣтвѣ-
 ство е међу нама, а любовь е лудость. Међу
 нами блудн колико воѣенъ, слободно ти е.

И невоѣи мислинн, любезни Ізкесу! да са-
 мо Факиръ и Девинъ тако говорн; тако ми-
 сле сви слушательн Пророкови одъ вѣвогъ до
 посѣдѣнъ у Япану и у Хини тако се мисли
 и чини, и то не само одъ данашъ, — већъ едъ
 неколико столѣтїѣ та су правила предузета одъ
 слугу Аджини. Да бы се нашао каковъ лудовъ,

да ти што противорѣчи, пробурати га и про-
купи, нека се клетва Пророкова надъ пѣговомъ
главомъ збіе. Садъ пођи и размнцлайъ сверъ
тога, што самъ ти предложно; и сутра ћешъ
ми казати пта си одлучно. То су рећи поган-
скогъ жреца. — Колика є разлика између чистогъ
светогъ закона, и између поганскогъ ис-
повѣданія. Иисусъ ли света она слова, коя свеш-
теникъ на олтару Христовомъ говори, кои лю-
бовъ и снисходительство людима препоручуе,
кои свету науку у наша срца улива, и уче-
ніе намъ Еванђелско толкуе, као единито сред-
ство, кое човека къ срећи и блаженству при-
води! Ту нема никакве преваре, никакве лажь,
истина сле као сунце усредъ подне, кадъ си-
лови невѣрства у најлећој тамѣ леже.

Мулика то изрекавши пође, а Изисъ за-
оставши повиче; Ха! ево ти га, васъ се от-
крио, какавъ є! башъ као потмули лукъ, кадъ
олчию кожу са себе скине. О опаки човече!
ты каза да сте сви таки, осимъ простогъ само
затуђеногъ и хоравогъ пучка. — Па то не
најнесрећнија класа люди!?

Изисъ пуно дана иђаше као изваљъ себе,
еднако мислѣши, како бы овога занковца нај-
лакше предъ народомъ открио; и никако не-
могаше се усудити, ербо є лажъ преодолава-

истини; а несмѣяше се ни на пріятеля
 квогъ ословити, ербо између овогъ ископи-
 ногъ човеческогъ и ђаволскогъ сѣмена, за-
 ду бы срце тражио, комъ би се Ізисъ прі-
 едѣски вовѣрити могао. А претворањъ всѣхъ
 додѣяше, и на Мулику толико мрзаше,
 є волимо смръть, неголи нѣга видити; и сла-
 му се чиниаше варашицу открити, и несрећ-
 народъ изъ заблужденія избавити, нежели
 овомъ свѣту живѣти.

Међу тимъ деси му се случайно, да
 некое откровеніе учини, кое цѣлу стварь
 своимъ преобрази, и нѣгово наминалѣно на-
 вренѣ осуети.

Ізисъ добіе мѣсто међу проче факире, и
 Мулика, кои сва могућна средства употре-
 биваше, да овомъ младићу новодибито званіе
 млади, и изъ нѣга совершеногъ и примѣр-
 ногъ факира учини, почне га одсадъ са со-
 мѣ ноћу у цамію водити, и поклоне, кое
 слово доношаше, съ њимъ заедно дѣланти.

Три ноћи, неспѣшаше выше Ізисъ у Пророка
 в часть, кадъ четверту ноћъ, врачаюћи се заедно
 сь другима крозь она потайна вратанца, за-
 стане мало одъ други, и начуе неки лукъ
 изъ челядета. Препадне се Ізисъ, почне пре-
 нушкивати, али чуюћи, да се врата заклю-

чавало, стане звати, да му отворе, и да га и дворъ нусте; ербо не чинише му се совѣсто остатк затворейъ.

Хмладу немарни мисли пролазаше му преко главе ту ноћ, и любопитствомъ и сожаленіемъ распалниъ непрестано мисляше, како ће средство изнаћи, да га нико не осѣти, да се тамо привуче, и да оно створенъ, чїи е јукъ слушао, види. Но ту ноћ не могаше ништа, са свимъ да се упилио, учинити; задостанъ дакле у јутру, пре него што е зора заплавила, устане, и похити дѣти. Ту се шрзне чујући, гди нешто шумта, сакрне се дакле да види, шта то значи. Човекъ вась увиѣм, и съ наградномъ мавікаромъ покривемъ, извуче се изъ неке яметіе, на кою опетъ, кадъ изиђе, навали велику каменину, Изисъ се учини, као да га ніе ни видио, и тако ти онај мирно своимъ путемъ поје. У тилѣи часъ онага не стане, а Изисъ направи се самъ, обрабри се, и поје да види, каква е то одушка. Шта тај човекъ чинише овде, ниѣише се самъ у себи Изисъ, онъ заїста ніе одъ нашегъ реда, еръ небы смѣо овимъ путемъ пролазати; заїста быће какавъ лупежъ, конъ вагда е сладка ела на жертву таї данъ прилошена навонло, те допао да се и онъ мало почасти?

А може бити да е и за његово богатство освајало? — То е и било. Но Изнеу не за то што стадо, већ он се суди мисляше, може ли итму за што овај пут слугиница.

Дрзновемо билине итгово намтрелъ, кое он се брзо изврши. Изнеу одвали каменъ, и провуче се у нутра. Тумарајући којекуда, и обилајући одъ зида до зида, дође најпосле до оних врата, крозъ која обично факири ноћу излазашу. Одатле се упути познатимъ путемъ, и дође до оногъ мјеста, гди му се чиняше, да е пређе он лукъ слушао. Ту остане преслушкавајући, еда ли би опетъ што чуо, но не могаше ништа већ чути. Почне лупкати съ рукомъ овде онде, но нико му се не одзиваша. Најпосле већ упути се да иде, кадъ му нога запе за еданъ велики гвоздени колачъ, кои велику еку и тресакъ причини. На то њу се ласанъ одоздо гласъ, а Изнеу се презне, дрктајући одъ радости, што њо му се жели извршити. Ко си ти ту доле? Запита Изнеу, и шта радишъ ту? Несрећница, одговори чедладе изнутра; избави ме ако факиръ, и ако Мулика ниси, а ако си тај, а ты дођи, те ме уби. Ха! а шта е ово? продере се Изнеу; зачипнацъ! — и одма счепи рукомъ за онн гвоздени колачъ, да подигне каменъ, съ коимъ оно

несрећно челяде покривено билаше. Улине се колико е живъ, и едва га съ дѣста покрене. Ту при слабой свѣтлости едне жнже опази Изисъ едно дѣвоиче, коя се на землю бацна; нѣно лице виђаше се красно, лѣпо и блѣдо-жудо, као у какве светице, а нѣне руке быху заковане. Благородна дѣвице! упита е Изисъ, кази ми ко си ты, и како дође ты овде? Какавъ те злочинацъ намучи тако? — А заръ ти ниси факиръ? одговори му дѣвица; заръ ти ниси дошао, да ме убиешь? — Зашто да те убиешь? а заръ те факиръ ту заковао? —

Ахъ добри човече! рекне му осуђеница, ако ниси Муликова срца, и ако ниси нѣгове нарави, а ти ме почуй и покажи ме; ако ли си складанъ и добаръ, а ты ме избави, како годъ можешъ, и изгуди ове проклете люде.

Они су ме изъ наручїа мога милога оца исчупали, и одъ сладке матери отели, коя е сву свою срећу у својој дѣци налазила; но садъ самъ обонхъ лишена, сръ су иѣ бѣснѣ и свирѣпи Турци убилн. А и мой братъ невѣруемъ да не досады подъ мачемъ Мухамедовимъ доспѣо, ербо одъ оногъ страховитогъ часа, кадъ су насъ Турци похватали, и раставили, нису га већъ выше мое очи видѣле. Ахъ братацъ мой! сладки братацъ! да си ты мене

живъ! и да си ты овде! ты бы ме злѣло одавде избавио — онъ бы по хиляду пута свой животъ за нѣгову Тиро жертвовао. —

Тиро, за Бога! повиче Изисъ изнесвешень, Тиро! заръ е Изисъ тако сребанъ?

Вѣчни Боже! Та ты си Изису! — ты си мой брате! ма ако и ниси, ако и не Мулибеть твой отаць, и Орптона твой мати, ако ти само Изисъ име, ти си већь мой пріятель, на кога се поуздати могу. О човече! заклињь те тимъ светимъ именима, коя су са вѣчнимъ писменима на момъ срцу уписана, освети ме — избави ме. —

Хоћу Тиро! хоћу моя сестрицо! ты си моя сестра! тимъ светимъ именима заклињь ти се, да ћу те осветити — и избавити. Свака капъ крвце у момъ жилама, нека се у распалѣни сумпоръ претвори и мене сажеже; свака пара, кою у мене увлачимъ, нека се у смртни отровъ претвори, и нека ме мучи докъ нецзданемъ. Гивъ Божи нека ме сокруши, Тиро! ако те не осветимъ — башъ съ Муликовомъ крваю не осветимъ. — Но реци ми драга Тиро, како ты западе овде?

Чуй ме Изису! започне Тира, кадъ су ласъ обое ухитили и раставлап, мене узме едѣлѣ старъ Турчинъ къ себя, кодъ кога самъ

сваке где патила, и гладна и гола ходила, ербо е и самъ превећъ спроста бмо, и зато не текъ узео себи, да ме коме за скупе новце прода, и да на-мени добис. Но при свекъ томъ вазда ми се любовно являше, и одъ велике радости незнадиче шта да чиним, гледајући ме како му брзо растичъ. Кадъ ми е било 12. година, была самъ као што ми онъ исти говораше, као пулчаста ружица, кои се текъ разліати починъ. Мушкка иотайно чрезъ нѣгове люде дозна за мсне, и украду мс. Нисамъ сама знала шта ће се са мною случити, зато самъ плакала за монъ пооцемъ, преци ми кодъ пѣга добра не было. Донесу ме у неко велико зданіе, у комъ самъ одъ тада вазда затворена. Моя камарица, и моя маа баштица био ми е васъ светъ, а две жене, кое су ме чувале и надгледале биле су цѣло людство, кое самъ виђати могла. Обикнемъ се брзо на таки животъ, благодарени Богу на таквой нѣговой наредби, будући ми е свако добро было. Лебдили су око мене што се бо-ль могло, я све што самъ годъ захтеза имала самъ. Иощъ ме невпность не была одустаа, я осимъ мали потребица за животъ, ни зешто друго нисамъ знала, зато самъ и нисемла да самъ настрѣнѣя.

До нѣкогѣ времена дође ми Мушка сама собомъ. По нѣговомъ изгледу морала сама га почитавати, и по нѣговомъ поступаню заслуживае љубавь. Она ме назове својомъ ћеркомъ, и од ње доба, долазаше ми сваки данъ, обучавајући ме Мухамедовомъ закону, и народнимъ обичајима.

Две године трајало е тако, и а сама нуно срећна и задовољна была, да ништа више желети мога писати. Знала сама, да све што уживамъ тога истога езику благодарити волимъ, зато сама му съ чадскомъ љубовиъ и захваљивала. — Често сама га — ахъ! Богъ века ни ошрости мое страшише грѣхе — више сама га нуту у оној несвѣстници називала мога Оцемъ, — зовнула би га сладкимъ Муљбетомъ. Неко вече дође ми Мушка, и овако ми започе говорити: Сладка и љубезна душо! љена Тиро! Полосу земалъскихъ дѣвојчица, хѣри небеска! ты си надъ своимъ земљомъ као давица обасјала; твое око сјајне е од њне свѣтлости, и љобіе одъ тихогъ мѣсеца. Найљепша Чиркасіанка и Борђанка застидиле би се предъ тобомъ, и свое би лице прекривле; најљепше дѣвојчице у Мухамедовомъ раѣ грѣбе су спрамъ тебе. Не поноси се зато, што си дла одъ најсвѣтліега краја,

и што ти мѣсець твојој красоти завиди; ти и више можешъ. Предъ твоимъ ногама анђели ће падати и самъ Пророкъ свој ће рај оставити, да у твоимъ обитіјама већу сладостъ ужива. Чуј, онъ ти ме е послао, и вечерасъ њенъ га видити.

Кадъ се Мудика изговори, позове ме съ њимъ да идемъ, и тако ме одведе у цамию. Ту ме остави, а дође неколико најзрелиши младића у златно кудравой коси, да се са мномъ забављаю, и да ме начиняю. До мало, ето ти самогъ Пророка, кои одъ мене учини склерно дѣло. Одведу ме опетъ натрагъ, и до-неколико дана опетъ ме тако исто поврате. Јошъ се я нисамъ преваре сећала, и јошъ се я за најсрећнию држаше; но наскоро изгубимъ я мою срећу завазда. До мало времена познамъ, да се оло Мудика у виду Пророковомъ пољављивао, а сувише спознамъ, да љу я до скоро мати бити; и те две ствари есу моя највѣћа несрећа. Јуче ме потайно сграбе, те овде да нико незна, затворе.

Ха! Ослета! съ неба света треба за ове отаџде! изъ гласа продере се Изисъ; но зато опетъ моя Тиро! имај надежду у мени, я љу те избавити — или љу чинити да крвави цотоци преко твога мртвогъ тѣла потеку. Мо-

Морамъ садъ вѣи, докѣ сунце нѣс искочило,
и оваѣ смрдѣливи и проклети комадѣ земаѣ о-
баслао. Треба намъ пазити, да се наше намѣ-
ренѣ неоткрне; кадѣ се смркне, ето ме опетѣ,
пакѣ ћемо онда — побѣћи.

Изисъ пође, свирѣпостъ и освету у срцу
посећи, и тугу о страдањима свое сестре има-
јући. Све се крилаше, да се небы гђе са Мулп-
комѣ сусрео, ербо бы се одма, кадѣ бы га
видио, издао; онѣ бы рукомѣ несрећника за-
душио, ако мача или другогѣ каквогѣ ору-
жја при себи небы имао, чимѣ бы га пробу-
разно.

Сунце клоняше се своје заходу, а Изисъ
едва чекаше часѣ, да своју Тиру види, и да
свою сестру избави. Часѣ жельни наступи, а
срце младићево све яче куцаше, савѣ у ватри
гораше, охрабри се већ да пође, и преправи
се башѣ као запета стрела, кадѣ ето ти слуге,
да Изиса ѣакирѣ зове. Препадне се сирома
Изисъ, и помисли, да е издањ; но у исти
часѣ страхѣ нѣговѣ промѣни се у најжесту
яростѣ. Издањ самѣ! повиће Изисъ, — ма не-
ка самѣ издањ, о јднѣ човече! неће те зато
опетѣ моя освета ммнути. Сви, што васѣ е,
зависите одѣ живота мос Тире.

Изисъ изиђе предѣ ѣакира дерзновено ж

слободно; но никако немогаше сакрити своје срце узкицамо. Упита га дакле Муљика за узрокъ његове смутне; одговора младићева неби овога старогъ човекопознаца задовољио, но по срци любопитни Муљика самъ се у томъ превари. Онъ држаше, да се Емезъ зато успашио, што е јошъ млада и пуно напраситъ, и ваљда му се нигогодъ на двору преско полъ догодило; и зато мисляше, да е сада најудобнѣ наложити му да испуни његову заповѣсть, брѣъ да бы га више подзмиао

Чуъ же младићу! настава Муљика, ты си подъ мојомъ влашчу, и би ти могао само заповѣдати, но небу сотимъ да твое гордостъ прећамъ, небу ти пуштамъ на пошю, а чрезъ то уздамъ се, да ћешъ ми радије мојој жели угађати. Я хоћу твое юнаштво да видимъ, и да познамъ, ели ти духъ храбрии одъ слабо-нѣзногъ срца. Ево ти мачъ, и ево ти ключъ, съ којима ћешъ отпорити врата, крозь кои ми ноћу у цамію улазимо; подъ ногама видићешъ еданъ каменъ, кога одвали, и што подъ њимъ наћешъ, хоћу да твојомъ рукомъ убѣшъ. Немой се на њну лѣпоту преварити, нишъ се на њне сузе разкамити; оно е една безбожница, коя е гнѣвъ Пророковъ на себе навукла. Како то свршишъ, дођи да ми укажешъ. кроваи

ь. То бете дало за еднакъ степенъ знаме
а пріательства достойнствъ учинити, и тѣ
къ за све другѣ наше тайне болъ знати.
ва сѣ Изисъ преплаши, но убрзо предоми-
се, да е ово садъ найболя и найзгоднѣ
лика. Како тамо дође, гдѣ е нѣгова Тира
папала, разири се и као срдити лавъ по-
кида съ нѣ ланце, водећи е крозь ону дугу
ину побѣдоносно, као да ю е на рату задѣ-
, свѣтлѣ мачъ у руци носећи. Ту га су-
ше Мулика, съ два юшъ пратиоца, 'коп
пошли са свѣћама, да се тогъ смртногъ дѣ-
нагледаю; опазивши Изиса са оногъ осуђе-
номъ продере се тако, да су се тавнице
нѣгове вѣке и псовке разлетале, зашкри-
зубима, тресне ногама у землю, и као бе-
учианъ полети на Изиса и Тиру; по Изисъ
доческа на мачъ, и обари на тле. Цркни,
шеляче! говорећи му; заслужиешъ одавна
о освету! Божи Проклетниче! людски гаду!
рао те е љаво у нѣговой ярости изблювати,
іе се могао болъ людина осветити. А ви
ница, ядне и срямотне слуге и помошници
га проклетогъ безаконика, да се нисте усу-
и мени приступити, ако волю имате да
къ живите. Да побѣгнете у грдне яметниче,
се люте гуге и отровне змѣ лугу, и оне

бы се одъ васъ препануле; да се сакриете у
найдублю пропасть, сунце небы васъ сжало
освѣтланти, и мѣсець бы преbledio, кадъ бы
васъ опазно.

Одъ стра и чуда окамене се оба ова зло-
чаница, и као приковани никудъ се не макну;
утолицо Изисъ побѣгне са своіомъ сестромъ,
и пре, него су се они овавестили, изчезне
испреди њіови очію.

Помрчина ноћна помогне њіовомъ бѣжа-
ню, и они; учинивши путь одъ 12. сати, за-
стану по срећи у њікомъ пристаницу бродъ,
кои се башъ на едро справляше. Међу тимъ
докъ е Изисъ съ Тиромъ бѣжао, освесте се она
два факира, чудећи се шта се догоди, и до-
говараюћи се, шта ѣду съ мртвимъ Мули-
комъ чинити, и како ѣду га сакрити, да се
буна не диже. Но памія е већъ крчила одъ
народа, кои су на то чудо дотрчали, ербо
е гласъ по граду о томъ већъ пукао бы. Да-
гне се буна, стража дотрчи, продеру унутра,
почну истраживати, и нађу — све што е об-
ману, срамоту и бѣсноу овнихъ злочаница
откривало. Но они ползуюћи се сребролюбі-
емъ свомехъ судаца; подмите ій, а све драго-
цѣности, кое е народъ Алли на жертву доно-
смо, подистну користолюбивомъ Пани; но

вн
гн
ш
дн
и
т
ср
к
и
у
с
с
д
к
с
с
к
с
с
о
ц
с
б
н
и
в

ри свемъ томъ, они одъ свое судбине немощу утећи. Исти оваѣ подли судаць узме њове даре, но потайно нареди, да њи све заше, за ослободити свой животъ.

Три су дана срећно едрили Изисъ и Тира, увекъ благопоспѣшни вѣтаръ имали; но четврти данъ подигне се страховита бура, да се родъ разбити морао. Изисъ исплива срећно, осећи Тиру крозъ свирѣпе таласе у своимъ аручїяма, и дочепа се брега, но Тира издане њговимъ рукама. Онъ е простре спрамъ унца, тражећи свако средство, кое му срце њгово казиваше, да Тиру поврати, но залуу она е већ умрла.

На тој пустњи преживи Изисъ до свое стрдесете године, плакајући неутѣшно за војомъ сестрицомъ; и онъ би зајста непозаць у овој пустолини умрети морао, да не рећа едногъ Бановескогъ каптана Велуциа уда нанела, кои несрећногъ Изиса ту нађе, дѣ кога и њгово страдањ дозна. То е Велуцио све было, што е до неколико година у свое отечество донео, будући му е све друго лаго море прогутало; и при толикој својој срећни никадъ не роптао на Бога, но држале себе вазда за срећна човека, више пута екао би онъ своимъ приѣтелима, да га е

Исторія Іисова у многинъ стварима опаметяла. Погледайте ядну Азію како немало страда одъ плахогъ буетврія (фанатизма), и недайте да оно и Европейска поля опустошава; псуйте я прокляньите споменъ Мухамедовъ, и вичите на злобу Муликови унука, несмеайте съ памети нѳова беззаконія, а искоренюйте изъ вашегъ срца сваки порокъ. Познайте како е блага и сладка Христова наука спрямъ Мухамедовогъ ученія, кои е свой законъ съ мачемъ проповѣдао, и свою вѣру съ огнемъ распространявао.

Превео съ нѳмецкогъ Г. Н.

IV.
СМЪСИЦЕ.

ВЪРНИ СИН НОТИ,
ПЪВА ПОХВАЛА УМ СЛНМА.

Лакокрила божествена шћери
Престижнице дѣла свѣковга,
Преставнице ума високога;
Огледало люцке вѣлѣности
Основнице великіехъ ѣлаахъ,
Узвижнице високогъ Олимпа;
Породнице Сатурна и Реа
И њихова умнога порода:
Кол даде у рукама Зевсу
Съмогуће владѣтелство свѣта.

И огњне стрѣле и громове
 Без тебе би у мраку плакала
 Породница мудрости Минерва,
 Славна ђела Јунонина сина
 Без тебе би у незнаност била
 Мрачна би их рѣка занела,
 Твоје хитре и крилате руке,
 Уграбише стрѣле огњвите,
 И огњне луке и тетиве
 Баш из руках грозна Јупитера;
 Да нејду куд их он пошала,
 Већ ће речеш, и ће им наречеш,
 Онђен хитру силу да разбију:
 Ти си лака хитра посредница
 Међу љуством и међу божеством,
 Ти божеске с' неба сносиш Мисли
 Предаеш их земљ житељима.
 А житељях с' земљ мисли носиш
 Предаеш их свега владѣтелю,
 И житељма неба високога;
 Ти си вргла стубу како зраку
 Како зраку сунца огњнога,
 Коя с' земљ на небо досеже,
 Тер се низ нју сноси и износи
 Оца крѣпког' брига о синовма;
 А синовах к' оцу благодарност,
 Ти највише завѣс мрачну дижеш

И испод нѣ мож назріет мало :
 Божествену силу и могућство
 И красоту небесних странах ;
 Кад кад твоје хитроме полету
 Преузан е простор океана ,
 И дубине мрачност преплитахна ;
 Чак до кода летиш сунчаного
 Уз нѣгове сјајне и шмљасте ,
 Из че.ламу излазеће зраке ,
 У бистру му круну загледиваш
 Па отоден по простору летиш
 И наводиш велика свѣтила ,
 Те спаваю под завѣс Фебову :

Теб се днєви ноћи равно види
 Неможете ништ обично смести ,
 Мрачне ноћи , мрази ни снѣгови
 Ни грмљива грома огњенога ;
 Тебе свагда сунце умно сле
 Путе твоје зраке освѣтљаю ,
 Ти утрєнућ често основаеш
 Други свѣт и биће природе ,
 И течєнь стварих видимієх :
 Само кад си у храму поете.

Ти надєжду рађаш и подижеш ,
 Са нѣом живот люцки продужаеш
 А кад кад е здражмиш и подигнеш
 И за пастєш у непосредчєнь ,

Да ранѣна едва на крај дође
 И у бездну лане туђујући,
 Ал' е јопет ти брзо исправити
 И дадеш јој љубо препитанъ;
 Ал' е свеђер шећеш и колебаши
 Како вѣтар на гори младику;
 Ти с' љубављу владаш и управљаш
 Куд год иде ти си њојзи бођа;
 Прави папир њзина својства
 У кои су уписате право,
 Све кавости и љубаве жељѣ;
 Ти си мати свакога знања
 Све науке, и свег просвѣтленя;
 Без тебе би жртво љубство било,
 И живљо ка друга животна:
 Теби ове имамо циене.
 Твоје силе премвину вољу,
 У човѣку часа свакога
 Часом пое игра веселисе,
 Часом плаче, кука и жалује
 Часом чиниш те му протјече
 Мирно вриеме краткога живота,
 А часом га сметеш и колебаши
 Ка вѣтрови синѣ океане,
 И бачиш га једна и сметеш
 Како море жтва топѣника.

ДОБРОДѢТЕЛЬ.

Шћери божествена
Даре превисоки,
О душевно сунце!
Юшт да тебе не
Чему би се човѣк,
Подобити мога;
И што би му било
Мвст' тебе утѣха,
И без тебе блии
Он мога носити,
У правоме смислу
Име тешко човѣка:
Без теб' не би свѣтлост,
Душа ум имада
Већ би човѣк био,
Звиѣру подобан;
Ко ка и ти може
Овеселит срца,
И сапцести вѣнце
Великим людина,
И царским главама:
Мрак би све нмх скрїо
И у свой двор врати
Вѣчно затворио
Да им твоѣ луче

Ясно не світає ,
 Ко до тебе може
 Крунаносной глави ,
 Име вчно - сийно
 У народу земном ,
 С' рода у род тако
 За дуго хранити ;
 Срећан ти є онай
 Житель землѣ мале ,
 Кои може , хоће
 Стазом ти ходити ,
 И створеню себе
 Подоблу приличну ,
 Твое благородне
 И велике даре
 Обилно сипати ;
 Он ти мирно живи
 И весело пређе ,
 Кратак и тієсни
 Пут смртног' живота ;
 Он утѣшен лежи
 На смртноме одру ,
 И весело пође
 У землѣ нѣдрима ,
 Ка безлобно дѣте
 У матернѣ руке .

ПРОСВѢЩЕНІЄ.

Ти по другом люство
 У умноме станю ,
 Рађаш и прерађаш
 И у ред га прави
 Човѣка доводиш ;
 Без тебе би оно
 Глупо и едієпо
 Расло гинуло ,
 Ка друга животна ,
 Без теб човѣк ничим
 На чойка не личи
 Осим едним стасом ,
 И тѣлесним видом
 А душом е гори
 Злобни и яросни
 Од Барса и Тигра ;
 Ти свакойзи ствари
 Даш изглед други ,
 Од трубе е чиниш
 Благородну сляну ,
 Ти умекшаш ярост
 Найлюћних звѣровах ,
 Ти си лютетву дало
 У ум ну умло
 Те поредак има

И законе своє ;
 Єр да ніє тебе
 Бя све оно было
 Жертва своє гнусно
 Дивляности люте ,
 Све поземне ствари
 Од теб єсу прави
 Ток и ред узеле :
 Ти си душа люцства
 Без коєг є човѣк
 Мртва умом вѣчно ,
 И остає ствари
 Све би мртве биле
 Без твоєг порядка .
 Несрећан є народ ,
 Кога зраке твоє
 Не свѣтле сѣдне
 А таї вѣчно срећан ,
 Кон тебе диме
 Споменике хвалне
 И храмовє сѣдне .

МЛАДОСТ.

О младости света !
 Твоє с вієк завтан ,

И твой живот срећан ;
 Ти си едина сама ,
 Безпорочна чиста ,
 И управо цвиетан
 Люцкога живота ;
 Срећан ли е човек ,
 Кога смрт постигне
 Док е у твој храму ,
 Докле не изиде
 На пољ метеља ,
 Ђено ни сам назва
 Што мисли , што ради
 И што ће да гради ,
 Већ се снује смуца
 Све к нечему тежи ;
 Обранџне душе
 Покварене ђуди ,
 И зврскога срца ,
 Он све своје благо
 Са тобом изгуби ,
 Чисту недорочну
 И дијаволску душу ;
 И доброту сажу ,
 Благородне ђуди :
 Живот твој се тихи
 Може уподобит ,
 Претихоме санку

Божественомъ зраку ;
 Кад се с' тобом човѣк
 Разстане раздвои ,
 Тад све бриге тешке
 Непостояне свѣцке ,
 На главу прифати
 У синцир се свеже ,
 Слободу изгуби
 Нуждам се покора ,
 И свакој теготи ;
 Често скорбан люто
 Стди уздишући ,
 За твоје преиприје ,
 И сладостне дмеси ,
 Райскога живота .

ЗАДОВОЛЬСТВО.

На свиѣту среће болъ не
 Ни ти сиртин наша ђегођ би е ,
 Од пресвете задовољства ствари
 За ню свако кое сиртин мари ;
 Без нѣ Цари туше под крунама ,
 С њом ратам пою по пивама .
 Ови свиѣт ништа друго не
 Осим едно те привѣсаје ,

О ком човѣк кад разсуди здраво
 Єдва може видіети право,
 Да ствар есте творца некакова,
 Кои гледа світа нѣгова,
 Да га она мало не одведе
 Те очима у свіет погледне.

ОДА СУНЦУ.

СПЕВАТА НОЋУ ВЕЗ МЕСЕЦА.

Сине неба, діадимо Зевса
 Побѣдниче царства Еребова,
 Ти нам сієш луче свѣтло - сѣдне,
 Без тебе би у мраку плакало
 Све подножѣ пространог Урана;
 Без тебе би дѣство тужно било
 Би у мраку расло и гинуло,
 Не би знало божествене руке
 Много дивно и цвѣтно растенѣ,
 Не би знало земаљска божества
 Ни свог творца природне дарове,
 При ком се често мрачна види;
 Твога кола сѣдноєт огнѣнога:
 Све дубраве и цвѣтне ливаде,
 Вєля брда, и горде планине

Те рађаю ките и цвјетове,
 Коим ките све биће природе,
 Фале руку њиха создала,
 Услађују чувство погледања
 И воздуху сладки мирис дају;
 Без тебе би све ка мртво било
 Да их твој не машу красота,
 И летен хитрокрилинх лучах
 Из њдарах њихе њихе майке,
 Што сад пос и весели чойка:
 Без тебе би све њму цакало
 Ум би њгов по мраку летіо,
 С' едне ствари на другу тринао,
 Не би ниђе почивала њаца
 Доклен би се у безкрајност стіо,
 Како одзив тона великога;
 Кад се слајс међу горе смете
 И од едне на другу прескаче,
 Док га прождре океан воздуха
 Све ріеке и дивна езера,
 И сва мора с' небом заключаца
 Те су люцком најнужни животу,
 И најдвѣши оку погледати;
 Без теб ништа то нам било неби
 До люцкога гроба и прождора,
 Глас славуя и тичице гласце
 Ни у поля, ни у дубраве,

Без тебе се нигде чуо неби,
 Јит би когођ има општа
 Го прозвше вѣпац од времена,
 Жећ би вѣчно мучале тичице
 Од настанка до свога нестатка,
 Мѣсто њих би у мрачне дубраве
 То пољима и по ливадама,
 Јављали не насити вуци,

И хучали несташни међеди
 Гигри страшни, и лавови силни,
 У дрвима би честе бое били,
 И ярошћу себе побједили
 Јемогаюћ дру одољти;
 Гад би била стада без пастира
 Разћерата по гори зеленој,
 За лютошћу дивљих звѣровах,
 А пастири исто ка и стада
 Јеби знали едан за другога;

Живот люству без тебе би био
 Ка несприим неба луховима,
 Ге мишляху с престола бацти
 Дара неба и свег створитеал;
 Рай земальски, Едем красновидни
 Без тебе би ка Ад изгледао,
 Што мирноме сѣ жителю земљ
 Јае с тобом радост и веселѣ;

Без тебе би лдост и кукањ
 Вѣчноб' с' умом мрака воєвала,
 Али сада торжествує люство
 Е помоля весела зорница;
 Цвѣтови су поля окитили
 А вѣнчеви горе вѣчали су
 Пою тице са царом славуем,
 Люству кажу да у поля иде,
 И у китие башче и цвѣтнике
 Е се златна кола помаляю,
 И крилати коњи излѣхую
 Ком воде Цара од свѣтлости

—
 Мосму друштву

на

П Е Т Р О В Д А Н.

Ели лѣвше штогођ на свѣту,
 Ал' мнѣ описат посту,
 Од друшества мила и учтива;
 У ком влада благородност жива:
 Кома не да свѣтост у прима
 Што рђаво мислит о людима,
 Већ од срца сваком добро жуде,

знаги, юнаштвоъ приличешъ ;
юшћу Облинъ Милошу.
ѣро си свакоме радіо ,
ѣћу многа зла скратио.
орце свуђе свобођаше ,
наштвоъ таквихъ бѣше мало ;
е ће то намъ доказати
чему што е одъ похвалс.....

иђаше мудро поступаше ,
чему , ка и еданъ смртній.
ѣ одъ тебе свуђе бѣѣаше ,
храбрость то е доказала ,
ме кадъ е нужда била.
ѣъ словомъ вазда си чиніо ,
юћне одъ свакогъ браніо.
твоє ми ћемо памтити... ..

Г. П.

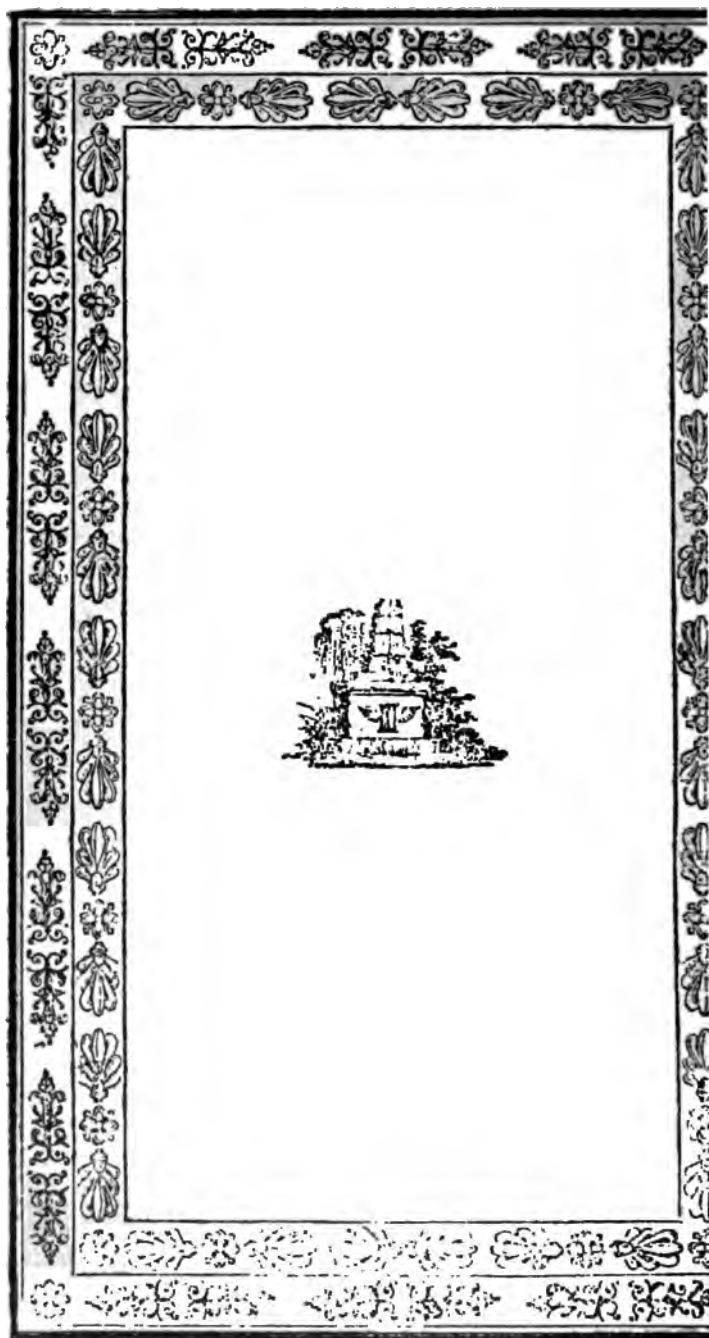
Ово фототипско издање ГРЛИЦЕ, црногор-
ск календара за годину 1837, изашло је на свијет
најом Научног друштва НР Црне Горе и Матице
црне у Новом Саду

MCMLI

Југоштампа — Београд. Тираж: 500 примјерака

1911 APR 22 11:11 AM

Г Р Л И Ц А

КАЛЕНДАРЬ ЦРНОГОРСКИЙ

за годину

1 8 3 8

У ЦРНОЙ ГОРИ,
У книгопечатни
Правителя Црногорскога

1

ГРЛИЦА.

КАЛЕНДАРЪ ЦНОГОРСКІЙ

за годину

1838.

издао

Димитрій Милаковичъ,
Секретарь Правителя Црногорскога
и Ордена Св. Владимира 4-гъ степена
Кавалеръ.

Четвѣрта година.

У ЦРНОЙ ГОРИ,
У књигопечатни
Правителя Црногорскога.

1058
M6
D82
1838

КАЛЕНДАРЪ

»»

1 8 3 8

годину

МЛАДЕЖИ ЦРНОГОРСКОЙ

ПОСВЕЋЕНЪ.

1

ПРЕДГОВОРЪ.

У Границы за 1835 годину почета и у сѣдуюћима за нѣомъ продужена: Кратка Исторія Црне Горе у овогодишњој се Границы саршуе. Книге, коима се издатель при писаню исте Исторіе служю, ово су:

I. Рукописъ Свєгога Митрополита Петра Петровића Нѣгоша. — Овај рукописъ храни се у Митрополитској библиотеки на Цетиню.

II. Исторія о Черной горы, Митрополитомъ Черногорскимъ Василіемъ Петровичемъ. Въ Москвѣ 1754.

III. Записки морскаго Офицера, Владиміромъ Броневскимъ. Въ Санктпетербургѣ 1818. 4 части.

IV Писма морскаго Офицера, Владиміромъ Броневскимъ. Въ Санктпетербургѣ

гъ 1825; и найпослѣ разне рукописне записке
и казиваня овдашньи стары людій.

При описиваню новин црногорски боева често се сиомнию многа мѣста Боко - Которска. Да бы читатель, коме ніе Бока позната, и о нъой имао мадо понятіе, напечатано є у овогоднншней Границы: Кратко Географическо - Статистическо описаніе Боке Которске, кое є изваѣено нешто изъ книжке Бродманнове, гдѣшто изъ книжке Профессора Петера, а нешто изъ сообщенія едногъ младогъ Србина изъ Боке.

И унапредъ гдѣкое Границе содржавае у себи разне матеріале за Црногорску Историю, па по времену моћи не кон ученый Србинъ, употребивши историческу критику, списати пространу Историю, за кою не му Србство тадъ дооста благодарити, ерь, што вели нашъ Хорацій: Кто изъ Сербовъ не читалъ бы съ утѣхою, удовольствіемъ и радостію, на возвышеніе духа народнаго, лѣтописи дѣяній Черногорскихъ Сербовъ? —

На Цетиню
1 - га Январія 1838 год.

Издатель.

СОДРЖАНІЄ.

	Стр.
Календаръ за тодню 1838	3.
I. Кратка Исторія Црне горе	41.
II. Кратко Географическо-Статистическо описаніе Боке Которске	63.
III. Топографическо описаніе Царства Поѣзіє.	91.
IV. Црногорске юначке попівке	100.

Примъч. На страни 57 у прсти 6 послѣ
рѣчи: Инглзскоме, треба додати: и Генералу
Аустрійскоме. — Остале типографическе по-
грѣшке моћи ће и благосклонный читатель
самъ поправити.

КАЛЕНДАРЪ

за годину

1 8 3 8.

Године паметодостойны дорађаа.

Одъ створеня свѣта по рачуну наше православне цркве има	7346.
по рачуну Римске цркве	6551.
— — Чифутскоме	5598.
Одъ потопа	5098.
Одъ зиданя куле Вавилонске	4591.
Одъ РОБЕНЯ ХРИСТОВА	1938.
Одъ Ецире или бѣжаня Мухамедова	1216.
Одъ како су се Срби покрестили	982.
Одъ како су се раздѣлиле Цркве (За- падни и Источна)	786.
Одъ почетка Турскога Царства	533.
Одъ како е измышљена хартија	465.
Одъ како е измышљенъ барутъ	455.
Одъ како су Срби изгубили царство на Косову (15 Юнія 1389)	448.
Одъ како се произнашла печатня	398.
Одъ како су Турци узели Цариградъ и уништили Грчко царство	385.

Одъ како е одкривена Америка	346.
Одъ почетка Лутеранскогъ закона	321.
Одъ како Митрополити у Црној гори владаю	321.
Одъ како се у Европи духанъ почео садити	246.
Одъ како е Петербургъ сазиданъ	134.
Одъ како е Сераскертъ Ахметъ Паша уда- рао на Црну гору	125.
Одъ како е Думанъ Паша Купредниъ вой- штѣо на Црну гору	123.
Одъ како су два Паше Ченгиѣи с Бе- гомъ Любовићемъ нападали на Црну гору	121.
Одъ како е Ченгиѣи Бейиъ Паша ударао на Црну гору	110.
Одъ како е крумпиръ у Црну гору до- нешецъ	57.
Одъ како се Русскій Царъ НИКОЛАЙ родіо	42.
Одъ како е Махмутъ - Паша Бушатаѣи на Крусамъ погинуо	41.
Одъ како е Русскій Царъ НИКОЛАЙ на престолъ ступіо	13.

ПАСХАЛІЯ.

Ово є године кругъ сунца	10.
— — мѣсеца	12.
— Пасхално слово	Л.
Ново лѣто починь у суботу.	
Месецъ има 6 недѣль и 2 дана, свѣта дана	44.
Месне покладе быче Февруаріа	6.
Быче — — Февруаріа	13.
40 мученика быче у среду четвѣрте недѣль поста.	
Воскресеніе Априла	3.
Спасовъ данъ Маія	12.
Духови Маія	22.
Недѣля всѣхъ Святыхъ, и Петрове покладе Маія	29.
Петрова поста 4 недѣль и 2 дана, т. е. дана	30.
Праздникъ апостола Петра и Павла у среду Юнія	29.
Госпоѣнъ постъ свагда починь се 1-га Августа и трає до 15-га тогъ мѣсеца; а Божиѣнъ постъ починь се 15 Ноемврія и трає до 25-га Декемврія.	

МѢСЯЧНЕ ЧЕТВѢРТИ.

Новый мѣсець	☉
Прва четвѣръ	☽
Пуный мѣсець	☾
Послѣдня четвѣръ	☾

Знакъ * звѣздца означава празднике.
 На десной strani стон Римскій календарь.

Г А Н У А Р І Й имѣть 31 день.

С.	1	* Обрѣзаніе Господне	13	Гларія	
Н.	2	Силвестра Папы Р.	14	Фелікса	
П.	3	Малахія и Гордіа	15	Маура	
В.	4	Соборъ 70 апостолъ	16	Иисуса нма	
С.	5	Феопемпта и Феоны	17	Антоніа	
Ч.	6	* Богоявленіе Госпо.	18	Пріски дѣв.	
П.	7	Іоанна крестителя	19	Фаб. и Себ.	☿
С.	8	Георгія и Еміліана	20	Агнес. дѣв.	
Н.	9	Полувекта мученика	21	Винценція	
П.	10	Григор. Епис. Нис.	22	Заручен. М.	
В.	11	Феодосіа преподоби	23	Тимоѳеа	
С.	12	Татіаны мученицы	24	Обр. Павла.	
Ч.	13	Ермула и Стратона	25	Фердінанд.	
П.	14	* Саввы Арх. Серьс.	26	Полукарпа	☽
С.	15	Павла Фивейскаго	27	Іоан. Злат.	
Н.	16	Ап. Петра веригъ.	28	Карол. Вел.	
П.	17	Антоніа великаго	29	Францішка	
В.	18	Аванасія и Курілла	30	Аделгунды	
С.	19	Макарія Егуптян.	31	Петра Нол.	
Ч.	20	Евѳемія великаго	1	ФЕВР. Ігн. Е.	☽
П.	21	Максіма исповѣдн.	2	* Срътеніе	
С.	22	Тимоѳеа и Анастас.	3	Блазіа Епис.	
Н.	23	Климента Епис. Агк.	4	Вероніки	
П.	24	Преп. матер. Ксеніи	5	Агаѳы	
В.	25	Григорія Богослова	6	Дороеа	
С.	26	Ксенофонта и друж.	7	Ромулда	
Ч.	27	Іоан. Злат. мощ. пр.	8	Іоанна Міл.	
П.	28	Еѳрема Суріна	9	Аполлоніа	☽
С.	29	Преп. мщ. Ігнатія	10	Схоластик.	
Н.	30	* Велик. Іерарховъ	11	Евѳросін.	
П.	31	Кура и Іоанна	12	Татіаны	

ФЕВРУАРІЙ вмієть 28 днєй.

В.	1	Тргѣона мученика	13	Катеріны	
С.	2	Срътеніє Господнє	14	Валентіа	
Ч.	3	Сѹмеона Богопріим.	15	Фаустіна	
П.	4	Исидора Пілусіотска	16	Іуліанни	
С.	5	Агаѳи ѡученицы	17	Сабіна Еп.	С
Н.	6	Вукола Епіс. Смирн.	18	Сімеон. Е.	
П.	7	Парѣен. Еп. Лампс.	19	Сосанны	
В.	8	Ѳеод. Страт. и Зах.	20	Елєѳѳеріа	
С.	9	Нікіѳора мученика	21	Елєоноры	
Ч.	10	Харалампіа мучен.	22	Петр. Каѳ.	
П.	11	Власіа священном.	23	Лазаря	
С.	12	Мелетіа Патр. Ант.	24	Матеіа Ап.	О
Н.	13	Мартініан. и Сѹм. С.	25	Вікторіна	
П.	14	Аѹксентіа препод.	26	Валбурги	
В.	15	Онисіма апостола	27	Леандра	
С.	16	Памѳіла мученика	28	Чиста Среда †	
Ч.	17	Ѳеодора Турона	1	МАРТЪ. Алб.	
П.	18	Льва Папы Римск.	2	Сімпліціа	
С.	19	Архіппа апостола	3	Кунегунды)
Н.	20	Льва Епіс. Катои.	4	Казиміра	
П.	21	Тімоѳеа преподоб.	5	Егсевіа	
В.	22	Обрътеніє мщ. Евг.	6	Фридеріка	
С.	23	Полукар. Еп. Сѹм.	7	Ѳом. Акв.	
Ч.	24	Обр. гл. Іоан. Крес.	8	Іоанна	
П.	25	Тарасіа Патр. Кон.	9	Франціш.	
С.	26	Порѳѹріа Еп. Газ.	10	40 мучен.	
Н.	27	Прокопіа Декап.	11	Херакліа	⊙
П.	28	Васіліа Спостника	12	Григоріа	

МАРТЪ имѣть 31 день.

З.	1	Евдокія преподобн.	13	Ернеста	☉
З.	2	Θеодота Еп. Курім.	14	Маѳілды	
І.	3	Евтропіа мученика	15	Хрістофор.	
І.	4	Герасима преподоб.	16	Еріберта	
З.	5	Конона мученика	17	Гертруды	
І.	6	Свят. 42 мученикъ	18	Александр.	
П.	7	Священом. въ Херс.	19	Іосифа	☾
В.	8	Θеофлакт. Еп. Нік.	20	Шкеты	
С.	9	40 Мучениковъ	21	Бенедикта	
Ч.	10	Кодрата и друга его	22	Отона Еп.	
П.	11	Софроніа патріарх.	23	Викторіа	
С.	12	Преподоб. Θеофана	24	Гавріл. А.	
Н.	13	Прен. мц. Нікѳора	25	* Благовъщ.	☉
П.	14	Венедикта преподобн.	26	Емануила	
В.	15	Агапіа мученика	27	Руперта	
С.	16	Савіа и Папы	28	Гунтрама	
Ч.	17	Алексіа чед. Бозіа	29	Мехтіады	
П.	18	Куріа. Архіеп. Іера	30	Регула	
С.	19	Хрвсанѳа и Даріа	31	Балбіа	
Н.	20	Во обители с. Саввы	1	АПР. Хуго	☽
П.	21	Іакова Епіскопа	2	Фран. Пад.	
В.	22	Васіліа пресвѳтера	3	Ріхарда	
С.	23	Нікона прендобнаго	4	Ісідора.	
Ч.	24	Артеміа Еп. Θесс.	5	Віщенціа	
П.	25	* Благовъщя. Бцы.	6	Целестіа	
С.	26	Соборъ Арх. Гаврілаа	7	Херманна	
Н.	27	Матроны Матере	8	Діонусіа	
П.	28	Іларіон. и Стеф. чуд.	9	Маріа Егв.	
В.	29	Марка Еп. и Курілла	10	Іезекііа	☼
С.	30	Іоанна Дѣствичника	11	Льва Папы	
Ч.	31	Унатіа Епіс. Гатр.	12	Іуліа Папы	

А П Р И Л І Ї містить 30 днів.

П.	1	Преп. Марін Египт.	13	Іустіна
С.	2	Преп. Тіта чудотв.	14	Тібурція
Н.	3	* Воскресн. Христ.	15	* Воскр. Хри.
П.	4	* Воскрес. Пон.	16	* Воскр. пон.
В.	5	* Воскрес. Втор.	17	Рудолфа
С.	6	Евтухія Арх. Кял.	18	Аполлонія
Ч.	7	Георгія Еп. Мелітін.	19	Антонія.
П.	8	Апост. Иродіона	20	Сулапіція
С.	9	Еупекхія мученика	21	Анселма
Н.	10	Герент. муч. и др.	22	Рафана
П.	11	Антѣп. Еп. Перг. Ас.	23	Адалберга
В.	12	Васілія Еп. Парійс.	24	Георгія вел.
С.	13	Артемона священим.	25	Марка Ега.
Ч.	14	Мартіна Папы Рим.	26	Іезекіяля
П.	15	Аріст. Пуда и Троф.	27	Анастасія
С.	16	Агап. Ірини и Хіо.	28	Віталіс. М.
Н.	17	Симеона Персідска	29	Петра М.
П.	18	Іоанна учен. Гр. Дек.	30	Екатерины
В.	19	Іоанна Ветхонещер.	1	МАІЙ. Ф. и Іа.
С.	20	Преп. отца Θεодора	2	Аѳанасія
Ч.	21	Іаннуар. и Алексан.	3	Обрѣтен. †
П.	22	Преп. Θεод. Сѣке.	4	Флоріана
С.	23	* Георгія великомуч.	5	Готтхард.
Н.	24	Муч. Савы Страт.	6	Іоанна
П.	25	Епаггеліста Марка	7	Станислава
В.	26	Священо. Вас. Е. А.	8	Міхалла
С.	27	Симеона срод. Госп.	9	Григорія
Ч.	28	Іасона и Сосіпатра	10	Іезекіяля
П.	29	Святыхъ 9 мучен.	11	Беатрицы
С.	30	Іакова брата Іоанна	12	Панкрація

М А І Й шість 31 день.

1 Пророка Іереміа	13 Серватія
2 Аванасія Пат. Ап.	14 Хрїстіана
3 Тімофея и Мауры	15 Софія
4 Препдмучц. Пелагін	16 Іоанн. Неп.
5 Ірины мученицы	17 Убалда
6 Іова многострадалц.	18 Венантіна
7 Акакія мученика	19 Іво блажен.
8 Іоан. Еванг. и Арс.	20 Бернарда
9 Ис. и пр. мщ. с. Ник.	21 Констант.
0 Ап. Сімона Зилота	22 Елены
1 Мокія и Меод. Еп.	23 Дезід. Еп.
2 * Вознесіе Хрїст.	24 * Вознес. Хрїст.
3 Мученицы Галкерін	25 Урбана
4 Мученика Ісідора	26 Філіп. Нер.
5 Пахомія великаго	27 Іоанна П.
6 Теодора освященна.	28 Германа
7 Андроника Апост.	29 Максїма
8 Теодота Мученика	30 Фелїкса
9 Сщм. Патрік. Е. Пру.	31 Петронїа.
0 Муч. Фалалаа	1 ІУНІЙ. Нік.
1 * Констан. и Елены	2 Еразма
2 * Сошеств. св. Духа	3 * Духовы
3 * Духовн. понед.	4 * Духовн. пон.
4 Сїмеона на дивнѣ.	5 Готтхарда
5 III Обр. глав. Пред.	6 Норберта
6 Карпа Апостола	7 Роберта
7 Свящм. Ферапонта	8 Медарда
8 Нікиты Еп. Халкїд.	9 Пр. и Фе.
9 Муч. Теодосїи дѣвы	10 * Пресв. Тр.
0 Пр. Ісаака обит. Дал.	11 Варнава Ап.
1 Ап. Ерміа и Ермеа	12 Олгмїа

ІУНІЙ маєть 30 днѣй.

С.	1	Іустина муч. Філосо.	13	Антоніа Пад.
Ч.	2	Нікифора Патр. Кп.	14	* Браншачево
П.	3	Лукіліана мученика	15	Віта
С.	4	Митрофана Патр.	16	Францішка
Н.	5	Дороеа Еп. Турска	17	Райнада
П.	6	Висаріона чудотвор.	18	Марцеліна
В.	7	Θеодота Еп. Агкпр.	19	Гервасіа
С.	8	Θеодора Стратил.	20	Флорентин.
Ч.	9	Курілла архіеп. Аз.	21	Алоїзіа
П.	10	Тимооса Еп. Пруска	22	Ахатіа
С.	11	Вароолом. и Варнав.	23	Сідоніа
Н.	12	Онуферіа великаго	24	Іоан. Кр.
П.	13	Мученицы Актліны	25	Проспера
В.	14	Іелісеа прор. и Мео	26	Іеремін пр.
С.	15	Амоса пр. и К. Даз.	27	Ладислав.
Ч.	16	Святаго Тѣхона	28	Льва Нам.
П.	17	Мануїла и Савсла	29	* Петра и Пав
С.	18	Леонтіа мученика	30	Пагла Вос.
Н.	19	Іуды брата Господ.	1	ІУДІЙ. Θеод.
П.	20	Меѳодіа Епис. Пат.	2	Пос. Бог.
В.	21	Іуліана муч. Тарсіи.	3	Корнеліа
С.	22	Евсевіа Еп. Самосад.	4	Удадріка
Ч.	23	Агрпінны мученицы	5	Домніціана
П.	24	* Рождес. Іоанна Кр.	6	Ісаїи прор.
С.	25	Фегропін мученицы	7	Есепрм
Н.	26	Прендобн. Давида	8	Кізіана
П.	27	Сампсона странно.	9	Лукреціа
В.	28	Кѣра и Іоанна без.	10	Веніаміна
С.	29	* Ап. Петра и Павла	11	Піа П. Рим.
Ч.	30	Соборъ 12 апост.	12	Уайпріка

ІУЛІЙ місяць 31 день.

Космы и Даміана	13	Маргаретъ	
Положеніе ризы Бцы	14	Бонавента	С
Вакінеа мученика	15	Раздѣл. ап.	
Андреа Крит. Архіп.	16	Фауста М.	
Аванасіа Аѳонскаго	17	Алексіа	
Сісоа Великаго	18	Арнолда	
Өомы иже въ Мален.	19	Арсеніа	
Проконіа великомуч.	20	Прор. Ілїи	
Пагкратіа Еп. Тавр.	21	Пр. Даниїла	О
45 муч. въ Нїк. Ар.	22	М. Магдал.	
Евѳимїи мученицы.	23	Лїворїа	
Прокла и Іларїа	24	Хрїстіны	
Соборъ арх. Гавр.	25	Іакова ап.	
Акулы апостола	26	Анны	
Кирюка и Іудитты	27	Панталеон.	
Аѳиногена свящмуч.	28	Інноценція	
Марїи великомуч.	29	Марѳы	Д
Вакінеа и Емїліана	30	Абдона	
Макрїи сестр в. В.	31	Ігнатїа	
* Пророка Ілїи	1	АВГ. Ч. В.	
Сүмеона и Іоанна	2	Порціунк.	
Марїи Магдалинны	3	Стеѳана	
Трофіма и Теофіла	4	Домїніка	
Хрїстіны мученицы	5	Марїа Шисс	О
Успеніе св. Анны	6	Преобраз.	
Ериодда священмуч.	7	Кает. До.	
Пантелепмон. вел.	8	Курїака	
Прохора и Нїканора	9	Романа	
Каллініка мучен.	10	Лаврентїа	
Сїды и Аггеа. Дес.	11	Сосанны	
Евдокіа Правед.	12	Клары	С

АВГУСТЪ мѣсяць 31 день.

П.	1	Промсхоз. чест. †	13	Уполіта
В.	2	Мощи св. Стефана	14	Евсевія
С.	3	Ісаакія и Фауста	15	* Успієн. Богор.
Ч.	4	7 Отрековъ во Еѳ.	16	Рохус. и Іс.
П.	5	Евсугніа мученика	17	Ліберата
С.	6	* ПРОВОБРАЖЕН. ХРИСТ.	18	Елены Цар.
Н.	7	Домет. и Пулхер. Ц.	19	Лудвіка
П.	8	Еміліана Еп. Кузіч.	20	* Стефан. Кр. ○
В.	9	Матеіа апостола	21	Іоаннѣ
С.	10	Лаврентіа архідіак.	22	Тімофеа
Ч.	11	Евпаа муч. и діак.	23	Філіппа
П.	12	Фотіа и Анкіты.	24	Вареолам.
С.	13	Максіма исповѣдн.	25	Лудовіка
Н.	14	Міхеа пророка	26	Самуїла
П.	15	* УСПІЕНІЕ БОГОРОДИЦ.	27	Іосіѳа
В.	16	Святаго убруса	28	Августіна (
С.	17	Мврона мученика	29	Уск. Іоан.
Ч.	18	Флора и Лавра муч.	30	Розм
П.	19	Андреа Стратилата	31	Раймунда
С.	20	Самуїла пророка	1	СЕПТ. Егїд.
Н.	21	Ѳаддеа апостола	2	Іодока
П.	22	Агаѳоника мучен.	3	Мансгета
В.	23	Дуппа мученика	4	Розалїи (
С.	24	Евтуза священмуч.	5	Вікторїа
Ч.	25	Вареол. ап. и Тїта	6	Захарїи
П.	26	Адріана и Наталїи	7	Регїни
С.	27	Преподобн. Пімена	8	* Рокд. Бог.
Н.	28	Пр. Мосеа Мурїна	9	Горгонїа
П.	29	* УСКНОВ. ІОАН КР.	10	Ніколаа (
В.	30	Алекс. и Іоан. Пат.	11	Еміліи
С.	31	Чест. пояса Богор.	12	Томїи

СВѢТЪ СВЯТЫЙ *святъ 30 днѣй.*

Симеона и Марѣи	13. Мауріція
Маманта мученика	14. Воздвнц. †
Аноіма и Θεоктіста	15. Нікодіма
Вавулы Еп. и Моус.	16. Евѣмін
Захаріи пр. и Еліс.	17. Ламберта
Евдоксія мученика	18. Оомы ап.
Созонта мученика	19. Конст.
* Рождес. Богор. и	20. Евстах.
Петра Мит. Черногор.	
Іоакіма и Анны	21. Мат. ап.
Минодоры и Митр.	22. Мауріц.
Преподобн. Θεодоры	23. Θεкы
Аутонома свлценм.	24. Герарда
Кориппіа еотника	25. Клеофъ
* Воздвн:ен. чест. †	26. Кипріана
Нікиты великомуч.	27. Космы
Евѣмій великомуч.	28. Венцес. Кр.
Софін и чадь ея	29. Міхавла
Евменія Еп. Гортв.	30. Іероніма
Трофіма и Садратія	1. ОКТ. Реміг.
Евстаѣія великомуч.	2. Леодегарда
Кодрата апостола	3. Кандіда
Фоки и прор. Іоны	4. Франц. Сер.
Зачатіе Іоанна Крес.	5. Плаціда
Θекл. и Сум. К. Серб.	6. Бруна
Препод. Евѣросиніи	7. Розины
Престав. Евар. Іоан.	8. Брігіт.
Каллаістрата муч.	9. Діонсія
Препод. Харітона	10. Фран. Бор.
Преподоб. Куріака	11. Еміліана
Григорія в. Арменіа	12. Максима.

ОКТОМВРІЙ маєть 31 день:

С.	1	Покровъ Богородицы	13	Коломанна
П.	2	Кипріана и Іустіны	14	Каліста
П.	3	Діонгсіа Ареопаг.	15	Ферезін
В.	4	Іероѡ. и Стеф. Щиц.	16	Галла
С.	5	Харітіны мученицы	17	Хедвіги
Ч.	6	Фомы апостола	18	Луки Еггг.
П.	7	Сергіа и Вакха	19	Фердінанд.
С.	8	Преподоби. Пелагія	20	Феліціана
Н.	9	Іак. Ап. и Стеф. Д.	21	Уршулы
П.	10	Егдлампіа мученика	22	Кодрулы
В.	11	Філіппа апостола	23	Северіана
С.	12	Прова, Тараха муч.	24	Рафалла
Ч.	13	Карла и Папцлы	25	Кріспіна
П.	14	* Препод. Параскевы	26	Димитріа
С.	15	Евѡмія и Лукіана	27	Савины
Н.	16	Іовгіна мученика	28	Сти. и Іуд.
П.	17	Осіи пророка	29	Киновіа
В.	18	Егггеліста Луки	30	Клаудіа
С.	19	Іонія пророка	31	Волѡганг.
Ч.	20	Артемія великомуч.	1	НОЕМ. Вс. С.
П.	21	Іларіона преподоб.	2	Всякъ душ.
С.	22	Аверкіа Епіс. Іерап.	3	Хуберта
Н.	23	Іакова брата Гос.	4	Карола Бор.
П.	24	Ареѡы мученика	5	Емеріка
В.	25	Маркіана и Мартгр.	6	Леонарда
С.	26	* Димитріа вѡлком.	7	Енгелберт.
Ч.	27	Нестора мученика	8	Готтѡрід.
П.	28	Тер. и Арсен. Арх.	9	Феодора
С.	29	Анастасіи мученицы	10	Тріѡона
Н.	30	Зинов. и Милут. К.	11	Март. Еп.
П.	31	Стаха и Аннѡа	12	Емліана

НОЕМВРІЙ місяць 30 днів.

В.	1	Космы и Даміана	13	Станислав.	
С.	2	Акіндіна и Пигасія	14	Авраама	
Ч.	3	Акенсімы и Юсфѣ	15	Леопода	
П.	4	Прп. Іоаннікіа вел.	16	Едмунда	
С.	5	Галактіона и Епіс.	17	Григоріа	⊙
Н.	6	Пагда архіеп. Кно.	18	Еттенія	
П.	7	55 мучен. въ Мед.	19	Елісаветы	
В.	8	* Михаїла Архістр.	20	Фелікса	
С.	9	Онисифора и Порф.	21	Вход. Бог.	
Ч.	10	Ераста и Олгѣпа	22	Цціліи	
П.	11	Мины, и Стеф. Деч.	23	Климента	
С.	12	Іоанна милостиваго	24	Іоанна Злат.	⊙
Н.	13	Іоанна Златоуста	25	Екатерины	
П.	14	Філіппа ап. и Покл.	26	Конрада	
В.	15	Гуріа, постъ р. Хр.	27	Віргіліа	
С.	16	Матѣса Еваггеліста	28	Состена	
Ч.	17	Григоріа Епіскопа	29	Сатурна	
П.	18	Платона и Романа	30	Андр. Апт.	
С.	19	Авдіа пророка	1	ДЕК. Еліг.	⊙
Н.	20	Григоріа Декапол.	2	Бібіанны	
П.	21	* Вхоть Богородицы.	3	Франц. Кс.	
В.	22	Філімона апостола.	4	Барвары	
С.	23	Амфілох. Еп. Іконій.	5	Саввы	
Ч.	24	Екатерины великм.	6	Ніколаа	
П.	25	Климента Паны Р.	7	Амвросіа	
С.	26	Преподоби. Алуція	8	* Злч. Богор.	⊙
Н.	27	Іакова Персянина	9	Асокадіа	
П.	28	Стефана новаго.	10	Іудієм	
В.	29	Парамона мученика	11	Іамаса	
С.	30	Андреа перевозчани	12	Аделхайд.	

ДЕКЕМВРІЙ маєть 31 день.

Ч.	1	Наума пророка	13	Луція
П.	2	Аввакума и Уроша	14	Нікасія
С.	3	Савонія пророка	15	Валерія
Н.	4	Барвары великомуч.	16	Албіна
П.	5	Саввы освященнаго	17	Лазара
В.	6	* Святаго Нікодаа	18	Граціана
С.	7	Амвросія Епис. Мед.	19	Немесія
Ч.	8	Преподоб. Патанія	20	Феофіла
П.	9	Зачатіе Богородицы	21	Фомы ап.
С.	10	Ермогена и Іоан. Д.	22	Зенона
Н.	11	Даніида столпника	23	Вікторіи
П.	12	Спирідона Еп. Трим.	24	Адама Егы)
В.	13	Евстрат. и Агксен.	25	* Родж. Хрис.
С.	14	Фирса, Левкіа и Фі.л.	26	* Стефана
Ч.	15	Елгеверія священи.	27	Іоан. Егггг.
П.	16	Аггеа пророка	28	Нев. млад.
С.	17	Даніида пророка	29	Фомы Еп.
Н.	18	Севаст. муч. и Іудію	30	Давіда
П.	19	Боніфатія мученика	31	Славестра ☺
В.	20	Ігнатія Богоносца	1	* ІАН. Ново Д.
С.	21	Іуліаніи мученицы	2	Макарія
Ч.	22	Анастасіи великомуч.	3	Геновевы
П.	23	10 мучен. въ Критѣ	4	Тита
С.	24	Еггеніи мученицы	5	Телесфора
Н.	25	* Роджество Христово	6	* Ш. Краде
П.	26	* Соборъ Богородицы	7	Валентіна ☹
В.	27	* Стефана Архідиакона	8	Северіна
С.	28	Дву тму мученикъ	9	Іуліанны
Ч.	29	14 тысящъ младенц.	10	Пагла пус.
П.	30	Ангсіа мученицы.	11	Феодосі
С.	31	Преподоб. Меланіи	12	Ернеста

КАЛЕНДАРСКО ПОГАЂАНЪ

О ГОДИНИ 1838.

Ова година быће доста родна, особито гдѣ е земля урађена на време и као што вала. — Быће и болестій, одъ кои ће найвыше страдати они, кои се не буду старати за себе, и кои не буду мирни духомъ. — О свѣтскимъ стварма могло бы се доста коешта рећи, но мы ћемо у кратко казати. По разнымъ мѣстима бунѣ се народи за партае, и пролиће се доста крви. Одкрыће се издайства у войничкимъ главарма. — У Министерству догодиће се премъне. — Умреће едно велико лице, и то ће причинити великій преломъ. — Министри скупляће се на конгрессе, а наипосла Владѣтели заключиће међу собомъ новый союзъ, одъ кога надежда е да ће бити общій и дуготраюћій миръ; кои дай Боже да буде за добро свачиѣ.

О Зимѣ.

Зима е іоштъ 1837 године 10-га Декемврія настала, кадъ е сунце у знакъ небеснога мрца ушло, и постао данъ најкраћи, а ноћ најдужа, и трая ће до 9-га Марта ове године. Ова годишња четвртъ быће съ почетка умирене, па послѣ жестока и снѣговита. — Быће доста болестій: протисли, хропотина, назеба и кашаљ. — Велико дѣженіе войске, и набирани новы войника, па неће размѣстити се у зимный квартирѣ. — Быће неслоге између Владѣтеля. — Чуће се за многе покраје.

О Пролѣћу.

Пролѣће почеће 9-га Марта кадъ сунце уђе у знакъ небеснога овна, и првый путъ ове године данъ и ноћ уедначп. Оно ће бити изъ најпре похладно, и за то ће ране војке у цвѣту изпрозобати. — Болестій све іоштъ ће бивати, особито кодъ оны, кои се нахладе. — Оружанъ и дѣженіе войске быће у истомъ станю. — Путоваће една велика особа. Надежда е да ће се умирити Владѣтели, и протоколъ прекрѣтнѣ све бѣде

— 0 —

О ЛѢТѢ.

Лѣто почне 9-га Маія, кадъ сунце до-
ђе у знакъ небеснога рака, и постане данъ
шайдуки а ноћъ најкраћа. Оно ће бити нај-
пре и најпре неколико строго, а око половине
почеће врућине, кое ће до края све већма
и већма умножавати се. — Хладне маглушти-
не нашкодиће житу у подгорњима мѣстима,
но при свемъ томъ роди ће га и доста. Куку-
руза, сбогъ суше, не ће убрати се много, но
опетъ не ће га бити ни тако мало. — Манъ
ће бити буке у страџу. — Рекао бы да ће
се сложити Владвѣљи, и надежда е да ће
развити се застава мира.

О ЕСЕНИ.

Есенъ почињ се 11-га Септемвриа, кадъ
сунце присиѣ у знакъ небесны терезія, и другій
путъ ове године данъ и ноћъ уедначи се. Есенъ
ће бити любка; пада ће мало кише, те ће
успаи брзо изићи. Болести не ће бити яке.
— Надежда е да ће војска заузети зимњѣ
квартирѣ, и то ће слутити добру. — На мору
ће се видѣти војни бродови. — Могао бы зах-

ьо умрети еданъ великашъ. — Међу тѣмъ
нека се свакъ стара радити о добру, и нека
се чува да не увреди Животодавца, Кои ње
намъ по Својој безконечној благодати испо-
слати Своє благослове да будемо награђени
свакимъ добромъ, и сачуваии одъ свакогъ
зла.

О МЪСЕЧНЫМА МЪНАМА.

Јануарій.

Последна четвртъ настає 7-га у 1 са-
хатъ 32 минуте пр. п. Ова цѣла четвртъ не
ѡе бити рђава.

Новъ мѣсець изни ѡе 14-га у 2 сахата
57 минута пр. п. Време бѡе зимно са
снѡгомъ.

Прва четвртъ почињ 21-га у 6 сах. 39
мин. пос. п. Време рђаво, са якоу зимомъ.

Пунъ мѣсець появиѡе се 28-га у 2 сах.
58 мин. пос. п. Време рђаво као и у проша-
стой четврти.

ФЕВРУАРИЙ.

Последна четвртъ настапа 5-га у 6 сах. 45 мин. пос. п. Време непостояно: изъ почетка снѣгъ, послѣ вѣтаръ, а на краю киша.

Новъ мѣсець настаѣ 12-га у 1 сах. 14 мин. пос. п. Време све еднако као и у прошасдой четврти.

Прва четвртъ быѣ 20-га у 7 сах. 40 мин. пр. п. Време нееднако: часъ снѣгъ, часъ вѣтаръ, часъ опетъ снѣгъ, на киша.

Испуниѣ се мѣсець 28-га у 9 сах. 45 мин. пр. п. Време съ почетка хладно, а послѣ кишовито.

МАРТЪ

Последна четвртъ быѣ 7-га у 7 сах. 36 мин. пр. п. Изъ почетка хладанъ вѣтаръ, потомъ киша, а наипослѣ льно време.

Обновиѣ се мѣсець 13-га у 10 сах. 50 мин. пос. п. Време вѣтровито и мрзло.

Прва четвртъ настаѣ 20-га у 10 сах. 38 мин. пос. п. Хладно време и сурово.

Пунъ мѣсець полавѣ се 29-га у 9 сах. 12 мин пр. п. У овой цѣлой четврти све еднако траѣ похладно време.

— 0 —

Априлий

Последна четвъртъкъ указаше се 3-га у 4 сах. 35 мин. пос. п. Съ почетка хладно време, а послѣ кишовито.

Новъ мѣсець настае 12-га у 8 сах. 6 мин. пр. п. Изъ найпре време хладно, а послѣ починѣ одпусхати.

Прва четвъртъкъ почеше 20-га у 3 сах. 10 мин. пос. п. Време починѣ топлие бывати неколико.

Пунъ мѣсець настае 27-га у 6 сах. 5 мин. пос. п. Ведро и дѣпо време

Май

Последна четвъртъкъ быше 4-га у 10 сах. 47 мин. пр. п. Дѣпо време съ кипинцомъ.

Новъ мѣсець изаѣди ше 11-га у 5 сах. 28 мин. пос. п. Време непостояно быше ове четврти.

Прва четвъртъкъ указаше се 19-га у 8 сах. 41 мин. пр. п. Време дѣпо, чисто и прѣднѣ.

Пунъ мѣсець настае 27-га у 3 сах. 56 мин. пр. п. Изъ найпре дѣпо време, на послѣ вѣтаръ якъ и киша.

— 0 —

Юниј

Последна четвртъ почива 3-га у 3 сах. 5 мин. пр. п. Изъ найпре топло време, а тимъ непостояно.

Обновиће се мѣсець 10-га у 3 сах. 39 мин. пр. п. Време као и у прошастой четврти.

Прва четвртъ указаће се 18-га у 2 сах. 3 мин. пр. п. Сва четвртъ непостояна: топла, кишовита, хладна.

Пунъ мѣсець быће 25-га у 3 сах. 24 мин. пос. п. Време запарно.

Юлиј

Последна четвртъ настаће 2-га у 8 сах. 5 мин. пр. п. Време вруће.

Новъ мѣсець почеће се 9-га у 3 сах. 27 мин. пос. п. Велика врућина.

Прва четвртъ указаће се 17-га у 7 сах. 3 мин. пос. п. Време све едно као и прошасте четврти.

Пунъ мѣсець появиће се 24-га у 11 сах. 1 мин. пос. п. Съ почетка велика врућина, а тимъ кишница, па опетъ јака врућина.

Последна четвртъ настапа 31-га у 2 сах. 34 мин. пос. п. Найпре време вѣтровито, па онда кишота.

Августъ

Новъ мѣсець изиди ће 8 - га у 5 сах. 32
мин. пр. п. Време вруће.

Прва четвртъ быће 16 - га у 10 сах.
0 мин. пр. п. Яка запара.

Испушиће се мѣсець 23 - га у 7 сах. 25
мин. пр. п. Благо време и кишица.

Последна четвртъ почеће 29 - га у 11
сах. 15 мин. пос. п. Време као и у прошас-
той четврти.

Септемврић

Новъ мѣсець настаће 6 - га у 9 сах. 50
мин. пос. п. Ведро време съ почетка, па по-
слѣ смутно.

Прва четвртъ почеће 14 - га у 10 сах. 59
мин. по. п. Ове четврти быће најпре маглу-
штина, а послѣ и кишица.

Пунъ мѣсець быће 21 - га у 3 сах. 52
мин. пос. п. Време непостояно.

Последна четвртъ указаће се 28 - га у 11
сах. 30 мин. пр. п. Време као и прошас-
те четврти.

Октомвриј.

Новъ мѣсець появиће се 6-га у 3 сах.
в. п. Неповољно време, часъ магла, часъ
макъ па киша.

Прва четвртъ настаће 14-га у 10 сах. 4
н. пр. п. Ова четвртъ биће налику на про-
лету.

Пуњи мѣсець биће 21-га у 1 сах. : 30
н. пр. п. Време дѣпо.

Последна четвртъ указаће се 28-га у 3
с. 54 мин. пр. п. Најпре хладно време и
дро, а послѣ киша.

Ноемвриј.

Обновиће се мѣсець 4-га у 9 сах. 7 мин.
п. п. Време вѣтровито и маглаштина.

Прва четвртъ настаће 12-га у 7 сах. 38
мин. пос. п. Време непостояно.

Испуниће се мѣсець 19-га у 12 сах. 40
мин. пр. п. Време ведро и хладно.

Последна четвртъ биће 26-га у 13 сах.
мин. пос. п. Време као и прошлесте четврти.

— 0 —

Джѣмъріа

Новъ мѣсець указаѣ се 5-га у 1 сах. 28 мин. пр. п. Найпре магла, па послѣ нѣ.

Прва четвѣрть настаѣ 12-га у 4 сах. 12 мин. пр. п. Смутно, хладно и магловито време.

Пунъ мѣсець быѣ 19-га у 1 сах. 41 мин. пр. п. Време наликъ на прошасту четвѣрть.

Послѣдна четвѣрть почеѣ 26-га у 10 сах. 18 мин. пр. п. Почеѣ снѣгъ падати.

3) помраченіяма Сунца и Мѣсеца.

Ове године быће два помраченія Сунца и два помраченія Мѣсеца.

Прво помраченіе Сунца быће 9-га Марта. Почетакъ быће у 8 сах. 33 мин. послѣ подне, а свршетакъ у 1 сах. 10 мин. у ютру; оно се видити на южномъ Ледовитомъ мору и у западнымъ краєвима южне Америке.

Друго помраченіе частно Мѣсеца догоди се се ноћу између 28-га и 29-га Марта, и почеће у 1 сах. 37 мин. у ютру, а свршиће се у 4 сах. 31 мин. у ютру; почетакъ ће се видити по всей Европи, а свршетакъ само у западнымъ краєвима.

Трѣће помраченіе Сунца быће 6 Септембрія, и почеће у 7 сах. 33 мин. по подне, а свршиће се у 12 сах. 30 мин. у ютру; оно се се видити у сѣверной Америке, западной Индіи и у одной части южне Америке.

Четверто помраченіе частно Мѣсеца быће 1 Септ. Почетакъ быће у 2 сах. 12 мин. послѣ подне, а свршетакъ у 5 сах. 18 мин. по подне, и видиће се у Азии, новой Холландіи, а свршетакъ и у Европейской Русси.

РОДОСЛОВІЄ

САДАШНЬИ ВЛАДЪТЕЛИ У ЕВРОПѢ.

Ц А Р С Т В А .

РУССІЯ.

(Православне Вѣре).

НИКОЛАЙ (ПАВЛОВИЧЪ) І., Императоръ и Самодержецъ Всероссійскій: Московскій, Кіевскій, Владимірскій, Новгородскій, Царь Казанскій, Царь Астраханскій, Царь Польскій, Царь Сибирскій, Царь Херсониса - Таврическаго, Государь Псковскій и Великій Князь Смоленскій, Литовскій, Волынскій, Подольскій и Финляндскій, Князь Эстляндскій, Лифляндскій, Курляндскій и Семигальскій.

Самогитскій, Бѣлостокскій, Корельскій, Тверскій, Югорскій, Пермскій, Вятскій, Болгарскій и иныхъ: Государь и Великій Князь Нова-города Низовскія землн, Черниговскій, Рязанскій, Полоцкій, Ростовскій, Ярославскій, Бѣлозерскій, Удорскій, Обдорскій, Кондійскій, Витебскій, Мстиславскій и всея Сѣверныя страны Повелитель, и Государь Иверскія, Карталинскія, Грузинскія и Кабардинскія землн и Армянскія области; Черкаскнхъ и Горскихъ Князей, и иныхъ Наслѣдный Государь и Обладатель; Наслѣдникъ Норвежскій, Герцогъ Шлезвигъ-Голстинскій, Сторманскій, Дитмарсенскій и Ольденбургскій, и проч. и проч. и проч., родю се 1796 годнне 25 Юнія, а ступю на престоль 1825 год. 19 Ноемвриа. — Обытава у С. Петербургу.

А У С Т Р І Я.

(Римо-Католическе Вѣре).

ФЕРДИНАНДЪ I. Императоръ Австрійскій, Краль Мацарскій и проч., роженъ 7 Априля 1793 год., а ступю на престоль 18 Февруаря 1835 годнне. — Обытава у Бечу.

Т У Р С К А

(Мухамеданскога Закона).

СУЛТАНЪ МАХМУДЪ II, родио се 8 Юлія 1785 год., а ступіо на престољ 16 Юлія 1808 године. — Сѣди у Цариграду.

К Р А Л Ъ В С Т В А.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ.

(Реформатоцкога Закона).

Александрина Викторія I, Краљица Инглеска и Хановеранска, рођ. 12 Маја 1819 год. — Живи у Лондону.

Ф Р А Н Ц У З С К А.

(Католическога Закона)

Лудвигъ Филиппъ I, Краљ Французскій, Херцегъ Орлеанскій, рођенъ 24 Септемвр. 1773 године, а ступіо на престољ 28 Юлія 1830 год. — Сѣди у Паризу.

— 0 —

П Р А Й С К А.

(Реформатскога Закона).

Фридрихъ Вилхелмъ III, Краль Прайскій, рођенъ 22 Юлія 1770 год. а влада одъ 4 Ноемврія 1797 године. — Обывава у Берлину.

И С П А Н І Я.

(Католическога Закона).

Изабелла II, Краљица Шпанска, рођена 28 Септемвр. 1831 године; влада подъ намѣстничествомъ свое матере Христине одъ 1833 године. — Обывава у Мадриду.

ШВЕДСКА И НОРВЕГІЯ.

(Лутеранскогъ Закона)

Карлъ Іоаннъ XIV, Краль Шведскій и Норвегскій, родіо се 14 Януарія 1764 године, а влада одъ 24 Януарія 1818 године. — Сѣди у Штокхоаму.

Д А Н І Я.

(Лутеранскогъ Закона).

Фридрихъ VI, Краль Данскій, рођенъ 16 Января 1768, а ступіо на престолю 1 Марта 1808 године. — Сѣди у Копенхагену

П О Р Т У Г А Л І Я.

(Католическогъ Закона).

Марія II да Глорія, Краљица Португалска, родила се 23 Марта 1819 године; а влада одъ 19 Ноемврія 1834 године. — Обывае у Лиссабонѣ.

С А Р Д И Н І Я.

(Католическогъ Закона).

Карлъ Альбертъ, Краль Сардинскій, рођенъ 18 Септемврія 1798 године; влада одъ 18 Септ. 1831 године. — Живи у Турину.

НЕАПОЛИТАНСКА: и СИЦИЛІЯ.

(Католическогъ Закона).

Фридрихъ II, Краль Неаполитанскій, родіо се 31 Декемврія 1809 године, а ступіо на престолю 27 Октомврія 1830. — Сѣди у Неаполю.

— 0 —

Б А В А Р І Я.

(Католического Закона).

Людвигъ Карлъ Августъ, Краль Баварскій, рођенъ 13 Августа 1786; влада одъ 1 Октомврія 1825 годinne. — Обывава у Мынхелу.

ВЫРТЕМБЕРГСКА.

(Лутеранскогъ Закона).

Фридрихъ Вилхельмъ II, Краль Выртембергскій, родіо се 15 Септемврія 1781 годinne а ступіо на престолъ 18 Октомврія 1816 годinne — Живи у Штутгарду.

С А К С О Н І Я.

(Католическогъ Закона).

Фридрихъ Августъ, Краль Саксонскій, рођенъ 6 Маія 1797 годinne, а ступіо на престолъ 25 Юнія 1836 годinne. — Сѣди у Дрезди.

Х О Л Л А Н Д І Я

(Реформатскогъ Закона)

Вилхельмъ I Фридрихъ, Краль Ханноверанскій, Принць Оранскій, рођенъ 13 Августа 1772 годinne, а влада одъ 3 Марта 1815 годinne. — Обывава у Хаагу.

— 0 —

Б Е Л Г І Я

(Реформатскогъ Закона).

Леопольдъ I, Краль Белгійскій, Принцъ Кобургскій, рођенъ 4 Декемврія 1790 године, а влада одъ 15 Юлія 1831 године. — Сяди у Брисслу.

Г Р Ч К А.

Отто I, Краль Грчкій, Принцъ Баварскій, рођенъ 20 Маія 1815 године, а влада одъ 25 Априлія 1832 године. — Обытава у Аѳини.

ПАПИНА ДРЖАВА.

(Кат. Закона).

Григорій XVI (пре званъ Мауро Капеллари, у реду 258-й) Папа, рођенъ 6 Септемврія 1766 године, а за Папу изабранъ 21 Январія 1831 године.

I.

КРАТКА ИСТОРИЈА ЦРНЕ ГОРЕ*).

(Продуженіа и свршетакъ).

На тај начинъ надвладавши тврђу природомъ устројену и не пазећи на картече, коима су вишито хтјели да одбију лукави храбре, Французи уступе еданъ за другимъ три своја шанца и батерије, које су шанце браниле; ту су Генерали њихови старали се показати своје искуство, обилазили су фланке союзне (Руске и Црногорске) войске; но ништа имъ није помогло, свуда су били предупређени, Рускиј бајонетъ и јуначество Црногорско свуда су торжествовали. Непријатељ, кога је союзна војска узастопце гонила, најпослѣ заустави се за

*) Види: Граница, Календаръ Црногорскиј за годину 1837, стр. 41.

четвртою своєю позиціою на самомъ по-
ножію горе выше Дубровника, по и ту се не
могао одржати ни десетъ минута, са свимъ
разбънъ и поремењенъ обрне леџа и нада бѣ-
гати; Црногорцы и Приморцы похите да га
пресъку одъ града; страхъ му убрза ноге, а
тама и бедеми сакрїю му узмакъ. У то време
придоцавца непријателю помоћъ, хтѣла е да
заустави побѣдителя, но текъ што овин насрну,
а Французи побѣгну. Хитрїя Црногорцы по-
трчавши напредъ и заповши съ обѣ стране пу-
та убїяли су немцилице непријательскїй ариер-
гардъ и на самомъ мосту, премда е съ градомъ
ударао на њи картечъ. Осмиъ пушкарама не-
регуларне войске, кое се лочело изютра, бой
е на najveћој жеги трало одъ два сахата по
лодне до седамъ, а послѣднїй пуцанъ пушкар
умукао е у осамъ сахата вечеромъ. И тако съ
помоћу Свевышица, са њакомъ людїй одржа-
на е достославна побѣда надъ непријателью
много већимъ, коета е предводїо искусный Ге-
нераль Дористонъ, и утврђену неприступну
гору Бргатъ выше Дубровника запремила е
союзна войска.

У овомъ бою узето е топова разнога ка-
либра 19; убито е: Генераль Делгогъ, Штабъ
и Оберъ Офицера 18, међу коима се броїо и

мковникъ Адютантъ Генерала Лористона, жосты солдата до 400; а заробавно е, што и што спотраданъ, те су се били сакрвани по зама, у све око 90 людий. Дубровчана жртвы ранвм было е преко 400. Русса пало е на мѣсто, жртвы: Портупей - Прапорщикъ 1, просты ждата 16, ранвм: Офицера три, солдата и десеть; Црногораца и Примораца убавм и ивм до сто людий.

Црногорцы су се у овомъ бою здраво до-ю поджелн, а особито су се одяковали: ятъ Митрополитовъ Савва Петровићъ, убернаторъ Црногорскій Вук олај Радонићъ, Вук о Радонићъ и Сердаръ Ђико артиновићъ.

6 Юнѣ ударе Русси и съ мора и са су-на на крѣпость на острову Локруму, но безъ итѣха. Тай истый данъ Црногорцы пресѣку иду Дубровчанима, кои никадъ дотле за политическу погрѣшку нису были тако жестоко иказани. Црногорцы и Приморцы по своимъ иичанима и правама войне, не само су похали све што имъ е пало руке, него су и игоге куће око Дубровника у пепео преобразили.

Башъ кадъ е победа обежавала да ће се дубровникъ союзной войсци предати, дође одъ

Царя АЛЕКСАНДРА заповѣдь, да се ми предати Бока Аустрійцѣма, па да ю они предаду Французѣма. Докъ се то могло танти Цригорцы и Приморцы помогаи су усрдн Русской войсцы; но дознавши о томъ, ови храбрии войници упадну духомъ и по већој части разиду се по своимъ домовина. Руски мала войска, кое е было око 2300 людѣй, ни смѣла ударати на градъ, у коме се налазили гарнизона до близу 6000 людѣй. Съ тогъ узрока ни е другога средства было, осимъ држати градъ у обсади, у надежди неће ли се непријатељ, или одъ глади или одъ безводице, предати, а међу тимъ Митрополитъ и Сенявинъ оуправе три депутирца къ Императору АЛЕКСАНДРУ да Му представе, како су Французи нарушили права народна завладавши Дубровачкомъ Республикомъ, бывшомъ тада под покровительствомъ Турске, союзнице Руске.

Послѣ тога Сенявинъ предложи Французѣма капитулацију, и двапутъ су се о томъ договарали; но Лористонъ не нуждаюћи се ни у чемъ, и очекуюћи свакиъ данъ да му дође помоћ ни е хтѣо предати се.

16 и 21 Юнѣя Французи су излазили и ударили на союзну войску, но оба пута морали су са штетомъ бѣжати у градъ. Послѣ

ови, не најбољи за њи огледа, нису већ излазили, и у таквомъ станю трајала њ обсада до 24 Јуниа.

Митрополитъ, обазнавши да иде помоћ Французима одъ Стона къ Дубровнику, 23 Јуниа одправи путъ рѣке Омбле Црногорце и Приморце, кои су се налазили кодъ њга, и съ њима двѣ роте Сгера, да зауставе непријатеља. Сјуграданъ Генералъ Модиторъ съ 3500 людія, прошавши преско Турске земља, дође за сама леђа Русске позиціе. Како Русска войска то опази, упути се понајлакше путъ Гружа, па увезе се у бродове и пође путъ Новога; а Црногорцы и Приморцы, кои су били пошли къ Омбли, потуку се съ Французима, но немогавши њи зауставити, принуђени буду, биоћи се храбро, повући се къ Цавтату, одкуда послѣ и они отиду у Нови.

О предаја Боке договарали су се најискуснии Аустрійскіи дипломати: Графъ Генералъ Беллегардъ и Графъ Полковникъ д'Епинъ, а съ Французске стране Генералъ Лористонъ; но као што њ познато, нису ништа свршили. Благоразумно поведење Вице Адмирала Сенявина и позната вѣштина у политическимъ дѣлима Митрополита Петровића, нису дали испуштити изъ свои руку толико нужду непријатељу

провинцію. Французи, осмих лѣтъ договора, употреблявали су сва тайна средства, не бы ли како преварили Митрополита, и найпослы му е Лористонъ ласкао да ђе му одъ Наполеона набавити званіе Патріарха све Далмаціе. Митрополитъ имъ е нуданъ бы, не само да задржи у послуху Приморце, већ и ради у напредашњи нѣови видова на Херцеговину и Албанію, гдѣ е онъ по духовноме своѣмъ саму имао велику власть.

Наконъ два мѣсеца, т. е. 26 Августа, донесе куриръ одъ Цара АЛЕКСАНДРА заповѣдь, да се по свакій начинъ война продужи съ Французима.

За време мира, заключенога 2 Августа, не пазѣћи на представленія Вице Адмирала, Французи не само што су были прешли неутралну черту и начинили батеріе кодъ самога усна у заливъ Которскій на предгорію Остро, съ намѣромъ затворити Русскій флотъ; него су јошть усудили се и примакнути преднѣ свое посте къ самой граници союзне войске. — 2 Септемврја чете нерегуларне войске нападну на Французску колонну, и потисну е одъ грамице, гдѣ е доста поладао мртви непријатеља.

13-га Септ. кадъ се прибере подоста Црногораца и Приморца, кое е предводіо Ми-

трополитъ, Русска войска, око 3000 людій, изиде изъ Новога. У то време стану памети изъ тонова съ бродова на батеріе на Остро, и текъ што се войска по суху укаже, а Французи брже бохъ оставе све воене тврђе и прикуче се къ великомъ шапцу, коєга су направили били у Молоити, по предъ вечеръ, послѣ якогъ боя оставе га, — 14-га Септ. непријатељ бјоћи се узмицао е, држећ се морскогъ брега. Митрополитъ гонио га е узастопце, и заузме Дебелый брегъ. Сутраданъ бой не умукнуо данъ и ноћ; Французи су узмицали коракъ за коракомъ, а Митрополитъ ницао е за њима, не даюћи имъ нигдѣ зауставити се. — 16-га. Септ. Црногорцы и Приморцы, имаюћи са собомъ и неколико Сгера, показали су чудеса неустрашимости, и надоначуюћи се принуде Французе оставити утврђеный логоръ у Виталини. Митрополитъ съ 2000 своихъ вitezова умѣна се у каре, и на мѣсто положи читавъ полкъ непријатељскій, гдѣ е храбрый Войвода Стано Ускоковић погинуо. Римляни су узели на юришъ Вучъ Жарієло. За тмиъ непријатељ измакне се у главный свой логоръ подъ Цавтатомъ. — 17-га Септ. войска Русска приближи се къ овомъ непријатељскомъ логору. Генералъ - Мајоръ

Попондопуло, командуючий регулярномъ войскомъ, пусти се у лахкій бой, но дознавъ одъ заробѣны, да се неприятель умножио съ два полка, кои су была дошла изъ Дамаціе, и да се къ вечеру очекую юштъ друга два полка, премѣни свою позицію и улогори се кодъ Добре воде на згодномъ мѣсту тако, да га неприятель ніе могао обколити. Црногорцы тай цѣданъ нападали су четама на неприятеля итти су му дали мира, и сву драгу ноѣ, изручюући еданъ другога пушѣали су се у бой.

18 Септ. Мармонтъ првый удари на Русску войску, кою и потисне, за тимъ обрне се къ Митрополиту, кои е быо кодъ Црне рѣке; но Црногорцы и Приморцы одупру му се, и послѣ жестокога боя узбію га. Генералъ Попондопуло, до мало послѣ тога опазивши седамъ неприятельски колонна, одъ кои свака е была яча одъ нѣга, кое су ишле управъ на нѣга да ударе съ три стране, ноѣу повуче се къ Мойдежу, и заузме згодну позицію на границы Бокельской, а Митрополитъ са своіомъ войскомъ запреми кланце кодъ Камепогъ и Мокрина, да не пусти неприятели провући се къ Нопоме.

19 Септ. рано неприятель удари на Генерала Попондопула, кои га дочека и потуче

се съ нимъ тако юлачки , да с неприѣтель готовъ быо мѣсто уступити. У толко Мармонтъ подкрѣпи Французе одморномъ своіомъ войскомъ , а Русси неммаюћи ни одъ куда помоћи , нити могући сили одолѣти , послѣ седанъ сахата крвавога боя принуђени буду повући се къ Новоме. Црногорцы у то време туклису се на десномъ крылу у странама , и нису допустили да неприѣтель завлада найважнѣша кланцыма кодъ Каменогъ и Мокрина.

20 Сент. Французска войска , коя се зау- ставила была у Суторини , подъ предводитель- ствомъ Мармонта , дигне се зоромъ. Дошавши надомакъ Новога , Мармонтъ одправи одну ко- лонну путь града , а съ осталомъ войскомъ по- ље да удари на Црногорце кодъ Мойдежа , Ка- меногъ и Мокрина стовише. Капонерске лађе и еданъ великій бродъ просѣу огань на прву колонну , и зауставе ю; а Митрополитъ пареди Црногорцыма да се на неколике чете разреде , на едне да дочекаю неприѣтеля , а друге да остану у резерви , и у случаю нужде , да имъ по- могу. Око ручаногъ доба удари неприѣтель на Црногорце , но они , пушѣаюћи се четама у огань , наипослѣ на иѣга тако насрну , да су дохватали руками за прси гренадире и ножеви- ма имъ убѣдлм. Мармонтъ е сваяоко маневри-

рзо, но ништа му ніс помогло. Одморне чете Црногораца, које су у резерви биле, чимъ изваде, принуде непријатеља оставити мјесто, и повући се опетъ у логоръ у Суторинау. Пушкарнаѣ е престало у еданъ сахатъ ноћи.

Овај истиъ данъ повка чета, предъ којомъ е био Сердаръ Мартиновићъ, пошавъ за њи непријатеља, узме логоръ у Витални, и отме неколико заробљени Русса, те њи пошавъ у Новий.

Мармонтъ, као Генералъ искусный, ніс се дао преварити, нити е допустио себе са свимъ обколити, него ту исту ноћъ брже бола остави логоръ са 7 топова, побаца све теже ствари и пође тайно съ войскомъ къ Цавтату.

Испредъ зоре 21 Септ. Црногорска стража, опазивъ да е непријатељ побѣгао, повиче: „ко с витезъ на ноге, утече Французъ!“ Црногорци како зачую тай гласъ, та часъ сви скоче на ноге, и потрче за непријатељемъ. Посла два сахата Митрополитъ съ лаккомъ својомъ войскомъ достигне Французе и забуни њи. Мармонтъ, напавши се одъ слуда обколвн Црногорцима, ніс знао куда ће измакнути се. Црногорци тукли су непријатеља са своју страна брзимъ и вѣрнимъ своимъ пушчанимъ огњемъ. Редови његови све ређи и ређи посталли су, трча-

ви убвни и множество по пугу побацины пушака свидочили су о великой погиби неприятеля. Мармонтъ, протукавши се, штоно рекъ, крозь гомиле Црногораца, спасе се своимъ бр-зымъ узмакомъ, и уђе наймощъ у утврђе-ный логоръ предъ Цавтатомъ. Црногорцы, по-ставши ту два дана, врате се опеть къ Но-воме, гдѣ ес и Русска войска сва нагазила.

Русса е найвыше погинуло 19-га Септ., и у све за 22 дана военаня пропало е до шесть стотина людій. Колико е погинуло нерегуларне войске, не може се точно знати; но по прилик-кы быће око 200 людій. Неприятель е по-страдао яко: солдата, по казываню зароблѣны Француза пало е мртвы преко петь хиляда лю-дй, у томъ брою убвио е: Генераль 1, штабъ Офицера 18, Оберь Офицера 37; раніо се Генераль Молиторъ и неизвѣстный брой Офи-цера; зароблѣно е: Генераль Бове, 47 Штабъ и Оберь Офицера и 1300 прости солдата. Осимъ тога союзна войска узела е 50 топова, сѣла натоварены храномъ кола и 10 транспор-тамъ лађа съ храномъ и дебханомъ.

Мармонтъ, ослаблѣнъ губиткомъ многе войске, и не могући набавити колико е нуж-дѣ хране за войску свою и осиромашене жи-тель, сѣдио е затворенъ у Дубровнику и у

Цавтату надајући се неће ли му доћи помоћ изъ Италије. Вице - Адмиралъ, штедећи регуларну войску, ніс кретао съ мѣста свое солдате, него су појке чете Црногорске ишле измамљивати изъ градова Французе и узнемиривати их, и готово свакиј данъ доводиле су по гдѣкогъ заробљеногъ Француза, или су какву плячку доносиле. — 2-огъ Окт. Митрополитъ пође съ неколико войске къ Дубровнику, и, узевши неколико непријатељски храномъ натоварени кола, безъ штете у своима людама врати се у Новиј, оставивши стражу вѣше града да пазн на Французе хоће ли кудъ изићи изъ њвга.

Сенявнѣ намысли освоити и островъ Корчулу какогодъ и друге Далматинске острове, да не бы Далматинцы, у случаю ако Французи изиду изъ Далмаціе, прешли у туђе руке, не видећи близу себе Русскога баряка. — 26-га Ноемврија увезавши у бродове два баталиона егера, и 150 Црногораца и Примораца, пође Вице - Адмиралъ путь Корчуле, на кою. 29-га Ноемврија извезе се войска, и удари на Французе, кои су се готово сви налазили у шанцу кодъ монастыра Св. Влахе (Санъ Біађіо). Послѣ жестокога боя, кои е започео се у подне и трало сахатъ и чвртъ,

Французи оставе шанаць и побѣгну у градъ Сютраданъ, послѣ боя и съ мора и са суза, преда се градъ, у комъ падне у робство Комендатъ Полковникъ Орѣнго, 13 Штабъ и Оберъ Офицера и 339 солдата; осимъ тога узму побѣдителѣи 12 топова и неколико хране и цехане. Овде у бою особито се одликовао Митрополитовъ братъ Савва Петровићъ, кои е зато и добио Кавалерию Ордена Св. Ѓеоргиа 4 - те класе, и Станиславъ Петровићъ, кои се ту ранио и коме е слѣдовала златна сабля съ Ордепомъ Св. Анне.

Сенявинъ готовио е ту исту участь острову Лезини, у толико добіе извѣстіе изъ Корѣа одъ Русскогъ пуномоћногъ Графа Мочениго, да се Али-Паша дигао съ войскомъ и заузео Превезу, и да позыва Шереметь - Бега съ пѣговомъ ескадромъ да ударе на Ионическе острове. И тако Вице - Адмиралъ, принуђенъ обстоятелствама, врати се путъ Котора, а узгредъ 10 Дек. освои островъ Брачъ (Брацца), гдѣ су се Црногорци и Приморци храбро показали.

1807 године 13 Јануар. Сенявинъ пође съ флотомъ у Корѣа а потомъ и далѣ. Капетанъ Баратынскій съ три воена брода остане за началника у Адриатическомъ мору. Митрополитъ призи се брапати Которъ одъ непријате-

ли; Санковскій, бывшій министаръ при Митрополиту, утврѣенъ буде гражданскимъ начальникомъ у Боки. Полковнику Книперу, командующему сухопутномъ войскомъ, предписано буде, какогодъ и капетану Баратынскому, бранити Которъ до послѣднє капи крови.

Положеніе союзничко у Котору, не пази на то што су се Турцы съ Французима были соединили, ніе се ни мало измѣнило. Неприятель и по одласку Вице-Адмирала, несмыюћи пустити се у одсудный бой, ніе се ни чемъ ни вѣштъ чинію.

У почетку мѣсеца Марта дођу неколика старѣшнє Херцеговачке съ границе Црногорске къ Митрополиту, и припадну молити га и богорадити да ихъ избави одъ зла Турскога, кое имъ се чини зато, што су се Русси и Турцы међу собомъ заратили. Санковскій такођеръ представи Митрополиту да му є Будбергъ, Министаръ Иностранны Дѣла наредію да брани Славяне одъ Турана. И тако на общемъ совѣту, гдѣ є присутствовао Митрополитъ Санковскій, Полковникъ Книперъ и Капетанъ Баратынскій опредѣлено буде: ударити на Оногште (Никшићъ) съ два оддѣленія. — 2-га Априлія регулярна войска, око хиляда людіи подъ заповѣдъ Подполковника Забѣлина, презе

е изъ Рисна путъ Оногоста ; тай истый данъ аедно съ нѣомъ пођу и Црногорцы подъ на- надствомъ Митрополита. Друго оддѣленіе Русске ойске, двѣ роте егера подъ командомъ Подпол- овника Радуловића, съ конимъ е было и неко- ико Примораца, упуте се изъ Новаго къ Тре- иптю, показуюћи се ђоя да ће ударити на Ду- іровникъ. Но ова експедиція свршила се безъ сва- се файде, којой се надала союзна войска. Црно- орцы, истина, попали многе куће испредъ града Оногоста, а Забълинъ обколи градъ, на кое- а е хтѣо сютраданъ ударити на юринъ; но порѣчавши се съ добрымъ; и у овимъ кра- нима незаборављимъ Санковскимъ, дигне осаду, и тимъ не само што е покваріо савъ посао, него е и изгубіо неколико солдата Русски.

19 Маја опетъ по другій путъ Русси и Црногорцы пређу у Херцеговину, да ударе на Клобукъ, но брзо и безуспѣшно поврате се у Боку, будући су Французи дошли были у помоћ Турцима.

Найпослѣ око половине мѣсеца Юліа дође гласъ да е миръ заключенъ у Тизиту, и тако се воена дѣйствија прекинч. — 23 овогъ истогъ мѣсеца Русскій куриръ донесе одъ Цара АЛЕКСАНДРА заповѣдь да се преда

Бока Французима. За тивъ дође съ войскомъ Генералъ Лористонъ, те 29-га Юли прими Новий, а 31-га и све остале градове по Боки.

1813 године, у време кадъ е „света война“ обявена Наполеону, Митрополитъ сдоговоривши се писмено съ Адмираломъ Инглезскиъ, кои се налазио у Адриатическомъ мору, позове Црногорце да устану на оружъ, не бы ли очистили Боку одъ Француза. Ратолубивши Црногорцы тай гласъ едва дочекаю, и тако 9-га Септ. пође Митрополитъ съ неколико Црногораца те осади градъ Будву, конимъ 11-га Септ. и заграда, заробивши 57 людии одъ Французске войске. Чимъ Будва падне, тай часъ и околна мѣста сдруже се съ Црногорцыма. — У то исто време Губернаторъ Црногорскій и Савва Петровићъ съ другимъ оддѣленіемъ Црногораца осаде Которъ, и крѣпость Троицу. Неприятель е изъ Котора излазио и кушао срећу да одбје осаду, но морао се опеть унъ затворити са своіомъ штетомъ, изгубивши неколико людий, осимъ 36 оны, кои су живи пали у руке Црногорцыма.

12-га Септ. ударе спажно Црногорцы на Троицу, и премда е съ нъ пуцало 6 топова како годъ што ю е и огань съ града извыше

Котора браню, ишита јој то не помогне, већ непријатељ прсне кудъ е ко могао, а крѣпостъ послѣ едногъ сахата полети у лагумъ, кога су Французи были закопани.

Међу тимъ временомъ писао е Митрополитъ Адмиралу Инглезскоме на Висъ да му пошаљу помоћъ, не бы ли се часъ приђе очистила Бока одъ Француза, а 15-га Септ. удари една чета Црногораца и Примораца на батерию Французску кодъ Верига, и, не пазећи на то, што е и съ нѣ и съ друге спрема нѣ са Св. Георгија сипао оганъ, тај истый данъ отму е, гдѣ заробе 14 солдата Италијана. Друга пакъ чета Црногораца, и такођеръ съ неколико Примораца удари 18-га Септ. на батерию на Росама и њомъ завлада, гдѣ су наши, кадъ су се већ солдати бѣгствомъ спасли, 4 зачавлана топа. Ово е садъ за Црногорце најважније было, еръ помоћъ, којој су се одъ Инглеза, или одъ Аустријца надали, могла е слободно доћи до подъ самыи Которъ.

Око конца мѣсеца Септ. дође подоста Црногораца те ствсне са своју страна Новий и крѣпостъ Шпаньолу, и пресѣку комуникацију съ Дубровникомъ.

1-га Окт. уђе у заливъ Которскій Инглезски фрегата, бригъ и неколике канонерске

шалупе подъ началствомъ Капетана Хосте. Таѣ истый дань Доброта и Прчашъ преѣду на Митрополитову страну, а Пераштанн скоче и юначки истераю Французе изъ свое крѣпости, съ кое бацаюћи изъ топова на батарию на Св. Георгию, и нѣомъ завладаю, 10 топова узму и преко 80 солдата заробе. — 2-га Окт. Црногорцы и Приморцы заедно съ Инглезима ударе одважно на Новый и на крѣпость Шпаньолу, и послѣ якога боя, кои е траю два дана и двѣ ноћи, и Новый и Шпаньола ладне вѣтъ у руке са своимъ гарнизономъ, гдѣ су нашли 33 топа и доста хране и дебхане.

За све то време Митрополитова Квартира нѣе далѣ была одъ едне милѣ одъ Котора, кои су Црногорцы непрестано у осадѣ држали. 8 Окт. дође Митрополиту одъ Ерицхерцега Естскога Франца писмо, у коме е льяло да ће му скоро послати и войске и дебхане.

Око половине Окт. одправи се изъ залива Которскогъ Капетанъ Хосте са своимъ бродовима, да чува прибрежѣ одъ устѣ Которскога до Дубровника, а 20 Окт. поноћи изиду изъ Котора сви Хрвати, на брой 260 солдата и 4 Оѣнцира, кои су у Французскоѣ служби были, те се предаду. 29 Окт. Митрополитъ пошаль Коменданту Которскому Генералу Готіе писмо,

у коме му е предлагао да се преда на капитулацију; но Комендантъ му на предложенію захвали, а предати се не хѣдне.

Видећи Митрополитъ да Генераль Готіе не мысли тако скоро предати се, сазове Приморце и Црногорце у Доброту на скупштину, гдѣ сдоговоривши се, 29-га Окт. учине међу собомъ писмено ове узаймне свезе: да е Бока и Црна гора у напредъ свагда уедно састављена провинція, и ако бы каква политическа обстоятелства принудила едну или другу предати се макаръ коме одъ три союза Монарха, Русскоме, Аустрійскоме или Инглезскоме, а оно да ће се обѣ заедно подложити истоме Монарху, но съ тѣмъ уговоромъ да уживаю своя стара права и привилегіе. Овайт актъ утверде своима подписима: Митрополитъ и Губернаторъ Црногорскій одъ имена све Црноторе, па онда репрезентанти общества Приморски: Будве, Рисна, Прчаниа, Доброте, Пераста, Паштровића, Грбля, Манна, Побора, Браића, Столица, Луштице, Кртола, Шкалаја и Муле.

Послѣ тога одма Митрополитъ заведе Судъ поду именовъ „Централна Комисія“. У овомъ суду председавао е истый Митрополитъ, а заседавало е деветъ депутата одъ разны Примор-

ски общества и деветъ Глапара Црногорскя. Комисія ова занимала се не само средствима наступательными противъ непріателя, кои є сѣдіо затворенъ у Котору, већ и слыша оныма, коя су нужна была да се обезбди безопасность внутреня, и да се уведе добрый редакъ.

3 Ноемвр. Митрополитъ съ договоромъ свою сочлена Комисіе Централне одправи свота повѣренога Савву Пламенца къ Цару АЛЕКСАНДРУ, съ молбомъ да приими подъ Своє покровительство Боку и Црну гору; но како Пламенацъ изъ Боке пође, а нека общества Приморска пошлаю тайно свога депутирца къ Цару Аустрійскоме, просећи га да ошъ покрыве Боку.

Око половине Декаврја разнесе се гласъ, да се неколико Аустрійске войске приближило къ Боки да ю заузме. Митрополитъ, чувши о томъ, пише таки и Генералу Томашвићу у Задаръ, и Генералу Милутиновићу, кои є предъ томъ войскомъ ишао, молећи їи да войска Аустрійска не улази у Боку докъ недође одговоръ одъ Императора Русскога, или одъ Императора Аустрійскога. Уто 27 Дек. Генералъ Готіе преда се на капитулацію Капетану Хосту, кои є био опеть подъ Которъ дошао, а кљо-

чeve одъ града прише два депутата централне Комисіе: Губернаторъ Црногорскій и Винченцо Ловренчевићъ. Послѣ три дана изза тога Инглези изиду са свимъ изъ Боке, предавши ю Митрополиту, и пођу опетъ путъ Дубровника да га осаде, а за њима одма и Генералъ Милутиновићъ одправи се са својомъ войскою къ Дубровнику. Потомъ Митрополитъ посредствомъ централне комисіе управљяо е Бокомъ очекујући какавъ ће му одговоръ доћи одъ Императора Рускога. Но Генералъ Милутиновићъ, кои е већъ быо одъ слога Цара заповѣдь добио да заузме Боку, дође до Новаго, кои му се 1814 године, 27 Маја и преда, а 2 - га Юнія уђе и у Которъ. И тако Митрополитъ и по другій путъ остави Боку безъ сваке свое файде, осимъ што е потрошио неколико хиљада цекина!

Године 1820 Целалудинъ, Везиръ Босанскій, науми покорити Црну гору, и ради тога пошлалъ око 12,000 войске изъ Босне и изъ Херцеговине и предъ њомъ свога Делибашу. 17 - га Септ. ова войска ударн на горцю Морачу и попали ю тогово сву, а Морачани, коима е неколико у помоћъ прискочило было Бълопавлића и Пипера, западну кодъ извора рѣке Мораче и ударе на Турке врабајуће се

изъ Мораче. Турска войска, немогущи одъ велике тврђе гора ни каквумъ другнмъ осимъ тымъ еднимъ ускимъ путемъ проћи, тако е яко испогубала, да су Црногорцы само непријатељски коня преко 1200 узели, а многе су Турке и живе у Морачу довели, и на гарниту свои попаљени кућа посъкли.

Ово е био послѣдний бой Црногораца съ непријатељима за време Митрополита Петра I Петровића Нjegoша, кои се године 1830 Окт. 18-га преставио, и когга е Богъ, къ прославленію наше Православне Цркве, послѣ четири године объявио и показао міру негнѣнна и свята.

II.

К Р А Т К О

ГЕОГРАФИЧЕСКО - СТАТИСТИЧЕСКО
· О П И С А Н І Е

БОКЕ КОТОРСКЕ.

1. ВЕЛИЧИНА и ГРАНИЦЕ.

Садашнѣ, найправѣнѣ именовѣ названо; Окруженіе Которско (Италиански: Чиркозо ди Каттаро), кое є негда составяло часть Венеціанске (Млетачке) Далмаціе, те се называда Албанія Венеціанска, као и сада милитарскимъ итноменѣ што се зове Албанія Аустрійска, познато є найвыше подъ именовѣ (чирквѣ Италианскимъ) Боке

ди Каттаро (ушћа Которска), и одъ туда га ондашњи и житељи Срби зову Бока а себе Бокељи *) . По правди не би требало да све Окружије носи име Боке, него само она земља съедини съ друге стране Канаџа лежева. Овај канаџ, кои е у старо доба био познатъ подъ именовъ Спнусъ Ризоникусъ (надро Рисанско), ниє ништа друго него Адриатическога мора заливъ, кои кривудаюћи протеже се одъ запада къ истоку, одъ предгоріа Остро до подъ Которъ, у дуаину 18 Италијски миля. У грлу канаџа имаду два мала острова, изъ међу кои и бродови пролазе. Савъ канаџ може се сматрати као велико пристанище, еръ бродови осидрани, стѣе, што но рекъ предъ вратима одъ куће нѣовы господара.

Величина Боке износи 10 квадратны Нѣмачки миля, на коима живи 33405 жителя, т. е. 25655 Православнога, а 9850 Римско-Католическога Исповѣданія.

Бока граничи къ сѣверу свомъ Новскомъ краиномъ до Рисна съ Херцеговиномъ; къ истоку одъ Рисна до ња край Паштровића,

*) Црногорци Боку зову Приморъ а Бокељи Приморанъ. — Корректоръ.

дѣль с кула Бошковића *)), съ Црномъ горомъ, а одатле нашимъ козацкымъ землямъ съ Албаніемъ Турскою; а къ югу и западу све остало еъ Адриатическимъ моремъ.

2. РАЗДѢЛЕНІЕ ЗЕМЛѢЙ.

Бока раздѣлюе се, по числу градова, коихъ су у нѣой, на три Преторіе, т. е. на Которску, Новску и Будванску.

Преторіе опетъ раздѣлюю се на Общества. У Преторіи Которской ова су общества: Которско, Добротско, Перастско, Рисанско, Муаско, Прчаньско Столинско, Лепетанско, Кртоаско, Луштинско и Грбалько. Овыма треба додати и Контадъ. Подъ овымъ последнимъ именованъ разумію се она мѣста населѣна людма, коима политика негдашнихъ Властеле Которске не допушчала у Котору живити, а такова су мѣста: Шкаляри, Шпиларя, Кавачъ, Богданшии, Лѣшевщи, Мрчеваць,

*) Петаръ Бошковићъ Дубровчанинъ, рођенъ 1711, а умрѣо 1787 године, кои е превео на Иллирскій языкъ Чиди и неколико Олпидіевыхъ писма, био е славанъ Математикъ.

Тивать и Ластва. — Преторія Новоска пѣма выше, него едно общество Новоско, а у Преторіи Бубданской имаду два: Будванско и Паштровићско.

Већа часть общества има по неколико свои села. У градовима сѣди по еданъ Преторъ (градскій судія), коима с глава Окружній Капетанъ, кои зависи одъ Губернатора Далматинскога. Свако общество, осимъ градовни, има свога или Капетана, или Синдика, коме помажу судити по неколике суђе и еданъ баряктаръ; а свако опетъ село има свога Кнеза и Баряктара. — Общество бира свогъ Капетана, а Капетанъ суђе и Баряктара одъ общества, а потврђуе и Губернаторъ. Кнезове сеоске такођеръ избира Капетанъ одъ общества, а потврђуе Окружній Капетанъ. Кнезь избира себи сеоскогъ баряктара, кога потврђуе Капетанъ одъ Общества.

Обычно г. да се сваке треће године тим Главари промѣною, но на тай се редъ не пазн свагда, еръ догађа се да им и пре и послѣ тога срока промѣне.

3. ПОВРНИЄ И КЛИМАТЪ.

Бока е готово сва брдовито-каменита, осимъ лѣпы и пространи равница Будвански и

аьски до Тивта, и осимъ живописногъ
езія покрай канала на подножію високи и
ы гора, гдѣ е художество знало поправити
роду. По обрежію канала цвѣтаю и зелене
изъ межу бѣлы кућа южне воѣке: трешня,
инь, сльпе, бадеми, крушке, ябуке, ора-
брескве, кансіе, шипцы (Итал. помо гранато),
унови, неранце, маслинне, лозе и найпослѣ
нозеленый кшарясъ, па ъ сама пахла (Фи-
ово дрво), коя е ядра цвѣтати само у
и южной, п у Африки. Капаль е у прозьѣ
эвиль управь одъ цвѣћа поясомъ опасанъ,
алеко око себе распростире пріятный мн-
ь, а путницы увѣраваю да оваѣ каналъ
взмлази у лѣпоти погледе обрежія Женев-
га езера, па іоштъ и оне морсѣдъ водоуза
орскога и Тракіійскога.

Обраѣне землѣ поредъ канала поппно се
подобіе мердевина путь врха голы кршя.
коя брда покрывена су шеварьзъ, гдѣ бы
е густе шумс быти, па и оно мало дубра-
нто има около Рисна и Убала кваре козе
геѣи.

Клима е у Божя блага. Лѣто почесто бы-
ушно и жарно, а у Августу починно ки-
падати, и тадъ постане воздухъ чистъ и
ль. Есенъ е пріятна, а прозьѣ е дубке и

умерено. Зима е обично мекка. Рѣдко кадѣю Приморю пада снѣгъ, па и то кадѣ се догоди за два-три дана окопни савъ; но на мѣсто тога находитъ кадѣкъ киша по неколике недѣли непрестано.

4. ПРОИЗВОДИ.

Найвели е производъ у Боки уазъ (зѣитпнъ), кога може бити, кадѣ у средню роди маслина, десетъ хиляда барила, одъ ком само треѣа часть продас се изванъ Боке, а све остало потроши се у нѣой, будући е оскудна у маслу.

Смокви прекрасне у избилію раѣаю се, и много се нѣи продас; тако исто бива и превосходнога меда, а било би га и више, кадѣ бы улишта, коя су врло злочеста, была као што треба да буду, и да люди не убіаю свос пчеле кадѣ хоѣе да изваде медъ изъ улишта. Свудъ око канала и близу мора какогодъ у Италиі подъ ведрымъ небомъ расте свакоко воѣе, као што су трешнѣ, вишнѣ, лбуке, крушке, кансіе, брескве, бадеми, ораси, лѣшиници, кестени, рогачи, дудови, гуиѣ, шипци, лимунови, перанце, Индійске смокви, динѣ, дубенице, и пр., но готово светопотроши се у мѣсту.

Бокн добро расте и поврће свако, као напрѣ зупь, грашакъ, сочивица, бобъ, бобица, блинъ, зелений купусъ (раштанъ), карфиоль, гличани модриѣ и црпени, лукъ црний, бѣлий, прасъ и лютика, и пр.

Грозђе е превходне доброте. Марцетинъ Тиватскій и друга вкуса вина ни мало уступаю винима Шпаньскимъ и Французскимъ, но како се изъ Боке никудъ не изиоу, тако имъ и доброта ниѣ далеко позната. Чино вино яко е; али не може да стои дуго, а ни ти га знаду као што валя приготовити, ни имаду добры подрума, и едва га може ти доста за по године.

Свица изази добро за рукомъ, и олай изроизъ могао бы се далеко выше умножити, кадъ ниже класе жене, садъ забављене пословилюдѣй, могле новыше жертвовати времена ѣй користной и природной нѣовой дужиоѣ.

Жита, кое се готово око каназа п не сѣе, го по найвыше у Грблю, едва роди выше него лико га е доста за три-четыри мѣсца, и ѣвыше се сѣе кукурузъ, па онда пшеница, амъ и ражъ.

Кртола е позната у Бокн одъ кадъ и у

Црпной гори, и омасти замънос недоскуди-
цу жита.

Ситне стоке, коя е найвече нмуће одъ
канала удалны селяка, има понешто у Боки,
и то найвыше у Пантровићима и око Рисна.
Которскій каналъ изобиљуе великими и вку-
сыма рыбама, као што су брашцини, зубат-
цы, цыполи, поланде, трягль, шкр-
пине, листови, сопе и пр. И, као што
мы зовемо, постле рыбе има доста, као напр-
сице, олганя, оботинце. Рака се
налази, кои теже по 10 литара и выше! Каме-
нице су добре, и ако нису оваке као Млетачке.

5. ТРГОВИНА и МОРЕПЛАВАНІЕ.

Будући да нейма доста земль, коя бы се
могла радити, народъ понайвыше занима се
трговиномъ и мореплаваніемъ. Изъ Албаніе
Шурске доноси се сваке године по нешто жита;
изъ Херцеговине догоне се говеда и ситна сто-
ка; изъ Далмаціе довози се око 30000 барила
вина и 2000 барила ракіе. Изъ Тріеста долазе
сви хеспани, изузимаюћи оне, кои су свтійи
у Млетцима, као што е стакло, а у Сеньской
рѣки грађа дрвена. Изъ Црне горе дошеће се
сваке године око 200 центіѣ сыра, толико ры-

бе скорашце и 1000 центій кастрание (сухогъ сланогъ бравѣгъ мяса). Осимъ тога продаю Црногорцы Бокељина, а понайвише Которанина, свѣжу рыбу, главатый купусъ, кртолу, масло, летућа, и пр.; а Црногорцы купую одъ нѣи вино, ракію, со, и гдѣшто мануфактуре. Изъ Боке износи се, па готово све за Триестъ, око 3600 барила уља, 4000 центій смокава суши, 4000 центій свѣћа лопны и лол топаногъ, 150 центій меда и воска.

Скаде за прекограничну трговину, есу: Которъ спрема Црне горе, а Новыи и Рисанъ спрема Херцеговачки градова Требина и Никшића.

Бокељи се радје мореплаваніемъ него и чимъ занимаю, едно што су къ томе наклоњени, а друго што и капетанъ и мрнаръ налазе у томъ већу награду него у земљадѣлю свогъ за обраћенъ неспособногъ отечества. У Боки Срби православногъ Исповѣданія имаду свои бродова: 1 трговачку наву, 1 пулаку, 33 бригга, 8 шкуна, а Срби Римо-Католическе Вѣре имаће трећий дѣо тога, дакле у све одпришлке око 130 велики бродова. Сви овии бродови могу предузети велике путове, као наприкладъ у Црно море, у Балтійско море, или шакаръ у Америке и Индіе. Един одъ речени бродова

никаю баряче Аустрійске, а другім Русске. Осмиъ тога Бокељи пмаю доста грабакула, но они рѣдко се кудъ пушаю далъ одъ Адриатическога мора. На служби предречены 130 бродова быће око 2000 мриара.

6. МАНУФАКТУРЕ и ЗАНАТИ.

У Боки нейма никаквы фабрика осимъ у Котору. Табачнице, гдѣ се строе коже, између кон на гласу е Которскій кордованъ, кое га табацы бое руевиномъ, коя се из Црне горе добавая. Кодъ толнке мурге одъ ула и нейма фабрике одъ сапуна!

За простый народъ наиболъ су запатлис жене, кое ткаю рашу, сукно и платно и одъ тога людма одъло начинлю; за вишу классу людий пма по градовима разны майстора; напр. златара, шавача (терзи), цревляра, шепширѣя и пр. Пупкарп (туфелѣје) су у словъ занату наиславнии у Боки майстори, кон цѣл одъ пушке дивно сребромъ везу, а кудиаке у седель и сребро оправляю.

Осмиъ Боке и Црне горе тежко ће се игдѣ у Европи паћи кон предълъ да у нѣму нейма ни кола, ни каруца.

7. ЖИТЕЛБИ.

Бокељи, изузимајући неколико Италијански кућа, све су сами Срби, и говоре Херцеговачкимъ нарѣчјемъ, у кое су многе Италијанске рѣчи увукле се. Готово сви кои око канала живе, а многи кои су и даље одъ канала, знаду говорити Италијански Маѣтачкимъ нарѣчјемъ. — Римо-Католици пишу Латинскимъ, за србскій езикъ недостаточнымъ писменима, а Православнии служе се Славенскимъ.

За време владе Маѣтачке били су три класе народа: Властела (дворлини), пучани (грађани) и простий народъ, а садъ се дѣли, као и свудъ по Аустрији, на дворяне, чиновнике, свештенике, занатлије, поморце, тежаке и пр.

8. В Ъ Р А.

Три части народа исповѣда Грчку вѣру, а четврта текъ часть држи се Римо-Католическе. Докъ е Бока подъ Маѣтачкомъ владомъ била, Грчка се Вѣра налазила у великомъ притиснанію. За то време била е у Котору ед-

та мала Православна црквица Св. Луке, па и тај данъ, по Римском календару, морали се у нѣој служити Римска мпса. Съ великимъ страхомъ добавили су се црковне књиге тайно изъ Руссїе. Таково гоненїе, кое е прилично сусвѣрїю XI и XII вѣка, укоренило е узаймну агрзость међу рођеномъ браћомъ Римо - и Грчко - Католическогъ исповѣданїа. Сада подъ благимъ правленїемъ Аустрїйскимъ и Срби православнаго Исповѣданїа уживаю пуну свободу свога Богослуженїа, еръ су сада настала она времена, кадъ се не пита: тко е какве вѣре, него: тко е какавъ човѣкъ, зашто, што оно вели Србъ - Философъ: „Церковь е Христова, а нѣти е грчка ни латинска; него само гордость и мпачь и злоба увела су ова ммена, раздѣла и омразила толмке поштеня и блага срца люде.“ — „Зато не раздѣленїе међу люде но соединѣнїе вали уводити: ко се годъ одриче поштеня людїй, браће свое, одриче се самога Бога: соединѣнїе не велимъ у читаню и появу у Цркви; Богу е све едно та ко читао гречески та латински, онъ све то разуме; но оно блажено Евангелско соединѣнїе у любви, миру, вѣрности, поштеню и у свакој добродѣтели.“

У Боки има Грчког а исповѣданїа монас-

тыра осажа, т. е. Савина у Новскомъ обществу, Баня у Рисанскомъ, Ластва у Грбальскомъ, Манне у Будванскомъ, а Прасквица, Дульво, Градиште и Режевићъ у Паштровићскомъ. У све ово осамъ монастыра нейма выше него 17 калуђера. — Црквѣй има 175, парохія 65 а мѣрски свештеника 43. — Римо-Католически парохія само е 21, монастыра има шесть, а Фратара и попова доста е. Вообще говорѣни и калуђери и мѣрски свештеницы наши у Боки мало су учени, а и Римо-Католическо свештенство не може се много похвалити наукомъ.

9. ШКОЛЕ.

Само у Котору имаю четыре классе Нормалны школа, године 1818 заведена, у коима се ове године учи 206 мужке дѣце и 79 дѣвоичица. На другомъ мѣсту у свой Боки нейма ни едне едне школе, него свештеницы гдѣгдѣ уче понеколико дѣце читати и писати коекако. Младежь, коя хоће да приими на себе свештеническѣй чинъ иде, Римо-Католическа у Задаръ, а Православногъ Исповѣданія у Шибеникъ у Семинаріе; но како е мало у Боки наши богаты людѣй, а јошть ма-

нѣ, кои жарѣ потрошити за науку свое дѣце, тако рѣдко ихъ и шлю у Семинарію, а парохіе све, то удовіе остаю. Валя признати се да е тежко нашимъ свое сынове у Шибенику по неколике године о своемъ трошку држати; ерѣ и кадѣ се овін запое неће моћи, сходно своему, одъ свое парохіе живити, него ће морати све польске и домаће послове као и осталимъ простимъ людемъ своимъ руками радити, на іоштѣ и брану носити!

10. ИСТОРИЈА.

Которъ называ Плинній Римскомъ колоніомъ подъ именою Аскривіумъ, коегасу, као што се говори, созидали Сициліани, изгнаніи изъ Аскри. Године 860 Сарацини Африканскіи разоре Аскривіумъ и съ нимъ заедно Будву, Рисанъ и Росе. По одласку овы варвара, оставшіи жители соедине съ некими Босняцима, кое су Мацари изагнали были изъ нѣового отечества, и понове Аскривіумъ. Кажу да су тии Босняцы, предъ коима су три главара была: Недаръ, Мирославъ и Вуксанъ, добѣгли изъ некакого града не далеко одъ Вайнъ Луке, кои се звао Которъ, и одъ тудѣ е обновльвий Аскривіумъ добио садашній сѣ

име. — До 1178 године Которъ е, као што ђм рекао, био республика подъ покровительствомъ Србски Краљва. Познато е да су у то време ковани новци названи трифони, на којима е съ едне стране био образъ Св. Трифона покровителя Которскога. Изза тога подпадне Которъ подъ владу Источни или Грчки Императора, а 1215 године опеть се поврати подъ Србску владу. Године 1351 Стефанъ Душанъ, Силниъ, Императоръ Србскій, поклони Которанима нека мѣста и потврди она, која су имъ и њвоши предки даровали, а та су мѣста: Душтина, Кртоле, Грбаль, Доброта, Леденице, Бѣла и островъ Страдіоти кодъ Гивта.

Изъ тога и изъ криминални закона Которски види се да су овомъ граду сва горѣречена мѣста била подвластна докле е годъ трајло покровительство Србски Краљва и Царева. — Кадъ се Србско Царство, по смрти Цара Уроша V, 1367 године раздѣљило, тадъ Которани закључе союзъ съ Лудвикомъ I Краљемъ Мацарскимъ, и признаду га за свога покровителя. Године 1368 Млетчићи, ратујући съ Мацарима, узму Которъ, похараю га, па га и оставе. Године 1384 кћи Лудвика I, Марія, преда Республику Твардку, Краљу Босанскоме; но по сѣ двогодишнѣгъ рата храбрии Которани по-

врате своју свободу. После тога су они војевали
сѣ Баошама, Князовима Зетскимъ, а јошѣ
више сѣ Дубровчанима. Године 1420, преда-
ли се свѣ Далмація Републики Млетачкој,
Которани, кои се нису могли већѣ ничеѣ
великомѣ надати одѣ Маѣара, такођерѣ предаду
се својеволно Млетачкој влади, но сѣ овиѣ
условіѣма: 1 - во да Которѣ задржи своју стару
конституцію; 2 - го да се одѣ публични прих-
да својѣма собствениѣма Чиновнициѣма плата да
и обществена зданиѣ зидѣю; 3 - е да ѣ Мле-
тачка Република не може уступити другој
држави, и ако ѣ не буде кадѣ бранити, а оно
народѣ опетѣ остае независимѣ и властанѣ из-
брати себи покровителя кога хоће. Кадѣ ѣ
1797 године Кампо - Форміѣскимѣ миромѣ
унишѣожена Република Млетачка, таѣ ѣ
Бока уступљѣна Аустрійскомѣ Императору,
и Генералѣ Рукавина заузме ѣ 10 Августа те
исте године. 1806 године Русска флотиѣ по-
яви се у каналу, и, заедно сѣ Црногорциѣма,
завлада Бокомѣ. По Тилзитскомѣ миру предаду
Русси Французиѣма Боку, а то ѣ было у Јуѣию
1807 године.

Кадѣ се Которѣ својеволно предао Млет-
чиѣвима, у томѣ броју не было Новыѣй, ниѣ

Паштровићи, Побори, Браићи; и
Манине, него су имъ се доцније предали.

За време владе Млетачке сѣдио е у Котору еданъ Сенаторъ Млетачкій, подъ именовъ Естраординарио, и съ њимъ три Властелина (патриція) Млетачка, и зависили су одъ Генералнога Проведитора изъ Задра. И подъ Млетачкима е Которъ имао управленіе различно одъ Далматинскогъ, еръ е уживао разне привилегіе, и ніе давао ни десетка одъ рода, ни войника у милицію.

11. ГЛАВНІЯ МЪСТА.

1. У Преториѣ Которској:

1) Которъ (Итал. Каттаро), градъ на десномъ брегу при самомъ свршетку канала тогъ истогъ имена, на подножію Црногорске горе Ловћена. Путь канала утврђенъ е градъ беделима, а извъше нѣга попело се високо и голо каменито брдо, на коме е начертана яка крѣпость, око 400 стопа надъ оризонтомъ мора, и састављена е съ градомъ посредствомъ обранительны зидова. Између овыхъ зидова налазе се многіи крши, на коима су озидање неколике кулице, те една другу бране. Къ обрани Котора принадлежи и Св. Троица,

куда лежећа къ югу одъ града на едномъ бре-гу, преко кога е путь, конь се иде у Будву. Которъ има троя врата, т. е. врата Црногорска, крозь која се иде путь Доброте; врата одъ мора, на која се излази къ пристанишу, и врата одъ Гордића, те се крозь њи пролази кадь се иде у Будву и у Мулу. Изванъ Црногорски врата извире една рѣчица, на којој меля два млина, но у лѣто пресушуе. Улице су у Котору уске, а куће су приличне. Изъ међу црквы најлѣпша е Соборна Римо - Католическа, у којој почиваю моци Св. Трифона, па онда Св. Никола, кој принадлежи Србима Православнога Исповѣданія. У овомъ граду пребыва Окружнѣи Капетанъ и Римскѣи Епископъ. Которъ е мѣсто невесело. Лѣти око подне каменъ се тако угрѣе, да се не може подносити врућина; а зими, сбогъ високи гора, кое су се надъ њимъ надкапале, сунце се указуе само за неколико сахата, и кадь е на горама увелике јонитъ данъ, у граду е всѣъ вечеръ. Вода, коя штоно рекъ одъ спудъ врѣ, чини да е воздухъ ваажанъ, по при свемъ томъ здравъ е. Тко е радъ у лѣто да се прохлади, може поћи путь Шкалпра, или путь Муле, по сахата далеко одъ града; а кога мрзи тако далеко њи, може прошетати се мило и поредъ

пристанища, или, што е јошть пріятніе, провозати се у чамцу. Пристанище е безопасно, но мало унь долази бродова. Храна е евтина у Котору, зашто много е доносе Црногорци. На подножію високи и голы гора кодъ Црногорски врата има мѣсто, гдѣ три путъ на недѣлю бива пазаръ, и ту Црногорци доносе свое еспаие.

У Котору има Римо-Католически 1000, а Православногъ Исповѣданія 1405 душа.

Которъ е бивао често у неволѣи. Јошть пре него што е измышлѣнъ прахъ, 1387 годне Млетачкій Адмиралъ Веторъ Пизани узео е градъ на юришгъ; 1539 год. Турскій Адмиралъ Барбаросса, освоивши Новый, два путъ е ударао юришемъ на градъ, но морао е съ великомъ штетомъ своіомъ вратити се. 1563 год. земљтресеніе разрушило е готово половину града, и толика сила народа погинула е у развалинама. 1657 годне Турци су држали у осадѣ градъ два мѣсеца, но ни су га кадри были узети. Године 1667 друго земљтресеніе закопало е подъ развалинама града више одъ половине народа.

Которани могу се похвалити да су мѣстоа дла сограђанина кодъ Силнога Стефана, Цара Србскога, занемала важно мѣсто: Гвѣлба

као главниѣ Камерхеръ, а Никола Буѣа као Протовестіарій.

2) Мула, Прчань, Столиво. Кадъ се изиде изванъ врата одъ Гордиѣа, па се пође покрай канала, дође се најпре у Мулу, у којој е 675 Римо - Католически и 27 наши жители, по томъ у Прчань, гдѣ има 995 Римо - Католически и 370 наши душа, а најпослѣ у Столиво, у комъ е 779 Римскога и 19 нашега Закона душа. Сва три ова мѣста леже поредъ канала, и тако су едно до другога близу, да се издалека чини као да е едно дугачко мѣсто, кое се у души здраво огледа, а не много у ширину.

3) Доброта. На подножју високи Црногорски гора, на десномъ брегу канала спрама три горѣречена мѣста, лежи Доброта, која се протеже одъ рѣчице Люте до самога Котора; у њој живе најбогатіи капетани одъ бродова Бокељски, и гдѣком одъ њи брое се међу најпрвиима богаташима у Аустријској Монархији. У Доброти су куће простране, и льбо у край самога канала сазидане. Доброћани, најревностнии Католици у Бокви, вѣшти су и честни у трговини, храбри и гостолобиви, но и ревниви до преко мѣре: жене су имъ и кћери свагда затворене, и не показую се гото-

во ни предъ своимъ прїятельима, и казуѣрице выше одъ нѣи уживаю свободе. — У Доброти има 1498 жителя, и то све самы Католика, три цркве, одъ кои найлѣпша, е Св. Евстахія, и могла бы украсити какавъ великій градъ.

4. Перастъ. На дно камените горе покрай канала спрама Верига, 2 миля одъ Рисна а 6 одъ Котора далеко, заузима мѣсто Перастъ, варошь сзидана на подобіе амфитеатра, коя се издалека чини лѣпша, него што е. Выше вароши на брду, надъ поврхности мора око 200 стопа високомъ, начинѣна е крвпость, коя е служила за обрану жительима одъ нападеніа Турака, хадъ су овии негда былл господари одъ Рисна и одъ Новога. У Перасту има око 1000 Римо-Католика, а око 500 Православни жители. — Пераштани су люди просвѣдени, коначни у бою, и никадъ ии Турчинъ ніе могао покорити; они су свегда съ Баошама, господарима Зетокима живили у миру, а овии су ии бранили одъ неприятели. — Спрама Пераста, готово на средъ канала, има еданъ малый островъ, зовомый Мадонна дел' Скампелло, на коме налази се доста богата мала Католическа црква съ чудотворномъ икономъ Бого-Матере. 15 Августа по рим. календару, скуплясе тамо

много народа, и игра коло. Покрай овог острова има јошть еданъ мањи (Св. Георгиј), когъ су Французи были добро утврдили, но Пераштанима 1813 год. ње се могао оджати.

5. Р и с а њ њ , варошъ къ западу око двамилъ далеко одъ Пераста, на дно едногъ њѡра одъ канала, има 1129 њаши и само 9 Римско-Кат. жителя. Ту е био старыи Римски градъ Ризиниумъ, по коме се негда савъ сѡдашњи каналъ називао Сипусъ Ризоникусъ. Кажу да е Теута, Илирска Краљица бѡжећи одъ Римљана, кадъ јој е војска испогибала, у њѡму неколико година сѡдмла. Сел Царине и данасъ е сачувало своѡ име од њѡногъ мѡста пребыванія; ту е био њѡнъ двор и замокъ, одъ кои се зидови едѡа познаю, мозаическии патосъ, њаличанъ оныма, кои сѡ налазе у Помпей, и сада се видѡ. — Римљани ни су тако богати као нека друга общества поредъ канала; но ѡначствомъ, гостољбѡиѡ и неспритворнымъ, управъ Србскимъ мѡселимъ превазилазе иѡ далеко.

Пушкومتъ хода одъ Рисна далеко њализи се едѡа подземѡа пеѡина, зовома Спина, која заслужуѡ особитогъ ѡвѡманія. Врата су јој у оѡружѡности 80 стопа. Одъ оѡвѡ прата до друѡ

ги, исподъ сводова идући, има 36 стопа, а одатле опетъ све даљ исподъ сводова прође се 400 нога, гдѣ се на еданъ путъ предъ очима указуе езеро, кое е при крају дубоко 4 сежня, а колико е дугачко, не зна се; ерѣ сводѣ одъ пећине ту на нѣже спушта се, и нико се нѣ усудио изврити докле се отеже. Там (патосъ) пећине одъ врата први до езера тако су равне и гладке, као да су их руке людске навлаштъ начиниле. Ришляни и изъ оближњи села жители у лѣто радо се ту прохладјую, и при свѣћама воду захватаю, коя е у лѣто хладна као ледъ, а у зиму мзяка. Выше езера съ лѣве стране стон углађена една плоча, на којој путници урезую своя имена. Кадъ кише яке почну падати, Спина представя дивно позоріе, ерѣ вода изъ нѣ сукти крозъ сва врата съ такомъ силомъ, да се сва превраћа у пѣну, и у море тече. Осмигъ те имаду јоштъ и друге двѣ подземне пећине, одъ кои една се зове Сопотъ, а друга: Голодрашница.

6) Кривошіе, мала кнежина выше Ришна, у кршовитомъ мѣсту, гдѣ живи 830 душа све Православне Вѣре. Кривошіяни су све сами Ускоци изъ Херцеговине.

7) Душtica и Кртоле, два общества едно до другога на полуострову између

канала Которскога и вѣдра Трастскога. У Луштицы има 1200 жителя источне цркве и око 100 западнѣ, а у Кртолама 1156 Православны и 90 Римо-Католически. На истомъ полуострову кодъ уса у каналъ има мало мѣстасце: Росе, гдѣ сви бродови, кои улазе у каналъ или излазе изъ њѣга, мораю представити своє исправе на разсмотрѣнїе. Великимъ бродови обично иду изъ канала у Росско пристанище, гдѣ чекаю попутный вѣтаръ да заедре далѣ.

8) Тиватъ (Итал. Теодо), тако се зове оно парче землѣ поредъ канала, кое се отже сѣверно одъ Лепетана къ югу до Солида. Ова Солида, у време Иванъ-Бега Црноевича, налазила су се у Црногорској граници, и у њима се направляла со. Тиватъ е южнѣма воѣма најплодниѣ и најлѣпше мѣсто у свой Боки, и у њму су негдашња влаетела Которска имала свое лѣтне домове и баштине.

9) Грбаль (Жупа). Подъ овимъ именомъ разумѣваю се четири слѣдуюће кнежине: Лазаревичи, Бойковичи, Туйковичи и Любановичи, у коитома живи 3890 душа све Православнога Закона. Подъ владомъ Млетачкомъ ове кнежине умивале су особене привилегїе сбогъ тога, што су се своєвольно предаде Млетачкој Республци

5 Маѣ 1424 године. Свака е кнежина имала юга кнеза (Итал. конте) и нѣгово е званіе главо наследствено, премда ніе ништа друго и онъ быо него простъ селякъ. Грбальско ода простире се ода Солида до Будве, и кроинъ тече рѣчица Добра вода. Путь, кои вои ода Котора до Будве, иде преко овогъ родогъ комада земаѣ.

Ц У Преторин Новской:

Новый (Итал. Кастелнуово), малый градъ на сѣверномъ берегу канала подъ брдомъ 00 стопа высокинъ. Градъ саставля неправиный четвероугольникъ съ высокима по углама кулама. Една ода овы кула стои на итици, кою плаче море, а друга е навъше въ сѣверу, и съ нъ е, као съ найвышега мѣта у граду, лѣпо погледати на море и на планине путь истока. Зидови су градекѣи мноо претрпѣли ода трешня, и одчасти су разушени. На граду су двѣ капіе, ода кои се дна зове велика капія, коя изводи на путь Дубровачкій, а друга капія ода мора, розъ кою се излази къ мору. Милю далеко къ западу ода града стои хрѣпость Шпаньола, ако прозвана по народу, кои е ню саздао.

Оза с крѣпость четвероуголна, и у свакомъ углу има по една кула.

Стефанъ Твардко, Краль Босанскій, сазидо е Новый 1373 године. Овай градъ поднѣо е много яда одъ осада и трешня. Шпаньоли съ помоћу Венецияна отели су га 1538 године одъ Турака, и тада су први сазидали крѣпость Шпаньолу. До године изза тога, текъ што су Шпаньоли свршили были грађе-лпну, славный Турскій Адмиралъ Барбаросса, досдривши съ 200 бродова и 30000 войске, узме га на юришь. 1687 године Млетчѣи уедно съ кавалерима Малтезскимъ, подъ предводительствомъ генерала Корнера, осадѣ Новый. Босанскій Везиръ, кой му е вѣншао у помоћъ съ 4000 войске, буде разбѣвъ у кланцѣма кодъ Каменогъ, а градъ се послѣ трећегъ юриша преда, и одъ тадъ е остао у рукахъ Млетчиѣа до паденія нѣвоуе Републике. Положеніе Нового врао е лѣцѣ. Окодине нѣгове, особито Кутѣи, представляю живописна мѣста. Новляни су прилично стѣеѣни трговци и вѣшті поморци. Близу Нового има лѣлъ и богатъ нашъ манастиръ Савина. Найглавнѣи су мѣста око Нового: Поди, Камено, Мокрѣне, Требеси, Ратишевица и Мойдежъ.

III. У Преторин Будванској:

1) Будва (Итал. Буда), мали град у равни под брдом, лежи на једном полуострову при мору. Она је по старински утврђена платњима и кулама, но то је све од дугих времена и од грешних што се рекло развалило. У Будви живи 446 житеља Православне Вере и 238 Римо-Католическе. — 1687 године Солиман, Паша Скадарски, са 10000 војске држао је Будву у осуди, но Генерал Корнер, са помоћу грађана и околних житеља, принудио га је дигнути осуду. После тога неколико пута узимали су је Турци; разорени његова виде се и данас. Око 200 сежана далеко од града ка југу има један островић: Св. Никола. На овом острову пут пучине морске налазе се многе рупчаге и пећине, у којима се гушта дивља голубова леже.

2). Маине, Побори, и Брајћи, три кнежинце, које се знају Будве ка Црној гори отежу, у којима има, 1705 душа све Православнога Закона.

3). Паштровићи. Ово име носи последњи комад Примора Аустријскога, који се простире пут Албаније Турске. У Паштровићима има 37

села и 2825 душа, и то све нашега Закона. Овдѣ
є земля горовита, но доста є родна пшеницомъ,
виномъ и уљомъ. У свой Боки нема нигдѣ та-
ке стоке као у Паштровићима, у којима су
најглавнија села Тудоровићи и Режевићи.
Паштровићи су најбољи ханаџи у Боки, и
често су сь Албанскимъ Турцима ратъ води-
ли, но нису имъ се никадѣ покорили; они су
готово у свему наликъ на Црногорце, само
што су мало поносити као Нобили дѣ Паш-
тровићи (дворяни Паштровићи); а то
имъ є дворянство дава бивша Република
Млетачка, којој су они свагда вѣрно слу-
жили.

III.

ТОПОГРАФИЧЕСКО ОПИСАНІЕ

ЦАРСТВА ПОЕЗІЕ.

Поезія є Царство здраво обширно и, по несрећи, одвећ многолюдно. Оно граничи къ истоку съ Краснорѣчіємъ, къ югу съ Живописаніємъ и съ Ваяніємъ, къ западу съ Музыкомъ, а къ сѣверу съ Океаномъ Учености.

Царство Поезіе раздѣлює се, као и многе друге земљи, на горню и дойню часть. У првой живе люди врло важни характеромъ, невесели у лицу и присташи стасомъ; языкъ имъ є справъ языка други провинція, што є языкъ Славенскій справъ Србскога. Они су сви занатомъ витезови, и такови страшни юнацы да є нима као ништа єднимъ махомъ разсѣи чо-

въка саврхъ главе до зелене траве. Што се тиче тамошныя жепы, оне су све саме лѣпотнице, и найружнѣю одъ ныи увредишешъ, ако ю уподобишъ на горицы вили. Коньы су тамо бржи одъ яростны Аквилона, а дрвета, и найнижа, горда высе гранѣ свое до небеса. Престолный градъ ове провинціе называо се негда Епическа Поема. У нѣму су живили обычно сви Царевы: Хомеръ, Виргилій, Тассъ, Милтонъ и осталии. Но у наше време са свымъ е опустіо. Нис ни чуда: ерѣ е овай градъ быо сазиданъ на земни песковитой и гнилостной, съ коіомъ су одвѣтъ не многіи знали ползovati се. Кажу, да е онъ превазлазіо обширносчу Лондонъ, Москву и Паризъ; баремъ то е познато, да путницы, кои су ради были видѣти све нѣгове части, сустали су не дошавши до края. — Жители горнѣ Поезіе нису се никадъ славили любовію къ истини, свагда су додавали чудеса къ своимъ повѣстима, и приповѣдали су будалаштинне съ важнымъ видомъ, по већой части удесно и управъ любопытно. Нѣма е мило было изводити иностранце на гробъ Царева свои и говорили су: „овдѣ лежи Царъ Латински Поета; ту спава вѣчнымъ спомъ божественый Хомеръ, ондѣ су кости нѣжнога

Тасса. Профани! благоговійте: прахъ безсмертны есть светлыя!“

У главныхма градовима горнъ Поезіе одъ свега найстрашніе є гледати безпрестане мейдане, убиства, боеве. Пређе могло се оддохнути душомъ у нійовыма мирныма и сређныма предградіяма, названыма Романи, гдѣ є взоръ одкрыває свагда нове виде и изображенія, къ задовольству любопытны людій. Тамо су півали славуи и шеве, жуборили тихи поточићи, пастырке китиле се цвѣтемъ а любовницы топили се у восторгима. Садъ у овыма предградіяма виде се само разрушене куле, гробови, кости людске, и чує се само грактанъ врана, ѣуканъ ѣукова и соволюга. Жители тамошныи, кое є изобразіє де Сажъ, Филдингъ, Прево, были су негда савршени у свомъ роду, радо су путовали, обожавали су лѣпотнице, веселили су се, пировали су одъ ютра до вечера, и свакога иностранца гостили су баремъ на петъ-шесть свадбій. Садъ имъ се ядъ по срѣцу разлива; они су сви хипохондрицы, мрачни, замышляши: само нѣду излазе изъ кућа; свудъ имъ се показую мртвацы, гроблѣ, знацы тлѣнія и свакояка страшна, а кадъ стану говорити, већ нестане стрпѣнія слухати их: причаю будадаштине, и на лви бунцаю. Одъ свега є

пайчудніе да се наше любезне лѣиотице не страше одъ овы предградія, него иду тамо у госте, и мило имъ е одъ ютра до вечера шетати се тамо по гробницамъ и голымъ тыквамъ, заедно съ аветыняма и съ мртвацыма.

Не далеко одъ старогъ престолоногъ града джу се голе камените горе, кое су са свію страна обколѣне страшныма пропастима. Оне се называю Т р а г ѣ д і я. На врхъ нѣи виде се развалине стары храмова и градова, одъ кои су и сами остатцы великолѣпни. Жителѣи овы гора иду свагда съ ятаганима, у перныма шлемовима, у оклопима, у Грчкои или у Римскои хальни; они су тако немилостиви и крвожедни да и саме жене удараю дланомъ о дланъ, видеѣи како кукавцы убіяю или трую сами себе, боду се у прси и падаю на землю превіаюѣи се као гуя. На овыма истыма горама попиню се на подобіе амфитеатра великачке чудне палате, назване, не зна се ни зашто, О п е р а, одъ Латинске рѣчи, коя означава Д ѣ л а. Не може се ништа смѣшніе вообразити одъ хараткера оны людій, кои живе у овыма волшебныма палатама; они држе себе за полубогове или найманъ за велике Юнаке; кадъ удараю зиле и боріе, и кадъ бубњи бію и топови гуде, тадъ они пію, еду,

скачу, смію се, плачу, лете, слазе съ неба,
излазе изъ тартара; півваю — и умиру.

Сахатъ хода одатле, у пріятной долини,
гдѣ се сваке минуте шале Игре, Смѣхи и
Купидони, свѣтали се старый и богатый градъ
Комедія: искусство подражанія доведено е
тамо до рѣдкога совершенства; штета само,
што оно живыма боляма своимъ изображава не
рѣдко опасне предмете, не пазеѣи строго на
законе морала и благопристойности. Жители
овога веселога града. радо се подсмѣваю дру-
гима, еданъ другога држе за будаду, и свакій
по реду служи предметомъ подругиваня. Но
треба право казати, да овин вѣтрогонястѣи лю-
ди кадкадъ шаломиъ уче выше, него ли важниѣи
Моралисте са своимъ трактатима. Тамо у ве-
ликозѣпнымъ портикама стоє лаврама и вѣн-
цыма накинѣени бустѣи Аристофана, Плаута,
Теренція, Молієра, Ренара, Детуша. Тамо на
градскимъ вратима зауставляю свакога любо-
пытного; кажу му, шта е примѣчанія достоѣ-
но у граду, и моле га да се влада учтиво и
благоразумно. Овымъ средствомъ жители на-
даю се да ће обезоружити дрзке Критики и
Созаклетники, люде опасне и немщостиве,
кон неће да живе у миру съ народомъ
Поэзіє.

У страни главице указує се путнику другій, юшть новъ градъ, кои се зове Траги-Кожидія. Жителъи нѣгови дуго су се приадили съ грађаньма Комедіе и Трагедіе, кои су їи хтѣли изагнати, доказуюћи, да су они сии незаконо рођена деца и неприятелъи вкуса. Но жироги иностранцы, коима е мило плакати и смѣяти се на еданакъ, саставили су се съ овыми новыми народомъ, кои се сада утврдїо и здраво обогатио у Царству Поезіе.

Горню и дойню Поезію раздѣляю про-стране пустынь Здравога Разума, гдѣ нѣма ни градова, ни селенїа, осимъ усамляни колиба, разсѣяны по долини. Тамо живе мирнии пустыньицы, vrlo малочисленїи, бавѣни се землѣдѣлїемъ и скотоводствомъ. Но ова мѣста лѣпша су и живописнїа одъ свою други у Царству Поезіе; ту има свега што е нужно и прїятно за животь; а мало е жителя зато, што е путь, кои тамо води, vrlo труданъ, нераскрченъ, и рѣдко е наћи вѣрнога путовођу. Ову провинцію обколява область Лажнога Ума, кое су жителъи лажкомыслени, вѣтренясти, и свагда трче за стварма одъ ништа; ели дакле чуда, да они, опїеки нѣговьма восторгьма, неће да оставе прелестно обиталище свое и да се скитаю по окол-

ними пустынями Здравога Разума! Глав-
ный градъ ове области зове се Пьсна, иъа
обколяваю шуме тужны спожина, гдѣ въ-
трихъ вѣс любовныма уздасима, поточнии теку
сузама нѣжности, ехо повторавъ: любимъ!
любимъ! и граница тужи за своимъ другомъ.

У Царству Поезіе теку двѣ рѣке: Смысло
и Риема. Прва орошава пустыни Здраво-
га Разума, и зато су іой брегови пусти; а
друга истиче исподъ брда, кое се зове Залуд-
на Мукъ. Ту е сазидана господска кула по
новомъ вкусу, и на вратима нѣныма написано
е сазатныма писменима: Кула празднога
Разговора, гдѣ согласіе звукова
служи мѣсто ума и таланта. У овомъ
дому скупля се много не само мизды, но и
стары людій, кои почитавъ дань сѣде замышля-
ни, држећи прстѣ на челу, и кадкадъ подави-
кую съ восторгомъ Архимедовымъ: нашло
самъ! нашло! Риема орошава велику про-
винцію, коя се зове Подражаніе; она е не-
родна, и сиромашнии жителы нѣны иду подку-
плати класове у другима мѣстима, и не захвалюю-
ћи госи; а у случаю нужде и краду. Достой-
но е примѣчанія то, да нико не може да учу-
на одъ ныи свогъ иманд. Не далеко одатіе по-
члихъ шума Тупомія и Глупости, тако

чуста в тавна, да зримо сурѣше на мору ан-
кадъ у ню пронакнута.

Царство Поезіе мрѣе в хладѣ къ смѣру.
Тамо су люди нѣкии растоѣи, слаби, и хрѣне
се само мрѣма; разговоръ нѣкъ еѣ состоѣи у
игри рѣчій или у разнима извѣрѣнїица едне
мысли. Тамо се нализе малии градїи, кон се
зову Анаграмме, Акrostихи, Заго-
нетке, Кааламбурн — и остаали, недостоѣ-
ни. любопытства. Треба приимити, да у овиѣ
провинциѣ пейма ни еднего средовѣчна човѣка;
еви помиру у младости, а веѣа часть ударѣ
онаѣ истїиѣ данъ кадъ се роде.

Съ ове стране Царство Поезіе граничи съ
Океаномъ, о комъ е горъ споменута. Четврѣ
садата далеко одъ брега налази се островъ
Балтига. Море, обколазюѣ га, нануна воз-
духъ созянїица частицама, коѣ, уладеѣи крозъ
носъ и крозъ уста у жителѣ, раздражюѣ нер-
ве. Это то е урокъ нѣкоѣе безпрестане мрѣиѣ
и аютнѣ! Они свагда призмаю Аполлона, и
леую не толико за уврѣненъ вкуса и мрѣиѣ,
колико за мало уваженїе нѣкоѣи собственїи со-
чименїа или мнїици достоѣнства. На овомъ
острову заповѣдаѣ е негда Ювеналъ, човѣкъ
добродѣтельный, кон е се свѣлѣ ердїеѣи мрѣиѣ

да пороке свога времена; но његовими прав-
видама и чувствима малпна слѣдую.

Споменућу јоште о полуострову названомъ
Епиграмма, кои се отеже у море и свршуе
се оштрљатимъ предгорјемъ. Жителњима е нај-
миѣе да изгубити и убјити люде; они
су прјатељи съ обитателњима Лажнога Ума,
грубимъ инадомъ гледаю да се покажу да су
остроумни, и свагда гађаю човѣка управъ у
срдце; но страше, кое они по скромности на-
зваваю А плодороднымъ, готово свагда њи-
ма метъма падаю на главу.

Ево ово е кратко описаніе царства Пое-
зіе! Они, кои су ради изъ любопытства да га
виде, валя да прођу мимо острова Сатиры,
провинціе Лажнога ума, заразительного
града Каламбура, само да погледаю на
зрачну шуму Глупости, да пођу низъ рѣ-
ку Смысла, а по свакиѣ начинъ да дођу до
пустынь Здравоего Разума; едномъ рѣчию,
валя да подражаваю Србскимъ Стихотворцыма
онымъ, кои су съ чешу и са славомъ тамо
путовали или лутую!

(Преводъ).

IV.

ЦРНОГОРСКЕ
ЮНАЧКЕ ПОПІЄВКЕ.

ПІСНА ПРВА.

Марко Краљевић и Циндовина Нина.

Вино піс Краљевићу Марко
У њгову двору біломе,
Майка Марку служи вино хладно,
Кадъ с было у највеће пиће,
Три га књиге танке допадохе:
Єдна га с књига допанула
Башъ одъ Цара свога поочима,
Да му Марко у Стамбола иде;

А друга га књига допанула
Одъ Будина` града бієлога
Одъ сьмьного Краля Матіяша ,
Да му иде у Будина Марко ,
Да вѣнчава Краля и Кральвицу ;
Треба га е књига допанула
Одъ Костура града бієлога
Одъ юлака Нине Цидовиле ,
Овако му Нина говоріо:
„Ако Мѣрко на войску отидешъ ,
Я ѣу твое дворе похарати ,
И твою ѣу либу заробити ,
Старицу ти майку потиснути ,
Све ѣу твое благо изнїети.“
Кадъ е Марко књиге прогледао ,
Па старица майци говоріо :
„Што ѣу сада моя мила майко?
Были мене свѣтовала мудро,
Те бы Кральвицѣ пош'о прїе, майко?“
Али майка Марку одговара :
„Драги снїко Кральвицѣ Марко!
Хайде, снїко, Цару честитоме,
Да ми тебе непокара Царе.“
Говоріо Кральвицѣ Марко :
„Мучи майко луда женска главо!
Старїа е Божья нег' Царева.“
Па се Марко на ноге скочіо ,

Усѣдно Шарцу на римска,
Пође Марко путъ Будима града,
Те бы Краљу за кума свичана;
Піе вино за нећељу данахъ,
Кадъ е быда напуно нећеља,
Тада Марко на ноге скочио,
Па се свога Шарца прихватио,
Иде Марко стойну Цариграду,
А кадъ дође Цару на диване
Танџа га е кнѣига допаунда,
Да е Нина дворе поробио;
А кадъ виђе Краљвићу Марко,
Па се Марко много ісѣаще,
Ал' учинит' ништа не могаще,
Нег' изврати ђуракъ наопако,
Не весело по дивану щета;
Говори му Царе поочине:
„Што е теби мой посинакъ Марко,
Иди кейма у Стамболу вина,
Ил' дебела меса оновине,
Ил' сивита дѣрба бѣдлога?“
Говори му Краљвићу Марко:
„Господине Царе поочине!
Я те молимъ као господара
Подай мени тридесетъ Туркакъ,
А предъ њима Агу побратима,
Побратима Агу Белиль . Агу,

Е њу Марко до Костура пођи,
Да я мою осветишь срамоту
Одъ юнака Нине Цидовине.“
Тада Царе Марку говорио:
„Прођи с' одъ тог' Краљвињу Марко!
Са своимъ моимъ силомъ и ордіомъ
Біо самъ га за седамъ годинахъ,
Немогахъ му ни вратахъ вшћети,
А камо ли да примуемъ града;
Ако ти е дворе поробио,
Лѣпше њу ти Царе оградити,
Ако ти е лубу заробио,
Лѣпшомъ њу те оженити Марко,
Да њу блага кодишко ти драго.“
Нѣму Краљвињъ одговара Марко:
„Јдши мени Царе разговори!
А ње ње ми юначка срамота?“
Кадъ е Марка Царе разуміо,
Онъ му даде тридесеѣ Туракахъ
А предъ њиња Агу Белиа - Агу.
Кадъ се Марко Турак', добавіо,
Свукне њмъ зѣлене доламе,
На њихъ меѣ Гогачке халѣине,
А на ноге Гогачке опанке,
На рам. на куче и потике,
Сабла Марко у цркву отиде,
Па свукне зелену доламу,

Калуђерску облачи мантію ,
А на главу капу калуђерску ,
Подъ мантію меће саблю бритку ,
Пакъ отиде до Костура Марко ,
А съ нѣмъ иде тридесетъ Туракахъ .
Кога Марко на друму среташе ,
Па свакога запитуе Марко :
„А за Бога брате христянине !
Хоћу а' наћи станя у Костуру ,
Да настанѣмъ тужну сиротиню!“
Свакій Марку дивно казиваше :
„Хоћешъ наћи оче калуђере !
У силнога Нине Цидоване ,
Садъ ће градит' ендекъ око града ,
Ерѣ се бон одъ Краљвић' Марка.“
А кадъ Марко предъ Костуромъ дође ,
Побратиму своѣ говораше :
„Побратиме Ага Белнзъ - Ага!
Стани, побро, Костуру на врата,
А Марко ће у Костура поћи,
Па ће Марко кавгу заметнути,
Кадъ ты чуешъ драгій побратиме !
Скочи съ дружбомъ одъ землѣ на поге,
Никомъ недай излазити живу ;
Ты одтуда, а љу одовуди,
Докъ с' обадва, побро, састамемо.“
Краљвићъ Марко у Костура поћи,

А кадъ Нини дође предъ дворове,
Ту находи танахну робиню,
Бе свѣтан бѣслу авлію,
Говори їѡй Кральнићу Марко:
„Божья помошь танахна робиньо!
Єли дома Нина Цидовина?“
Она нѣму млада одговара:
Добро дош'о, Отче калуђере!
У двору є, Богъ да га убіє;
Но тако ти, Отче калуђере!
Одкле ти є Шараць коньциъ Марковъ?
Одкле ти є сабля Кральнићъ Марка?“
Овако їѡй Марко одговара:
„Ядна была, танахна робиньо!
Ево има и неђеза данахъ
Да є Кральнићъ Марко преминуо
Подъ Багдатомъ градомъ бѣліємъ,
Моїомъ самъ га рукомъ укопао,
Не имаше паре ни динара,
Даѡ ми є коня за подуше,
Шарца коня и саблицу бритку.“
А кадъ га є млада разумѣла
Одъ образа сузе оборлаа,
Шакъ се віє коню око грза,
Кано змія око суха дрва,
У то доба Нина Цидовина,
Ударя є шакомъ узъ образа;

Кодико е латко ударю ,
Дла юй зуба здрава саломю .
Стом писка маде робиньше ,
Кано зюте зме подь кашеникъ ,
А говори Краљвињу Марко :
„Немой тако , Нина Господице !
Грехота е гднти робинь ,“
Али Нина Марку одговара :
“Прођ' с' одь мене , Отче калуђере !
Ево има и међела данахъ ,
Како ми е дошаа у дворец
Ницсамъ юй лице облюбю .
Ал' довече мислимъ , ако Богъ да:
Хайде , Отче , у дворе биде ,
Да се хладна вина напиемо ,
Еръ е мени дамась крсно име .“
Па се Марко сиђе са Шарина ,
Па уађе у бислу кулу ;
Свде Марко челу одь трпеза ,
Сташе хладно испіати вино .
Піе Марко као с' научю ,
Говори му Нина Цидовина :
„Яданъ біо , Отче калуђере !
Како добро піешъ хладно вина
Како да си рода Маркового .“
Краљвињъ Марко иѣму одговара :
„Богъ т' убіо , Нина господице !

Што мртвоста Марка споминуєш ?
Ево данасъ вефелница днинаъ ,
Моіомъ саяъ га рукою укосно .“
Кадъ разумъ Нина Цидовина ,
Оковану саблю дохватіо ,
Коя валя по Царева града ,
Пакъ є даде Краљвињу Марку ,
Па є Нина Марку говоріо :
„На даръ теби, Отче калуђере!
За муштулукъ што си ми хазо ,
И піій вина колико ти драго .“
Кадъ се хладна вина попаван ,
Некій игра , некій попика ,
А калуђеръ Нина говоріо :
„Єли тестаръ , Нина господине !
Да поиграмъ кротко калуђерски !“
Говори му Нина Цидовина :
„Играй , Отче, колико ти драго!
Теке немой хавгу заметнути .
Скочи Марко одъ земль на ногѣ
Игра Марко по кули білој ,
Сва се кула изъ темеля тресе ,
А Нина є Марку говоріо :
„Остав' игру , Отче калуђере !
Сады ње паруз' изъ темеля кула ;
За то Марко ви хабера веина ,
Него бривку саблю извадіо ,

Пакъ е Нини главу поѣкао ;
Тада Марко юришъ учинио ,
Што е мужко или женско было ,
Све е Марко подъ саблю туріо ;
Па Нинину ухвати любовцу ,
И метну е на коня Шарпа ,
Свою Марко любу ухватио ,
Пакъ е узе подъ руку десницу ,
Бритку саблю у руку лѣву ,
Преко града юришъ учинио ,
Или мужко, или женско стіже ,
Свакомъ главу са рамена дже ,
Докъ приміо одъ Костура ключе ;
А кадъ дође на врата одъ града ,
Побратиму своје говораше :
„ На ти, побро , Нинину любовцу ,
Потурчи е пакъ е узми за се .“
Краљвићъ марко у Цариградъ пође ,
А кадъ Цару на диване дође ,
Дивно му се Марко поклоніо ;
Вели њму Отмановићъ Царе :
„ Добро дош'о , мой поснико Марко !
Єсли ми се , Марко , уморио ?“
Говори му Краљвићу Марко :
„ Како с' не бы уморио , Царе ,
Примуюћи одъ Костура ключе .
Па му ключе бацы на колѣно ,

Тада вели Отмановићъ Царе:
„Хот' ли, Марко, на Босни везирство,
Ил' господство, кое теби драго?“
Одговара Краљвићу Марко:
„Нећу, Царе, господства никаква,
Него само да я пиємъ вино!“
Кадъ є Царе Марка разумію,
Онъ узимав стотину дукатахъ,
Те ихъ даде Краљвићу Марку:
„На ти, Марко, пођ' се напиј вина!“
Овако му Марко говорио:
„Рђа била и Цара такога!
Да самъ теби довео робыню,
Ил' донио одъ каура главу,
Дао бы ми и триста дукатахъ;
А што ће ми стотина дукатахъ?
Не бы Марко' ни брке сквасію!“
А кадъ га є Царе разумію,
Па пустію крозь войску теледе,
Вичу они три біела дана:
„Бе се нађе одъ вина механа,
Када дође Краљвићу Марко,
Нека піа да не плаћа вино!“
Стоя Марко за годину данахъ,
У Стамболу вина нестановило!

ИВНА ДРУГА.

Муіо Серхатлія и Арапциъ.

Серхатліе добре конъ храни,
Надаю се лѣту и сеѣру,
Лѣто прође аз' сеѣра не бы;
Сви су Турци конъ продавали,
Али нехѣ Серхатлія Муіо,
Него храни біела ѳогата
Одъ треѣака до седамъ годинахъ,
И добра е коня одгоіо
Ал' и блага доста похарчіо:
Седамъ ѳесахъ своихъ готовіехъ
А седамъ е задужіо дуга,
Заложіо куѣе и баштине,
Ма да видишь велике неволѣ!
Нестаде му паре ни динара,
Нейма зашто купиѣ ни сіена;

Кадъ се юнакъ на невольнѣ нађе,
Онъ старицу майку дозываетъ:
„Додай мени узду са ѱогата,
Я ѱу извест' ѱога у чаршю,
'Те продати добра коня мога,
Не бы ли ми Богъ и среѱа даа,
Даб' се тежка одужио дута,
Знамъ да главно ухватити небу.“
Узл' Турчинъ ѱога дебелога,
Исѱера га Муіо у чаршю,
Исподъ нѱга живый оганъ скаче;
Меѱу собомъ Турцы бесѱаху:
„Добра коня а болыгъ юнака!“
Ал' бесѱде Хоѱе и Хаѱіе,
Што су Мую благо узаймили:
„Залуду е и конь и юнаштво,
Дужанъ намъ е седамъ ѱесахъ блага,
Дао намъ е куѱу и баштинну,
Да ихъ никадъ одкупити неѱе.“
А то чуо силанъ Серхатлія,
Зао юнакъ бѱше одъ укора,
То е нѱму люто жао было,
Мало лакше него глава мртла,
Невесело коня натрагъ врати,
А кадъ доѱе у біеле дворе,
Старица му бесѱдила майка:
„Што е, сынко, ако Бога знадешъ!

Што си тако невесео люто?
Ил' ти ніе по вольн ђогине?
Ил' ти кони муштеріе нейма?“
Све іой Мую по истини каже,
Па га стара разговара майка:
„Не бой ми се, мое мило дѣте,
Богъ ће нама помоћ', ако Богъ да!“
У ріечи кою бесѣдаху,
Ал' сто ти Царевъ Капидія
Носи Мую Царева фермана;
Ферманъ учи сѣданъ Серхатія,
Ферманъ учи а сузе пролива,
Пытала га остарѣла майка:
„Што е, сыно, огнѣмъ изгорѣла,
Те е тако жалостива люто,
Ели, сыне, кыица одъ мейдана?“ —
„Ніе, майко, кыица одъ мейдана,
Камо срећа одъ мейдана да е!
Нег' е Ферманъ одъ честитогъ Цара,
Браж' ме Царе у Цариградъ зове.
А Бога ми, моя стара майко!
Богу су ми плоче одачеде,
Па га зашто подковати неймамъ,
А немо ам хащукъ до Стамбола.“
То кадъ чула Муягина майка,
Имаѣаше дукать о гроцу,
Одкѣде га па га Мую дава:

„На ти, сине, те подкуй њогата,
И ето ти хашлаукъ до Стамбола.“
Юшь га майка дивно благосивда:
„Хайде съ Богома мое чедо драго!
На путу ти добра среѡа быда!“
Оде Муіо біелу Стамболу,
А да видишь смана Серхатаіа,
Како Муіо добро дукать штеди,
На дань пару вина и духана,
О томъ, брате, до Стамбола дође;
А кадъ дође на Стамболъ кашію,
На шадраванъ водницу студену,
Ту находи ліепу њевојку,
Воду носи а сузе пролила,
Но ню пыта снаныѣ Серхатаіа:
„Што е теби, ліела њевојко!
Те ти тако сузе проливанъ?“
Срдито му бесѡди њевојка:
„Проѡи ме се незнанъ Серхатаіа!
Ако плачема естъ ми и невода!
Богъ убіо Отмановиѡъ Цара,
Те е Царе игру заметнуо,
Па њевојке меѡе на кошію;
Мы остале за отцема спротие,
Уз'о часъ се родиле ліепе!
Двіе насъ е досле поставіо
На кошію на юмачку игру.“

Ко утече на коньциу брзу,
Па утече црныѣ Арапине,
Црныѣ Арапъ изъ Арабистана
На изъговой сурой Бедеви;
Благо поси, а ѣвойке води,
Па имъ любви на срамоту лице,
Сютра мене меѣ на кошю,
А какавъ е црныѣ Арапине!
Одъ яда га ни гледат' не могу,
А лек'мо ли съ ядомъ га любити.
Юши е Арапъ изъ туѣега царства,
У Цара се наѣ не може юнакъ,
Да утече црномъ Арапину,
Него неѣ чакъ у Босни кажу
Силенога Серхатлию Муя,
И у нѣга видена ѣогата,
Занъ е Царе Ферманъ оправю,
Па га не бы, да га Богъ убие!
У Цара не сютра грка быти,
А мен' ядну меѣ на кошю,
А да ако б' утеко' Арапу.“
Ма юѣ Мую овако бесѣди:
„Ево, Богъ ме, Муе и ѣогата!“
Кадъ то чуда лиспа ѣвойка
Изъ рукахъ е воду оставила,
Целпва га у скуть и у руку,
Добру ѣогу гриву и кошито,

Бога моли, овако говори:
„Єда Богъ да и сви Божіи светци?
Да утечешъ црну Арапину,
И да мени суђенъ будешъ, Муіо!
Него, Муіо, ако знашъ за Бога!
Немой иѣи Цареву сараю,
Него хаѣде у пану механу,
Шій де, вина а пази ѣогина,
Упутъ паѣи едногъ кауринз,
Дукать подай, жалити га немој,
Некъ ти ѣога до лицѣ вода,
Єрь є коньциъ труданъ и уморанъ,
Положи му зоби и сѣна,
И ужди му чѣтыри сьѣѣе,
Пази коня, ако Бога знадешъ!
Єда Богъ да те ми будешъ суђенъ!“
Ал' ѣевојцы Муіо бесъдіо:
„Я ти неймамъ паре ни динара,
Нити зашто купит' и сѣна,
А нек'мо ли дукать за воданъ.“
Ал' да видишъ среѣе у юнака!
Цура ѣерданъ са гр'оца скида,
У коме є петъ стотин' цекинахъ:
„Ето теби хашлаукъ, Серхатлія!
Пази коня, и не штеди вина,
А кадъ сване я ѣу теби доѣи,
Те ѣу за те све харчеве платит!“

Кадъ се Муіо добиаи цекимахъ ,
Одгна ђога предъ палу механу ,
Съ коня спаде , каурниа нађе ,
Те му дае два дуката златна ,
Да му ђога до поноћи вода ,
Одъ поноћи зобцу и сісно ,
Іоштъ око нѣг' уждіо свіѢе ,
А онъ крха вино необила .
Истомъ свану , ето тѣ ђевојко ,
Муіо носи дванаестъ дукатахъ :
„ Най ти , Муіо , те свой харачъ плати ;
Я бы съ тобомъ и іоштъ бесъдлаа ,
Али упуть идемъ на кощю .“
Текъ што , брате , мѣшила ђевојка
Стаде ека крозь Стамболъ еоманахъ .
Докъ ето тѣ црногъ Арапина ,
На нѣговой сурой бедевіа .
Како Арапъ предъ механу дође ,
Онъ одсъде свою бедевію ,
Па не тражи кође му с водат' ,
ВеѢъ іой бацы дѣзгинѣ на лбуку ,
Сама му се по Стамболу вода .
Арапъ иде у палу механу ,
Па говори крчмирицы маадој :
„ Дайдерь ми се вила напоити ,
И сада тѣ ништа платит' меѢу ,
Идемъ часомъ Цару на мейдана ,

Па кадъ доѣмъ пастубу ти вишо.“
А кадъ чу то Сертатлиа Муіо,
Пакъ се скочи на ѱогата свога,
Оћера га Цареву сараю,
Цареве га угледале страже,
Своме Цару на муштулукъ трче:
„Муштулукъ намъ, нашъ честитый Царе!
Ето Муе и води ѱогата!
Кои в' утев' приомъ Арашину.“
Сви рекоше: хоће ако Богъ да!
Колико е мило Цару было,
Дасъ нѣма небросно благо,
На рукавъ га предъ Цара изнесе.
Смѣрио Муіо Цару саламъ дава,
Па га любви у скуть и у руку,
И серпаду на чемъ Царе кланя,
А льпше га Царе дочекуе:
„Добрѣ дош'о, моя права слуго!
Єси ли се, сыне, уморіо?“
У рѣчи кою бесѣдаху.
Аа' ето ти црногъ Арашина,
На нѣговой танкой бедевін,
Колико е Арапъ осмѣіо,
Копѣмъ цару у пендерѣ удара,
На пенцеру срче поломіо,
И овако Цару говоріо:
„На мейданъ ми, па' ми ну дай благо!

Дайдеръ, Царе, благо и ђевойку,
Узь ђевойку четьри робынь!“
То є Цару люто жао было,
Арапа бы давно изгубіо,
Ал' є Царе свою рієчь дао,
Ко утече на коньциу брзу,
Благо носи а води ђевойке,
Пакъ се Царска рієчь не пориче;
Нег' овако Мую бесѣдіо:
„Можешъ ли се поуздати, слуго,
У твоега ђота одъ мейдана,
Да утечешъ црномъ Арапину?
Честита ђу тебе учинити.“ —
„Могу, Царе, лажко ако Богъ да!“
Царе Мую хайрдову дава:
„Хайде съ Богомъ моя права слуго!
Душмани ти подъ ногама были,
Ко ђогату чавли у подковамъ.“
Сви рекоше Лазе и Везирп:
„Хође Мую утеђ', ако Богъ да,
И однієт' мейданъ Арапину!“
Отидоше у иодъ Стамболско,
У коме є три сахата хода;
А кадъ сила коньска изврвѣла,
Сама хата има петъ хилядахъ,
Три хиляде, брате, бедевіахъ,
А парипим' ни брод се не зна.

Међу собомъ Турцы бесѣдише :
„Поглед', брате, махнита Бошняка,
Кудъ онъ вуче калпаста ђогата!
Кадъ потече коњска сила сада
Свега ће га плочам' разниѣти.“
Други веле: „нека иде, брате,
И тако ће плоче полиѣхат'
Некъ за њима плоче састрагъ куни,
Може коња коват' за годину,
Да не трѣши паре ни динара.“
То слушаше Серхатаја Мујо,
Бога моли, ништа не говори.
Кадъ рекоше онда потекоше,
Понайпосѣь Мујо пусти ђога,
Да не реку да е пріевара,
Да не буде међу войскомъ кавге.
Два сахата заедно трчаше,
А кадъ было у трећемъ сахату,
Истиште се пуста бедевија,
За њиомъ Мујо натиште ђогата,
Бе е стиже онѣ е и проѣе;
Ал' да видишъ пусте бедевије!
Колико е учна за мейдана,
Главу вргла на сапи ђогату,
По сахата заедно трчаше,
Ни узмиче ни припиче пуста.
Кадъ се Мујо додјало было,

Онда њога удри бакрачдиомъ ;
Те остави суру бедевію;
Азъ Богъ уби црна Арапина ,
Те Арапинъ изъ свегъ гласа виче :
„ Серхатліо, Богъ да те убіе !
Ты веѣь видишъ да си утекао ,
Не сакати добра коня твога , .
Кога бразегъ у два царства нейма ,
Ето т' њогу плоче полсече ,
Па му ліе крѣца изъ конитахъ .“
Жао Мую добра коня свога ,
Сяха съ коня, ногс му подиже ,
Ни кѣнаць му ніе полетіо ,
Азъ далеко Арапъ одмакнуо ,
Колико с Арапъ одмакнуо ,
Юшть є выше хатче бедевійче ,
Кубурлія не бы дOMETнуаа ,
А нейма му него до годипе ,
Занъ Арапу Стамболие даю
Карагрошахъ петъ стотинахъ адма ,
Црний Аранъ неда одъ хмыде .
Кадъ се Мую даде погледати ,
Тадъ с Царевъ чадоръ угледао ,
Бе га гледа самъ честитый Царе ,
И нѣгови Лале и Везири ,
И остаа сва господа Царска ,
То се Мую ашо учинило ,

На чистеј чистотуку канџио,
Те удари съ обѣ стране џога,
Башъ одъ куки до сражната чуки,
Колико га лако ударіо,
Три крива остааху трага .
„Ха џогате, црнѣ ти образъ башо!
Камо моѣ седамъ џесахъ блага,
Камо ли ми, боланъ, седамъ дуга,
Дал' не никадъ одужити нећешъ!“
Кадъ се џого смеје по земљици,
Бакрачлиѣ црну земљу сгружу;
Ко гледаше свакъ се купиаше:
Та Богъ ме е крила стеко џого,
Брже стиге црна Арапина,
Ве га стиге, ту г' и оставіо;
Опетъ Арапъ иза гласа виче:
„Подъ тобомъ се седло разложило;
Пукли су ти ибришимъ колаки!“
Види Муіо да е присвара,
Пахъ Арапа ништа не абада,
Нег' утече на дугу мейдану,
Селамъ даде, а съ џогата спаде,
А скочи се лиса џевојка,
Те Турчину кола прихватила,
Па га води, но грини га любви,
Люви млада гриву и копито;
У то доба Арапъ на коблия .

Па дохвати везену шешану ;
Те шешаномъ добро западію ,
Уби , брате , њога Серхатлійна ,
Ђого цыкну , а паде у траву ;
А то гледа Серхатлія Муію ,
Много му е коња жао было ,
Ништа лакше него главу мртву ,
Мысли Муію што ће одъ живота ,
А у туђу земљу запануо ,
Шакъ онъ нейма свога емшеріе .
Кои бы му было у невољи ,
Паде м' на уиъ на юнаке старе ,
На Бошняке старе витезове :
„ Та болъ е погинут' юначки ,
Нег' срамотно живат' на свісту . “
Па дохвати брешу по каншу ,
Свою брешу одъ образа пади ,
'Ге Арапа мужки погодію ,
У повіе међу очи двіе ,
Пукло му е чело на четверо ,
Ни жива га земля не чекала .
Ал' се Муію препануо люто ,
Што учини предъ деветомъ самимъ .
„ Садъ ће мене Царе изгубити ! “
Ал' то Цару много мило было ,
'Ве утече и уби Арапа ,
На му жетну . Хоне и Кадіе ,

Нека суде силу Серхатлія ;
Ал' му добро бѣху одсудил :
Дадоме му ліспу ѣвойку ,
Узь ѣвойку три товара блага ,
А узь благо чотыри робынь ,
Нек га слаже у оцаку своме ,
И даше му суру бедевію ,
И намета хатче бедевійче ;
Па га Царе предасе дозываеть :
„ Шта ѣеши , Муію , да те Царь дарива ? “
Али Цару Муію говорію :
„ Султаны Царе , огріано сумце !
Имао самь седамь ѣсахь блага ,
А седамь самь задужію дуга ,
Заложію куће и баштине ,
Не зову ме сильный Серхатлія ,
Веѣшь ме зову дужный Муіюбаша ;
Све самь , Царе , за ѣога схарчію ,
А сада самь ѣога изгубію ,
Него , Царе , тако ти Курана !
Одужи ме , не тражимь ти друго . “
На то му се Царе насміло :
„ Ево т' , Муію , седамь ѣсахь блага ,
На ти , сынок , те с' одужи дуга ,
А ево ти седамь гоговісхь ,
За юнаштво што си учпнію ;
Юши ти ево на Босни везпрство ,
Безь промѣне за твога живота ,
И ево ти и войске и блага . “
Оде Муію у Босну повосну ,
Здраво доѣ двору біеломе ,
И у двору здраво майку наѣ ,
Па га майка грля и целыва :

„Добро дошо, нос чедо дрино!
Еси ли се, сыне, ухорио?
Еси ли ми здраво путовао?“ —
„Здраво самъ ти, моя мила майко!
Ал' самъ, майко, изгубио Бога.“
Юначки му майка бестыла:
„Здраво, сыне, твоя глава была!
Ты нешъ коня болыъ добавити.“ —
„Ал' самъ, майко, на Босни Везиромъ.“
А кады нѣга майка разумѣла,
Поче свога сына закланяти:
„Пролета ти моя храба была!
Ако ненешъ свакомъ судит' право,
Сиромыху и спромашницы;
Знашь ли, сыно, мы како сѣбъ были?“
Зове Муіо Ходе и Харіе,
Те нмъ праба седамъ вѣсахъ блага:
“На то вама Ходе и Харіе!
Вы велясте никады платит' небу,
И звасте ме дужный Серхатлія,
Ни коня ми подковаг' не шѣсте,
А садъ Муіо на Босни Везиромъ.
А несямъ дужный Серхатлія.“
Они му се, брате, поклоннише,
Поклоннише до землице прие,
Муіо поѣ Босни везироват'.
Оды какъ е Босня постануда,
Ніе такій Везиръ настануо:
Свакъ му Бога за здравыъ молаше,
Спротивня добарь быше Муіо.
И за то га свако благоснилат

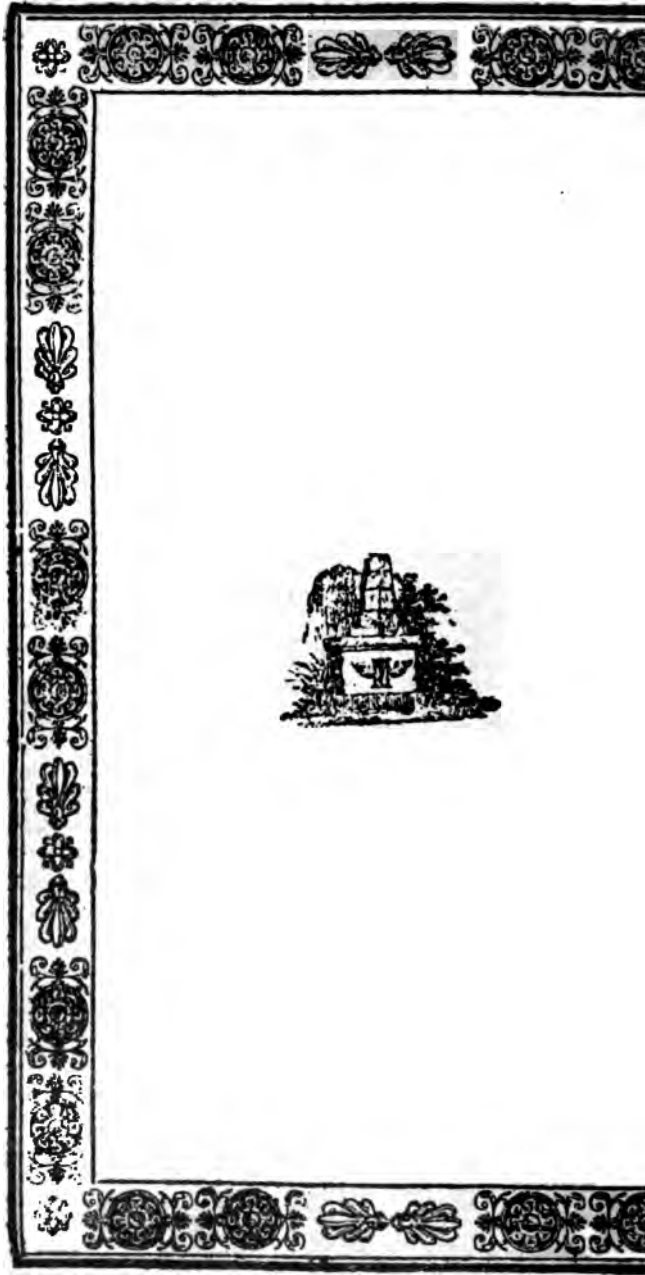
Ово фототипско издање ГРЛИЦЕ, црногор-
ог календара за годину 1838, изашло је на свијет
на иницијативу Научног друштва НР Црне Горе и Матице
српске у Новом Саду

MCMLI

Југоштампа — Београд. Тираж: 500 примјерака

ГРЛИЦА.

КАЛЕНДАР ЦРНОГОРСКИ

за годину

1839.

У ЦРНОЈ ГОРИ.

У Митрополитској књигопечатњи.

ГРЛИЦА.

КАЛЕНДАРЪ ЦРНОГОРСКІЙ

за годину

1839.

издао

Димитрій Милаковичъ,
Секретарь Правителя Црногорскога
и Ордена Св. Владимира 4-гъ степеня
Кавалеръ.

Пета година.

У ЦРНОЙ ГОРИ,

У књигопечатни
Правителя Црногорскога.

1945

1945

1945
1945
1945
1945
1945

1945

*Dis.
Perlatein
10.7.54
89161*

КАЛЕНДАРЪ

34

1 8 3 9

ГОДИНУ

МЛАДЕЖИ ЦРНОГОРСКОЙ

ПОСВЯЩЕНЪ.

1. The first part of the document is a list of names and titles.

2. The second part of the document is a list of names and titles.

3. The third part of the document is a list of names and titles.

СОДРЖАНІЄ

лендарь за годину 1839	Стр. 8.
дословіє сѣдѣшнихъ Владѣтеля у Европи.	20.
Кратко Географическо-Статистическо описаніє Дубровачкогъ окружіл . .	41.
Калло, примѣръ еданъ изъ онихъ времена, кадъ су гоненіа збогъ за- кона была	93.
Стихотворенія:	
А) Србска	122.
Б) Русска	126.

КАЛЕНДАРЪ

за годину

1 8 3 9.

Годниѣ памятодостойны догадаѣя.

Одъ створеня свѣта по рачуну наше

Православне цркве има 7347.

по рачуну Римске цркве 6552.

— — Чифутскоме 5599.

Одъ потопа 5099.

Одъ зиданя куле Вавлонске 4592.

Одъ РОБЕНЯ ХРИСТОВА 1839.

Одъ Ецире или блжаня Мухамедова . . 1217.

Одъ како су се Срби покрестили . . . 985.

Одъ како су се раздѣлиле Цркве (За-
падня и Источна) 787.

Одъ почетка Турскога царства 536.

Одъ како с измышлѣна хартил 466.

Одъ како с измышлѣнъ баруть 456.

Одъ како су Срби изгубили царство
на Косову (15 Юнія 1389) 449.

Одъ како се произнашла печатня . . . 399.

Одъ како су Турци узели Цариградъ и
уништили Грчко царство 386.

ѣ како е одкривена Америка . . .	317.
ѣ почетка Лутеранскогъ закона . . .	322.
ѣ како Митрополити у Црној гори владаю	322.
ѣ како се у Европи духанъ почео садити	247.
ѣ како е Петербургъ сазиданъ . . .	135.
ѣ како е Сераскеръ Ахметъ Паша уда- рао на Црну гору	126.
ѣ како е Думанъ Паша Бупредилъ вой- штию на Црну гору	124.
ѣ како су два Паше Ченгићи с Бе- гомъ Любовићемъ напали на Црну гору	122.
ѣ како е Ченгићъ Беширъ Паша ударао на Црну гору	111.
ѣ како се Русскій Царъ НИКОЛАЙ родіо	43.
ѣ како е Махмутъ-Паша Бушатлія на Крусамъ погинуо	42.
ѣ како су Србљи у Србији подъ Кара-Ђорђеомъ почели противъ, Турака за свободу воевати	34.
ѣ како е Русскій Царъ НИКОЛАЙ на престољъ ступіо	14.

ПАСХАЛІЯ.

Ове я године кругъ сунца	11.
— — — мѣсеца	13.
— — — Пасхално слово.	Д.
Ново лѣто починиъ у недѣлю.	
Месоеѣа има 5 недѣля и 1 данъ, свега дана	36.
Месне покладе быѣе Януаріа	29.
Бѣле — — — Февруаріа	5.
40 мученика быѣе у четвртакъ петене недѣль поста.	
Воскресеніе Марта	26.
Спасовъ данъ Маія	4.
Духови Маія	14.
Недѣля всѣхъ Святыхъ и Петрове покладе Маія	21.
Петрова поста 5 недѣля и 3 дана, т. е. дана	38.
Праздникъ Апостола Петра и Павла у четвртакъ Юніа	29.
Госпоѣиниъ постъ свагда починиъ се 1-га Августа и трае до 15-га тогъ мѣсеца; а Божиѣиниъ постъ починиъ се 15 Ноемвріа и трае до 25-га Декемвріа.	

Мѣсячнѣ четврти.

Новый мѣсець	☉
Праа четвртъ	☽
Пуный мѣсець	☼
Послѣдня четвртъ	☾

Знакъ * звѣздца означава празднике.
 На десной страни стои Римскій календаръ.

І А Н У А Р І Й вмість 31 день.

1 * Овръзаник Господи	13 Царія
2 Сівестра Папы Р.	14 Феликса
3 Малихія и Гордіа	15 Маура
4 Соборъ 70 апостоля	16 Іисуса имя
5 Теоцемпта и Теоны	17 Антонія
6 * Богоявленіе Госпо.	18 Пріски дѣв.
7 Іоанна крестителя	19 Фаб. и Себ.
8 Георгія и Еміліана	20 Агнес. дѣв.
9 Подвукта мученика	21 Вінценція
10 Григор. Епис. Нис.	22 Заручен. М.
11 Феодосія преподоби.	23 Тимоеа
12 Татіаны мученицы	24 Обр. Павла
13 Ермула и Стратона	25 Фердінад.
14 * Саввы Арх. Сербск.	26 Полукарпа
15 Павла Фивейскаго	27 Іоан. Злат.
16 Ап. Петра веригъ.	28 Карол. Вел.
17 Антонія великаго	29 Францішка
18 Аѳанасія и Куріада	30 Аделгунды
19 Макарія Егуптян.	31 Петра Нол.
20 Евѳемія великаго	1 ФЕВР. Ігн. Е.
21 Максима исповѣдн.	2 * СРЪТЕНІЕ
22 Тимоеа и Анастас.	3 Блазіа Епис.
23 Климента Епис. Агк.	4 Вероніки
24 Преп. матер. Ксеніи	5 Агзѳы
25 Григорія Богослова	6 Дороеа
26 Ксенофонта и друж.	7 Ромуада
27 Іоан. Злат. мощ. пр.	8 Іоанна Міа.
28 Еѳрема Суріна.	9 Аполлонія
29 Прен. мщ. Ігнатія	10 Схоластик.
30 * Влак. Іерарховъ	11 Евѳросін.
31 Кура и Іоанна	12 Татіаны

ФЕВРУАРІЙ містить 28 днів.

С.	1	Груфона мученика	13	Чиста Среда	+
Ч.	2	* СРЪТЕНІЕ Господне	14	Валентіа	○
П.	3	Симеона Богопріим.	15	Фаустіна	
С.	4	Ісідора Пілусіотска	16	Іуліанни	
Н.	5	Агаѳи мученицы	17	Сабіна Еп.	
П.	6	Вукѳла Епіс. Смури.	18	Симеон. Еп.	
В.	7	Парѳен. Еп. Лампс.	19	Сосанни	
С.	8	Ѳеод. Страт. и Зах.	20	ЕлеѲѳеріа)
Ч.	9	НікиѲора мученика	21	Елеоноры	
П.	10	Харалампіа мучен.	22	Петр. Каѳ.	
С.	11	Власіа священном.	23	Лазаря	
П.	12	Мелетіа Патр. Ант.	24	Матѳіа Ап.	
П.	13	Мартініан. и Сум. С.	25	Вікторіна	
В.	14	Ауксентіа препод.	26	Валбурги	
С.	15	Онисіма апостола	27	Леандра	
Ч.	16	Памѳіла мученика	28	Катеріны	○
П.	17	Ѳеодора Турона	1	МАРТЪ. Алѳ.	
С.	18	Льва Папы Римск.	2	Сімплаціа	
Н.	19	Архіппа апостола	3	Кунегунды	
П.	20	Льва Епіс. Катан.	4	Казиміра	
В.	21	Тімофеа преподоб.	5	Егсевіа	
С.	22	Обрътеніе мщ. Еуг.	6	Фридеріка	
Ч.	23	Полукар. Еп. Смі.	7	Ѳом. Акв.	
П.	24	Обр. г.І. Іоан. Крес.	8	Іоанна	С
С.	25	Тарасіа Патр. Кон.	9	Франціш.	
Н.	26	Порѳѳріа Еп. Газ.	10	40 мучси.	
П.	27	Прокопіа Декап.	11	Херакліа	
В.	28	Васіліа Спостника	12	Григоріа	

МАРТЪ мѣсьць 31 день.

1	Егдокія преподобн.	13	Ернеста	
2	Феодота Еп. Кѣрпн.	14	Маѳіады	
3	Евтропіа мученика	15	Хрістофор	○
4	Герасіма преподоб.	16	Бріберга	
5	Конона мученика	17	Гертруды	
6	Свят. 12 мученикѣ	18	Александр	
7	Священом. въ Херс.	19	Іосифа	
8	Феофлакт. Еп. Нік.	20	Кікеты	
9	40 Мучениковѣ	21	Бенедикта	
0	Кодрата и друга его	22	Отона Еп	Д
1	Софроніа Патріарх.	23	Викторіна	
2	Преподоб. Феофана	24	Гавріа. А	
3	Прен. мщ. Нікифора	25	* Благовѣщ	
4	Венедікта преподобн.	26	Емануїла	
5	Агапіа мученика	27	Руперта	
6	Савіа и Папы	28	Гунтрама	
7	Алексіа чел. Божіа	29	Махтіады	
8	Кіриа. Архіеп. Іерл.	30	Регула	☉
9	Хргсанѳа и Даріа	31	* Воскрѣ. Хріс	
0	Во обители с. Саввы	1	АПР. * Воскр. по	
1	Іакова Епископа	2	Фран. Над	
2	Васіліа пресвітера	3	Ріхарда	
3	Нікона преподобнаго	4	Ісідора	
4	Артеміа Еп. Фесс.	5	Винценція	
5	* Благовѣщен. Бѣн.	6	Целестіна	
6	* Воскресен. Хріст.	7	Германна	☾
7	* Воскрес. Пон.	8	Діонсіа	
8	* Воскрес. Втор.	9	Маріа Егг	
9	Марка Еп. и Кірілла	10	Іезекііла	
0	Іоанна Лѣствника	11	Іѳва Папы	
1	Улатіа Епис. Гагр.	12	Іуліа Папы	

А П Р И Л І Й нмвєть 30 днєй

С.	1	Преп. Маріи Еггит.	13	Іустіна	
Н.	2	Преп. Тіта чудотв.	14	Тібурція	○
П.	3	Шикиты исповѣдн.	15	Харісія	
В.	4	Іосиф. и Георг. Мал.	16	Гурибія	
С.	5	Θеодула и Агаѳон.	17	Рудольфа	
Ч.	6	Евѣхія Арх. Кил.	18	Аполлонія	
П.	7	Георгія Еп. Медітіи.	19	Антонін.	
С.	8	Апост. Продіона	20	Сулація	∩
Н.	9	Евѣгхія мученика	21	Анселма	
П.	10	Терент. муч. и др.	22	Рафана	
В.	11	Антон. Еп. Перг. Ас.	23	Адалберта	
С.	12	Васілія Еп. Парійс.	24	Георгія вел.	
Ч.	13	Артемона священн.	25	Марка Егг.	
П.	14	Мартіна Папы Рим.	26	Іезекііа	
С.	15	Аріст. Пуда и Троф.	27	Анастасія	
Н.	16	Агап. Ірины и Хіо	28	Віталіс, М.	⊙
П.	17	Симеона Персідска	29	Петри М.	
В.	18	Іоанна учен. Гр. Дек.	30	Екатерины	
С.	19	Іоана Ветхопеццер.	1	МАІІ. Ф. и Іа.	
Ч.	20	Преп. отца Θεодора	2	Анастасія	
П.	21	Іаннуар. и Алексан.	3	Обрътен. †	
С.	22	Преп. Θεод. Сѣке.	4	Флоріана	
Н.	23	* Георгія великомуч.	5	Готтхард.	
П.	24	Муч. Савы Страт.	6	Іоанна	⊕
В.	25	Евѣгеліста Марка	7	Станислава	
С.	26	Священн. Вас. Е. А.	8	Міхаіла	
Ч.	27	Симеона срод. Госп.	9	* Вознес. Христ.	
П.	28	Іасона и Сосіпатра	10	Іезекііа	
С.	29	Святыхъ 9 мучен.	11	Беатріцы	
П.	30	Іакова брата Іоанна	12	Панкратія	

МАІІІ шість 31 день.

1 Пророка Іереміи	13 Серпатія	○
2 Афанасія Пат. Ал.	14 Хрїстіана	
3 Тимѡеа и Магры	15 Софіи	
4 * Вознесєніє Хрїст.	16 Іоани, Пеп.	
5 Ірини мученицы	17 Убалда	
6 Іова многострадали.	18 Вєнантіа	
7 Акакія мученика	19 * Духови	
8 Іоан. Благ. и Арс.	20 * Духови, поп.	Д
9 Ис. и пр. мц. с. Нік.	21 Констант.	
0 Ап. Сїмона Зилота	22 Єлены	
1 Мокія и Мєвод. Еп.	23 Дєзід. Еп.	
2 Епіфанія и Германа	24 Іоанны	
3 Мученицы Глукерин	25 Урбана	
4 * Сошєст. св. Духа	26 * Прєсп. Тр.	
5 * Духови, поп.д.	27 Іоанна П.	
6 Θεодора освященна	28 Германа	☺
7 Андроника Апост.	29 Максїма	
8 Θεодота мученика	30 * Брананчєво	
9 Сщм. Патрік. Е: Пру.	31 Петронїл.	
0 Муч. Фалалеа	1 Гунїї. Нік.	
1 * Констан. и Єлены	2 Еразма	
2 Васїліска мученика.	3 Клотїлди	
3 Міханїла Еп. Сунад.	4 Квїрїна	
4 Сумєона на дивнѣ.	5 Готтхарла	С
5 III Обр. глав. Пред.	6 Норберта	
6 Карна Апостола	7 Роберта	
7 Слщм. Фєрапонта	8 Медарда	
8 Нікиты. Еп. Халкїд.	9 Пр.и Фе.	
9 Муч. Θεодосїи Дѣвы	10 Маргар.	
0 Пр. Ісаака обит. Дал.	11 Варнав. Ап.	○
1 Ап. Ерїя и Ермеа	12 Олимпїа	

ІУНІЙ мѣсьць 30 дней.

П.	1	Іустіна муч. Філоc.	13	Антоніа Пад.
В.	2	Нікіфора П. Конc.	14	Васіліа.
С.	3	Іукіліана мучен.	15	Біта. ○
Ч.	4	Митрофана Патр.	16	Францішка.
П.	5	Доротеа Еп. Турc.	17	Адолафа.
С.	6	Висаріона чудотв.	18	Марцеліа.
Н.	7	Θеодота Еп. Анг.	19	Гервасіа.
П.	8	Θеодора стратил.	20	Суверіа.
В.	9	Куріліа Архіе. Ал.	21	Алоїзіа.
С.	10	Гімофеа Еп. Прус.	22	Паулін.)
Ч.	11	Вароолом. и Варн.	23	Сідоніа
П.	12	Онуфріа велик.	24	Іоан. Кр.
С.	13	Мученицы Акыл.	25	Проспера.
Н.	14	Елісеа прор. и Мео.	26	Іоан. и Пав.
П.	15	Амоса пр. и К. Даз.	27	Ладислав.
В.	16	Святаго Тухона.	28	Льва Пап.
С.	17	Мануїла и Савела.	29	* Петра и Пат. ☉
Ч.	18	Ісонтіа Мученика.	30	Пагла Вос.
П.	19	Іуды брат. Господ.	1	ІУЛІЙ. Θеод.
С.	20	Меоод. Епис. Пат.	2	Пос. Бог.
Н.	21	Іуліан. Мучен. Тар.	3	Корнеліа.
П.	22	Еусевіа Еп. Самос.	4	Удалріка.
В.	23	Агруппіны мучен.	5	Віхелма.
С.	24	* Рождест. Іоан. Кр.	6	Ісаїи прор
Ч.	25	Хевроніи мучен.	7	Вібада. {
П.	26	Преподоб. Давіда.	8	Киліана.
С.	27	Сампсона страно.	9	Лукреціи.
Н.	28	Куря и Іоанна без.	10	Амалій.
П.	29	* Ап. Петра и Павла.	11	Папа П. Рим.
В.	30	Соборъ 12 апост.	12	Хайрипка

ІУЛІЙ имѣеть 31 день.

С.	1	Космы и Даміана	13	Маргареѡы	
Н.	2	Положеніе ризы Бѣы	14	Боналсита	
П.	3	Вакинѡа мученика	15	Раздѣл. ап.	
В.	4	Андреа Крит. Архіп.	16	Фауста М.	
С.	5	Аѡанасіа Аѡонскаго	17	Алексіа	
Ч.	6	Сісоа Великаго	18	Арнолда	Д
П.	7	Ѳомы иже въ Мален.	19	Арсеніа	
С.	8	Прокопіа великомуч.	20	Прор. Іліи	
Н.	9	Пагкратіа Еп. Тагр.	21	Пр. Даніла	
П.	10	45 муч. въ Ник Ар.	22	М. Магдал.	
В.	11	Еуфиміи мученицы.	23	Ліворіа	
С.	12	Прокла и Іларіа	24	Хрістіны	
Ч.	13	Соборъ арх. Гавр.	25	Іакова ап.	
П.	14	Ахулы апостола	26	Анны	☉
С.	15	Кірукка и Іудітты	27	Панталеон.	
Н.	16	Аѡиногена свящмуч.	28	Інноценція	
П.	17	Маріны великомч.	29	Марѡы	
В.	18	Вакинѡа и Еміліана	30	Абдона	
С.	19	Макріны сестр. в. В.	31	Ігнатіа	
Ч.	20	* Пророка Іліи	1	АѡГ. Ч. В.	
П.	21	Сумеона и Іоанна	2	Порціунк	С
С.	22	Маріи Магдалины	3	Стефана	
Н.	23	Грофіма и Ѳеофіла	4	Домініка	
П.	24	Хрістіны мученицы	5	Маріа Шнее	
В.	25	Успеніе св. Анны	6	Преображ.	
С.	26	Ермолаа священмуч.	7	Кает До.	
Ч.	27	Пантелепмон. вел.	8	Куріака	
П.	28	Прохора и Ніканора	9	Романа	○
С.	29	Каллініка мучен.	10	Лаурентіа	
Н.	30	Сілы и Ангел. Десп.	11	Сосанны	
П.	31	Елдокіна Правед.	12	Клары	

АВГУСТЪ имѣеть 31 день.

В.	1	Пронсхож. чест. †	13	Уполіта	
С.	2	Мощи св. Стефана	14	Егсевіа	
Ч.	3	Ісаакіа и Фауста	15	* Успієн. Богор.	
П.	4	7 Отроковъ во Бѣ.	16	Рохус. и Іс.	
С.	5	Еусугніа мученика	17	Ліберата	»
Н.	6	* Преображен. Христ.	18	Елены Цар.	
П.	7	Домет. и Пулхер. Ц.	19	Лудвіка	
В.	8	Еміліана Еп. Квзіч.	20	* Стефан. Кр.	
С.	9	Матеіа апостола	21	Іоанни	
Ч.	10	Лаурентіа архідіак.	22	Тимоѳеа	
П.	11	Еупла муч. и діак.	23	Філіппа	
С.	12	Фотіа и Анікиты	24	Варѳолом.	☺
Н.	13	Максіма исповѣди.	25	Лудовіка	
П.	14	Міхеа пророка	26	Самуїла	
В.	15	* Успієнєв Богородиц.	27	Іосифа	
С.	16	Святаго убруса	28	Агустіна	
Ч.	17	Мурона мученика	29	Уск. Іоан.	
П.	18	Флора и Лаура муч.	30	Розы	
С.	19	Андреа Стратилата	31	Раймунда	☾
Н.	20	Самуїла пророка	1	СЕПТ. Егід.	
П.	21	Ѡаддеа апостола	2	Іодока	
В.	22	Агаѳонька мучен	3	Мансгета	
С.	23	Луппа мученика	4	Розаліи	
Ч.	24	Еггеха священмуч.	5	Вікторіна	
П.	25	Варѳол. ап. и Тіта	9	Захаріи	
С.	26	Адріана и Наталіи	7	Регіны	○
Н.	27	Преподоби. Пімена	8	* Рожд. Бог.	
П.	28	Пр. Моисеа Муріна	9	Горговіа	
В.	29	* Ускнов. Іоан. Кр.	10	Шіколаа	
С.	30	Алекс. и Іоан. Па.	11	Еміліа	
Ч.	31	Чест. полса Богор.	12	Говіи	

СЕНТЕМВРІЙ маєть 30 днів

П.	1	Симеона и Марѣи	13	Маврікія
С.	2	Маманта мученика	14	Воздвиж. †
Н.	3	Анеіма и Θεоктіста	15	Нікодіма
П.	4	Вавулы Еп. и Моус.	16	Евѣміи
В.	5	Захаріи пр. и Еліс.	17	Ламберта
С.	6	Евдоксія мученика	18	Θомы ап.
Ч.	7	Созонта мученика	19	Конст.
П.	8	* Родѣст. Богор. и Петра Мит. Черногор.	20	Еустаѣ.
С.	9	Іоакіма и Анны	21	Мат. ап.
Н.	10	Минодоры и Митр.	22	Маврік.
П.	11	Преподоб. Θεодоры	23	Θеклы
В.	12	Аутонома священн.	24	Герарда
С.	13	Кориндіа сотника	25	Класофы
Ч.	14	* Воздвижн. чист. †	26	Купріана
П.	15	Нікиты великомуч.	27	Космы
С.	16	Евѣміи великомуч.	28	Венцес. Кр.
Н.	17	Софіи и чадъ ея	29	Міхаила
П.	18	Евменія Еп. Гортв.	30	Героніма
В.	19	Трофіма и Савватія	1	ОКТ. Реміг.
С.	20	Еустаѣія великомуч.	2	Леодегарда
Ч.	21	Кодрата апостола	3	Кандіда
П.	22	Фоки и прор. Іоны	4	Франц. Сер.
С.	23	Зачатіе Іоанна Крес.	5	Плаціда
Н.	24	Θекл. и Сум. К. Серб.	6	Бруна
П.	25	Препод. Евѣросгніи	7	Розіны
В.	26	Престав. Еваг. Іоан.	8	Брігіт.
С.	27	Каллістрата муч.	9	Діонусія
Ч.	28	Препод. Харітона	10	Фран. Бор.
П.	29	Преподоб. Куріака	11	Еміліана
С.	30	Григорія въ Арменіи	12	Махсіміа.

О К Т О М Б Р І Й п'ять 31 день.

Н.	1	Шокровъ Богородицы	13	Коломанна
П.	2	Кипріана и Іустины	14	Каліста
В.	3	Діонсїа Ареопаг.	15	Ферезїи
С.	4	Іероѡ. и Стеф. Щил.	16	Гаала
Ч.	5	Харїтїны мученицы	17	Хедвіи
П.	6	Ѳомы апостола	18	Луки Евгг.
С.	7	Сергіа и Вакха	19	Фердінанд.
Н.	8	Преподобн. Пелагіи	20	Фелїціана
П.	9	Іак. Ап. и Стеф. Д.	21	Урзулы
В.	10	Евѡмпїа мученика	22	Кордулы
С.	11	Фїліппа апостола	23	Северїана
Ч.	12	Прова, Тараха муч.	24	Рафанѡ
П.	13	Карпа и Папкы	25	Кріспїна
С.	14	* Препод. Параскевы	26	Димитріа
Н.	15	Евѡкмїа и Лукїана	27	Савїны
П.	16	Логгіна мученика	28	Сем. и Іуд.
В.	17	Осїи пророка	29	Киновіа
С.	18	Евѡггелїста Луки	30	Клаудїа
Ч.	19	Іоїа пророка	31	Вологанг.
П.	20	Артемїа великомуч.	1	НОЕМ. * Вс. С
С.	21	Іларїона преподоб.	2	Всѣхъ душ.
Н.	22	Аверкіа Епис. Іеран.	3	Ўуберта
П.	23	Іакова брата Госп.	4	Карола Бор.
В.	24	Арсѡы мученика	5	Емерїка
С.	25	Маркіана и Мартїр.	6	Леонарда
Ч.	26	* Димитріа великом.	7	Енгелберт.
П.	27	Нестора мученика	8	Готтѡрїд.
С.	28	Тер. и Арсен. Арх.	9	Ѳеодора
П.	29	Анастасїи мученицы	10	Грїфона
П.	30	Зїнов. и Милут. К.	11	Март. Еп.
В.	31	Стѡдѡа и Амалїа	12	Елїдіана

НОЕМВРІЙ місяць 30 днів.

С.	1	Космы и Даміана	13	Станислав.	
Ч.	2	Акіндіна и Пигасія	14	Авраама)
Н.	3	Акепсімы и Іосифа	15	Леополда	
С.	4	Прп. Іоаннікіа вел.	16	Едмунда	
Н.	5	Галактіона и Епіс.	17	Григоріа	
П.	6	Папа архієп. Кно.	18	Евгенія	
В.	7	33 Мучен. въ Мел.	19	Елісаветы	
С.	8	* Михаїла Архієп.	20	Фелікса	
Ч.	9	Онисефора и Порф.	21	Вход. Бог.	☉
П.	10	Ераста и Олѣмна	22	Цецілія	
С.	11	Мины, и Стеф. Деч.	23	Климента	
Н.	12	Іоанна милостиваго	24	Іоанна Злат.	
П.	13	Іоанна Златоуста	25	Екатерины	
В.	14	Філіппа ап. и Покл.	26	Конрада	
С.	15	Гурія, постъ р. Хр.	27	Віргіліа	☾
Ч.	16	Матѣеа Евангеліста	28	Состена	
П.	17	Григоріа Епископа	29	Сатурна	
С.	18	Платона и Романа	30	Андр. Апт.	
Н.	19	Авдіа пророка	1	ДЕК. Еліг.	
П.	20	Григоріа Деканол.	2	Бібіяны	
В.	21	* Входъ Богородицы.	3	Франц. Кс.	
С.	22	Філимона апостола	4	Варвары	
Ч.	23	Амфілох. Еп. Іконій.	5	Саввы	
П.	24	Екатерины великы.	6	Ніколаа	○
С.	25	Климента Паны Р.	7	Амвросіа	
Н.	26	Преподоби. Алгніа	8	* Зам. Богор.	
П.	27	Іакова Персянина	9	Леокадіа	
В.	28	Стефана новаго	10	Іудіеы	
С.	29	Парамона мученика	11	Дамаса	
Ч.	30	Андреа первоизнанна	12	Аделхайд.	

ДЕКЕМВРІЙ имѣть 31 день.

П.	1	Шаума пророка	13	Луція)
С.	2	Аввакума и Уроша	14	Нікасія	
П.	3	Софонія пророка	15	Валеріб	
П.	4	Варлары великомуч.	16	Албіна	
В.	5	Саввы ослѣпленнаго	17	Лазаря	
С.	6	* Свѣтаго Николаа	18	Граніана	
Ч.	7	Амвросія Епис. Мед.	19	Нелесія	
П.	8	Преподоб. Патапіа	20	Феофіла	⊙
С.	9	Зачатіе Богородицы	21	Фомы ап.	
Н.	10	Ермогена и Іоан. Д.	22	Зенона	
П.	11	Даніила стошника	23	Вікторіи	
В.	12	Спирідона Еп. Трим.	24	Адама Егъ	
С.	13	Евстрат. и Агксен.	25	* Рожд. Хрис.	
Ч.	14	Фурса, Левкіа и Філ.	26	* Стефана	
П.	15	Елѣвѣрія священн.	27	Іоан. Евагг.	(
С.	16	Аггеа пророка	28	Нев. млад.	
Н.	17	Даніила пророка	29	Фомы Еп.	
П.	18	Севаст. муч. и Іудіа.	30	Давіда	
В.	19	Воніфатія мученика	31	Скѣпестра	
С.	20	Ігнатія Богоносца	1	ІАН. * Ново Л.	
Ч.	21	Іуліаніи мученицы	2	Макарія	
П.	22	Анастасіи великомуч.	3	Геновевы	
С.	23	10 мучен. въ Критѣ	4	Тита	0
Н.	24	Евгеніи мученицы	5	Телесфора	
П.	25	* Рождество Христово	6	* III. Краля	
В.	26	* Соборъ Богородицы	7	Валентіна	
С.	27	* Стефана Архідиакона	8	Северіна	
Ч.	28	Дву тму мученикъ	9	Іуліанны	
П.	29	14 тысячъ младенц.	10	Патла нус.	
С.	30	Ангсіи мученицы.	11	Феодосі	
Н.	31	Преподоб. Меланіи	12	Ернеста)

КАЛЕНДАРСКО НАГАБАЊЕ

о години 1839.

Ове године влада планета Сунце, кое добро помаже растѣнію, зато надати се да ће добро родити пшеница и кукурузъ. Маслина быће у изобиљу. Ослонимо дакле нашу надежду на Бога, молећи Га да уклони одъ насъ сваку несрећу. — Марва ће неколико страдати одъ болести, а насъ ће Небо одъ нѣ сачувати. — Ствари свѣтске довести ће се у добаръ редъ са согласіемъ велики Владѣтеля; истина да ће опетъ букнути пойна у Краљѣвству неколико узнемиреномъ прошасты година. — Созаклетія быће, као што ће се догодити и лки пожара, кои ће проузроковати много штете. — Одъ супружескогъ трактата у Краљѣвскомъ дому Европа ће имати велику файдѣ. — Догоди ће се премѣне ч Министерству

но разпнма Кралѣвинама, и ове претѣне быѣ почетакъ общаго мира, кон тако силно желе снн паметни народи.

О Зимѣ.

Зима е юлтъ 1838 године 10-га Декемвриа настала, кадъ е сунце у знакъ небеснога лрца ушло, и постао данъ найкраи, а ноѣ найдужа, и траяѣ до 9-га Марта ове године. — Зима ѣе съ почетка быти блага, ал' и промѣнлива; а при краю быѣ яка съ многимъ снѣгомъ. — Болестій, особито у почетку, быѣ доста. — Нскъ се добро пазе дѣца и стара челядъ. — Разна банкротства упропасти ѣе и довести до отчаянїя многе фамиліе.

О Пролѣту.

Пролѣте почеѣе 9-га Марта, кадъ сунце уѣе у знакъ небеснога овна, и првый путъ ове године данъ и ноѣ уедначи. — Оно ѣе быти изнайпре хладно сбогъ якн мразова и вѣтрова, а око половине показаѣ се прїятно у свой своіой красоти. — Протислїй, бѣснїла и наирасны смертїй не ѣе недостаати, а Богъ бы дао да тогъ не буде. — Што се тиче свѣтски стварїй, чуѣе се за неслоге измеѣу Владѣтелея, но брзо ѣе се опетъ слѣби.

Лето почне 9-га Маја, кадъ сунце дође у знакъ небеснога рака, и постане данъ најдужи а ноћъ најкраћа. Оно ће бити яко вруће око половине; дуваће кадкадъ яки вѣтрови; чуће се зематресенія и быће града, кои да Богъ удали одъ насъ. — Запиће грозница по челяди а быће и граболаъ. — Случиће се и несретниѣ догађаја. — Скупљаће се Министри на Конгресе, и путоваће неки Владѣтели.

О Е с е н и.

Есенъ почињ се 11-га Септемвриа, кадъ сунце присе у знакъ небесны мѣрила (терезія), и другій путъ оне године данъ и ноћъ уедначи се. — Есенъ у почетку быће пријатна, па ће постъ почети магле и кишице падати, кое ће трајати много дана. — Быће у почетку доста болестій; зато нека сваки држи умѣреность у студију шћу, и нека се честно плаза, да не упреди Бога, одъ Коега зависи и нашъ животъ и наша срећа. — Прилика е да ће се закљочити договори међу Владѣтелима, одъ коега ће Европа оскити велику ползу особито у трговини.

О МЪСЕЧНЫМА МЪНАМА.

ЯНУАРИЙ.

Новый мѣсець указаѣ се 3-га у 3 сах. 59 м. по п. — Цѣла четверть хладна са снѣгомъ.

Прва четверть быѣ 10-га у 0 сах. 23 м. по п. — Студъ и меѣва.

Пунъ мѣсець появиѣ се 17-га у 4 сах. 45 м. по п. — Спочетка киша па послѣ якій студъ.

Послѣдня четверть настаѣ 25-га у 7 сах. 46 м. по п. — Време ведро и яко хладно.

ФЕВРУАРИЙ.

Обиопиѣ се мѣсець 2-га у 4 сах. 51 м. пре п. — Изнайпре ведро, па послѣ снѣгъ и вѣтаръ.

Прва четверть почеѣ 8-га у 8 сах. 55 м. по п. — Найпре магла, послѣ киша, па хладно време.

Испуниѣ се мѣсець 16-га у 9 сах. 41 м. пре п. — Облачно и исповольно време.

Послѣдня четверть настаѣ 24-га у 2 сах. 37 м. по п. — Промѣнливо и вѣтровито време.

М а р т њ .

Новъ мѣсець настаѣе 5-га у 3 сах. 18 м. по н. — Време нееднако: часъ сивгъ, часъ вѣгаръ, часъ оиетъ сивгъ па кишѧ.

Прва четвртъ быѣе 10-га у 6 сах. 34 м. пре н. — Найпре смутно време, па послѣ ведрѧна.

Испуниѣе се мѣсець 18-га у 3 сах. 24 м. пре н. — Сухо и хладно време.

Послѣднѧ четвртъ почеѣе 26-га у 5 сах. 38 м. пре н. — Непостояно време: найпре кишѧ па послѣ якѧ вѣгаръ.

А п р и л ѧ ѧ

Новъ мѣсець появиѣе се 2-га у 0 сах. 25 м. пре н. — Ведро и благо време, потомъ кишѧ.

Прва четвртъ настаѣе 8-га у 5 сах. 59 м. по н. — Найпре смутно и кишовито време, а на краю прѧтно.

Шуиъ мѣсець показаѣе се 16-га у 8 сах. 26 м. по н. — Кишовито съ якииъ вѣтровѧма време.

Послѣднѧ четвртъ быѣе 24-га у 4 сах. 48 м. по н. — Непрѧтно време съ кишомъ.

Май

Новъ мѣсець настаѣ 1-га у 8 сах. 15 м. пре п. — Спочетка непостояно време, потомъ ведро и почиъ топліе бивати.

Прва четвртъ настаѣ 8-га у 7 сах. 52 м. пре п. — Приятно топло време.

Пунъ мѣсець появиће се 16-га у 11 сах. 51 м. пре п. — Найпре дъно, на послѣ саунто време.

Послѣдня четвртъ настаѣ 24-га у 0 сах. 42 м. пре п. — Упочетку ведро и топло време, на послѣ облачно съ грмавиномъ.

Обновиће се мѣсець 30-га у 3 сах. 47 м. по п. — Найпре дъна киша, а при краю ведро време.

Юни

Прва четвртъ настаѣ 6-га у 11 сах. 6 м. по п. — Спочетка вруће, а послѣ кишовито време.

Пунъ мѣсець быће 15-га у 1 сах. 5 м. пре по. — У почетку кишница, на затимъ ведро и топло време.

Послѣдня четвртъ 22-га у 6 сах. 46 м. пре п. — Кишовито време.

Новъ мѣсець изићиће 28-га у 0 сах. 6 м. по н. — Најпре време киповито, па онда лѣни дани.

Јули

Прва четвртъ настае 6-га у 1 сах. 7 м. по н. — Цѣле четврти врућина.

Пунъ мѣсець биће 11-га у 0 сах. 31 м. по н. — Велика врућина съ грмљавиномъ.

Последна четвртъ почињ 21-га у 10 сах. 54 м. пре н. — Најпре облачно, послѣ вѣтаръ па онда киша.

Обновиће се мѣсець 28-га у 10 сах. 21 м. пре н. — Спочетка непријатно, а послѣ ведро време.

Августъ.

Прва четвртъ почеће 5-га у 9 сах. 43 м. пре н. — У почетку лка врућина, а на крају вѣтрићи.

Испињиће се мѣсець 12-га у 10 сах. 43 м. по н. — Лѣни дани а ноћи запарне.

Последна четвртъ биће 19-га у 3 сах. 53 м. по н. — Кишљиво време.

Новъ мѣсець настаће 26-га у 11 сах. 26 м. по н. — Време као и у прошастој четврти.

СЕНТЕМВРЪЙ

Прва четвртъ бѣше 4-га у 5 сах. 6 м. пре п. — Пеностояно време.

Пунъ мѣсець настаѣ 11 га у 8 сах. 15 м. пре п. — Прїятни дани, а похладне ноѣи.

Последна четвртъ бѣше 17-га у 10 сах. 19 м. по п. — Найпре ведрина, на послѣ магла и киша.

Новъ мѣсець настаѣ 25-га у 5 сах. 19 м. по п. — Упочетку магла и киша, на онѣ хладни вѣтрови.

ОКТОМВРЪЙ.

Прва четвртъ настаѣ 5-га у 7 сах. 30 м. по п. — Време чисто.

Испунише се мѣсець 10-га у 5 сах. 37 м. по п. — Пеностояно време: часъ киша, часъ вѣтрови, часъ онетъ киша.

Последна четвртъ бѣше 17-га у 9 сах. 5 м. пре п. — Ова четвртъ бѣше напикъ на прошасту.

Обновише се мѣсець 25-га у 9 сах. 17 м. пре п. — И ова четвртъ бѣше као и прошаста.

Ноемврий.

Прва четвртъ настаѣ 2-га у 10 сах. 18 м. пре н. — Найпре прилично време, па по-сѣ ики вѣтаръ.

Пунъ мѣсець быѣ 9-га у 3 сах. 18 м. пре н. — Неностолно време.

Послѣднѣ четвртъ настаѣ 15-га у 11 сах. 31 м. по н. — Смутно време а поѣу мразови.

Обновиѣ се мѣсець 24-га у 4 сах. 6 м. пре н. — Починѣ стезати зима и снѣгъ падати.

Декемврий.

Прва четвртъ починѣ 1-га у 10 сах. 54 м. по н. — Суровъ воздухъ и икъ мразъ.

Пунъ мѣсець быѣ 8-га у 1 сах. 50 м. по н. — Хладно време съ вѣлициомъ.

Послѣднѣ четвртъ почеѣ 15-га у 5 сах. 54 м. по н. — Ведро време и студено.

Новъ мѣсець почеѣ 25-га у 11 сах. 25 м. по н. — Студно време.

Прва четвртъ настаѣ 31-га у 6 сах. 16 м. пре н. — Време однеѣ хладно са снѣгомъ.

О ПОМРАЧЕНИЯХ.

Оне годие догодиће се два помраченія сунца, а мѣсець неће се помрачити.

Прво помраченіе сунца догодиће се 5 Марта. Почетакъ быће у 4 сах. 17 м. по н., а свршетакъ у 5 сах. 53 м. Оно ће се видети у некой части Европе, сѣверне Америке, юго-западной части Азіе и у южной Америки.

Друго помраченіе сунца догодиће се 26 Августа, и почете њ 8 сах. 31 м. по н., а свршиће се у 2 сах. 29 м. пре п. Оно ће се видети само на великомъ Океану и у одной части западнѣ Америке.

РОДОСЛОВІЄ

РОССІЙСКОГО ИМПЕРАТОРСКОГО ДОМА.

(Православне Вѣре.)

НИКОЛАЙ (ПАВЛОВИЧЪ) I., Императоръ и Самодержецъ Всероссійскій, родивъ въ 1796 годѣ 25 Юнія, вступилъ на престолъ 1825 год. 19 Ноемвриа. — Обывае у С.-Петербургу.

Сопруга

АЛЕКСАНДРА ФЕОДОРОВНА, Императрица, кнѣзя Прусскаго, рождена въ 1798 год. 1 Юлія, вступила у бракъ 1817 год. 1 Юлія.

СЫНОВИ Н. В. ИМПЕРАТОРА.

1. **АЛЕКСАНДРЪ НИКОЛАЕВИЧЪ**, Наслѣдникъ Цесаревичъ и Великій Князь, родіо се 1818 год. 17 Априлія.

2. **Константинъ Николаевичъ**, Великій Князь, родіо се 1827 год. 9 Сентября.

3. **Николай Николаевичъ**, Великій Князь, родіо се 27 Юлія 1831 год.

4. **Михаилъ Николаевичъ**, Великій Князь, родіо се 13 Октомврія 1832 год.

БРАТЬ Н. В. ИМПЕРАТОРА.

Михаилъ Павловичъ, Великій Князь, родіо се 1798 год. 28 Январія.

СУПРУГА НЪТОВА.

Елена Павловна, Велика Княгиня жъи одъ брата Краля Вуртембергскаго, рођена 1806 год. 28 Декамврія, а ступила у бракъ 7 Феврарія 1824 год.

КЪЕРИ Н. В. ИМПЕРАТОРА.

1. **МАРІЯ НИКОЛАЕВНА**, Велика Княгиня, рођена 1819 год. 6 Августа

2. **Ольга Николаевна, Велика княгиня, рођена 1822 год. 30 Августа.**

3. **Александра Николаевна, Велика Княгиня, рођена 1825 год. 12 Юниа.**

Кћери В. К. Михаила Павловича.

1. **Марія Михайловна, Велика Княгиня, рођена 1825 год. 25 Февруариа.**

2. **Елисавета Михайловна, Велика Княгиня, рођена 1826 год. 14 Маиа.**

3. **Екатерина Михайловна, Велика Княгиня, рођена 1827 год. 16 Августа.**

Сестре Н. В. Императора.

1. **Марія Павловна, Велика Княгиня, рођена 1786 год. Февр., а ступила у бракъ съ Н. Кралѣвскимъ Высочествомъ Великимъ Херцегомъ Саксенъ-Веймарскимъ, Карломъ Фридрихомъ 22 Юлиа 1804 год.**

2. **Анна Павловна, Велика Княгиня, рођена 1795 год. 7 Януар., а ступила у бракъ съ Н. Кралѣвскимъ Высочествомъ Наслѣдственнымъ Принцемъ Нидерландскимъ Вилхелмомъ 9 Февр. 1818 год.**

ОСТАЛИ ВЛАДЫТЕЛЬНИ ДОМОВИ

ЕВРОПЕЙСКИ.

А У С Т Р И Я.

(Римо-Католическе Вѣре.)

Фердинандъ I, Императоръ Австрійскій, Кралеъ Мадарскій и проч., рођенъ 7 Апрѣля 1793 год., а ступио на престолъ 18 Февруаря 1835 године — Обытава у Бечу.

Т У Р С К А

(Мухамеданскогъ Закона)

Султанъ Махмудъ II, Турскій Царь, рођенъ 8 Юлія 1783, а ступио на престолъ 16 Юлія 1808 године — Сѣди у Цариграду

В Е Л И К А Б Р И Т А Н І Я.

(Реформатскогъ Закона.)

Александрина Викторія I, Краляца Енглезка и Хановеранска, рођена 12 Маія 1819 год., а наслѣдила престолъ одъ своего стрпца Вилхелма IV. 8 Юлія 1837 год. — Жива у Лондону.

Ф Р А Н Ц У З С К А

(Католическогъ Закона.)

Луиовиъ Филиппъ I, Кралеъ Фран-

зскій, рођенъ 24 Септемврія 1773 год., а
упіо на престоль 28 Юлія 1830 годисе. —
ди в Паризу.

П Р А И З С К А.

(Реформатскогъ Закона)

Фридрихъ Вилхелмъ III Краль-
райзскій, рођенъ 22 Юлія 1770 год., а влада
ь 4 Носмарія 1797 год. — Обытавъ в Берлину

И П А Н І Я.

(Католическогъ Закона.)

Изабелла II. Кральница Шпаньска, ро-
ма 30 Септемврія 1830 год., влада подъ на-
ьстничествомъ свое матере Христини оль
Септемврія 1833 год — Жииву в Мадриду

ШВЕДСКА и НОРВЕГІЯ.

(Лутеранскогъ Закона.)

Карлъ XV. (Дольниъ), Краль Шведскій
Норвегскій, рођ. 14 Январія 1764 год., а
упіо на престоль 24 Январія 1818 год. —
вдъ у Штокгольму

Д А Н І Я

(Лутеранскогъ Закона)

Фридрихъ VI., Краль Данскій, рођ. 16

Януарія 1768 год., а ступію на престола 1
Марта 1808 год. — Сѣди у Копенхагену.

П О Р Т У Г А Л І Я.

(Католическогъ Закона.)

МАРІЯ II., да ГЛОРИА, Краљица Пор-
тугалска, рођ. 23 Марта 1819 год., а влада
одъ 12 Септ. 1834 год. — Обывава у Лисса-
бонн.

С А Р Д И Н І Я.

(Католическогъ Закона.)

КАРЛЪ АЛБЕРТЪ, Краљ Сардинскій,
рођ. 20 Септ. 1798 год., влада одъ 15 Апри-
ля 1831 год. — Живи у Турину.

НЕАПОЛИТАНСКА И СИЦИЛІЯ.

(Католическогъ Закона.)

ФЕРДИНАНДЪ II., Краљ Неаполитанскій,
рођ. 31 Дек. 1809 год., а ступію на престола
27 Окт. 1830 год. — Сѣди у Неаполю.

Б А В А Р І Я.

(Католическогъ Закона.)

ЛУДВИГЪ КАРАЛЪ АВГУСТЪ, Краљ Ба-

варскій, рођ. 13. Августа 1786, а влада одъ
1 Октомврія 1825 год. — Обитава у Мнихену.

ВЫРТЕМБЕРГСКА.

(Лутеранскогъ Закона.)

Фридрихъ Вилхелмъ II., Краљ Выр-
тембергскій, рођ. 15 Септ. 1781 год., а ступіо
на престољ 18 Октомврія 1816 год. — Живн
у Штутгарду.

САКСОНИЯ.

(Католическогъ Закона.)

Фридрихъ Августъ, Краљ Саксон-
скій, рођ. 6 Маія 1797 год., а ступіо на пре-
стољ 25 Маія 1836 год. — Сѣди у Дрездн.

ХОЛЛАНДІЯ.

(Реформатскогъ Закона.)

Вилхелмъ I. Фридрихъ, Краљ Хол-
ландскій, рођ. 12 Августа 1772 год., а влада
одъ 3 Марта 1815 год. — Обитава у Хаагу.

БЕЛГІЯ.

(Реформатскогъ Закона.)

Леополдъ I., Краљ Белгійскій, рођ. 4
Декемрія 1790 год., а влада одъ 9 Юлія 1831
год. — Сѣди у Бриселу.

Г Р Ч К А.

(Католическогъ Закона.)

Отто I., Краль Грчкїѣ, рођ. 20 Маѣ
1815 год., а влада одъ 20 Маѣ 1835 год. —
Обитава у Аѣни.

П А П И Н А Д Р Ж А В А.

(Католическогъ закона.)

Григорїѣ XVI. (пре званъ Мауро Ка-
меллари, у реду 258-й), Папа, рођ. 6 Септ.
1765, а за Папу избранъ 21 Януар. 1831 год.
— Сви у Риму.

I.

КРАТКО ГЕОГРАФИЧЕСКО-СТАТИСТИЧЕСКО ОПИСАНИЕ ДУБРОВАЧКОГЪ ОКРУЖІЯ.

1. ГРАНИЦЕ, ВЪЛНЧИНА И ЧИСЛО ЖИТЕЛЯ.

Дубровачко .. окружіе (чирколо и Рагуза) лежи између Адриатическога залива и Турске (Херцеговине), и између окружія Которскога и Сплѣтскога; но и одъ овы окружія раставя га на тврдой земљи по едно уско парче Турске земль до мора спушташе се. Оно парче између Которскога и Дубровачкога окружія, кое се зове Суторина,

велико е двѣ третине четвороуглие милѣ (*) и има око 500 жителя Христіана и 50 Турака; а оно друго парче између окружія Дубровачкога и Сплѣтскога, кое се зоне Клекъ износи двѣ четвороуглие милѣ, на койма живи до близу 500 Христіана и око 500 Турака. — Дубровчани, желѣши еданпутъ опростити се граниченя съ Венеціанима, кои су свагда завидљивымъ окомъ на нѣи гледали године 1699 у Карловачкомъ миру своевольни уступили су Турцима предречена два парчета земль.

Бывшу республику Дубровачку съ островомъ Дамадинскимъ Корчуломъ, садъ познату подъ именемъ окружія Дубровачкога саставляю:

1. Тврда земля ове бывше республике аристократическе, кое површиє износи 168 четвор. милѣ, на койма живи 27158 душа.

2. Полуостровъ Пельшанць, кога површиє износи 104 четвор. милѣ, и има 5169 душа.

(*) При описанію Дубровачкога окружія разумѣваю се италіанске милѣ, одъ кои 1 сѣ ставляю 1 нѣмачку милю, а 16 четвороуглины италіански милѣ износи 1 четвороуглино нѣмачку милю.

5. Пять населённых острова, кои су тако-
дерь принадлежали истой республики; т. е.
Мальтъ, кои има 40 четвор. миль површїа и
1017 жителя; Шипанъ съ површїемъ 5 четвор.
миля и 850 жителя; Лопудъ, кои има 4
четвор. миль површїа и 450 душа; Колочепъ,
половину маньи одъ Лопуда, съ 325 душа;
и Ластово, коегъ површїе износи 11 чет-
вор. миль, а число жителя 1206. Дакле све
површїе ове бывше республике износило е
531 четвор. миль, на коима садъ живи 36185
жителя, а послѣ войне (године 1806), про-
тивъ Русса и Черногораца, кою су проузроко-
вали Французи, живило е само 31,345 душа. —
Овыма е островима послѣ придоданъ

4. Островъ Корчула, кои, оддвоенъ
одъ праве Далмаціе, садъ принадлежи окру-
жїю Дубровачкомъ, и има 112 четвор. миль
површїа и 6932 жителя, следовательно свега
окружїа Дубровачкога износи површїе 446
четвор. миль, на коима живи 43,117 душа.

Черва, Дубровачкїй Исторїографъ, каже-
да Дубровчани до године 1050 нису имали свое
земль выше него одъ Св. Якова до Дебеле ме-
ђе, т. е. милью и по усве. Остало пакъ по
времену добыли су или на поклонъ, или за
новце.

2. РАЗДѢЛЕНІЕ ЗЕМЛЯВЪ.

Дубровачка республика раздѣлявала се, у призраію политическомъ, на осамъ княжия (графства) и три капетаніе. Княжине су биде: Конавли, Жупа, Слань, Стои, Ластово, Млѣтъ, Шипанъ и Лопудъ; а капетаніе: Цавтатъ, Липина и Пелѣшица. — Свакій владѣтелинь могао е одправляти дужность Кнеза или Капетана.

Саданшъ окружіе Дубровачко дѣли се по числу Претора на петъ преторія, коє се зову: Дубровачка, Цавтатска, Сланска, Пелѣшица и Корчулска. А преторіе раздѣляю се на общества, коє има усве 22.

3. ЗЕМЛЯДѢЛІЕ И ЕСТЕСТВЕННИ ПРОИЗВОДИ.

Тврда земля окружіа Дубровачкога съ полуостровомъ Пелѣшицомъ и петъ населѣны острова здраво е брдовита, савдовательно мало е и способна за обраћиванъ, изузимаюћи жезлину и лозу. Млѣтъ и ако е брдовитъ, ал има и тѣпы равнина и шума, премда не съ високимъ дрветима. Бола е земля на острову Корчули, кои е обраћенъ и покривенъ глѣмама шумама, у коима се сѣку дрва за направлѣнъ брдова. Дрва за оганъ возе се изъ Кор

дуле не само за Дубровникъ и Сплитъ, него се пренесе чакъ у Задаръ, Якинъ и Млетке.

Оснѣ Корчуле земля с по већој части брдовито каменита, вршана и нейма наше; мѣдователно глаго се може рећи о земљедѣлѣ, а јошть мањ о скотоводству. Производи вежть нису кадри пропитанати 13,000 жителя, кои обрађую текъ осму часть цѣлаго површїя.

Кадъ лоза у средню руку роди, може се рачунати вина на 70,000 барила, но и одъ ѣга се три четвртине потроши у мѣсту. Дубровачка Малва сїя на гласу е.

Родъ уля (зейтина) рачуна се у средню 5,000 барила, одъ кои само 2,000 продаю се изванъ окружїя. Одъ све Далмаціе найбільъ е уля Дубровачко.

Жита не може се више родити, него колико е народу доста за 3-4 мѣсеца, а остало добавля се изъ Црнога мора и изъ Италие. Меса, масла, сыра едва може бити колико треба жителяма за 3-4 мѣсеца; а што недостае, то се купуе понайвише изъ Херцеговине.

Да има воћа и доста и лѣна, то показуе и само мѣстоположеніе Дубровачкогъ окружїя у півтомој южной приморској клими. Доста да напоменемо да се подъ ведрымъ небомъ мађаю Индійске смокве, иранце и

лизунови, и да цвѣта, према не раја, пазма (финсково дрво).

Рыбе лови се у изобилію, као што е напр. ципо (скакавица), докарда, палампа, зубатацъ, бранцынъ, тригди, листъ, сардела, оботница, сипа, одиганъ, истогъ (ракъ морскій) и т. д.

Вредно е споменути да се налази дивњи паса, кои су се припитомили на острову Шипану, Корчули и Маѣту и на полуострову Пелѣшцу.

3. Трговина и мореплавање.

Одъ почетка XIV па готово до свршетка XVII столѣтја Дубровникъ е водио јку трговину, која е у XV столѣтјю у најбољемъ цвѣту била. У ово време Дубровачки трговци имали су своје факторіе у свима главнима градовима Србіе, Молдавіе и Валахіе. Кадъ су Венецијани и Геновези, несправностју Турака, морали оставити свои поселенја у Сирји и Египту, онда су Дубровчани и тамо основали разне факторіе.

За време Бурја Бранковића Србскога Деспота Дубровчани су били одъ њѣга закупили Сребрничке и Новобрдске рудокониѣ злата и

сребра, и онъ ништа не марио што други изъ његове земљи вуку небројно благо.

Еспапи, коима су Дубровчани трговали, нису били многостручни, али су били важни. Коже говеђе, бивољске, лисичје, во-сакъ, вуна и свакојке свилене и чошне матерје, то су били готово једини еспапи, коима су у тимъ земљама трговали. Трговати златомъ и сребромъ прекинуто е са свимъ одъ како су Турци станили се у Србији.

Садашња трговина, која се готово сва налази у рукама Србама православнога исповѣданја, доста е прилична, премда се држи готово само съ Босномъ и Херцеговиномъ, одъ куда долазе обично они еспапи: коже (говеђе, овчје, лисичје, куничје), во-сакъ, вуна и гвозђе, и шило се сви у Трестъ, Венецију или Јакинъ; а изъ овогъ града, особито изъ првога довози се кахва, шећеръ, пириначъ, сапунъ, олово, стакло, папиръ, чоха, памукъ и свакојке друге мануфактуре. И одъ ови еспапа по највећа часть продази у Босну и Херцеговину.

Највећу фајду имаали су Дубровчани одъ мореплаванја, а њена е цель била најамъ (наво), кои с толико много износио, да е већа часть

жителѣ, и пре и у новиѣ времена богато живѣла. При свршетку XV столѣтїа, кадъ е у Дубровнику съ предградїама уедно 40,000 душа живѣло, тристотине Дубровачки бродова бродило е по мору, а 7 милліона цекїна лежало е у Дубровачкоѣ казни, којоѣ су по едици жителѣи при смрти своѣѣ остављали на стотине хиљада. Найрадїе су Дубровчани давали своѣ бродове у наїамъ Шпаньолїа, ерѣ су имъ оваѣ найболѣ плаћали. Одъ 40 велики нїовы бродова, коє е 1581 годїне Филиппъ II био наїамїо да завлада Португалїомъ, већа часть пропала е одъ бурѣ у пристанищу Лисабонскомъ. Одъ 1584 до 1634 годїне назазило се у Шпаньскоѣ служби 300 приватни бродова Дубровачки, одъ кои 178 пропало е едино за другимъ, а особито кадъ е потученъ непобѣдимый Флотъ.

Послѣ великога землѣтресенїа (1667 годїне), трговина по суху прекїне се са свѣмъ, а одъ бродова остане само неколико трабакула, кои за по вѣка и выше пису извпривали изъ Адриатическога мора.

Ожививши по времену опетѣ трговина насуху, Дубровчани стану направљати велике бродове, кои су се особито умножили, кадъ су Енглези и Шпаньоли спогъ Гибралтара ратъ

водити. Непрестане войне између Француза и Енглеза, јоштъ су болъ подпомогле Дубровачко мореплаваніе, еръ њиовъ барякъ, као неутралный, спакъ е тражіо и почитовао.

Мала држава Дубровачка при концу своѣга паденія имала е 360 велики бродова, кои су пропитавали 4,000 помораца; а по одлазку Француза текъ што е остало 10 бродова.

Съ уништеженіемъ мореплаванія, уништено е и благостояніе жителя, и многе фамиліе пале су изъ најболтъга цвѣтајућега станя у највѣщу неволю. Туга човѣка обузила кадъ помысли да многи вѣшти стари поморци, на мѣсто да у старости уживаю, претривши и надвладавши тисућу буря, данаск еу выне угнѣчени сиромаштвомъ неволиг теретомъ година. Садъ опетъ народъ почиъ залѣчивати своѣ старе ране, особито средия класса напредуе. — Вѣкъ 1828 године Дубровчани су имали 44 велика брода, 50 средия и 87 малы. Овдѣ се спомниъ само о числу оии бродова, кои су добили патенте преко Далматинскога управленія, не рачунаюћи оне друге, кои су испутили Царске патенте преко управленія Трестанскогъ и Венеціанскогъ. Изъ овога се може заключити лако, како брзо напредуе благостояніе народа, кадъ се налази подъ бла-

гоутробнымъ Монархомъ, кои се отечески стара
о своимъ вѣрноподданнымъ.

4. **МАНУФАКТУРЕ, ЗАНАТИ И ПРОМЫ-
ШЛЕННОСТЬ (ИНДУСТРІЯ).**

У XV, XVI и XVII вѣку, пре великога
землѣтресенія, Дубровачка республика имала
е разне фабрикe. 1490 године Петаръ дн Пан-
телла Флорентинаць увео е занатъ како тре-
ба направляти чоху, за кою е добављана вула
изъ Барбаріе. Кажу да су ове чохне фабрикe
тако славне и напредне биле, да е еданъ Краљ
Французскій заискао одъ Сената неколика у
овомъ занату вѣшта човѣка, и да му е Сенатъ
дао. 1530 године Николай Луккарн, Власте-
динъ Дубровачкій, пренео е изъ Тоскане за-
натъ ткати свилене матеріе. Spreма великой
продаи чохе и свиле биле су заведене и фа-
брике, у којима се била мста чоха и свила.
Била е такођеръ и ковница, која е трајала до
паденія республике. У њон су се и за хазну
и за приватне люде ковали, осимъ други но-
ваца, тако названи вижљини, кои су съ ве-
ликомъ фидомъ пролазили по свој Турској
Европейској и Азіјској. Жители съ острова
Ластова и изъ предградія Пила пушали су се
съ великимъ числомъ бродѣна не само по

Адриатическомъ мору него и по Архипелагу у ловъ коралла, и у томъ су добро успѣвали. Такођеръ саливали су се топови за тврдинѣ и за Дубровачке бродове. Быле су и фабрике стакла, барута и воска, и на разныма мѣстима направљали су се бродови.

Одъ свию овы фабрика, ако изузмемо направљанѣ бродова у Гружу, фабрику сапуна и фабрику, у којој се највише бое раше и пасови, кои се у мѣсту ткаю, нејма садъ друго ништа: велико земљатресеніе готово све е уништижило.

Садъ е најболя промпшленость рыболовъ, и може се нагодину око 3,000 барила сланы сардела продати изванъ окружіа. У Стону направља се морска со за ерариумъ, и продае се у Гурску.

5. Жителѣи.

Дубровчани су Срби, кои говоре харъчи-емъ Херцеговачкимъ; но разликую се у говору одъ Херцеговаца неколико, особито у изговараню писмена ѣ. Кады ѣ стои у почетку рѣчи а за мнѣмъ д или г, онда се претвори ѣ у д, а у л а е у ѣ; напр. дяво (м. ѣаво) дякъ (м. ѣакъ), диконъ (м. ѣаконъ), дѣдъ

ѣдь), дѣверъ (м. ѣсверъ), дѣвойка (м. ѣсвойка), дѣца (м. ѣца) и т. д.

Дубровачкій говорный языкъ весьма се разликъ одъ свогъ книжешногъ языка, него сремачкій простонародный одъ онога, кои се налзи у кнѣгама сремачки. Списателя. Дубровчане имаю свою собствену съ Латинския писменима ортографію, кою, собогъ свогъ великогъ несовершенство, требало бы да одбѣце, и да узму олу Г. Доктора Гал.

Сми жители кои поредъ мора живе, знаду, на штету сръбскога языка, и италијански говорити.

У Дубровнику и у обичномъ говору употребљаю се многе сръбске рѣчи, кое кодъ други Србаля пишу ни мало, или су врло мало познате; напр. убрусь (м. нешкпирь), убрусаць и убрусчићъ (м. марамъ), ручничићъ (м. салѣта), одарь и постелѣ (м. креветъ), узглавница (м. ястукъ), порамонница (м. хѡ-зентрагеръ или тирака), бѣчва (м. чврана или интрифола), зрцало (м. огледало), оцать (я. сирѣ), уль (м. зейтинъ), мука (м. брашно), масть (м. бол), свпта (м. чоха), даждъ (я.

киша), убогій (м. просякъ), плаштъ (*) (м. ипунде), златаръ (м. куюнція), шаваць (м. терзія или шнайдеръ), бачваръ (чонѣкъ, кои направля бачве, бурадъ), сусѣдъ (м. комшія), драго (м. скупо), ціене (м. ептно) и т. д.

6. ВѢРА.

По свему окружію Дубровачкомъ жители исповѣдаю Римо-Католическу вѣру; само у граду Дубровнику налazi се до близу 400 душа православнаго вѣроисповѣданія и неко- лико Еврея. Бывша республика іоштъ у XIV вѣку издала є была законъ, конмъ се забраня- вало у нѣой живити Христіанима правосла- ногъ вѣроисповѣданія, и оваѣ строгій и ни ма- ло на честь Дубровачкой республики не слу- жобій законъ имао є свою силу до самога нѣ- ногъ паденія подъ власть Французску.

(*) У Дубровнику и свудъ по Херцего- вини у многима существительными именами (особито у оныма треѣга склоненія), коя предъ окончаніемъ ѣ или ѣ имаю ст или шт народъ не изговара т; напр. прсъ (м. прстъ), носъ (м. постъ), планъ (м. плаштъ), радось (м. радостъ), слась (м. сласть), болесь (м. болестъ), ц т. д. Ово се овако

Покойный Архимандритъ Зелиць (*) каже, да су Дубровчани найпре были сынови православне источне цркве, на да су по времену одъ нѣ одступили и соединили се съ римскомъ. Аппендини, исторіографъ, на противъ того вели, да су Дубровчани одма спочетка были Римско-Католическе вѣре. Тко одъ нѣи два правис нма, не може се знати, ерѣ доказательства и едного и другоѣ неоснована су, а да су Србљи православноѣ исповѣданія по некимъ мѣстима соединили се са западноѣ црквоѣ текъ онда кадъ су та мѣста подпала подъ власть Дубровачку, то исповѣда и самъ Аппендини.

говори само у ед. именительномъ и нѣму единакомъ надежу, а у свима остальма надежма изговари се т; напр. на престу, подъ плаштоѣ, у радости и т. д. — Делла Белла у Шланрской Грамматичи предпоставилъной къ иѣговомъ рѣчишкѣ примѣгю є кодъ Ш склоненія существительны имена ово: „у рѣчма окончаваюћима се на ост или а ст, ради благогласія, избацує сет, и изговари се кренос а не крепост; тако и лакомос, сладос, охаласъ и проч.“

(*) Види житіє Герасима Зелица у Будви 1823, стр. 551 — 563

7. ШКОЛЕ.

Треба оддати заслужену похвалу Дубровачкој републики за њено примјерно попечење о јавним заведенјима. Гоштъ 1430 године заведенъ е Коллегиумъ у Дубровнику. Грамматикалне класе училиа е младежь кодъ мпрски свјашеника, а Риторику, Поезию и Философию преподавали су најпре учени Италијанцы, потомъ до године 1772 Ђзунти, а за тымъ Пјариете, коима е Правителство за тај њиовъ трудъ плаћало по 7,500 гроша (око 3,100 фор.) рачунајући у то и мале трошкове за поправљанъ њиопе великолѣпне цркве и Коллегиума, кои е 1684 год. послъ великогъ земљтресенія, за Ђзунте био подигнутъ. Осимъ тога плаћало е Правителство едногъ Профессора, кои е предавао лекције юридическе, и садржавало е у Италиј по четири младића, одъ кои су двојица учили хирургию, а двојица медицину.

И за минералогію, фармацію (апотекарску науку), живописанъ и за музику старало се Правителство, садржавајући младиће у Италиј и Германіи.

Што се тиче селјанка, република није се

ни мало бринула о њиномъ образованію; напротивъ, радила е да остану свагда неукн.

Садъ су у Дубровнику 4 нормалне класе и гимназіумъ.

8. Литература.

Одъ давнихъ времена заведено су у Дубровнику школе, у којима су одъ почетка њиныхъ, па до Езунта непрестано били учитељи учени Италијанци, кои су своје лекције преподавали на Латинскомъ и Италијанскомъ езѣку. Тако е Јоаннъ изъ Равенне, ученикъ и солюхлѣбникъ славнога Петрарке између 1,370 — 1,400 био Профессоромъ у Дубровнику и Секретаромъ Сената. Године 1434 на позыванъ Сената дошао е за Профессора Реторике Филиппъ де Дипергенсъ де Квартинѣансъ, родомъ изъ Лукке.

Много е ползе пришло починуюћој култури Дубровачкој и гостолоубіе, съ којимъ е Сенатъ дуго време дочекивао бѣгајуће Грке, међу којима се брое учени Јоаннъ Ласкарисъ, Димитрій Халкокондиласъ, Емануель Марулусъ, Теодоръ Спандуцинусъ и Павелъ Тарханіотесъ.

Употребленіе езѣка Латинскога и Италијанскога клонило се на штету народногъ зѣ-

... ерь познато е да е Србскій языкъ у XV
вѣтїю и у судовима махъ имао, и да
Сенать године 1472 издао овај законъ :
" Сенатскимъ дѣлама да се неупотребљава
Славенскій языкъ ни нїеданъ другїй осимъ
латинскогъ Дубровачкогъ(!)" При свемъ томъ,
родный языкъ, поредъ цвѣтаюћи наука на
ѣкимъ езыцима, у почетку XVI вѣка здраво
напредъ корачїю, а то се особито догодило съ
езїомъ, кою су првый путъ срећно обдѣлали
оргїи Држићъ (рођ. 1474), Шишко
личетићъ (рођ. 1475), Маврїи Чав-
ићъ (рођ. 1482), Николай Димитри-
ићъ (рођ. 1493) и Стефанъ Гоца,
пунителъ славне Дервишїаде. У свѣдују-
тъ за тимъ временима спокойствїа и мира,
бито у време, кадъ е ученый Лудвикъ Бе-
елли 1555 — 60 быо Архіепископомъ Ду-
ровачкимъ дошае су Латинске науке, а узъ
и Србска Дубровачка Литература до
вышегъ степена.

Године 1560 дошли су први Езуити у
Бровникъ, но до године 1684 ни су могли
ести правый Колеџїумъ, нити су могли
ити вліанїа на образованїе народа. Андрија
брановићъ сочинїо е тада спою еђу-
у (циганку), шазиву пѣсну у 158 че-

четыриврстним строфа, која е измысла. 1599 године у Млетцима, а Маринъ Држинъ своју Тиржену, трагикомедију; — Недељко (Доменикъ) Златарићъ (рођ. 1556), превео е Тассова Амину, Софоклову Електру, любовну повѣстъ Пурани и Фисбе, печат. године 1598 у Млетцима. У овај периодъ спада и Цвѣта (Флора) Цуцери, удана Пешіони, која е вѣшто и на Србскомъ и на Италијанскомъ езѣку писала стихове.

У XVII, за Дубровачку републику мирномъ столѣтју све е бољ цвѣтала Србска Литература и здраво се подигла напредъ. Стихотворацъ Јоаниъ Гундулићъ (рођ. 1588 умр. 1638) превео е Тассовъ Ерусалимъ, и снабдио е Србскій у Дубровнику, прамъ међу Славенима, при концу XV столѣтја ослованимъ, Театаръ, разнима драмама, као што су напр. Ариадна, похищеніе Прозериние, Гагатеа, Армида, Церера, Клеопатра, Сидвана и Аморова жертва. Он е истиъ спѣвао Елопеу у XX писана, подъ заглавјемъ Османѣда, која е напечатана текъ 1826 године у Дубровнику у 3 части. У овој Елопѣ спѣвани су ратови између Османа Туркомъ Султана и Пољака године 1621 вођени. Дилсане, XIV и XV, које су биле изгубане,

допуно с срећно Нетарь Сорго. Османда е
наиболъ дяло, кое римокатолически Србљи
(Илари) до ездъ имаю. Юштъ има Гуидули-
ћевы малы сочиненія, као напр. Дубровка,
Идиала, Пъсни покорне, Сузе сына
разметнога, пьсань Фердинанду II
Кнезу одъ Тоскане и т. д. — Юній
Налмотићъ (умр. 1657) пьваць Христїаде-
коя е напечатана 1657 у Риму. Ово е нека
струка Србске Мессїаде, коя е съ Латин-
скога преведена. Онъ е преправіо и за Дубро-
вачкій Театаръ неколико комада, одчасти изъ
древности узеты, као што е напр. Ахилъ,
Едилъ, похищеніе Елене, а одчасти и
изъ народне Исторіе южны Славена позайма-
ны, као: Даница, књи Остоина, Павли-
миръ и Цаптислава. — Іоаниъ Бу-
мићъ (рођ. 1658) сочинявао е Еклоге и дру-
га мала стихотворенія, подъ заглавіемъ: Плав-
дованъ.

Око половине XVII. столѣтія толико су
успѣли Езуити, да су обладали школама. Ол-
да су они само обдѣлавали Латинску Литера-
туру, и тимъ су положили основъ, потомъ
догодившемъ се паденію Србске Литературе и
Србскогъ Театра у Дубровнику. Велико земљъ-
тресеніе 1667 године у неколико минута ба-

цело е благостояніе республяке столѣтіама
назадъ. Духъ Србске Литературе іоштъ е вѣло,
но све слабѣ и слабѣ надъ Дубровникомъ. —
Яковъ Палмотићъ (умр. 1680) списао е
свою презрлду елегическу у XX књига пѣ-
слу: Дубровникъ поновѣзиъ, но ніс ю
свршіо. — Іоаннъ Гундулићъ млађа
(умр. 1721) сочнио е четири драме, подъ
заглавїемъ: Сунчанница, Радїо, Ракли-
ца и Оттонъ, такођеръ едну Идилу: Сузе
Радмилове, и выше мањи стихотворенїя. —
Николай де Бона написао е едну пѣсню:
Градъ Дубровникъ властеломъ утре-
шню, коя е на свѣтъ изшла 1667 — Ан-
тонїй Глелъвићъ, одъ Грађанске фамиліе,
сочнио е драме: Олимпїя, Ламира и
Зорислава. Онъ е писао и сатире, зато
1728 године буде затворенъ, а до мало за тимъ
и умре. — Маринъ Тудизи, Сенаторъ
Дубровачкїй, изнео е такођеръ на Србскїй
Театаръ, кога е онъ подпора бмо, некодико
Србски превода изъ Моіера: послѣ њга
пропадне Србскїй Театаръ заедно са своїомъ
Литературомъ.

Истина да се Дубровникъ у миру 1724 —
1763 добро опоравїо, но народный езыхъ ніс
никаква успѣха учинїо, еръ попецительн и ру-

ководителя наука све единако јошть были су и остали Езуити. Њихово воспитаніе выше е поддржавало Латинску него ли Србску Литературу. Одъ времена Петра Бошковића (умр. 1727), кои е превео Чида и неке Овидіеве Херонде, и одъ Игњата Борђића (умр. 1737), бывшегъ наипре Езуита потомъ Венедиктинера (Магдалина, животь Св Венедикта, псалми и т. д.), огледали су се јошть гдѣком, но безъ особите славе, у малымъ Србскимъ стихотвореніяма, по вебой части священогъ содржанія

Одъ како су Езуити укинупи (1772 год.) оживила е у Дубровинку и Србска литература. Сенатори Петаръ Сорго и Лука Буничъ (умр. 1778) радосу се њомъ занимали и у њой су искусни были: првиъ, као што е горѣ речено, допунио е, дѣвъ изгубљене пјесне одъ Османиде.

У најновиј времена напали се неколико Дубровчана, кои су писали на материкѣмъ езыку књига прихватили се, и особито су у томъ отличовали се Георгій Хица (рођ. 1752 не давно умрѣо), Докторъ Медицине и Маринъ Златаричъ (рођ. 1755 а умр. 1826); првиъ превео е: Виргилија, Хорација, Катулза, Тибулла, Проперција, и сочинио е разне

стихове, а другій прешо с: Геснероде Н дил-
ле, и сочинію є много разногъ содржанія сти-
хова; но трудови и едногъ и другогъ стое и
динась у рукопису. Одъ Дубровачки Поети, у
садашии време живєши, найзнатии є Анто-
ній Казначиѣ. У ономъ найновіємъ вре-
мену особито су постали заслужени Аппендини
и Студии. Піаристъ Францъ Марія Аппен-
дини (рођ. 1769 у Писмонту, дошао у Ду-
бровникъ 1792 а умр'о 1837 г.) бившии Ректоръ
и Преофектъ гимназіума у Дубровнику, издао є
1808 г. доста приличну Грамматикѣ Дубровач-
кога езика за Италине. Найболъ му є дяю,
на Италианскомъ езикау книга: Извѣстія
Историко-Критически о древности
Истории и Литератури Дубровчана,
издана у Дубровнику 1802 — 05 у 2 части.
— Іоакимъ Студии (рођ. 1729 умр. 1817),
Дубровачкій Францишканерь, издао є найва-
жис дяю у Дубровачкой Литератури, а то є
великии рѣчникъ, дяю око коєга є 80-годиш-
ный старецъ провєо читавы 50 година.

9. История и Конституция.

У VII вѣку населити су Србљи Дубров-
никъ, гдѣ су неколико мѣху кришши (каме-

цма) сакршены жителя наши; ком су добыли были изъ старога Циндара авгата), ком су разрушили варвары.

Дубровникъ добыо е ово иле одъ ить местоположенія у дубрави. Онъ е четку быо о себи, но морао е плаћати Јуниана Захолмскомъ и Трешиньскомъ динакъ за пограде, ком е имао на њиннымъ границамъ.

Дубровчани, стоявши неко време подъ кровительствомъ Владѣтеля Србски и Имперора Источны, године 1172 пређу подъ пошительство Вилхелма Краля Сицилійскога, године 1204 принуђени су были прияти за ить Губернатора или Кнеза едиотъ Млетчића, еномъ Лоренца Кверини.

Ову премьну проузроковале су найвыше утраишь исслоге, сръ Ректоръ Дамлиъ Юда бо е да ову дужность одирава за све време на живота, а по свой прилици, по слабои природе човчис и да пређе на њгому ималию. Юда, силомъ свогъ таланта и помошбогатства, постане Господаромъ республики, по три млада Бобалића, одумеватна отестволюбиемъ, почну лвио о њму зго говори. Юда то доуе, и заповѣди да се ухвате затворе, но они, помошу канетана солдатске импаніе, имениомъ Ганшара з родомъ Мацара,

побѣгну у Босну. Пирро Бенесса, Юдинъ зеть, не жалеѣи толико за свезе сродства колико за свободу своєгъ отечества, постане своимъ тасту жестокий неприятель, и предложитъ Сенаторима Юдиномъ Господарству противнымъ, да се отдаду Млетчиѣма. Гобалиѣи (отцєви оне исте тронце младиѣа, кои су се спасли бѣгствомъ у Босну) искрено любєѣи своє отечество, и познаюѣи лукавство и властолюбїє Млетачке республице, противнимъ су се животомъ Бенессиномъ предложенїю, но не помогєимъ ништа.

Бенесса, тобожъ трговне свѣе ради, поѣе у Млетке, гдѣ заключи трактатъ, коєга є главно условїє было, да се установи Кнезь Млетачкий, као старѣшина првый у Дубровнику, да бы се тимъ прекинуле све распри унутрашнїе меѣу фамиліяма властеоскима. Млетачка республика, подъ видомъ да поздравлїи новаго Императора у Цариграду, пошлєѣ у Дубровникъ своєгъ Патріарха, Якова Морозини, са шєсть галїа, на коима се налазио и Бенесса. Оваѣи позовєе свога таста, Дамїана Юду, да доѣе на галїє, да види даровє, коє Млетачка республика шлєѣ Императору Источномъ; но текъ што се онъ поше горѣ, а сндрє се извуку и галїє задрє. Юда, видєѣи се тимъ варварскимъ ва-

чпномъ преваренъ, зпекне главомъ о едно дрво и свой духъ испусти. Тимъ дакле начиномъ Млетачка республика постави своего Губернатора подъ именемъ Кнеза (управъ Графа) у Дубровнику. Бобалићи и друга нека властела трудили су се свакојко, да забране ову ненадну премѣну у држави, ал' нису могли успѣти у своѣмъ намѣренію: противна страна была е већа, па е и надвладала. При свемъ томъ Дубровчани задржали су свагда себи као неку врховну властъ, будући су, по краткомъ времену послѣ тога догађая, одъ своѣмъ имена заключили трактатъ съ Которимъ (ком е признавао врховну властъ Србскога Краля), и тимъ трактатомъ обећаю се обѣ стране у случаю изванѣски нападенія една другой узаймно помагати. Иванъ Дандоло, кои е послѣ Кверина био дошао за Кнеза у Дубровникъ, владавши се рђаво спрема Дубровчана, године 1230 принуђенъ буде оставити Дубровникъ, по видимомъ на вѣки. Но при свемъ томъ Дубровчани съ погодбомъ 24 Априлія 1232 год. морали су опетъ подложити се јошъ строгимъ законима, коѣ имъ е прописала Млетачка республика.

Букнувши война између Краля Маџарскога Лудвика I и Млетачке републике, и

падпувши Задаръ 1357 године у руке првоме, Дубровчани послаю депутацию къ двору Мацарскому, съ коимъ заключи трактатъ да Дубровникъ долази подъ покровительство Кралява Мацарски и да е Дубровчаннина свободно трговати по свему Краљвству Мацарскоме, но да Краљвнина Мацарскима плаћаю по 500 цекина на годину, и да мораю у явнымъ молитвама призивати Бога за благостояніе Краля Мацарскога. Тимъ се дакле начияомъ 1358 год. Дубровчани опросте послѣдногъ Млетачкогъ Кнеза.

Одъ 1232 године, кадъ се опетъ пратио Дандоло у Дубровникъ, па до 1358 године, измѣнила су се у Дубровнику 62 Млетачка Кнеза, и за то време двапутъ су Дубровчани свађали се са Србскимъ Краљвнина. Првиъ путъ, године 1268, посвађаю се съ Урошемъ Великимъ Краљемъ, сбогъ Жупе, но брзо се и помире, съ условіемъ да му плаћаю по 2000 перпера на годину; а другиъ путъ, године 1316, съ Краљемъ Милутиномъ сбогъ острова Ластова, но и съ нимъ се умире, обежавши му платити далакъ.

Три прва Ректора, кои су по одлазку Кнеза Млетачкога одправляли испулюбу власть, были су: Ранѣнна, Бунѣнъ и Гундулинъ.

Према е Далмација (1420) пада подъ
власть Млетачку, а Србија (1459) и Босна
1463) подъ власть Турску, при свемъ томъ
дубровчани остали су, на свою праведну по-
валу и честь, свагда искрено привржени и
врно предави круни Маџарској и нѣнымъ
ладвельнима Лудвику, Марији и Сигизмунду.
Гадъ е овај послѣдній, године 1396, послѣ
среѣне бытке подъ Никополемъ, траѣни у
вгачю спасенія, у Дубровникъ са свои неко-
ико врны людіи дошао, Дубровчани дочекаю
и дивно, угосте и съ почестима нѣговомъ вы-
скомъ достоинству пристойныма испрате. За
аковий отмѣнный дочекъ, Краљ Сигизмундъ
ь Монаршескомъ своіомъ благонаклонію у-
гупи Дубровчанима 1413 године три острова:
Дорчулу, Фаръ (Лезину) и Брачь (Браца),
о године 1417 принуѣени буду Дубровчани
е исте острове предати Млетачкој республики.

Георгій Бранковићъ, Деспотъ Србскій, же-
еѣи спасти се одъ Амурата Цара Турскога,
одине 1440 добѣгше у Дубровникъ; Амуратъ
о дозна и навали искати га одъ Дубровчана,
ретеѣи имъ, ако му га неподаду жива или
ртва, да ће разорити Дубровникъ. Сенатъ,
важачаюћи права свойственогъ Славенима го-
голюбіи, нусти Бранковића здрава и весела у

Скрадинъ, одъ куда за тимъ пређе у Маџарску. Ономъ рѣдкому гостолюбію дивіо се истый сильный и страшный Амуратъ, а Исторія не може да не окива у звѣзде такову државу, коя тако свесто држи свою дану рѣчь и задану вѣру. Осимъ тога и славне Фамиліе Ласкариса, Комнина, Паласолога и Кантакузина и друге, кадъ су морале оставити свое отчество, коимъ су загладали Турцы (1453), дочекане су тако ђеръ съ великимъ гостолюбіемъ у Дубровнику. Сбогъ овогъ гостолюбія све су Христіанске Државе благосклонне биле къ республики Дубровачкой.

Године 1491 присутствовали су на коронаціи Владислава II, Краля Маџарскога, три Дубровачка посланика, кои су му поднели на даръ серебряный столовый сервизъ одъ 800 цекина, и поредъ тога у готову 4,500 цекина данка за 9 година напредъ. То су исто Дубровчани чинили 1501 године, кадъ се Владиславъ оженио съ Принцезомъ Анномъ, поднесавши му на даръ столовый серебряный сервизъ одъ 1,000 цекина.

Кадъ су Турцы са свимъ веѣмъ завладали Херцеговиномъ, тадъ Дубровчани, разумъ се, морали су престѣти свако сношеніе съ Маџарскому кое е среѣно траило одъ Лудвика I,

године 1358, до Лудвика II године 1526, и прибѣли подѣ покровительство Турско.

Махometу, Балзету, Селиму и Барбаросси морали су Дубровчани плаћати годишній данакъ, кои е одгодъ догодъ све већи и вси бывао, тако да е 1621 године дошао до 12,000 Дубровачки дуката.

Мало служи къ чести Млетачкой республици, што е често наговарала Оттоманску Порту противъ Дубровника, а особито 1669 до 1683 године Великогъ Везира, Кара-Мустафу, кои е сбогъ осаде Беча, коя му е ове послѣднѣ године рѣло за рукомъ изышла, на срећу Дубровчана, изгубио главу. Није требало да Млетачка республика завиди малој Дубровачкой држави, зашто ова није могаа питати иѣно чрезмѣрно честолюбіе саедињено съ најцрнѣомъ политикомъ.

Побѣде Леополда I, пробуде успомену благогъ покровительства Мацарски Краљва, зато Дубровчани године 1684 закључе трактатъ съ овымъ Монархомъ обпезањи се плаћати му по 500 цекина, као што су плаћали у време Лудвика I, одъ 1358 до 1526 године, но да почну плаћати текъ онда, кадъ Аустријско оружје покрие Далмацію; но како Царска войска није могаа да има успѣха у Далмацији,

такъ Дубровникъ остане неутраланъ и врати се опеть подъ покровительство Порте, подъ коюмъ е остао такођеръ и у трактатима Карловачкога (1699) и Пожаревачкога (1718) мира. Одъ тогъ доба данакъ нѣ ништа друго бую осимъ празно име.

Године 1797 и 1798 завладавши Французи Ионическими островима, Дубровчанам нису забадава боали се себи; и донста нови господари пошалоу у Дубровникъ свогъ Коммисара съ два воена брода, кои заповѣдаюћи заиште одъ Сената, тобожъ у займъ, голему сумму новаца. Пдшльивый Сенатъ дао е колико е кадаръ бую и не споминюћи о повратку. Титъ станъ финанце поремети се, а да бы га поправити, Правительство заповѣди да свака Фамилія има купити у публичными магазинима опредѣлено количество соли. То даде поводъ те године 1798 побуне се Конавлян. Сенатъ, да бы им смирю, заиште помошь одъ Аустрийскога Двора, кои му пошала 1,200 людій подъ предводительствомъ Генерала Бради. Како се появи овай, таѣ часъ и обща тишина поврати се. Настане и невольна 1806 година. Войска Французска по сили Пожунскога мира (14 Дек. 1805) уђе у Далмацию. Тадъ Русси пошалоу изъ Корѣа у Которскій каналъ свою

флотилію, и, по одлазку Аустрійске войске изъ Котора, заузму сва укрѣпленія у Каналу. Генералъ Лористонъ, на позыванъ исте республике, дође 15-га Маія 1806 године у Дубровникъ съ 3000 людіи.

Црногорцы, заедно съ Русскима и Бокельяма, око десетакъ хиляда людіи, крену путь Дубровника, и улогоре се на брду Срђу, на подножю коега лежи градъ. И ако е Лористонъ имао око 4000 гарнизона, ал' піе могао забранити да се не похара предградіе Пиде, и куће да се не попаде. Такова е иста участь постигла и остала мѣста, крозь коя су прошли, као Цавтатъ, Жупа, Гружъ и Затонъ. Кодъ Стона потуку се, и надячаю Французи. 24-га Юнія 1806 године Генералъ Моанторъ прешавши преко Турске землѣ доведе Дубровнику у помоћъ 3500 людіи. Русси, опазывши то, тай истый данъ сиду у Гружъ и навезу се на свои бродове на пођу путь Нового, а Црногорцы и Бокельи сухимъ повуку се такођеръ у Нови.

Око половине Юлія 1806 године доведе се у Каналъ Которскій еданъ Корпусъ Аустрійскій око 5000 людіи подъ начальствомъ Графа Фридриха Беллегарде, кои е имао заповѣдь да прими одъ Русса Боку Которску, на

да е преда Французима. Русси нехтѣдну на то пристати, а смломъ оружїа ни су їи могли приморати, ерѣ експедициї не имала доста воєнїи морски сила. То е узрокъ сбогъ коєга су бродови Аустрїйски вратили се изъ Канапа Которскога, и осцдраю се у пристанищу Луки на острову Шипану, гдѣ су пре повратка свогъ у Трієстъ, простояли неколико мѣсециѣ. Судба Дубровника іоштѣ одѣ дужегъ времена была е рѣшена. Декретомъ Императора Французскога одѣ 18 Януарїа 1808 године уништена е республка, а другимъ декретомъ одѣ 3-га Октомвриа 1809 године Дубровникъ съ Далмаціомъ заедно саставлѣнъ е съ новымъ Краљвствомъ Иллиріе. То е тако трајало до 17 Януарїа 1814 године, кадѣ е Дубровникъ отворїо врата Аустрїйскої войсци, предѣ коїомъ е био Генералъ Милутиновићъ, и одѣ тогъ доба Дубровачкїи предѣлъ съ островомъ Корчуломъ саставля едно окружїе Далмаціе (*).

Правленїе Дубровачке республїке было е Аристократическо и раздѣљивало се на три совѣта. Првїи совѣтъ звао се велико Вїеће,

(*) Подробнїа извѣстїа о боевима по Боки и по Дубровачкомъ окружїю одѣ 1806 до 1814 године налазе се описана у ланьскомъ и прекланьскомъ Црногорскомъ Календару

у комъ су могла участвовати сва властела, коя су навршила 18 година, показавши најпре своя свидѣтельства, благородства, година, ума и нрава, и записавши своє име у публичну књигу, коя се звала Зрцадо. Овај совѣтъ быо є врховный судъ, ком є имао законодательну власть и иѣму є принадлежало наименованіє чиновника. Членови великогъ Віѣћа скупляли су се сваке године 3-гъ Декемврія да вышиномъ гласова мзберу нове или потврде старе чиновнике за идућу годину, а 13-гъ дана свакога мѣсеца да наменую новога Ректора. — Другій совѣтъ быо є Сенатъ, ком су саставляли 45 Сенатора, кои су се звали Прегати, и свакій одъ овы морао є имати преко 40 година. Сенатъ є предлагао своя заключенія великомъ Віѣћу; быо є такођеръ апелационый судъ цивилны парница, и имао є пространу власть: онъ є налагао данке и даціє; пошилао є посланике и Министре къ иностранныма Дворовима; обавляо є войну и заключавао мирь. Тредій Совѣтъ звао се мало Віѣће, у комъ є засѣдало седамъ членова и осмый Ректорь. Овыи Совѣтъ имао є исполнительну власть, и иѣгова є дужность была извршивати законе Сената, писати писма иностранныма Дворовима и судіяма по своіой Држави, утврдивши писма

печатомъ и подписомъ съ титломъ Ректоръ и Віећмицы Республке Дубровачке. Такођеръ овомъ совѣту принадлежало е саслушати тузбу други мањи судова, примати на публичну Аудіенцію иностране Министре и друге отиѣне иностранце, и судити све парнице политическе, цивилне и криминалне одъ мањ важности. Званіе членова малога Віећа, трајало е само годину дана.

Ректоръ (Управитель) быо е глава све республке и иѣняо се до године 1204 сваке године, а послѣ тога свакогъ мѣсеца. За ово време њгова званія морао е сѣдити са својомъ фамиліомъ у публичной Палати, изъ кое ніе могао излазити, разяв кадъ какавъ данъ измскуе њгово присутствіе. У њга су хранили се ключевн одъ града, печати и папири одъ велике важности. Онъ е имао властъ сазвати велико Віеће и Сенатъ и предложити о ствари, о којой е требало да се што разбира; но ніе имао него само еданъ гласъ (вотумъ), као и други членови Совѣта, премда е могао и самъ у својой палати судити о маалой сумми новаца, у случаю кадъ су се обраћали къ њму парничари. Ректоръ е носіо плаштъ (япунде) одъ црвенога кумаша, а преко лѣвогъ рамена столу (на подобіе орара) одъ прпе кадифе, знакъ

врховне власти, а сви остали чиновници носили су црне плаштове и велике кудраве пароке. Ово особито одъло укнинуло се 1808 године.

Сва већа званія занимада су властела, а мања напротивъ грађани. — Сва готово властела служила су безъ плате изузимајући представитељ по Држави. Судіе морали су по закону за годину дана (то е было време њіове службе) свршити све парнице. Еданајстъ представитеља, съ титуломъ Кнезова (управъ Графова) и Капетани управљали су еданајстъ Кнежина Државе (види страна 44.) и испуњали су судевну властъ цивилну и криминалну, прве миштанціе, получавајући слабу годишню плату. Савъ унутрашній Државный трошакъ износіо е у све на годину до 17000 цекина (дуката златны).

Республика имала е свой штатутъ и свой законикъ собственыи на Латинскомъ езыку. Адвокати и ако су могли быти одъ свакога реда, нису были него само властела, ерѣ одъ други класса народа ніс нико хтѣо да се жертвуе на ученѣ закона.

У Дубровнику была су одпре многа властела, кол су живила у богатству. Нешто кула, кол е 1465 и 1527 године по Дубровнику

морила, а нешто велико землтресеніе 1667 године искоренили су многе Фамиліе, тако да се садъ мало нагази потомка одъ оны кољна, која су се негда сіяла у отечественой Исторіи.

10. ГЛАВНІЯ МѢСТА.

I. Претура. а) Дубровникъ (итал. Ригуза) лежи између 42 степена ширине а 35 дужине одъ острова Ферро. Градъ лежи на подножію брда Срђа, и утврђенъ е по старомъ италіянскомъ начину. Къ сѣверистоку, готово у куту бедена, коимъ е обколѣнъ градъ, диже се округла и здраво яка кула Минчета; она стои као гигантъ међу многима другима кулицама, и види се съ нѣ савъ градъ. Многе куле и платна, која га окружаваю, даю му видъ, приближуюћи му се одъ Гружа, какове тврдынѣ времена среднѣга вѣка. Къ сѣверозападу одъ града далеко пушкетъ хода на едномъ хршу (каменяку), кои се разгранавя у море, начинѣна е тврдыня Св. Лоренца, а къ истоку тврдыня Леверинѣ. Обѣ ове тврдынѣ зданія су коллосадна са сводовима, коима не може ни кумбара наудити, и показую новчану

силу бывше республике. На брду Срѣѣ, высокомъ 1300 нога надъ оризонтомъ мора, Французи су сазидали нову тврдыню, названу Форте-Имперіале, и другу по маню на близу лежећемъ острову Локруму. Одпре су држали, да се Дубровникъ не може освоити по та нысао садъ е престала; ерѣ у рату 1813 године мало се одупирао, и принуђенъ е быо капитулирати 29 Януаріа 1814 год. На граду су двоя врата, една одъ западнѣ стране, крозъ коя се иде у предградіе Шиле, а друга одъ источне, и крозъ ныи се иде у предградіе Паче. Одъ южне стране имаю такођерѣ двоя врата, коя воде къ пристанищу, кое е тако малсно, да три велика брода едва могу имати мѣста да се осидраю. Опасно е съ южнима вѣтровима изъ нѣга излазити; зато обычно сви бродовичимъ се натоваре, таки иду у Грузь, гдѣ е пристанище и безопасіе и пространіе. Широкий путь, названный пѣца, дужиномъ 1000 нога раздѣлюе градъ на двѣ готово еднаке половине. Съ овимъ путемъ готово успоредъ пружа се другій, названный између бачвара; потомъ се градъ и съ едне и съ друге стране све на выше пенѣ, и многе мале улице, на басамаке начинѣне, саставляю узвышене части града съ оныма у низи. Између свою Цр-

квій найодличніє су: Соборна, Матери Божію посвећена, и Св. Власія, покровителя града. Обадвѣ су по простомъ италіянскомъ но льпомъ вкусу сазидане. У соборной хране се многе моци. Бывша палата республице (садъ присутственна мѣсто окружнога Капитаната), сазидана по старомъ флорентійскомъ вкусу, и армиція, негдашня ковница, и ако нису зданіл какове особите льпоте, али су здраво яка; а то су доказала и зрна одъ топова Русски и землѣтресенія, коя нису кадра была разрушити ѿ. — Црква Францишканска, направљена по византійскомъ вкусу, заслужує да се види. Укинутый манастирь Езуитскій, садъ преобраћенъ у милитарску болницу, најльпши е манастирь, а може бити и најльпше зданіе у свой Далмаціи. И црква Св. Игнатія са своимъ дивнымъ прочелъмъ по вкусу италіянскомъ, и съ льпыма образима, исписаныма по влажној штуркатури, заслужує опомена. — Вообще у Дубровнику куће лче су, него по осталој Далмаціи. — Соборна црква какогодъ и црква Францишканска и Домениканска украсене су льпыма изображеніяма. Многе црквице (а готово свака властееоска фамилія имала е свою) и многобројно священство, довольно доказую да су Дубровчани побожни. Православни Србѣ

льн имаю двѣ црквине, а Елрен свою синагогу. — Послѣ 1121 године сѣдио е у Дубровнику Архіеннскоу римскога вѣроисповѣданія, а одѣ 1830 године сѣди Епископъ. Дубровникъ и вообще сво Приморѣ до Албаніе какогодѣ и Ионически острови подлежаи су земѣтресенію. Године 1667 срушио се готово савѣ градъ, па и данѣ данашній виде се разнаѣне куће, кос нису поповѣне; то е управѣ узрокъ, те се данасъ зида яко темельно. Дубровникъ има два предградіа: Пиле и Плоче. Прво, Пиле, имадо е многе ѣне куће и увеселительне домове; но готово све, окромъ оны, кое су близу обкопа градскога, те су іа бранили топови съ Милчете и са Св. Лоренца, опалио е огань у осади 1806 године. Многе општеѣне куће овѣковѣчиѣ споменѣ ове несреѣе кодѣ потомства. На Плочама близу градски врата има лазаретъ, и кодѣ нѣга една ограда зидомъ обведена, гдѣ три пута на недѣлю бива пазаръ. Турека каравана икупля се на Бргату, мѣсту пограничномъ удалѣномъ не читавѣ сахатъ хода одѣ Дубровника, па одѣ туда ю прати неколико солдатъ до пазара, и одѣ пазара кадѣ се у вечерѣ враћа. Доста пута доѣе на пазарѣ по неколико стотина кони, натоварены разными еспацомъ. У граду имаду двѣ Фонтане (водомета), изъ кои

непрестано извире вода, која е доведена изъ Шуметскога дола посредствомъ канала крозь зидъ проведенога дужиномъ 6 миля. Истина да ова вода лѣти кадкадъ пресуши и смлачи се, али обще безводнице опетъ никадъ не быва. У Дубровнику налазе се многи такѣ названи капетани, т. е. трговачки бродова начальници, кои доста пута, бродѣћи по океану не долазе у свое отечество по неколико година, но кадкадъ пошляю кући или у новцу, или у еспапу. Дубровникъ одликуе се одъ осталь даламатински градова своіомъ чистотомъ. Свака селянка дошавши на домакъ града преобући ће алыну, и жителяма не досађую люди полуголи и издрпани. У Дубровнику нити има каруца ни теглећи коня, па и носіоца, коняма су се пре служила властела, све већма и већма излазе изъ обычая. Врућина яко е досадна у лѣто, тимъ выше што градъ лежи на подножкію гологъ брда, кое одбія на градъ све жарке зраке сунца. Дубровникъ не може се много дичити своимъ околинама; единцата и најлѣпша е шетня путь Груза (Гравоза). Овај лежи на єдномъ морскомъ заливу мляко далеко къ сѣверу одъ града; своимъ увеселительнымъ домовинама, своимъ кипресинама и своимъ пепелюцнымъ брдима, онъ представля лѣтъ

видъ, кои се найдѣше ужива съ мѣста названогъ бониново гдѣ се лѣти у вечеръ найрадѣ шетаю Дубровчани. Гружко пристанище на гласу е не само у Далмаціи, него и по сѣму Истоку, и може се макаръ какова флота у нѣму смѣстити. Недалеко одъ Гружа нагази се сеоце Лападъ съ пристанищемъ, кое е Иравительство опредѣлило съ почеткомъ 1833 године, да у нѣму контумаць одстояваю бродови, кои долазе изъ кужны мѣста, и кои супре морали иѣи у Трестъ или Млетке да га одстоє. Идући путемъ напредъ далъ одъ Гружа, дође се у долину названу Рѣка (итал. Омбла), кое ништа друго нѣе, него великій лиманъ, у кои се излива Рѣка, кол сръбски и нейма другога имена а италіянски зове се Омбла (старый Аріонъ); она извире исподъ едного брда, кое одстон око 1000 сежаня одъ усѣа, и пѣна вода може се пити. Да е ову рѣку природа обдарила теченіємъ дугачкимъ према изобилію воде и нѣной ширини, она бы се могла успоредити съ найславниима рѣкама.

б). Лопудъ (итал. Изола ди мецо) малый островъ, кои лежи 10 миль къ сѣвероистоку одъ Дубровника, између острова Колочепана и Шипана. Къ сѣверозападу отеже се

дугачко нѣдро, на брегу кое га лежи село Лопудъ. На острову има 105 кућа и 450 жителя.

в). Колочепъ (итал. Каланотта) малый островъ сѣверозападно одъ Дубровника, са 67 кућа и 325 душа. Овај островъ има льно пристанище кодъ села Колочепа.

2). Шипанъ (итал. Бупана) островъ, кон одстои 14 миля къ сѣвероистоку одъ Дубровника, съ 850 жителя, кон живе у 190 по острову разштрканы кућа. Къ истоку е пристанище Св. Георгія, а къ западу лежи село Лука на край едногъ нѣдра, кое е примѣчаніе достойно по слѣдующемъ историческомъ догаданю. У оно време кадъ е М. Октавій предводитель войске Помпеове, држао у осадѣ старый Епидавръ, Ватиній, войвода предъ войскомъ Цезаровомъ, доведе помошь осаженыма. Тадъ Октавій остави Епидавръ, и прође крозь тако назване Боне-Фалсе, да уђе у пристанище Луку. Ватиній дигне се за нѣмъ, и осидра се у усчу нѣдра. Но Октавій побѣгне крозь малый мореузъ, кон лежи на западной strani нѣдра. Островъ Яклианъ и еданъ малый сзыкъ земль изображаваю овај мореузъ, кон е было непознать Ватиниію, и кон се и данасъ зове Бока-помпеа (усче Помпеово). Ватиній натисне се за Октавиомъ, и стигне га кодъ ос-

трова Виса (итал. Лисса), гдѣ му потуче флоту. Овако приповѣда Ирцій, кои зове оваѣ островъ Таурусъ (быкъ), по свой прилицы одѣ два сзыка землѣ, кои се као два рога протежу у море и изображаваю предречено нѣдро. Плиній называ ова три острова Елафитесь (еленьи острови), вальда одѣ вида, у кому се представляю. Шипаяъ изображаваю главу, Лопудъ-прси, Калочепъ-ноге, а островиѣи названи петтнии (гребени)-репъ. Сва три острова добро су обраћена и рађа се на њима прекрасно вино и улъ (Зейтинъ), особито се одликуе сађењъ маслина на острову Шипану.

Силвестеръ краљ Далматинскій, сынъ краля Богослава, год. 1080 поклоніо є Дубровчанима ова три острова за знакъ благодарности, што су му помогая да ступи на престолю.

II. Претура. а) Цавтатъ (итал. Рагуза векія) одстоєній 6 миля по мору къ истоку одѣ Дубровника. а по суку има 7 сахата хода, ерѣ валя обилазяти око нѣдра. Године 1829 направљенъ є путь, по комъ се може на коню ѣћи. Цавтатъ лежи на мѣсту старога давно разрушеногъ Епидавра, коп є основало едно заселєніє грчко (Партени), кое се ту 689 године пре рођ. Христова доселило, као што се

мысли, изъ Целопонеза, зато е и названо новонаселѣно мѣсто по имену отечественногъ града (сада Наполи ди малвазія). По времену Епидаврѣ постао е посѣденіе римско (колонія Марціал). Садашній Цавтатъ ніе ништа друго него варошица задовина, обкобѣна, коя лежи на край еднога нѣдра. Многе Дубровачке фамиліе имаю ту своя имѣнія (баштине). Одъ како су Французи дошли, Цавтаѣани изгубили су много одъ свогъ првашињгъ добра.

б). При дворѣ, село у поляху Конавоскомъ. Ово поле по већој части изображава гора Снѣжница и друге оближнѣ. Име Конавала произлази, као што се говори, одъ старог водовода на начинѣ канала, крозъ кои е вода у старый Епидаврѣ ишла. Говори се да е гора Снѣжница, гора Кадмова (монсъ Кадмеусъ). Ту има една пѣнина, у којој е, као што се говори, живіо Кадмъ, основатељ Тебе, са својомъ супругомъ Армоніомъ, кои е, кадъ су га протерали Аргиви, доукао се у Конавале, водећи Енхелес, у то време жителе Конавала, да му даду ту прибѣжище. Кажу да е у тој истой пѣнини живіо и Ескуданъ. — Путь на коме бы могла ићи каруце, кои пролази преко Турске долине Суторине води изъ Конавала у Новый.

III. Претура. а) Слано, село 8 миља къ сѣверозападу одъ Дубровника на край едногъ нѣдра. Ово мѣсто може се дичити старыма славныма фамиліяма, као што су напр. Охмућевићи. Удадба Елене Охмућевића за Петра наймааѣегъ сына Алексія Комнина Императора Трапезундскогъ установила е за ово мѣсто преславну епоху.

б). Стонъ (итал. Станьо) градићъ, удаљенъ 23 миља къ сѣверистоку одъ Дубровника на край одногъ узкогъ нѣдра, кое е дугачко 6 миља. На край овогъ нѣдра пружа се една долина мало узвышенія надъ оризонтомъ мора, зато е сва блатна. Посредствомъ мали канада доводи се морска вода у солила, гдѣ се со направл. Многа растѣніа морска умножаваю испаренія блата, коя кваре воздухъ, и у лѣто причиняваю грозницу; съ тога су готово сви жители, на брой око 200 душа, блѣди и измурени, и готово савъ предѣлъ носи печать сиромаштва и невољѣ. Градъ е видомъ троуголанъ, опире се на едно брдашце, и затворенъ е међу высокими платнама. На овима платнама налазе се по гдѣгдѣ кулице, и пружаю се платна чакъ до малогъ Стона, села лежећегъ накрай малогъ мора или залива Неретванскогъ, тако да е савъ полуостровъ

Пелъшаць быо опасанъ нѣма. Дубровчани потропили су одъ 1333 па до 1357 године многе новце, да утврде полуостровъ противъ нападенія одъ стране са суха. Садъ ова укрѣпленія не представляю ништа него развалине. Да су Дубровчани мѣсто тога разсѣкли Землъузъ, съ маньимъ новцемъ получили бы были исту намѣру, а броденъ было бы одъ превелике ползе; ерѣ сообщенія съ Неретвомъ, Макарскомъ и са Сплѣтомъ и проч. постала бы преча, слѣдовательно корыстнѣя и лакша. Оно парче землъ, кое изображава таѣ землъузъ, тако е кратко (четвртъ милѣ одпримке), да су у време владе Французске пренешена была преко нѣга два мала воена брода, да им не опазе Битлази.

в). Млѣтъ (итал. Меледа, лат. Мелита), одъ 19 Юнія 1832 године сасдинѣнъ съ Претуромъ Сланскомъ, островъ, кои уедно съ полуостровомъ Пелъшцомъ изображаваю канадъ широкъ одъ двѣ и четвртъ до три и четвртъ милѣ. Земля е на Млѣту брдовита као и на осталима островима. Ова брада изображаваю готово усредь острова едну долину, дугачку милю и по, а широку по милѣ. Одъ стране сѣверне найвыше су горе, назване великѣй градъ, Малай градъ и Зирине. Погла-

вѣто мѣсто Бабино полѣ има 105 куѣа. Коллегиумъ Дубровачки Пилриста притяжава готово сву половину острова на западной страни, и то као Фундусъ собственный. Ту лежи такођеръ манастирь Езеро (итал. Лаго), у комъ су негда живили Бенедиктинцы, одъ кои еданъ огледао се доказати у одной великачкой кнѣзи (у Млетцыма 1730), да е Мавтъ онай истый островъ, на обрежию коега разбѣо се бродъ, у комъ се налазио Апостолъ Павелъ, кадъ су га водили заробљѣна изъ Ерусалима у Римъ, и да су га жители гостодобиво дочекали. О чести овога дѣла препиру се и жители острова Малте, кои се такођеръ зове Медита, па и данъ данашний несогласни списатели богословски ни су разрѣшили узао. У време Императора Септимія Севера живѣо е на овомъ острову некѣй заточеникъ, по имену Агезилай Аназарбей. Онъ е дао сазидати палату за себе и за свою пратню на западной страни, па одъ те палате имаю и сада зидине, кое се на некѣма земљописима надазе погрѣшно назначене подъ именовъ: театаръ Цилика Агезилая. Нѣговъ сынъ Оппѣахъ Аназарбеовъ, сочинѣо е, као што се говори, одну пѣсню о рыбо-и птицо-лову, коя се тако допала Императору Каракалли, да е оба-

двойцы даровао свободу. — Теша, прародителъ Неманѣца, године 1151, даровао е казуѣрина да уживаю приходъ съ овога острова, а островъ препоручио е покровительству Дубровачке республике. — Године 1572 пристане съ бродомъ ту славный корзаръ, потомъ Адмиралъ турскій Влучали, ренегатъ Колабрезскій, похара куѣе и пороби жителъ. Народъ на овомъ острову по веѣой е части бѣданъ, и живи одъ земледѣлія. Главный е производъ острова вино око 2000 барила. Исторіографъ Аппендини вели, да е легизлациа Млетѣана, кою е было одобріо и Сенатъ, написана готическими писменами.

IV. Претура. Пелѣшаць (итал. Сабіончелло) полуостровъ врло бреговитъ, дугачакъ 35 миля одъ югоцстока къ сѣверозападу, а широкъ 6 миля. Има добры пристанища, као напр. Гумина, Жуліана, Платна и проч. — Стефанъ Дечанскій, године 1332, уступіо е Дубровчанамъ Пелѣшаць и Стонь, а да му зато даю данакъ.

V. Претура. а) Корчула (итал. Курцола, лат. Корцѣра нигра), островъ у дужину око 25 миля одъ истока къ западу, найвеѣа му е ширина 5 миля. Одъ западнѣ стране има неколико шума съ высокими дрветина, а

говори се да е негда савъ островъ быо зарастао у шуму, па да му е одъ вида црнога, у комъ се представло, дано име Корцѣра нигра и Корцѣра мелона. Гдѣкомъ списатељи пишу да су на овомъ острову живили Финикијани и да е Антеноръ быо сазидео еданъ градъ. Овај островъ, кои е претрпѣо разне судбине, принадлежао е негда Тешин, отцу Стефана Неманъ I., и познатъ е по одной битки морской, коя се догодила 1298 године између Млетчиња и Геновеза, у којој су први были побѣђени. Године 1420 пао е подъ власть Млетачку, и саставлао е часть Далмаціе Млетачке, а садъ е присоединѣнъ къ Окружію Дубровачкомъ. Године 1485 Фридрихъ Арагонскій хтѣо е да завлада нѣмъ, у име Фердинанда Краля Неаполитанскога, кои е мысліо да има право на Далмацію; но морао е уступити юначкомъ odporу жителя. Подобну судбину имао е год. 1571 славный Турскій Корсаръ Вуѣалин. Године 1806 завладаю островомъ Русси, но оставе га при концу мѣсеца Юлія 1807 год. Године 1813 падне ч руке Енглезима, и држали су га до 3 Юлія 1815 године, а тадъ га предаду уедно съ Висомъ, Ластовомъ и съ Лопудомъ Аустрійскомъ Дому.

Главни е мѣсто на острову градъ Корчу-

да, кои има 320 кућа. Онъ лежи одъ источне стране острова на едномъ езьку земль, готово према краю полу острова Пелъшца, одъ кога раздвая га мореузъ, кои е широкъ милю. Градъ е утврђенъ по старомъ италянскомъ начину съ бедемима и съ кулама, но садъ лежи по већој части у развалинама. На 320 сежана одъ града, Французи су направили на едной высини шанчиъ, а Енглези су у средъ њга сазидали кулу, и назвалию: кула Блазюва. Градъ не представя ништа особитога примечателью. Онъ е са свою страна пологъ, а на средъ њга стои соборна црква, коя е засидо са звонаромъ љпо зданіе по вкусу готическомъ. У граду мало има жителя. Кажу да седма часть кућа стои пуста, и да е тому малолюдству узрокъ куга, коя е была 1558 године, и коя е поморила велику часть народа. Престанувши куга морити, многе су се фамиліе изселеле. Градъ има два пристанища, одъ кои едно лежи къ сѣверу, а друго къ югу. По удобнѣе е пристанище Педокіо одстојеће по миль одъ града. Островъ има и друга разна пристанища, као напр. Кнеже, Отокъ и проч. Кодъ пристанища Педокіо има пусть островиъ Петрара, гдѣ се налази майданъ мехкога капева, и приноси жителяма доста файде. Друго

мѣсто на острову важніе есть Блато, село у комъ живи око 2600 душа у 480 кућа, и жители живе одъ рыболова и одъ землѣдѣлія. Кадкадъ налази се ту по кон грчки стародревный новаць. Блато лежи 22 милѣ къ западу одъ Корчуле, неколико удалѣно одъ мора, и спрема пустомъ острову Штедрово. Главный е производъ вино. Шуме сбогъ непрестаногъ извозеня готово су истребѣне, ерь служе дрва дако за направлянѣ бродова, тако и за огань,

б). Ластово (итал. Лагоста) — малый островъ одстоєній 100 миля одъ Дубровника, а 40 одъ тврде землѣ; онъ е дугачакъ одъ юга къ сѣверу 6 миля, а широкъ одъ запада къ истоку 3 милѣ. Окружность му износи 15 миля. Овай островъ познать е быо и старима Грцыма подъ именовъ Ладестонъ или Ладостонъ, а Порфирогенить зове га Ластобонъ. Нѣгове голе горе стрмо разгранавоу се по свему острову и спускаю се у море. Онъ има неколика пристанища, као напр. одъ южне стране Црвено (итал. порто-россо), одъ западиѣ Езеро (итал. порто-Лаго), а одъ сѣверне Ключъ (итал. порто-кяве). Жители, око 1200 душа, живе по всѣой части одъ рыболова, а вина и уля добіаю са свогъ готово

перадногъ острова, колико имъ е нужно да потроше за себе. Они су се негда славили ловомъ Коралла, кои су садъ са свымъ пренебрегли. Не подлежи ни каквой сумньи, да су у старо доба имали добро утврђенъ градъ, о комъ говори Порфирогенитъ, и кои е јошть 997 године существовао. Овај градъ разоренъ е јошть у оно време, кадъ е Ластово принадлежало Херцегима Хумскима. — Србскій Краль Стефанъ Храпавый, Неманићъ III., уступіо е овај островъ Дубровачкой республици. На острову има една пећина, у којој око надази увеселеніе одъ многостручныхъ играчкй природе.

Прилогъ преледеный.

II.

КАЛЛО.

ПРИМЪРЪ СДАНЪ ИЗЪ ОНИКЪХЪ ВРЕ-
МЕНА, КАДЪ СУ ГОНЕНІЯ ЗБОГЪ
ЗАКОНА БЫЛА.

Кадъ се чувствителни човѣкъ преѣшани-
хъ времена спомене, савъ одъ страха претрне,
и чисто се плаши и помислити о њима; ерѣ
тада разумъ у окове закованъ быо, и чове-
ество є подъ тежкимъ предразсужденія яр-
юмъ стеньало, и одъ гдуногъ фанатисма неми-
о угнѣтавало се! тада су грознѣйша варварст-
а одъ люди чинѣна, и срамнѣйша дѣла добро-
вѣтель была! Стреса се одъ тежке жалости
увствителни човекъ, и горко уздишући виче:
Ахъ Боже! ели могуће, да су и оно
вом люди были. — Жалостно є ово

споминиѣ, али опетъ нужно е, — нужно е, да у прошаста столѣтїа загледамо, за да стани нашнѣхъ времена болѣ упознамо, и о нѣма правичнїе судимо; ерѣ иначе никадѣ небы могли казати наша су садашня времена болѣ нѣдѣ гора, ако иѣ небы съ преѣащнѣма у сравненїе неѣали.

Ови нашѣ вѣкъ іошѣ не толико просвѣѣнѣ, да су све магле незнања и предразсужденїа изчезле; іошѣ се духъ нашѣ не сасвнѣ одѣ подлнѣхъ заблужденїа отресао, а къ вышнѣмъ понятїама узвисно се; іошѣ и данасѣ просвѣщенїе и чиста наука Богочеловѣка не наша срца сасвнѣмъ поболшала, ерѣ и данасѣ злоба и желя гоненїа у многнѣмъ срцама благороднѣйша чувства загушуе! іошѣ и данасѣ освѣта и крвожеѣ у прсима многнѣхъ глупака бесни! да, іошѣ и данасѣ нагази се примѣра оннѣхъ ужасннѣхъ слѣдствїа, кадѣ е некада крвѣ людска буйномъ рѣкомъ на посраму разума и човечества протицада! Зайста я познаемъ многе — іошѣ има люди, кои се овогъ безчестногъ предразсужденїа драже: Мрзи и гони све оне, кои твое вѣре нису Овакови люди забораваляю, чему насѣ е Христосѣ учио; и они само да макнешѣ главомъ, хотови су као ~~нѣ~~ рисови: да на ближнѣ

свое съ лавскомъ силомъ нападаю, и нѣи у ние Божества да убілю, да грабе, и да бесне, као што чина грабљива тигра међу мирнимъ животиняма.

Я сожауемъ такове несрећнике, у чииъ душама јошъ се црна тама мутн, и кои јошъ и садъ тако челоуѣконенавистно висле; и же-днѣъ да се и у нѣовой души еданпутъ разгали, да памети стеку, и да се съ човѣчествомъ помпре.

Съ тимъ напѣреніемъ преповѣдићу овђе мојой браћи едну преповѣдку, коя ће имъ представити еданъ такови образъ, одъ когъ ћеду се нѣова срца препасти и уздркѣати, и кои ће имъ, кадъ се годъ овога спомену, на ухо проципѣати: Човече люби твогъ брата, и не ѣрзи на нѣга зато што еу нѣга другојчѣе, не жели тебе, и научили мислити.

Време овогъ догађаја спада у оно жалостно станѣ Нѣмецке, кадъ е познати тридесетолѣтни Шведски ратъ — кои е збогъ луде ревности къ закону започетъ — силомъ буктно, и немиллице опустошавао.

Управъ е непостпжимо, колико времена треба човекъ, да пррпи науку Еванђелску, да себе обучи и поболши. Топрвѣ, кадъ е преко

миліона коекаквиехъ неправица почиѣно, то првъ, кадъ е люди на миліоне найсвирѣпнѣи начиномъ нестануло; тадъ се текъ увидило, да е Богъ обшту меѣусобну любовь заповѣдно, и да е онъ ту заповѣдъ у срце свакога човека записао. Кадъ се веѣ додѣло люде касати, и кадъ се веѣ жеѣ съ крвлю загасла, тадъ истомъ пало е на паметъ, людина да мало промисле. — Но приступимо къ самомъ дѣлу.

Юшь стои у О . . . оно стара градина, коя е. Густавовомъ оружію дуго време пркосила, но наипосле немогући веѣой сили преодѣти принуѣена буде предати се. Она стои као круна надъ едномъ високомъ стѣномъ, кои путнику ужасни изгледъ издае. Са источне стране прилично е веѣ разваѣна, и няшта выше забленутому оку непоказуе, него юшь утаманѣни остатакъ свое преѣашиѣ охолости, у комъ се садъ свраке и гавранови легу, гуе и други едовити црви коте. Съ дрктанѣмъ пролази онуда плашлѣнвацъ, и безъ обзира трче, кадъ му тужна одъ змѣд сичанѣ изъ рупетина до ушию допре, и кадъ савуляга свою ужасну дреку заведе.

Храбри воиници, кои су лотито' съ крвавимъ саблями замахивали, и кои се нису одъ грмлявине сляниехъ топова презали, стра-

ли су се овде стражу чувати, ербо мнѣне вилма и другимъ аветинама преобладало е ло и съ найхрабримъ срцемъ; али овде влѣе язишло е на цѣлу истину.

Зидине су обично кодъ простоте свагда у њмъ мнѣнию; и ови шанцеви, кой су ограђени исту градину были су јошъ одавно проишени као опасни и страшљиви. Све се чинило, као да се одатле нѣки мукли мртвачки исъ чуе, а воображеніе већъ бы дѣйствително образъ онога духа себи представляло, одъ га е тай гласъ долазно.

Случи се еданпутъ, да на дву стражу поивљанъ буде еданъ стари войникъ, кои е дрзвель, и чврстъ као челикъ нѣговогъ мачаю, и кои се никадъ ни одашта плашио нѣ. ступи торжествени сатъ поноћи, жртва тина по цѣлој земљи цѣрствоваше, и сверно, тихо и пуно ужаса по ирклој помрени унаоколо стояше, кадъ алъ войникъ чуе ась, ша га разумѣти немогаше. Осврнесе таовамо, но никакавъ му предметъ непадне у њ; дрекне, и тресне са спонмъ двозуицемъ земљу тако, да савъ онај предѣлъ затутњи, и гласъ непрестаяше. — Прође нѣговъ сатъ, олъ све то яви Оѣнциру. Страхъ и трепеть

уђе у свакога, и нико више нехѣаше ту стражу чувати.

Други данъ наређенъ буде на то исто мѣсто еданъ младићъ, суманити небойша, кон се ѡалио, да ће на пуну рупчагу апетиня наюршишти. Безбрижно и песело попѣваше онъ себи пѣсну одъ вина и любви; алъ набрзо, чуюћи онај пређашњи потмули гласъ, презне, и почне му срце дупати. Наеданпутъ савъ троне ови несмислени младићъ, уздрѣше се, и ладни зной попадне га по челу. Што му лче срце куцаше, то све яснѣи гласъ ослушкваше се. Ђдва чекаше сирома у страху и у грози, да му сатъ куцне, у комъ ће се са страже промѣнути, и пасъ блѣдъ и тресеви се уђе у стражару. Облви савъ овај пригађај Лайтнанту, а овај опетъ Бенералу благородномъ Валису. Свакогъ е садъ срце на опрезу было, и духа су истогъ у хиляду различниехъ лида еданъ другомъ разказивали. Ова стваръ учини се Бенералу врло примѣчательна, почне о нъой дубаѣ размншлявати, и науми о нъой извѣстити се најболѣ одъ стариехъ люди. Почне о томъ по цѣлой вароши и по граду распитивати, но ни одъ кога немогаше се удовлетворительно извѣстити. О, та то ништа не ново говораше свакъ, то е онај духъ, кон е

ту зазданъ, има въсь толико година, да ми нѣга чуемо; и свакъ му другоячѣ по нешто ново знадѣше о томъ преповѣдити. Но Валисъ нѣ остао со тимъ задполянъ, нѣгова е желя была, да еданпутъ основательно той ствари у трагъ уѣе.

Башъ у то доба приспе една реѣимента краљѣвске Шведске войске за подкрѣпленіе града, и Генералъ Валисъ позове тай данъ све Офицѣре кодъ себе на ручакъ. За трпезомъ преповѣди имъ тай пронасти догађай, комъ се сваки дивно; едни су се смеляли томе; а други су се страшили; мало е ко озбиљски о томъ разсуђивао. Ако се и данасъ тай гласъ дочуе, рекне Валисъ, даћу одма на ономъ пестомъ мѣсту земљу копати, я морамъ видети, какво то чудо мора бити. Зайста, повикну сви у едно, любопитствомъ раздражени, башъ тако чините; и мы ћемо доћи, да видимо ту яветнию.

Устану съ ручка, и сви се разиђу, едномъ само младомъ Лайтнанту падне у очи изображено висеће приличіе нѣкогъ старогъ почитаніа достойногъ мужа. Забленуто гледаше у нѣга тако, да ока свога нескидаше съ нѣга, нити га се могаше доволно нагледати. Шга налазпте у томъ приличію, рекне му

Генералъ, башъ као до васъ се пошто тиче. Не познаемъ овогъ доброгъ мужа, одговори гавди Обшцѣра, али онъ има нешто тако благородно, и тако изрдно у своимъ изображенію да ме са свимъ къ себи привлачи. Нагово одло каже, да е некада морао онде Свештеничко званіе отправаляти.

Онъ постае момъ срцу све то дражи, а бы га радъ болъ упознати, онъ е морао изрдни чопекъ быти. Изрдни чопекъ, рече Генералъ, ако само, тай образъ nebude измишленіе живописца. Но гледаѣмо да се съ њимъ болъ упознамо. Я се онде съ моимъ реѣиментомъ текъ одъ неколико неѣелъ налазимъ, и тако за њашта готово незнамъ, но таки юнъ данасъ мастояћу, да о њму по граду распитамъ.

Тако и буде; онъ доведе едногъ старца, кои е у истомъ мѣсту роѣенъ, и кои е ту одрастао и осѣдио; и покаже му оно приличіе. Текъ што га овай опазн, повикне, ахъ! та е нашъ добри Свештеникъ Калло, и сузе му изъ мутнихъ очію потеку.

Онъ се морао васъ што тицати, рече Генералъ; па дакле што е одъ њга?

Ахъ! онъ е морао ња' умрети, или — проласти; њга више нема, и Богъ зна, кудъ се дануо. Онъ е быо еданъ поштенъ, и врло добаръ

човекъ, кадъ е годъ могао, свакомъ е добре чинно; ади онѣ су му сиромасу сваке аде задавали.

Како то? —

Нъговъ майстарѣ синъ не имао: јошъ ни петъ година, кадъ е одъ свогъ оца одмешенъ, безъ да се зна куда и како; остану му јошъ три кћери, и еданъ синчићъ, кои му е нечакъ одъ нъгове почивше супруге на аманетъ преданъ, и съ нъима е Калло свое једно животићъ дало, онъ е био сирѣма, и презренъ — ади у себи срећанъ. Капетанъ одъ мѣста, кој е величайши непријатељ свима некаволицима био, мрзно е на нъга и срцемъ и душомъ, и најпосле дими га и нъгова званія. Може бити да га е гладъ и сиротина измождила; нъга већъ нема више.

Боже! повикне Бенералъ, та жестока човѣка! и одма му се око, овогъ благородногъ войника наводни. Сваѣ се срце узмутило, а млади Официръ таку е тугу оћутио, кој е обикновено собољзнованіе љюдске невољѣ далеко превазилазила.

Цѣло друштво обдари овогъ старину за нъгову услугу, коју имъ е указао. У исто доба дође служителъ у собу, посланъ одъ Официра си страже, и дѣи Бенералу, да се гласъ

опеть почини чути. Любопитство прекине нмъ тай часъ оно вѣжно и тихо душевно собользованіе, у кое є нмъ участіе Каллове несрѣче, и нѣова чувствительность забацила; и сви заедно съ Генераломъ похите на оно мѣсто, гди оный истый гласъ чую, и што су оня выше измеју себе жуборили, то све яснѣи гласъ чуше се.

За Бога! повикне Генералъ, ово нѣ гласъ духа; овде подъ овимъ покриваломъ одъ маховине и одъ каменя лежи некаква тайность закопана, збогъ кое я много стрепимъ. Моя Господо! ево ћемо таки видити, шта є то? —

Сви су стояли као забленути, сви су мучали, стрепили, и едва чекали, да виде, шта є-ту. Тай часъ доведу нѣколко копача, кои одма на ономъ мѣсту, гди су мислили да се гласъ чує, започну копати. Текъ што су заедну педаль земаѣ избацили, ударе на зпдъ, одъ кога текъ што нѣколко камени одвале, кадъ алъ изнутра наюри пара, коя є све одъ оне одушке разћерала. Генералъ и млади Олѣцирь опеть први приступе, и опазе — — старогъ снѣжнобѣлогъ старца на земљи прострта — — не мртва; іошь дисаше. Напраснимъ приступомъ свѣжегъ воздуха падне у несвестицу; но извукъ га брже болѣ на полѣ, и почу

настояти, како бы га опетъ къ себи повратили. Ахъ! та ово е Калло, повикне млади Официръ, — ово е Калло повиче Бенералъ; и Калло, Калло, пукне по цѣломъ мѣсту. Бенералъ заповѣди, да га одма у нѣгову собу понесу, и наложи да се сва могућна средства и настоянѣ око нѣга употреби. Млади оный Официръ, кои га е и преѣ у бездушномъ обличію онолико жалю, садъ већъ неоступаше одъ нѣга, но са нѣжнѣйшомъ охотомъ као милосни синъ при смртној постели свога оца гледаше на сваки дахъ, и на свако мицанѣ тога старца.

Кадъ е Калло већъ нѣколико сати добро отпочинуо, поврати се опетъ къ себи, оживи мало, и добіе толико снаге, да е — али слабимъ гласомъ — могао говорити. У свѣтлостъ јошъ никако немогаше погледати; и кадъ бы ко само мало яче проговорно, нѣму бы се чинило, као да страховита грмљавина ечи. Сва нѣгова чувства толико су много субтилна постада, да е свака мало яча сила страшну болестъ нѣму чинила. Мало за тимъ кадъ е прошло, започне Калло Бенералу и младомъ Официру, кои су сами кодъ нѣга остали, свою исторію преповѣдати, и открие имъ страховиту тайну свога подземнога пребываня, —

тайлу, коя се имала съ нѣмъ утушити, по кою е проиhsалъ божи съ нѣмъ сохранию.

Ово е већъ тринайста година, започне Каалю, одъ како я у оној рупчаги зазданъ живимъ. Стављнъ самъ онде не да живимъ, него да бѣдно сгинемъ; али е Богъ милостиви осуетио намѣреня моихъ непріятеля, и давао ми е коренъ и друго зелъ, съ чимъ самъ се до овогъ часа преранъивао.

Али како сте вы ту дошли? ко васъ е ту ставио? запита Бенералъ.

Ево љу вамъ одма казати, рекне Каалю. Я самъ быо овде пастирь духовни едногъ малогъ стада, кое е мирно и безазлено у вѣри своихъ праотаца живило, и кое е вазда у миру и вѣрности подъ своимъ владоцима стояло. Мое е старанъ свагда было, да имъ миръ и любовь у срце задохнемъ, опоминяюћи ий чешће пута, да съ людима — католицима — коихъ е много выше одъ насъ, у согласію живе Капетанъ одъ мѣста, — вазда е већъ умро — толико ме е ненавидно, да ме ни видити ни чути ніе могао, зато е на сваку мою стопу и на сваки коракай пазно. При свой мојој осторожности, и при свемъ чуваню нисамъ се могао одъ нѣгове злобе сакрити, — по кобе се одъ силе обрати? — Онъ насъ дру-

гнѣ именомъ никадъ нѣ звао, него живине и пси, и ирзио е на све Лутеране, као на смртне свое неприлтелъ.

Богъ нека му опрости! Човекъ ме в тай доста пута уцвѣлно, но я му зато никада нисамъ зла пожелаю, будући да то нѣ была нѣгова кривица, што е тако мислио. Мрзость и злоба нѣгова најпосле дотле га доведу, да милою маалу Парохію, одъ кое самъ живино, одузме, и јошъ ми онако сиромасу, оставшу безъ хлѣба са четверо дѣтице, са смртномъ казнию запрети, да никада ни најманю пастирску дужность неучинимъ. Я подлегнемъ мојой грозной судбини, све мислећи, или ће Богъ срце тога заблудѣногъ човека на болѣ мисли обратити, или ће ме брзо са овогъ света къ себи преселити. Доста самъ муке поднео, свееднако уздржавајући гдикое мое Парохіане, кои су люди врао надрасити и жестоки были, и нѣи приговарајући, да се у миру задрже, и да побуне нечине; будући су ме сви вообште любили, зато имъ е овај мой жалостни догађай врао тежко на срце пао; нису ми дакле ни дали, да какву нужду трпимъ, него су ме сви редомъ, колико е кои могућанъ быо, подпомагали. Они говораху, да безъ мене, и безъ мога наставленія ни на кои начинъ немогу

быти, зато ме безъ престанка моляху, да бы ѿ баремъ потайно постѣживао, и мое свештеническо званіе крадомъ извршивао. Я самъ предвиђо мою опасность, и мою смръть, коя ми е грозила, но при свемъ томъ любовь моя стаду преодољла е свакомъ страху, она ме успади и услободи, те се я усудимъ тако и чинити. Аъ наскоро неко одъ нѣювнхъ оу стварь обазна, и Капетану подкаже, те ти мене у тавницу баце.

Бѣсанъ као разяренн лавъ нападне на мене, и свега бы ме на парчета раздробно, да му ние суровство нѣгово јошъ грознѣю и мучнѣю смръть показало. Ха! бѣдни несрећниче! продере се на мене, я самъ се заклео теби дати смръть, одъ кое нећешъ ни утећи, — аамъ такую смръть, коя е жесћа и тежа одъ дошленя съ точкомъ, и одъ паженя на дрваю. Чуй твою пресуду. И ти и твоя вѣра, вы сте обое изродь мркле помрчине, у ню се дакле опетъ морате мовратити. Ты ћешъ живъ у яму зазданъ быти, па тамо можешъ црвима проповѣдати, и жабама твою ѣаволску вѣру казивати, змѣ некъ ти слуге буду, а гуге твои послѣдователи, лужь и проклинаниѣ нека ти буде молитва, а очаяніе служба у твоѣмъ олтару. Жеѣ

гаси съ твоюмъ краю, а глэдъ съ твоицъ мѣ-
вомъ, на потомъ пугуй — у пакао.

Да чудле страхоте за Бога! новикне Бенералъ, сва ми се кожа на мени ежи, и свака не ваша рѣчь стреса. — Несрећни старино! — Но кажите ми, како се звао тай нечовекъ!

Као што самъ вамъ рекао; я мислимъ, да в досадъ већ умро. Каменски звао се онъ.

Како? рекне Бенералъ, Каменски? — та гай е јошъ живъ. О да бы тай исти быо, — зайгта онъ мора быти. Одма одъ овогъ часа шиквамъ по нѣга.

Пустите га, Бога-ваиъ, рекне Калю; я вимъ му јошъ одавно опростио; нека му и Богъ за нѣгово злоћу опрости, Пустите га нека га срце нѣгово каштигуе, и нека му правда небесна суди; я васъ молимъ, немислите на освету.

Какву освету, одговори Бенералъ; удовлетвореніе само увређеномъ човечеству, онъ е то заслужио. Закони га осућую, а людство га прокланъ.

Зайста, рекне маади Оѣнцирь, онъ треба да пати, за такопу свою безчовечность. Заслужуе ли онай злочинацъ любовь и помилованъ, кон людство безчести, и съ ногама гази? Незаслужуе никако. Кадъ бы му се ово опро-

стило, то бы се едно крвно дѣло учинило, нитъ бы было правде на земли. Нетреба да г мине правична каштига.

Бенералъ пошлъ по Капетана Каменскотъ; да га зову, и кадъ дође, стави га Валиеъ управъ спрямъ Калюве висеће прилике. Господинъ Капетане, рекне Бенералъ, овайт ми се образъ толико допада, да бы га желно у самомъ нѣговомъ Ориѣиналу познати; не бы ми могли казати, чія е ово прилика? Каменски е погледа, и брже бола тргне спое отиатрагъ, обузме га страхъ, и савъ се сиете. Съ очевиднимъ немиромъ почне одговарати: Да! — я мислимъ — ако се — неваралъ — онъ е у неко време быо — Лутерански — Свештеникъ — Свештеникъ Калю.

Ели већ одавно умро? — Радъ бы самъ нѣговъ гробъ видити — Еръ ми е тай човекъ башъ моме срцу врло ино. — Гди е саранѣнъ?

„Немогу васъ служити, Господинъ Бенерале!“

А бы ли се могло распитати?

„Зайста невѣруемъ; я се могу башъ управо опоменути, да онъ овде ни умро не.“

Добро! Богъ му дао вѣчни покой! — Него юнъ нешто. Я самъ пре неколико сати

дно чудновато откровение нагазно; и вы, мичи, морићете ми на руци бити, да истину укучио. Ина већ два три дана, како су се вишто солдати ужуборили, и гласъ пронели, и се у градини аветниъ привиђаю. Ионъ су казивали, да се кадкадъ и гласъ некакавъ чуе. Яви се то и мени, и по момъ обичномъ правилу: да ништа безъ точногъ развиђеня не треба забацивати, предложимъ себи одма, да вой ствари у трагъ уђемъ. Заповѣдимъ да ме в речено мѣсто одведу, чуемъ и самъ башъ цѣло некакавъ гласъ; и он'часъ заповѣдимъ, и се на оноиъ мѣсту, гди се гласъ послушкию, земля копа — и — представите само сеи, Господниъ Капетане! нађемо — едногъ гарца, кои е савъ зарастно и задивлячно. Узиемъ га къ себи, и кадъ га стадо мало болъ матрати, нађохъ, ако се неварамъ, прло некую слику између овогъ изображеня и нѣгогъ лица. А ето башъ и сами судите.

Бенералъ даде знакъ, и Калло изъ друге амаре уђе заедно съ младимъ Официромъ. Оже! рекне Калло, та ово е Каменски! Савъ ао мртацъ пребледи злочинацъ, кадъ Калла пази, и кадъ нѣговъ гласъ чу, падне у невестицу, и строношта се на землю. — — Помагай! Помагай! повикне Калло, онъ умира!

Помагайте! Помагайте! повиче Бенералъ и Лайтантъ, онъ нѣ достоинъ, да умре одъ те спокойне и благе смрти.

Скоче сви око нѣга, и домало поврате га опетъ къ себи, и нусте га, да неколико минута одпочине.

Ха! чудо те задесило! проговори му Бенералъ, заръ е твое срце толико гвоздено и свирѣно могло бити, да олога добротъ и невиногъ старца тако сурово и безчовечно мучиши? заръ те ни една искра чловѣколюбїи и ни една чувствителностъ нѣ могла тронути? — заръ ни нѣгове молибе — ни нѣгове сузе нису те могле разжалити! — Гаду людскїй! Кои би земальскїй судїя могао твое злодѣланїе судити? — Можелъ се наћи и една каштига, толико строга, съ којомъ бы се твою незаконїю доволно осветити могло? — —

О! смилуйте се на нѣга молимъ васъ, говоране Калло, Богъ му е судїя; и ни една людска каштига нѣ толико страшна, као мученъ и гриженъ нѣгове совѣсти.

Я памъ одъ свега срца праштамъ, Каменски! нека вамъ и Богъ опрости. Онъ, Свезнаюћи! зна, да никадъ мое срце нѣ нѣму за отмащенїе вапило, и да васъ никадъ моя уста нису проклїяла. Паче самъ просио, да би

мени Богъ даровао, крѣпость и утѣху, а ва-
ми милость и проštenъ. Само ми кажите, гди
су моя дѣвица? Она су ми све мое благо, —
о дайте ми иѣ, да иѣ опеть видити могу.

Каменски ѣуташе. Ово нѣтанъ изискивало
е, да призна свое юшь ужаснѣ и свирѣпе
злочинство. Говори, зли човече! грмляше му
у уши Бепераль, говори, гди су? — еси а'
иѣ давно? или си иѣ твоиѣ псима бацпо,
да иѣ прождеру? Еси а' иѣ на комаде изсѣкао,
и гавранове съ нѣма почастио? Ха! никакво
суровство немогу себи представити, кое ты
неби преданъ быо учинити, — Говори! —

Пунъ очаянѣя скочи Каменски, и са закр-
вавлѣнимъ очима продере се: ето чините одъ
мене шта хоѣте. Я самъ у рукама моихъ не-
приятеля. Газите ме ногама, псуйте ме, същѣ-
те кайше одъ мое коже, и чупайте на комаде
месо одъ мене; чините шта хоѣте, я самъ
садъ у вашой власти.

Идни несреѣнѣче! дрекне на нѣга младѣ
Официръ, немисли да юшь кои човекъ може
бешнѣи одъ тебе бити; ты си суровѣи и одъ
найдивльнѣгъ Карамба. Али говори! — —

Кадъ е тако, а вы слушайте, рекне пмъ
ошъ, и стресайте се при свакой рѣчи, и про-
кавнѣните ме, да ме громови опале. Спи ѣте

пребледи, кадъ се моя уста отворе, и попададете на земя, кадъ чуете, шта самъ чиню.

Съ великимъ нестрпѣніемъ исчекиваху сви, шта ће започети казивати; а кадъ оны престаде, сви одъ страха и ужаса попадаю на земя.

Ваше двое малахно дѣчице, рекше Каменски, узсе е еданъ убоги грађанинъ; но кадъ се оваѣ преставно, незнамъ кудъ су се дежула.

Оче небесни! преклине му Калло рѣчь, о да бы кодъ тебе была; ерѣ и тако іѣ овде никакво добро не очекивало. — А моя хни?

Ню имате одъ мене искати, настави Каменски. Кадъ е васъ између люди већь несташуло было, нити се што за васъ знало, тадъ дозовемъ вашу кѣрь къ мени; хотѣо самъ е срећну учинити, алъ су срца ваша толко скаменѣна, као што е Фараоново было, и вашъ е духъ крутъ башъ као какавъ стогодишњи дубъ. Я іѣй говорахъ, да одъ свое погане лѣре одступи, и да католическо вѣроисповѣданіе прими, па да бу тада баръ съ чистомъ совѣсчу любовь съ нѣомъ чинити; и ту іѣй небы рѣаво было; алъ она горделива цу-

ра ниѣ е марила за мою любовь, ни за мою
вѣру, а я — —

И ты си е задавио, бездушни голоче! рек-
ме му Бенералъ.

Не! дао самъ е у градску кулу затворити.

А живи ли она јошъ ту! викне Калло.

Живи! ако е небуде гладъ измождаа, и
жарка жеѣ уморила, то ће жива бити јошъ.
Идите тамо па е иштите.

Кадъ отворе тавницу, нађу текъ само не-
колко кошчица. Нѣзине хальние, кое су се
гдешто текъ могле познати, текъ што се до-
такну, проспу се у прашину.

Нисамъ у станю описати родителъску ту-
гу, и жалость старца Калла, ни ти ову грозу
и успалъну ярость Бенерада Валиса; ни едно
се перо наѣи неѣе, кое бы тугу и разжаленъ
на овѣки начинъ уцвѣлѣногъ срца задоста
чувствително изразити могло, ни ти бы човекъ
наибогатѣгъ поображенія. те яде себи икада
представити могао. Жалость и бѣснито мѣщала
су се заедно по души младогъ Офицера, и
онъ бы зацѣло злочинца свега на комаде изѣ-
као, да га ипсу Калло и Бенералъ задржали и
ублажили. Немојте да наше руке съ крпаю
тога хорлатина калямо, рекис Бенералъ; крозь
нѣгове жиле непротиче крвъ, него отровни едъ

одъ гуя, и нѣгово срце небы ни Іксіоловъ
лестребъ прождро; но да мы нѣга затворимо у
тавницу.

О живописче! ако в твое художество до
толкогъ високогъ степена достигло, да га
природа своіомъ сестромъ назвати може; и да
оно найискусниегъ распознателя обманути вред-
но е; ако ты умѣшь уписати бѣсне буря, и
звиздуће олуе, кое црне громовне облаке по
воздуху предъ собомъ ћераю, и тишину мор-
ску поремећаваю, и запѣнушене таласе еданъ
преко другогъ бацаю; ако све то умѣшь на
мртвомъ платну измалати, ако умѣшь оно
презанѣ, кое човека у црной помрчнии напада
и ону страху, коя му при страшной тутляви-
ни и пуцаню громава душу протреса, изрази-
ти; кадъ бы умѣо плацальивость и смутню ду-
шевну, бѣснило и подмуклау тугу представити,
и сваку кадъ бы могао зналицу тѣла человеческогъ
съ твоимъ перомъ изрисовати — — онда, живо-
писче! — — бы ми текъ могао душу оногъ очай-
ника измозовати. Успани твое поображеніе, и
представи себи читаву побуну по пакау, како
ђаволи у плаженомъ бою еданъ противъ дру-
гогъ скачу; то све иска ти служи за образецъ,
кадъ бы хотѣо да смутльнии немиръ оногъ
очайника, кон му срце раздире; опишемъ; и

то све нека буде на сѣмомъ црцилу — на най-
црцьоѣ тишини изречеовано: а унутра нека све
ечи, зун, тутњи и бѣсни, као што залънуше-
но море бѣсни, и студени сѣверъ крозь узбу-
лѣни воздухъ звиздука; немой да се икакпа
светлостъ у оноѣ тмуши види; већъ ако хо-
ћешъ, можешъ ставити као нѣки тамноблѣди
пламень, ком по оноѣ помрчимъ лиже; а спо-
ла — покажи најжесте разореніе. Метни да се
сунце: и мѣсецъ са звездама едно преко дру-
гогъ руши, и стрмоглавлюе, и да нови нередъ
и смѣсу по грдноѣ празнини саставляю, и то
нека ти служи за идею тѣлесногъ разоренія.
Ни една черта на лицу не треба да буде една
другоѣ прилична и равна, ни една часть на
тѣлу некъ nebude една другоѣ еднака; нѣгово
око нека зверѣ исплашено башъ као каква за-
паљна комета, кадъ бы се пореметила, и та-
мо овано вртила; коса нека му буде расчеру-
папа и наострешена, а образъ блѣдъ и уве-
хнутъ. Спа она потайна, не јошь са слимъ
изражена псовка и клетва нѣговогъ срца, нека
му на нѣговимъ устнама узирава, и нека му
се на свакоѣ черти нѣговогъ лица лвна види.
Учини га да зубима шкрипи, да ногама лупа,
и то нека изрази нѣгово бѣспило, и нѣгову
желю, небы ли му се земля отворица, и нѣга

прогутага; съ рукама нека самъ свие прси бие, и нека свое лице дере, и — — Живописче! — — све то, све бы то юшь слабо и недостаточно было за изразити нѣга у самой дѣйствительности. Ни едно станѣ душе нѣе толико страшно и мучно, као кадъ човекъ у очалнѣ лице, а очалнѣ кинило е у прсиа Каменскога, кадъ е у тавницу баченъ био. Нѣгово е срце трпило најлесѣа мученія; онъ е самъ себе корно збогъ свога звѣрскаго поступама; на очи су му излазили сваколки најужасниѣ предмети, кои су га страшили и смуштавали, едномъ речи, очалнѣ га е било свега обузело. Кудъ е годъ погледао, свудъ е неприатеа око себе видно, и нѣму се чинило, као да сви противъ нѣга освету вапию. Онъ е Бога разгнѣвно, и людство уредно; ели могао дакле онаѣ, кой е најсвирѣнѣю злобу у своимъ прсиа носно и едовиту освету подранѣвао, ели се могао онъ любви и помилваню надати? Одъ кога бы нѣгово затврдуто срце милость испазало?

Юшь пре него су му судѣ сентенцию изрекли, и пре него су га законѣ осудили, осудило га е собствено нѣгово срце, и свеобшта небески Судѣа учинило му е правду. Каменски издаде у тавници — узре најсрамнѣиомъ и

найужасніомъ сирѣху. Са они безчестни ланци, у конна су му руке закопане было, удави се самъ. Права е дакле истина, да никакавъ людски судъ неможе строже осудити, као собствена совѣсть, и да у истомъ злочинству и грозна каштига лежи.

Каково благо срце прекомѣрно жалехи за своіомъ изгубљеномъ дѣшномъ, жаляше и овогъ безчовечногъ хорятина, и молише Бога, да бы му было нѣговой души милостивъ. Боже! говораше онъ, какву ли жестоку свирѣпость неће човекъ учинити, кадъ му фанатизмъ духъ нѣговъ помрачи, и нѣгово срце са злобомъ напуни? — Зайста онъ исти небы тако поступио, да су га измалена были научили болъ и правичніе мисанти. Нѣгови су га единовѣрци любили, ербо имъ никакву неправицу у свомъ званію ніе учинио; онъ е съ њими милостиво и праведно поступио, и многима е одъ њихъ добро учинио.

И љу ово ужасно приключеніе у каменъ дати изрезати, обећа се 'Бенералъ, кое некъ остане нашемъ позномъ потомству за успомену, да се изъ њѣга науче терпѣнію — и да ужасни примѣръ фанатизма увекъ предъ очима имаю. Боже! колико е тисућа невиннихъ люди ово чудовиште досадъ прогутали! Творче не-

бесни! разведри већь еданпутъ овай кругъ земни, нека люди твою истину виде — некъ се любе, и тако срећни нека буду. — Но браћо и пріятели! време є да заборавимо ово жадостиво приключеніе, и да наша срца, коя су доста претрпѣла, опеть развеселимо. Како! вы ћете то неколико дана, кое сте одъ смрти позајмили, кодъ мене преживити, Богъ ће вамъ по нѣговој доброты оне надометнути, кое сте у ономъ врачномъ гробу препрослали.

Ожалошченъ и разцвѣтѣнь столпе млади Офицѣръ наслонѣнь на едномъ прозору, отираюћи потайне сузе, кое му с нѣжна туга изъ очію измамљивала. Генералъ му приступи, тѣшећи га: Ви плачете, рекне му, извретни човече! нестидите се одъ те сузе, коя изъ вашегъ ока потиче, она ми є најдрагѣе сведочанство вашегъ доброгъ срца. Нїе ни солдатъ банъ тако нечувствителанъ, нити є одъ гвозђа и камена учинѣнь! Истина да нѣгова храбрость мора бити као челикъ на нѣговимъ прсима тврда и постоянна; али сто блага! ако му јошь нѣжно и чувствително срце подъ оклономъ куца.

У то исто доба приспѣ ту еданъ стари сѣдовласни войникъ, и замоли се да га предъ Генерала пусте. Као какви ланк младићь скочи и потрчи у наручіе младомъ Официру, загрле

се и излюбѣ, и младпѣга зовисе Оцемъ. Окре-
не се тада Генералу говорехи: я самъ чуо за
иѣки догађай, кои се мене врло много тиче;
еда истина да е стари свештеникъ Каало
живъ? —

Есть истина, одговори Генералъ, ето га
видите.

Одъ радости засони се свѣжнобиелн вой-
никъ, зачуди се, и немогане, ни рѣчи да
проговори. — А кадъ се мало поврати, за-
почне: Боже! буди теби слава и слава! По-
слушайте ме, шта љу вамъ казати. Кадъ самъ,
може быти, пређе двадесетъ година овуда про-
лазио, кадъ е по граду силни немиръ и вели-
ка смутня была, кадъ су куће опустошавали
и разграбљивали, и кадъ ни дѣцу ницу ште-
дили, тадъ ми дође некакво дѣтенце подъ мое
руке; я заманемъ са мојомъ сабљомъ да га
посечемъ, но оно ме моляше и преклинише
такo жалостиво, да ми срце са свимъ у мени
клоне; погледамъ на дѣте, залобимъ се у
нѣга, и узнемъ га са собомъ. Я га тадъ и не-
пнтахъ чіе е, еръ е одъ садъ мое было. Но
самъ чешће пута чуо, гди говораше, ей мой
Отаць Либхолдъ. Мало за тимъ дође нѣ-
ки младичъ изъ нашега мѣста у солдате, и
буде у истой са множъ кумнанин; преповѣдимъ

му я еданпутъ, како ми е ово дѣте запало, и онъ ми рекне, да е у исто доба вами едно дѣте нестало, и каже ми управо, да е много на оца наликъ. Сады начухъ я вашу исторію, разбрахъ да јошъ живите, зато и дотрцахъ да васъ видимъ, и да Оца могъ любимогъ младика нађемъ. Испитајте потанко сва обстоятелства, а упитајте и ваше срце; я мислиамъ да се неварамо.

Истина права, одговори Калло, свакъ ме е знао съ тивъ именомъ Либхолдъ; добро се сляжемо, а — не ли дѣте имало какве модрице одъ оспница, ерби е текъ на четриайсть дана пређе тога смѣло изъ куће излазити?

„Зайста! имало е“.

Хвала теби, милостиви Управителю! уздахне Калло говорѣи: Каква е ово срећа! ето нађохъ едно мое дѣце! — ето нађохъ могъ првенца сада! — Ходи у моя облтѣя Синце; ходи да те јошъ кон путъ, пре него што ме конечно земля покрне, моимъ прсима приграмъ — ходи да те излюбимъ, и да родителску радость ођутимъ!

О мой Отаць! вы сте зайста, мой Отаць! мое срце не лагало.

Силне радости! Чудна ли веселя! Ко бы у станю бмо то изразити? — иѣжно само ро-

дителя̀ско срце може то осетити — и любеза̀нви снѣ само, кои се после то̀лько година опетѣ у родителѣска нѣдра вра̀на, може то чувствовати.

Ходите дѣцо! рекне Генералѣ, ово е еданѣ радостни данѣ, когѣ люди врло редко дочекнѣваю; я га јошѣ никадѣ у момѣ животу нисамѣ овакова имао; мы ћемо се данасѣ веселити, и чашице пуне радости испѣяти — мы ћемо радостѣ данашнѣгѣ дана сѣ пунимѣ срцемѣ уживати.

Превео сѣ Нѣмецкогѣ

Г. Н.

III.

СТИХОТВОРЕНІЯ.

А) СРЕСКА.

I. ЧИСТИТАНЪ НОВОГА ЛЪТА

Господиу Гагиѣу.

Гледай Феба ка' е ухитао
На крылатымъ своимъ коньма
И пламеносипной колесницы,
Да намъ Ново лѣто допотеже.
Зевсъ е нѣму старцу одсудіо,
(А за какво, не знамъ, преступлѣнѣ,
Иа' награду, то е одъ насъ скрито)
Да курпрски трчи по Урану.
Онъ с вальда за нѣгове труде

И обдаренъ найсливнѣиомъ круномъ,
Или за казанъ може быти какву
Вальда су му дуге и сѣде
Изъ зависти западали власе.
Та одсуда, тко зна до кадь му е,
Или е вѣчна, или временита;
Ели доведе ово Ново лѣто.
Когъ ѣу драже нѣмѣ поздравити
• Одъ Васъ милый, умный Славянинѣ
Са Госпођомъ Вашомъ и дѣчицомъ.
Конъ праздникъ тако чувства тресе
И принуђа къ сладкоме пояню,
Као праздникъ немирогъ Еола
И нѣгове хуке и скаканя?
Та плаванине, масе вѣчно мртве,
Иѣму пѣсне муклымъ гласовина,
Устрашене, непрестано пою.
Башъ е ово време одъ пояня,
Кадъ ѣе човѣкъ ако сада небе?
Садъ природа каже намъ пояти;
Цибела е, наша мати стара,
Садъ у дивно рухо одѣвена,
Небо на ню съ подарљивомъ рукомъ
Силѣ свое сѣдне бризѣанте,
Да кѣрь свою лѣпше поокити,
И нама е веселію каже.
Садъ рѣке, красне нѣне кѣри,

Подъ дебелимъ живе огледаломъ,
Немирне се подъ нѣмъ играю,
Заштифене штитомъ дебелимъ
Одъ стрілахъ старога Титана.
Веселит' се каже намъ природа,
Любовь чиста къ тому принуђава
Єданъ другоъ поздравлят' празникомъ.
Многа лѣта нашъ умилнй Гагибу
Честитъ Вама празникъ долазю
Новогъ лѣта па и свакій другій,
Съ весельмъ Васъ свакій поздравю,
И у добромъ здравю наливю
Са Госпођомъ и дѣтицомъ Вашомъ.

2. ПОЛАЗАКЪ ИЗЪ ЦРНЕ ГОРЕ

Г. Полковника Озерецковскога.

Текъ ти душе честность
И доброту буди
Мы познали бѣсмо,
И текъ дружество наше
Пріятно весель
Съ тобомъ уживаше,
Докъ ти рече: съ Богомъ
Гніздо Славенско!
Я те садъ оставлямъ.
Да! судба е выши

Одъ людихъ сакрыта,
За вазда насъ ніе,
Мыслимъ, разставила;
Мы ћемо се опеть
Очима видѣти,
И изъ єдне чаше
Руйно вицо пити.

П. П. Н.

3. СПОМЕНЪ

Раму Лазареву,
коя е 1839 године 6 Януарія умро.

Юнаштвомъ си прославио
Име твое на квини,
Ты си споменъ оставио
Въковъчный своје роду.
Твоя вѣрность отечеству
Добро намъ е свимъ позната.
Ты предъ собомъ не могаше
Никадъ никотъ видѣти,
Гдѣ витези и юнацы
Грабе славу на мейдану.
Ты краину око себе
Одъ Туракахъ сву браняше,
И слободу Црногорску
Ты жућаше сачувати.

Рамо, дико! ты си быо
Вазда таквй одъ настаня,
И тиёмъ си окончио
Данъ послѣднйй твогъ животи.
Душа ти се веселила
И у раю царовала;
Име ти се споминяло
У вѣкъ вѣчный међу нама,
Како што се споменива
Обишва име славно.

Б) РУССКА.

1.

БОНАПАРТЬ И ЧЕРНОГОРЦЫ.

„Черногорцы? что такое?“

Бонапарта вопросилъ:

„Правда ль: это племя злое

„Не болтятся нашихъ силъ?“

„Такъ раскается жь ихъ хвостъ:

„Объявить ихъ старшинамъ,

„Чтобы ружья и кинжалы

„Всѣ несли къ моимъ ногамъ.“

Вотъ онъ шлетъ на насъ пѣхоту
Съ сотней пушекъ и мортиръ,

своихъ мамлюковъ роту,
косматыхъ кирасиръ.

Намъ сдаваться нѣтъ охоты, —
рногорцы таковы!
я коней и для нѣхоты
мни есть у насъ и рвы

Мы зашли въ наши норы
гостей незваныхъ ждемъ, —
тъ они вступили, въ горы,
требля все кругомъ.

.
. ,

Идутъ тѣсно подъ скалами.
ругъ, смятеніе! . . . Глядятъ:
себя надъ головами
асныхъ шапокъ видятъ рядъ.

„Стой! пали! пусть каждый сброситъ
рногорца одного.
зсь пощады врагъ не проситъ:
щадите жъ никого!“

Ружья грянули, — упали

Шапки красныя съ шестовъ:
Мы подъ ними ницъ лежали,
Прятаясь между кустовъ.

Дружнымъ залпомъ отвѣчали
Мы Французамъ: — „Это что?“
Удивясь, они сказали:
„Эхо, что ли?“ Нѣтъ не то!

Ихъ полковникъ повалился,
Съ нимъ сто двадцать человекъ.
Весь отрядъ его смутился,
Кто какъ могъ пустились въ бѣгъ.

И Французы ненавидятъ
Съ той поры нашъ вольный край,
И краснѣютъ, коль завидятъ
Шапку нашу невзначай.

2.

Пѣсня о Георгій Черномъ.

Не два волка въ оврагъ грызутся,
Отецъ съ сыномъ въ пещерѣ бранятся.
Старый Петро сына укоряетъ:
„Буштовщикъ ты, злодѣй проклятый!

Не боишься ты Господа Бога,
Гдѣ тебѣ съ Султаномъ тлгаться,
Воевать съ Бѣградскимъ Пашою!
Аль о двухъ головахъ ты родился?
Пропaday ты себѣ, окалнный,
Да зачѣмъ ты всю Сербію губишь?“
Отвѣчаетъ Георгій утрово:
„Изъ ума старикъ, видно, выжилъ;
Колн леть безумныя рѣчи.“
Старый Петро пуще осердился,
Пуще онъ бранится, бушуетъ.
Хочеть онъ отправиться въ Бѣградъ,
Гуркамъ выдать послушнаго сына,
Облвнть убѣжище Сербовъ.
Онъ изъ темной пещеры выходитъ;
Георгій старика догоняетъ:
„Воротися, отецъ, воротися!
Отпусти мнѣ невольное слово.“
Старый Петро не слушаетъ, грозитъ
„Вотъ уже, разбойникъ, тебѣ будетъ!“
Сынъ ему впередъ забѣгаетъ,
Старику кланяется въ ноги.
Не взглянувъ на сына старый Петро,
Догоняетъ вновь его Георгій,
И хватаетъ за сивую косу.
„Воротися, ради Господа Бога:
Не введи ты меня въ искупенье!

Отпихнул старикъ его сердито,
И пошелъ по Бѣградской дорогѣ.
Горко, горко, Георгій заплакалъ,
Взвель куроку, да выстрѣлять тутъ же.
Закричалъ Петро, зашатавшись:
„Помоги мнѣ, Георгій, я равенъ!
И упалъ на дорогу бездыханенъ.
Сынъ бѣгомъ въ щелчку воротился:
Его мать вышла ему на встрѣчу.
„Что, Георгій, куда дѣлся Петро?“
Отвѣчаетъ Георгій сурово:
„За обѣдомъ старикъ пѣвалъ напился,
И заснулъ на Бѣградской дорогѣ.“
Догадалась она завопила:
„Будь же Богомъ проклятъ ты черныи,
Коль убилъ ты отца роднаго!“
Съ той поры Георгій Петровичъ
У людей прозывается Черныи. —

АЛЕКСАНДРЪ ПУШКИНЪ

Ово фототипско издање ГРЛИЦЕ, црногорског календара за годину 1839, изашло је на свијет зригом Научног друштва НР Црне Горе и Матице српске у Новом Саду

MCMLI

Југоштампа — Београд. Тираж: 500 примјерака

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

